สารบัญ/Contents

หน้า

บทความวิจัย

การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 4

The Development of Online Reading Instructional Model Through Reading Comprehension Strategies Integrating with Cognitive Academic Language Learning Approach (CALLA) to Enhance Academic Online Reading Ability and Strategy Use for Undergraduate Students

ณัฐกฤตา บุญบงกชรัตน์ วิสาข์ จัติวัตร์ มาเรียม นิลพันธุ์ และ สุนีตา โฆษิตชัยวัฒน์

การสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี 13

The Buddhism Inheritance of Wat Thong Noppakhun in Phetchaburi Province by Using Local Capital Network Management with Religious Principle

พระครูโกศลวัชรธรรม (จิตติพร จิตฺตสํวโร) เฉลียว บุรีภักดี สมนึก ชูปานกลีบ และสุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มเชิงพาณิชย์บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบุรี 22

The Development Processed Product of Ready to Drink Lemonade Commercialization Base on Creative Economic in Phetchaburi Province

กนกวรรณ อยู่ทอง และ โสภาพร กล่ำสกุล

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย 34

Relationship Between Professional Skills and Work Success of Head of Certified Accounting Practice in Thailand

กนกพร บุญธรรม สุวรรณ หวังเจริญเดช และศุทธินี ปราชญ์ศรีภูมิ

การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของสตรี จังหวัดสมุทรสาคร 42

An Application of the Principle of Sangahavatthudhamma to the Security of the Living Life of the Women in Samut Sakhon province

กรุณา มธุลาภรังสรรค์ เจริญ ทุนชัย พระพงษ์ศิริ สุลำนาจ ณัฐปภัสร์ นาคชุ่ม และผันนภา หอมเหมือน

บทความวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ **50**
Participatory Action Research in Rehabilitation of Buathong Subdistrict Community Market in Muang District, Buriram Province
ศศิพิสุทธิ์ หงษ์สมบัติ และ ศศิพิมพ์มาศ หงษ์สมบัติ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี **61**
Factors Affecting Achievement of Cost Accounting 2, in Bachelor of Accountancy Program, Kanchanaburi Rajabhat University
สร้อยเพชร ลิสนิ

ผลการใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย **71**
The Result of Using Learning Process of the Local Wisdom Phetchaburi in the Teaching Process of the Teachers so as to Support the Basic Mathematical Skills of the Young Children
อัญชนา เถาว์ชาลี

รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม **83**
Model of Disputes Resolution in Participatory Community: Case Study of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Provinc
ฉลองบูรณ์ เพ็งลำ ธีรศักดิ์ ลีละพัฒนา และ พีรพัฒน์ พันศิริ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย **92**
Development of Critical Reading Learning Model for Promoting Critical Language Awareness in Senior Secondary Students
กฤษฎา วรพิน และ ณัฐพงษ์ ญาณวัฒนะ

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล **102**
Academic Administration Strategies for Private School in Global Context
ธัชพงศ์ ชะอุ่ม นภาเดช บุญเชิดชู จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และ โยธิน ศรีโสภา

บทความวิจัย

กลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน **111**
Administration Strategies for Coaching and Mentoring Supervision in Private School
สุทธยา ชะอุ่ม จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย นภาเดช บุญเชิดชู และ โยธิน ศรีโสภา

การบริหารจัดการต้นทุนเกษตรสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ จังหวัดกาญจนบุรี **121**
Cost management of modern agriculture for economic stability of raw milk products, Kanchanaburi Province
ริรัตน์ เช็งเส็ง ฐิติพร พระโพธิ์ ขวัญนรี กล้าปราบโจร บุตรศรินทร์ แสงสว่าง สร้อยเพชร ลิสนิ
ณรงค์เดช รัตนานนท์เสถียร และ สุทัศน์ กำมณี

รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี **130**
Administration Model to Strengthen Accountability of schools under the Lopburi Primary Educational service area office
ภัสยกร เลาสวัสดิกุล และ สรรชัย ชูชีพ

รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี **140**
Administration Model to Strengthen Accountability of schools under the Lopburi Primary Educational service area office
ภัสยกร เลาสวัสดิกุล และ สรรชัย ชูชีพ

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ **150**
Development of Student Activities to Enhance Citizenship in Rajabhat Universities
วิณาภรณ์ แตงจุ้ย และ รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี **158**
The Development of an Instructional Model to Enhance Undergraduate Students' Ethics
ประสิทธิ์ คำพล และ อรพิณ ศิริสัมพันธ์

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ

การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

The Development of Online Reading Instructional Model Through Reading Comprehension Strategies Integrating with Cognitive Academic Language Learning Approach (CALLA) to Enhance Academic Online Reading Ability and Strategy Use for Undergraduate Students

ณัฐกฤตา บุญบงกชรัตน์ วิสาข์ จัติวัตร์ มาเรียม นิลพันธุ์ และ สุนีตา โฆษิตชัยวัฒน์
Nattakrita Boonbongkotrat, Wisa Chattiwat, Maream Nilpan and Suneeta Kositchaiwat

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: nattakrita402@hotmail.com

Received: 1 April 2020**, Revised:** 1 May 2020**, Accepted:** 9 May 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประเภทวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบ คือ (2.1) ศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์ของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ (2.2) ศึกษาการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบ (2.3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบ และ 3) ประเมินผลรับรองรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ

การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะการวิจัย (Research: R1) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 ระยะการพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนอ่าน ระยะที่ 3 ระยะการวิจัย (Research: R2) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการสอนอ่าน และระยะที่ 4 ระยะการพัฒนา (Development: D2) เป็นการประเมินประสิทธิผลและรับรองรูปแบบการสอนอ่าน กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาจุลชีววิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับจุลชีววิทยา 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 27 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การทดลองใช้เวลา 16 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) รูปแบบและเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบจำนวน 8 แผนและแบบฝึก 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์ 3) แบบสำรวจการใช้กลวิธีในการอ่าน 4) แบบบันทึกการอ่าน 5) แบบสอบถามพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การเตรียม (P: Preparation) ระยะที่ 2 การนำเสนอ (E: Explicit Instruction Presentation) ระยะที่ 3 การฝึก (S: Strategies Practice) ระยะที่ 4 การประเมิน (S: Self Evaluation) และ ระยะที่ 5 การขยาย (E: Expansion) ซึ่งรูปแบบได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ว่ามีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี มีความเป็นไปได้และมีความสอดคล้องในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) คะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยรูปแบบเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 3) การใช้กลวิธีในการอ่านของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนรูปแบบเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กลวิธีที่ผู้เรียนใช้มากที่สุดได้แก่ ประเมินข้อมูลออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ หาใจความสำคัญ สร้างและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ที่หลากหลาย 4) กลุ่มตัวอย่างมีพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจในด้านคุณประโยชน์ ด้านกิจกรรม ด้านรูปแบบ และด้านเนื้อหา 5) รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) ได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ว่ามีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี มีความเป็นไปได้และมีความสอดคล้องในระดับดีมาก

คำสำคัญ : การสอนอ่านออนไลน์ การอ่านเชิงวิชาการ แนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจ

Abstract

The objectives of this research were to; 1) develop and determine the efficiency of Online Reading Instructional Model Through Reading Comprehension Strategies Integrating with Cognitive Academic Language Learning Approach (CALLA) to Enhance Academic Online Reading Ability and Strategy Use for Undergraduate Students 2) estimate the effectiveness of the Model by 2.1) comparing students' academic online reading ability before and after learning by using model 2.2) comparing students' reading comprehension strategies use before and after learning by using model 2.3) studying students' satisfaction toward the model, and 3) verify Online Reading Instructional Model Through Reading Comprehension Strategies Integrating with Cognitive Academic Language Learning Approach (CALLA)

The research was divided into 4 phases; phases 1 Research: R1 was background information analysis, phase 2 Development: D1 was reading instruction model design and development, phase 3 Research: R2 was reading instruction model experiment, and phase 4 Development: D2 was reading instruction model efficient evaluation and model verification. The samples of this research were 27 of 3rd year Microbiology undergraduate students who enrolled English for Microbiology 2 subject in Semester 2 of Academic year B.E. 2561 at Nakhon Pathom Rajabhat University, by Purposive Sampling. The experiment was carried out for 16 weeks. The research instruments used in this research were 1) PESSE Model including teacher's manual, 8 lesson plans and exercises 2) Academic Online Reading Ability Test 3) Reading Comprehension Strategies Survey 4) Reading Log 5) Questionnaire for students' satisfaction toward this model The statistics used were Mean, S.D. for quantitative data and content analysis for qualitative data

The results were as follows: 1) The Online Reading Instructional Model Through Reading Comprehension Strategies Integrating with Cognitive Academic Language Learning Approach (CALLA) to Enhance Academic Online Reading Ability and Strategy Use for Undergraduate Students consists of 5 components; principles, objectives, teaching and learning management, teaching and learning procedure, and evaluation including 5 phases: Phase 1 P: Preparation, Phase 2 E: Explicit Instruction Presentation, Phase 3 S: Strategies Practice, Phase 4 S: Self Evaluation) and Phase 5 E: Expansion. The PESSE Model was verified by five experts a good to the highest level and the efficiency of the model met the assigned criteria 80/80. 2) The students' academic online reading ability after learning by the PESSE model was higher than before learning significantly at 0.05. 3) The students' reading strategies use after learning by the PESSE model was higher than before learning significantly at 0.05. Critically evaluating information online, Determining Main Ideas and Locating information from multiple online resources were the highest strategies used. 4) The students were satisfied toward the use of PESSE Model at the highest level in benefit, activities, form, and content aspects. 5) The PESSE Model was verified by five experts at the highest which is congruent with the theories' rationality and probability.

Keywords : Online Reading Instruction, , Academic Reading, CALLA, Reading Comprehension Strategies

บทนำ

ในยุคสังคมโลกปัจจุบันที่มีการติดต่อสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การติดต่อสื่อสาร เนื่องจากภาษาอังกฤษถูกใช้เป็นภาษาสากลที่ทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อประโยชน์แก่ตนเองทั้งในด้านการสื่อสาร การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อการติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศได้ ดังนั้นผู้เรียนภาษาอังกฤษที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว อ่านถูก ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนภาษาต่างประเทศ การอ่านจะช่วยพัฒนาบุคคลและสังคม ทำให้บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ การอ่านจึงเป็นทักษะจำเป็นที่สำคัญอย่างหนึ่งในสี่ทักษะของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศ (English as a foreign language: EFL) ทักษะนี้มีความสำคัญหรือจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งมีรายวิชาการอ่านเป็นจำนวนมากที่เป็นรายวิชาบังคับในหลักสูตรระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะการภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุดที่จะต้องฝึกฝน" เพราะช่วยให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือเป็นภาษาต่างประเทศจะมีความก้าวหน้าทางภาษาสูงยิ่งขึ้นและทำให้บรรลุเป้าหมายในการเรียนทุกสาขาวิชาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การมุ่งเน้นเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนรู้ภาษา เพื่อยกระดับความก้าวหน้าของนักศึกษาเกี่ยวกับทักษะการอ่านได้มีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางในงานวิจัยในปัจจุบัน [1, 2, 3]

การอ่านถือเป็นทักษะที่จะคงอยู่และส่งเสริมบุคคลนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ [4] ที่กล่าวว่า ทักษะของการอ่านภาษาอังกฤษมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างมากในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องอ่านหนังสือ ตำรา หรือวารสารภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างความรู้ในสาขาของตนเองอย่างกว้างขวางและมีความลึกซึ้ง

จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ เผยผลสำรวจการอ่านของคนไทยในปี 2558 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เพิ่มเวลาอ่านขึ้นจากปี 2556 โดยในปี 2558 นักศึกษาส่วนใหญ่อ่านเพิ่มเป็น 66 นาที/วัน และในการสำรวจปีนี้ เป็นปีแรกที่รวมการอ่านในสังคมออนไลน์ ทั้งเฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรมทวิตเตอร์ เอสเอ็มเอส และอีเมล แต่ไม่รวมแชททั้งนี้กลุ่มเด็กและเยาวชนมีการอ่านมากที่สุด นิยมอ่านการ์ตูน ภาพวาดประกอบ และนิยาย ขณะที่ผู้ใหญ่วัยทำงาน อ่านข่าวหนังสือพิมพ์ บทความ และสารคดี ร้อยละ 67.3 รองลงมาข้อความในสื่อออนไลน์ ร้อยละ 51 ส่วนวัยสูงอายุอ่านน้อยที่สุดเฉลี่ย 44 นาที/วัน [5]

การศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นทักษะการอ่านเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาในการที่จะแสวงหาความรู้และนำองค์ความรู้นั้นไปต่อยอด ถึงแม้ว่านักศึกษาไทยจะได้เรียนและฝึกการอ่านภาษาอังกฤษมาเป็นเวลานานแต่การเรียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยจากผลการทดสอบโทเฟล TOEFL (Test of English as a Foreign Language) ปี 2013 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของคนไทยที่สอบโทเฟลอยู่ที่ 76 คะแนน ซึ่งสูงกว่าในปี 2009 ที่ได้เพียง 74 คะแนน แต่เมื่อเทียบอันดับในกลุ่มประเทศอาเซียน กลับพบว่ามีคะแนนอยู่ใน 3 อันดับสุดท้ายของประเทศอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เมียร์มาร์ และเวียดนาม [6] ซึ่งจากผลคะแนนโทเฟลดังกล่าว ทำให้เห็นถึงศักยภาพด้านภาษาอังกฤษของคนไทย เด็กไทยที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะภาษาทั้ง 4 ด้าน ทั้งทักษะการพูด ฟัง อ่าน และเขียน เพื่อให้นำไปสู่การใช้งานได้จริง [7] กล่าวว่า ปัญหาหลักที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเรียนในชั้นสูงขึ้น เนื่องจากเนื้อหาที่อ่านมีความยากมากขึ้น และการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต้นและในระดับสูงมีความแตกต่างกันในเรื่องเนื้อหาของเรื่องที่อ่าน ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านต่ำ ดังนั้นผู้สอนจึงควรสอนกลวิธีการอ่านให้ผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น [8] กล่าวว่า จุดด้อยที่สำคัญของนักศึกษามหาวิทยาลัยก็คือความสามารถในการอ่านและเขียนเชิงวิชาการ ถึงแม้ว่าในประเทศไทยมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ระดับต้น แต่ในปัจจุบันนักศึกษามหาวิทยาลัยก็ยังมีอุปสรรคในการใช้ภาอังกฤษในการสื่อสารเชิงวิชาการ เนื่องจากการสอนภาษาอังกฤษในบริบทเชิงวิชาการไม่ได้ถูกนำมาสอนตั้งแต่การเรียนรู้ภาษาในระดับต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมได้มีการจัดการทดสอบวัด

ความสามารถทางภาษาอังกฤษโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานภาอังกฤษซึ่งวัดระดับความสามารถตามกรอบสภายุโรป (Common European Framework of Reference) สำหรับนักศึกษาแรกเข้า เพื่อนำมาจัดลำดับในการแบ่งระดับความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษ ตามประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เรื่อง เกณฑ์การประเมินความรู้และทักษะภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2561 ขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีภาพปกติ ด้านการประเมินความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษ ว่านักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไปต้องผ่านการประเมินความรู้และทักษะภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ ดังนี้ นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ CEPT ไม่น้อยกว่า 30 คะแนน Vantage ไม่น้อยกว่า 50 คะแนน TOEFL (ITP) ไม่น้อยกว่า 473 TOEFL (iBT) ไม่น้อยกว่า 52 IELTS Academic Module ไม่น้อยกว่า 500 หรือ Redesigned TOEIC CU-TEP ไม่น้อยกว่า 45 และนักศึกษาสาขาอื่นๆ CEPT ไม่น้อยกว่า 27 คะแนน Vantage ไม่น้อยกว่า 40 คะแนน TOEFL (ITP) ไม่น้อยกว่า 433 TOEFL (iBT) ไม่น้อยกว่า 40 IELTS Academic Module ไม่น้อยกว่า 450 หรือ Redesigned TOEIC CU-TEP ไม่น้อยกว่า 39

ซึ่งจากการทดสอบพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่สอบได้ในระดับ A2 มีความสามารถในการอ่านเพียงแค่เข้าใจข้อความสั้นๆ และง่ายๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาขาดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ รวมทั้งการอ่านออนไลน์ด้วย การเข้าอินเตอร์เน็ตจะเข้าหน้าเว็บเพจของนักศึกษาในปัจจุบันนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเช็คอีเมล์ พูดคุยกับเพื่อน และหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อการศึกษา สิ่งเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่านออนไลน์ทั้งสิ้น ประโยชน์ที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่งของอินเตอร์เน็ตคือการค้นหาข้อมูลความรู้ต่างๆ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ข้อมูลที่ได้รับมาถูกต้องเพียงใด เนื่องจากสภาพปัญหาที่นักศึกษายังขาดความสามารถในการอ่านออนไลน์ ไม่สามารถอ่านและตัดสินใจประเมินข้อมูลที่หามาได้จากอินเตอร์เน็ต นักศึกษาไม่สามารถพัฒนาวิธคิด และวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนประกอบหลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออนไลน์ การอ่านออนไลน์มีความจำเป็นและความสำคัญในการที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการอ่านอย่างมาก ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเพิ่มความสามารถในการอ่านเพื่อความข้าใจ กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และช่วยในการพัฒนาทักษะในการอ่าน นอกจากนี้แนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกระบวนการในการเรียนรู้และผลลัพธ์ของการเรียนภาษาเป้าหมาย ช่วยให้ผู้เรียนใช้กลวิธีในการอ่านทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษา ส่งเสริมทัศนคติที่ดี และสร้างความตระหนักรู้ในการใช้กลวิธีในการอ่าน [9, 10] ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านออนไลน์เพื่อความเข้าใจของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2 เพื่อศึกษาการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA)

3. เพื่อการประเมินผลรับรองรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA)

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการสอนอ่าน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยเป็นการผสมผสานวิธีการวิจัย (Mixed Methods Research) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ดำเนินการดังนี้

<u>ขั้นที่ 1</u> ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา โดยใช้แบบวิเคราะห์ข้อมูล ความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการสอนอ่านออนไลน์เพื่อความเข้าใจ โดยผู้วิจัยทำการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจ กลวิธีการอ่านออนไลน์ การสอนและกลวิธีแนวทางการเรียนรู้ภาษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็น

<u>ขั้นที่ 2</u> วิเคราะห์แนวทางและรูปแบบการสอนอ่าน โดยใช้แบบบันทึกและแบบวิเคราะห์เอกสาร

<u>ขั้นที่ 3</u> ตรวจสอบ ยืนยัน คำนิยามและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอ่าน โดยดำเนินการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ และอาจารย์ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษ

ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development: D_1) เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการและการใช้กลวิธีในการอ่าน ดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาร่างรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ

2. พัฒนาเครื่องมือประกอบรูปแบบการสอนอ่าน ประกอบไปด้วย 1) แบบฝึกการอ่าน 2) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่าน 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ 4) แบบสำรวจการใช้กลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการก่อนและหลังการใช้รูปแบบ 5) แบบบันทึกการอ่าน 6) แบบสอบถามความพึงพอในของผู้เรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบ และ 7) คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ

3. การหาประสิทธิภาพรูปแบบ เป็นการทดสอบร่างรูปแบบ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยการทดสอบกลุ่มเล็ก (Small Group) โดย 1) ทำการปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เวลา 50 นาที 3) ทดลองใช้รูปแบบการสอนอ่าน โดยกำหนดให้ผู้เรียนเรียนตามแผนการเรียนการสอน 8 แผนๆ ละ 1 สัปดาห์ๆ ละ 4 ชั่วโมง รวมเป็น 10 สัปดาห์ จำนวน 40 ชั่วโมง 4) ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 4 ตัวเลือก 40 ข้อ เวลา 50 นาที 5) สนทนากลุ่มกับผู้เรียนเพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้รูปแบบ และ 6) เก็บรวมรวบข้อมูลจากการทำแบบทดสอบและการทำแบบสำรวจการใช้กลวิธีการอ่าน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 3 ระยะการวิจัย (Research: R_2) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่าน โดยผู้วิจัยนำรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบ ผ่านการทดลองใช้แล้ว (Try Out) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 27

คนโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย คือ 1) ทดสอบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 40 ข้อ เวลา 60 นาที 2) ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการสอนอ่าน จำนวน 16 แผนๆ ละ 1 สัปดาห์ๆ ละ 4 ชั่วโมง รวม 64 ชั่วโมง 3) ประเมินความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ เวลา 60 นาที 4) เก็บรวมรวมข้อมูลจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ใช้กลวิธีการอ่าน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ $\bar{x}$ และ S.D.

ระยะที่ 4 ระยะการพัฒนา (Development: D_2) เป็นการประเมินและรับรองรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่าน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1) ส่งหนังสือของความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบ พิจารณาและประเมินรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนอ่าน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ $\bar{x}$ และ S.D. และทำการรับรองรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ แบ่งได้ดังนี้ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ 2) การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบ และ 3) รายละเอียดของรูปแบบและเนื้อหาของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

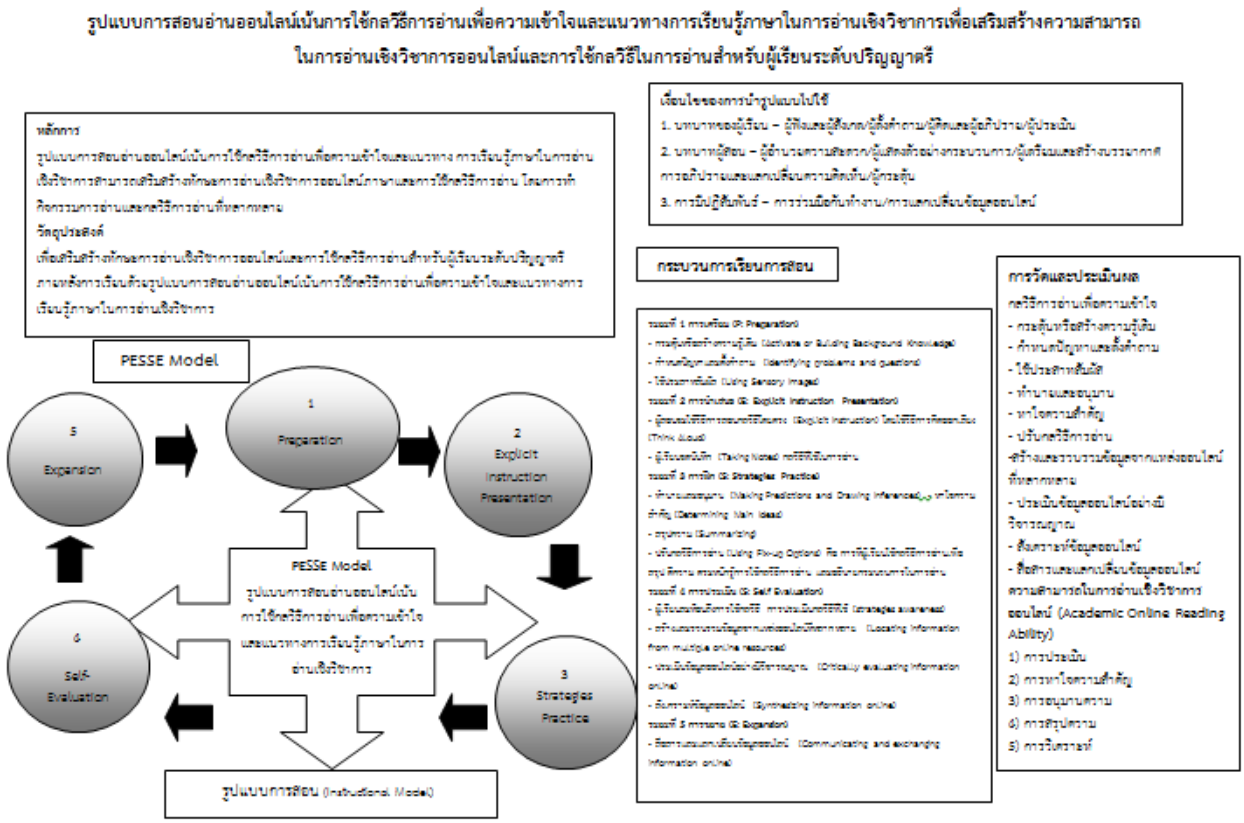

รูปที่ 1 รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์โดยใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจบูรณาการกับแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ

ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ภายใต้รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์และการใช้กลวิธีในการอ่าน (E1/E2) จากการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ(E1) / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 83.79 / 80.46

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบ

2.1 ผลการศึกษาคะแนนความสามารถในการอ่านของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง

คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียน จำนวน 27 คนหลังการใช้รูปแบบ ($\bar{x}$ = 32.26 S.D. = 2.72) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้รูปแบบ ($\bar{x}$ = 16.00 S.D. = 3.04)เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า Summarizing (การสรุปความ) มีคะแนนสูงสุด หลังเรียน ($\bar{x}$ = 6.48 S.D. = 0.51) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x}$ = 3.48 S.D. = 0.51) รองลงมาคือ Analyzing (การวิเคราะห์) หลังเรียน ($\bar{x}$ = 6.48 S.D. = 0.70) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x}$ = 3.11 S.D. = 0.70) กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน

คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบในภาพรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 40.28 ก่อนการเรียนพบว่า Identifying Main Idea (การหาใจความสำคัญ) มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 45.37 และ Evaluating (การประเมิน) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดร้อยละ 35.19 หลังเรียนพบว่า Summarizing (การสรุปความ) และ Analyzing (การวิเคราะห์) มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 81.02 และ Identifying Main Idea (การหาใจความสำคัญ) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดร้อยละ 80.09

2.1.2 การศึกษาความสามารถในการอ่านของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองจำนวน 27 คน โดยใช้แบบบันทึกการอ่านเชิงวิชาการออนไลน์ (Reading Log)

2.2 ผลการศึกษาการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

2.2.1 การใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบผู้เรียนมีการใช้กลวิธีในการอ่านหลังการใช้รูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.44 S.D. = 0.51)โดยกลวิธีที่มีความถี่ของการใช้กลวิธีในการอ่านหลังการทดลองในระดับมากที่สุด ได้แก่ ประเมินข้อมูลออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ (Critically evaluating information online) ($\bar{x}$ = 4.63 S.D. = 0.48) หาใจความสำคัญ (Determining Main Ideas) ($\bar{x}$ = 4.56 S.D. = 0.50)

2.2.2 การใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบจำนวน 27 คน โดยใช้แบบบันทึกการอ่าน (Reading Log) Blog และ Facebook

2.3 ผลความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้รูปแบบ

ผู้เรียนมีความพึงพอใจหลังการใช้รูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนในรายด้านนั้นก็พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน และสามารถแยกได้ดังนี้ ด้านคุณประโยชน์อยู่ในระดับความพึงพอใจระดับแรก ($\bar{x}$ = 4.61 S.D. = 0.48) ต่อด้วยด้านกิจกรรม ($\bar{x}$ = 4.59 S.D. = 0.48) ด้านรูปแบบ ($\bar{x}$ = 4.57 S.D. = 0.55) และด้านเนื้อหา ($\bar{x}$ = 4.51 S.D. = 0.51) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การประเมินผลรับรองรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (PESSE Model)

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (PESSE Model) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67 S.D. = 0.35) โดยเมื่อแยกรายประเด็นพบว่า ขั้นตอนในรูปแบบระยะที่ 2 การนำเสนอ (E: Explicit Instruction Presentation) มีความเหมาะสมสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้วิธีการสอนกลวิธีโดยตรง ใช้กลวิธีในการอ่านโดยใช้วิธีการคิดออกเสียง ผู้เรียนจดบันทึก กลวิธีที่ใช้ในการอ่าน และระยะที่ 5 การขยาย (E: Expansion) มีความเหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้กลวิธีที่ได้เรียนรู้กับสื่อและภาระงานอื่นๆ สื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลออนไลน์ มีมากที่สุด ($\bar{x}$ = 5.00 S.D. = 0.00)

ผู้ทรงเชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อคำถามและรูปแบบภาษาของรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.59 S.D. = 0.47) โดยเมื่อแยกรายประเด็นพบว่าในทุกๆ ด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก

ที่สุด ด้านรูปแบบมี $\bar{x}$ มากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.64 S.D. = 0.45) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{x}$ = 4.60 S.D. = 0.47) และด้านกิจกรรมและคุณประโยชน์ของรูปแบบ ($\bar{x}$ = 4.58 S.D. = 0.48) สรุปได้ว่า รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (PESSE Model)

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้มีข้อที่ควรนำมาอภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA)

1.1 รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก อันเนื่องมาจากรูปแบบ PESSE Model สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และความสำคัญของการใช้กลวิธีการอ่านสร้างความตระหนักในการใช้กลวิธีในการอ่าน (Strategies used awareness) ผู้เรียนได้ฝึกอ่านบทอ่านออนไลน์ พร้อมทั้งใช้วิธีการคิดออกเสียงเพื่อแสดงการฝึกการใช้กลวิธีในการอ่าน (Strategies used) นอกจากนี้ผู้เรียนประยุกต์ใช้กลวิธีที่ได้เรียนรู้กับสื่อและภาระงานอื่นๆ (Strategies Application) ทำการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลออนไลน์กับกลุ่มเพื่อน สามารถสะท้อนถึงความรู้และความเข้าใจในการใช้กลวิธีในการอ่าน (Communicating and exchanging information online) ซึ่งการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมนั้นๆ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ [11, 12, 13, 14, 15, 16] การกำหนดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนฝึกใช้กลวิธีการอ่าน จนกระทั่งผู้เรียนมีการปรับเปลี่ยนกลวิธีในการอ่านให้เข้ากับประเภทเนื้อหาสาระที่อ่าน และจุดมุ่งหมายในการอ่าน กลวิธีในการอ่านสะท้อนการตระหนักรู้ เป็นความสามารถในการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (interactive model) ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้

1.2 ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านด้านการสอนอ่านภาษาอังกฤษ การสอนอ่านออนไลน์ การสอนอ่านเชิงวิชาการ กลวิธีในการอ่าน หลักสูตรและการสอน ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ ผลการวิจัยและพัฒนาพบว่าขั้นตอนการสอนแบบ PESSE Model ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 5 ระยะ ผ่านเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพแผนการเรียนรู้ 80/80 เนื่องจากรูปแบบมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งกำหนดให้ผู้สอนมีบทบาทในการอธิบายและสาธิตการใช้กลวิธีการอ่าน กำหนดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนฝึกใช้กลวิธีการอ่าน จนกระทั่งผู้เรียนมีการปรับเปลี่ยนกลวิธีในการอ่านให้เข้ากับประเภทเนื้อหาสาระที่อ่านและจุดมุ่งหมายในการอ่าน กลวิธีในการอ่านสะท้อนการตระหนักรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ [11, 12, 13, 14, 15, 16, 17] และความสามารถในการอ่านออนไลน์เชิงวิชาการ ช่วยให้ผู้เรียนความเข้าใจของตนเองเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการสอนอ่านออนไลน์เน้นการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและแนวทางการเรียนรู้ภาษาในการอ่านเชิงวิชาการ (CALLA)

2.1 คะแนนความสามารถในการอ่านของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 27 คนหลังการใช้รูปแบบการสอนสูงกว่าคะแนนความสามารถในการอ่านก่อนการใช้รูปแบบ

2.2 การใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 27 คนหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 27 คน ค่าเฉลี่ยการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนการใช้รูปแบบเท่ากับ 2.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ค่าเฉลี่ยคะแนนการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังการใช้รูปแบบเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ซึ่งสามารถตอบคำถามการวิจัยตามสมมุติฐานข้อที่ 2.2 ว่ากลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการในการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ [18] [19] [20] ผู้เรียนให้ความสำคัญกับกลวิธีการอ่าน สามารถประยุกต์ใช้กลวิธีในการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในการอ่าน ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ [18] [19] [20] ผู้เรียนให้ความสำคัญกับกลวิธีการอ่าน สามารถ

ประยุกต์ใช้กลวิธีในการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในการอ่าน และสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลออนไลน์ (Communicating and exchanging information online)

2.3 ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้รูปแบบผลความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้รูปแบบพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจหลังการใช้รูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

[1] Cook, V. The Role of the L1 as a Scaffolding Tool in the EFL Reading Classroom. Procedia-Social and Behavioral Science 2014; 118: 76-84.

[2] Oxford, R. L. Language learning strategies: What every teacher should know. New York: Newbury House Publishers; 1990.

[3] Oxford, R. Instructional implications of gender differences in second/foreign language Learning styles and strategies. Applied Language Learning 1993; 4:66-94.

[4] วิสาข์ จัติวัตร์. การสอนอ่านภาษาอังกฤษ (Teaching English reading comprehension). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2543.

[5] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ; 2562.

[6] สาระดีดีดอทคอม. คะแนนสอบโทเฟล (TOEFL) ประเทศไทยต่ำกว่าเพื่อนบ้าน. กรุงเทพฯ; 2556 [เข้าถึงเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2560]. เข้าถึงได้จาก:http://www.sara-dd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=847:-toefl-&catid=60:2013-11-04-17-59-05&Itemid=460

[7] สุมิตรา อังวัฒนกุล. วิธีสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540.

[8] Hellekjar, G. O. Esay does it: Introducing Pupils to Bilingual Instruction: Sparak og Sprakundervisning 1996; 3. 9-14. Harris, K. H. Cognitive strategies instruction. From basic research to classroom instruction. In P. A. Alexander & P. H. Winne (Eds.). Handbook of educational psychology. 2nd ed. Mahwah:NJ: Erlbaum; 2007.

[9] Klein, M. L., Peterson, S., and Simington, L. Teaching Reading in the Elementary Grades. Needham Heights, Mass Allyn and Bacon; 1991.

[10] Pearson, P. D., Roehler, L. R., Dole, J. A. & Duffy, G. G. Developing expertise in reading comprehension. In A. Farstrup & J. Samuels (Eds.), What research has to say about reading instruction. Newark, DE: International Reading Association 1992; 145-199.

[11] Dole, J. A. Duffy, G. G., Roehler, L. R., and Pearson, D. D. Moving from the old to the new: research on reading comprehension instruction. Review of Educational Research 61 1991; 61(2): 239-264.

[12] Neal B. Online Vs. Print Publishing. Writing@CSU. Colorado State University 1994 - 2012.

[13] Castek, J. How do 4th and 5th grade students acquire the new literacies of online reading comprehension? Exploring the contexts that facilitate learning. Unpublished doctoral dissertation: University of Connecticut; 2008.

[14] Leu, D. J., Zawilinski, L., Castek, J., Banerjee, M., Housand, B., Liu, Y., et al. What is new about the new literacies of online reading comprehension? In L. Rush, J. Eakle, & A. Berger, (Eds.). Secondary school literacy: What research reveals for classroom practices. Urbana, IL: National Council of Teachers of English Louis Cohen, Lawrence Manion 2007; 37-68.

[15] Block, E. L. See how they Read: Comprehension Monitoring of L1 and L2 Readers. TESOL Quarterly 1992; 26, 2: 319-43

[16] รักชนก แสงภักดีจิต. การนำกลวิธีการอ่านมาใช้ในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ. วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร 2554; 5(1): 76-90.

[17] Faizah A. M. The development of an academic reading strategies pedagogical model for ESL adult learners 2008; 15: 203-210.

[18] May S. Beyond Comprehension Exercises in the ESL Academic Reading Class. TESOL Quarterly 1992; 26: 289-318.

การสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี

The Buddhism Inheritance of Wat Thong Noppakhun in Phetchaburi Province by Using Local Capital Network Management with Religious Principle

พระครูโกศลวัชรธรรม (จิตติพร จิตฺตสํวโร)* เฉลียว บุรีภักดี สมนึก ชูปานกลีบ และสุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์
PhrakhruKosolwatcharathum*, ChaleawBuripukdee, Somnuk Chupankleab and Sumalee Pongtiyapaiboon

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Development Strategy, Faculty of Humanities and Social Sciences of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Wattongtp@hotmail.com

Received 10 May 2020, **Revised**: 23 July 2020, **Accepted**: 6 August 2020

บทคัดย่อ

ยุทธศาสตร์การบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ ด้วยหลักศาสนธรรมเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่ที่ได้รับการบริหารแบบหลักศาสนธรรมที่มีผลต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาในวัดทองนพคุณ 2) ศึกษาผลของเครือข่ายทุนในพื้นที่ ที่มีผลต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา ในวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เครือข่ายทุนในพื้นที่จำนวน 13 เครือข่าย รวม 65 คน และกลุ่มพุทธบริษัท 4 ที่มาร่วมกิจกรรมของวัดอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งสิ้น 200 คนแผนแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่ 2) ขั้นตอนการทดลองการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม และ 3) การประยุกต์เครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อสร้างระบบการจัดการกิจกรรมของวัด การเก็บข้อมูลมีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไคสแควร์ และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) เครือข่ายทุนในพื้นที่โดยใช้หลักศาสนธรรม ที่มีผลต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาในวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวนเครือข่ายที่เข้มแข็งมีจำนวนทั้งสิ้น 13 เครือข่าย ประกอบด้วย (1) สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น (2) คณะพระสังฆาธิการ (3) องค์กรปกครองท้องถิ่น (4) อสม. (5) คณะสมาชิกของเครือข่ายครูและนักเรียนในวัดทองนพคุณ (6) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี (7) ชมรมผู้สูงอายุในชุมชน (8) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9) กลุ่มส่งเสริมอาชีพ (10) กลุ่มประชาสัมพันธ์ (11) กลุ่มสนับสนุนด้านกิจกรรมของวัด (12) เครือข่ายศาสนา (13) หน่วยรักษาความปลอดภัย ทั้ง 13 ภาคีนี้ทำงานได้อย่างสอดประสานกันโดยยึดหลักศาสนธรรม คือ (1) ยึดหลักธรรมเป็นที่ตั้ง (2) มีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ (3) การปฏิบัติตนอันสมควรต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ (4) มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมต่างๆ ของวัดอย่างเต็มกำลังความสามารถ จ) มีหลักการในการโน้มน้าวให้บุคคลอื่นๆ ได้มีส่วนร่วมสืบทอดพระพุทธศาสนา 2) การสืบทอดพระพุทธศาสนา มีการเปลี่ยนใน 2 มิติ คือ (1) มิติเชิงปริมาณ จำนวนพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่มาร่วมกิจกรรมของวัดเพิ่มขึ้น ร้อยละ 80 จำนวนที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ สมาชิกของเครือข่ายต่างๆ (2) มิติเชิงคุณภาพ พฤติกรรมของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัด ในกลุ่มบุคคลทั่วไปปฏิบัติตนอยู่ในหลักศีลธรรมของคฤหัสถ์สูงขึ้น กลุ่มอุบาสกอุบาสิกา สามารถยกระดับจิตของตนนำไปสู่ความสงบสุขแห่งธรรมมากขึ้น และในกลุ่มของพระภิกษุสามเณร สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สาธุชน มีความรู้หลักธรรม ปฏิบัติตนสมควรแก่เพศ สมณ และสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว

คำสำคัญ : การสืบทอดพระพุทธศาสนา เครือข่ายทุนในพื้นที่ หลักศาสนธรรม

Abstract

The objectives of the study on strategy for Buddhism inheritance of Wat Thong Noppakhun, Phetchaburi Province by using local capital network management with religious principle were to: 1) create local capital network management by applying religious principle affecting Buddhism inheritance of Wat Thong Noppakhun, Phetchaburi Province, and 2) study the results of local capital network affecting Buddhism inheritance of Wat Thong Noppakhun. The research samples consisted of 65 persons from 13 local capital networks and 200 Buddhists usually joining Wat's activities. The research design "Research and Development: R&D" was employed in this study consisting of 3 steps as follows: 1) creation of local capital network, 2) trying out local capital network management by using religious principle, and 3) application of local capital network to create Wat's activity management system. The qualitative and quantitative data were collected. The qualitative data were analyzed by using a triangulation technique. The quantitative data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, Chi-square, and t-test.

The research results revealed that: 1) There were 13 strong local capital networks using religious principle affecting Buddhism inheritance of Wat Thong Noppakhun, Phetchaburi Province as follows: (1) local higher educational institutes, (2) Sangha administrators, (3) local administrative organizations, (4) village health volunteers, (5) teacher and student network members in Wat Thong Noppakhun, (6) Provincial Office of Buddhism, (7) the senior citizen clubs in communities, (8) local wisdom experts, (9) occupational promotion groups, (10) public relation groups, (11) Wat's activity promotion groups, (12) religious networks, and (13) security guard units. These 13 parties worked in coordination with each other by focusing on religious principle consisting of: (1) Dhamma oriented (Dhammadhipateyyo), (2) having a regular meeting (Aparihaniadhammo), (3) behaving oneself proper to Buddhism inheritance regularly, (Wattasampanno), (4) having strong commitment on doing Wat's activities with all ability (Iddhipadadhammo), and 5) having principles on persuading other people to participate in Buddhism inheritance (Sangahawatthudhammo). 2) There were the changes on Buddhism inheritance in 2 dimensions as follows: (1) on quantitative dimension, the number of monks, novices, male Buddhists, and female Buddhists joining Wat's activities increased for 80%, members of various networks increasing the most, and (2) on qualitative dimension, for the behavior of people joining Wat's activities, it was found that the people in the group of general ones behaved themselves higher in the layman's morality principles, that the male and female Buddhists could raise their mental level leading to the higher peacefulness in Dhamma, and that the monks and the novices behaved themselves to be a good model for general people, had got knowledge on Dhamma, behaved themselves in the proper manner of monkhood, and could instruct other people with accuracy and proficiency.

Keywords : Buddhism Inheritance, Local Capital Network, Religious Principle

บทนำ

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี การดำเนินการตามบทบาทของการเป็นผู้นำองค์กรวัด จึงเห็นว่าบทบาทด้านการสืบทอดพระพุทธศาสนาเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง การไม่ดำเนินตามทางที่พระพุทธองค์ได้ทรงสอนไว้ ไม่ประพฤติปฏิบัติตามนั้นเป็นอย่างไร เช่น เวลามาวัด มาบวชก็ดี หรือมาทำบุญตักบาตรก็ดี มาโดยไม่สนใจจะศึกษาพระธรรมคำสอน ไม่รู้ว่า สิ่งต่างๆ ที่พระพุทธองค์ สั่งสอนให้กระทำกันนั้น มีอะไรบ้าง เป็นเหมือนกับคนหูหนวก ตาบอด ไม่รู้จักเรื่องผิด ถูก ดี ชั่ว ไม่รู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การประพฤติปฏิบัติธรรมตามพระพุทธศาสนาก็เป็นไปแบบลุ่มๆ ดอนๆ เป็นไปแบบผิดๆ ถูกๆ ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หลักธรรมที่พระพุทธองค์ได้ทรงสั่งสอนไว้ แต่เป็นไปในลักษณะของความงมงาย มีความคิดของลัทธิอื่น ปะปนกับคำสอนของพระพุทธศาสนา จนกระทั่งไม่รู้ว่าพุทธศาสนานี้สอนอะไร อย่างที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันนี้ด้วยความยึดมั่นนี้ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาโดยผ่านกระบวนการวิจัยโดยมีเป้าหมายหลักคือเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา และจากการที่ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์เป็นเจ้าอาวาสในวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี มาเป็นเวลากว่า 20 ปีเศษ

การได้คลุกคลีกับประชาชนในชุมชนรอบวัดโดยผ่านการได้รับกิจนิมนต์ในโอกาสต่างๆ การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการปฏิบัติกิจทางศาสนา ด้วยกิจกรรมต่างๆ ของวัด ทำให้ผู้วิจัยต้องศึกษาเพื่อหาข้อความรู้ที่จะนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบริบทวัดทองนพคุณ เพื่อให้การดำรงตนของสมาชิกในชุมชนอยู่ในหลักการของพระพุทธศาสนา

หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่แท้จริงนั้น ท่านสอนในเรื่องหลักกรรม คือ ดี ชั่ว สุข ทุกข์นั้นอยู่ที่การกระทำ กรรมคือการกระทำ กรรมมี 3 อย่าง คือ กายกรรม วจีกรรรม มโนกรรม กรรมทางกาย เรียกว่า กายกรรม ทางวาจา เรียกว่า วจีกรรม ทางจิตใจ ทางความคิดอ่าน คือ มโนกรรม เมื่อทำไปแล้ว ซึ่งทำได้ 2 ทาง คือ ทำดีหรือทำชั่ว คิดดี คิดชั่ว พูดดีหรือพูดไม่ดี เมื่อทำไปแล้ว ผลก็จะต้องตามมา คือ ผลดี หรือผลไม่ดี ผลดี คือความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ผลไม่ดี คือความทุกข์ ความหายนะนี้คือ หลักของพระพุทธศาสนา[1]

ดังนั้น พวกเราชาวพุทธทั้งหลาย ผู้มีความศรัทธาเลื่อมใส ผู้เห็นคุณค่าอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธศาสนา ขอให้เรายึดแนวทางที่พระพุทธองค์ได้ทรงให้กับพวกเราไว้ให้สืบทอด ถ่ายทอดมรดกอันล้ำค่าอันนี้ ด้วยการศึกษา ปฏิบัติ บรรลุธรรมแล้วจึงค่อยนำไปเผยแผ่ ถ้าเราสามารถประพฤติปฏิบัติอย่างนี้ได้แล้ว พระพุทธศาสนาก็จะอยู่กับโลกของเราไปอีกยาวนาน แต่ถ้าเราไม่ประพฤติปฏิบัติตามศาสนาของเราก็จะค่อยหดหายไปในที่สุดก็จะไม่มีศาสนาเหลืออยู่ในโลกนี้อีกต่อไป จึงขอให้ท่านทั้งหลายจงตั้งอยู่ในความไม่ประมาท พยายามขวนขวายศึกษาและประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุธรรม แล้วจึงนำไปเผยแผ่ เพื่อความสุขความเจริญ แก่สังคมโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่ที่ได้รับการบริหารแบบหลักศาสนธรรม ที่มีผลต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาในวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. ศึกษาผลของเครือข่ายทุนในพื้นที่ที่เอื้อต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา ในวัดทองนพคุณอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาเครือข่ายทุนในพื้นที่ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการทั้งการวิจัยเชิงสำรวจคือมีการสำรวจความต้องการใน การพัฒนาตนเองของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาสำรวจปัจจัยเกื้อหนุนวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี โดยผ่านเครือข่ายทุนในพื้นที่จากองค์กรต่างๆ 13 เครือข่าย คือ 1) สถาบันอุดมศึกษา ในท้องถิ่น 2) คณะพระสังฆาธิการ 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) อสม. 5) คณะสมาชิกของเครือข่ายและนักเรียนในวัดทองนพคุณ 6) สำนักงานพระพุทธศาสนา 7) ชมรมผู้สูงอายุในชุมชน 8) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 9) กลุ่มส่งเสริมอาชีพ 10) กลุ่มประชาสัมพันธ์ 11) กลุ่มสนับสนุนด้านกิจกรรมของวัด 12) เครือข่ายศาสนา และ 13) หน่วยรักษาความปลอดภัย จากนั้นรวบรวมองค์กรเหล่านี้มาจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการเครือข่าย แบ่งบทบาทหน้าที่กัน ประชุมระดมสมองวางแผนร่วมกันพัฒนานักเรียนในวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี ตลอดในระยะเวลา 4 ภาคเรียน (2 ปี) ขั้นนี้คือขั้นพัฒนาเครือข่าย [2]

ระยะที่ 2 พัฒนากิจกรรมในวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี ในขั้นตอนนี้เป็นการระดมสมองของสมาชิกเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อกำหนดกิจกรรมของวัดในโอกาสต่างๆ ตลอด 1 ปีของการดำเนินการวิจัย ในช่วงระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม 2560 ถึงเดือนมิถุนายน 2562

ระยะที่ 3 ทดลองตามกิจกรรมของวัดที่เครือข่ายร่วมกันกำหนดขึ้นในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยผู้วิจัยนำกิจกรรมของวัดมาเป็นตัวแปรหลักในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย และเพื่อให้เครือข่ายเป็นพลังขับเคลื่อนร่วมกับพุทธบริษัท 4 ที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อให้เกิดการสืบทอดพระพุทธศาสนา โดยใช้แผนแบบในการทดลองคือ การประเมินความ

เข้มแข็งของเครือข่ายและการสืบทอดพระพุทธบริษัท 4 ในระยะก่อนการมีเครือข่าย ระหว่างการดำเนินงานของเครือข่าย จนสิ้นสุดระยะเวลาในการทำวิจัย

สรุปผลการวิจัย

พุทธบริษัททั้ง 4 ภายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้ทดลองใช้ยุทธศาสตร์การสืบทอดพระพุทธศาสนา โดยการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อชักนำคุณค่าแห่งการสืบทอด การรักษาและการพัฒนาจิตใจโดยมีวัดทองนพคุณเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงทั้งนี้เมื่อได้ทดลองยุทธศาสตร์ ได้รับความร่วมมือหรือความสามัคคี อีกทั้งยังเกิดความร่วมแรงร่วมใจจากหลายฝ่ายด้วยกัน ไม่ว่าจากทางเยาวชน ผู้ปกครอง รวมถึงพระภิกษุ สามเณรเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมจากการพัฒนาเครือข่ายภายในวัดทองนพคุณ ผลจากแรงกายแรงใจในการพัฒนาครั้งนี้ส่งผลให้เกิดเครือข่ายของวัดทองนพคุณ ดังต่อไปนี้ 1) เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2) เครือข่ายคณะพระสังฆาธิการ 3) เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) เครือข่าย อสม. 5) เครือข่ายครูและพุทธบริษัททั้ง 4 6) เครือข่ายศาสนา 7) เครือข่ายสำนักพระพุทธศาสนา 8) เครือข่ายรักษาความปลอดภัย 9) เครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ 10)เครือข่ายประชาสัมพันธ์ 11) เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น 12) เครือข่ายกลุ่มสนับสนุนกิจกรรมของวัด 13) เครือข่ายกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ทุกเครือข่ายมีการเติบโตและเข้มแข็งมากขึ้นโดยลำดับ การทดลองบริหารโดยใช้ยุทธศาสตร์การสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ดังนี้

1. ทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ มีพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา พร้อมด้วยคณะครูและนักเรียนซึ่งอยู่ในบริเวณโดยรอบของวัดทองนพคุณ ที่มีส่วนร่วมในทำกิจกรรมการสืบทอดพระพุทธศาสนา ของวัดทองนพคุณได้ผลมากยิ่งขึ้น ภิกษุสามเณร มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนและรักษาพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนาแก่ญาติโยม อุบาสก อุบาสิกา เป็นศูนย์รวมจิตใจในการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การรักษาศีลในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของวัด โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ ช่วยกันสืบทอดและรักษาวัดทองนพคุณโดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการปฏิบัติธรรมต่างๆ จึงเป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านและชุมชนปฏิบัติไปในทางเดียวกันอย่างพร้อมเพรียง

2. ทุนด้านวัฒนธรรม เนื่องด้วยในบริบทโดยรอบของวัดทองนพคุณ มีผู้ที่นับถือสัญชาติไทยซึ่งเป็นชาวไทยพุทธ ไทยทรงดำ ไทยเชื้อสายจีน ได้มาร่วมในการประกอบกิจกรรมกับทางวัดทองนพคุณมาโดยตลอด จึงถือได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนำสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนเอง มารวมกันหล่อหลอมเป็นหนึ่งเดียว พร้อมกับใช้พื้นที่วัดทองนพคุณในการแสดงออกด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสื่อให้นักท่องเที่ยวรวมถึงชาวบ้านบริเวณโดยรอบได้เห็นการแสดงพื้นบ้าน ประเพณีพื้นบ้าน ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านอาชีพโบราณที่สืบทอดกันภายในชุมชนต่างล้วนได้รับการสนับสนุนและแสดงออกผ่านกิจกรรมและพื้นที่ภายในวัดทองนพคุณ

3. ทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติ แม่น้ำ แหล่งเพาะปลูก และอาหารอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและพื้นที่บริเวณวัดทองนพคุณมีแม่น้ำไหลผ่าน ได้แก่ คลองบางจาก อีกทั้งโดยรอบยังเป็นแหล่งเกษตรกรรม การเพาะปลูกข้าว และน้ำยังอุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์พืชผักนานาชนิด ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรล้วนเป็นแหล่งรายได้ของชุมชนในพื้นที่ ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนให้นำมาค้าขายแลกเปลี่ยนภายในตลาดริมน้ำวัดทองนพคุณ วัดจึงเป็นแรงส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ได้เป็นอย่างดี

4. ทุนด้านเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก มีอุปกรณ์มาตรฐานที่ใช้ในการส่งเสริม การเรียนรู้ การศึกษา มีห้องอบรมสัมมนาที่ประกอบไปด้วย จอภาพระบบคอมพิวเตอร์ ใช้ในงานนำเสนอต่างๆ มีระบบระบายความร้อนที่ประหยัดพลังงาน มีเจ้าหน้าที่ในการนำเสนอ และผลิตสื่อบริการความรู้แก่ชุมชน มีการติดต่อสื่อสารทั้งทาง Facebook และทาง LINE พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็วมีการติดต่อสื่อสารทั้งทาง Facebook และทาง LINE พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็วจึงส่งผลให้เกิดความยั่งยืน ทั้งต่อสภาพจิตใจที่รักและศรัทธาในวัด

และกระตุ้นสภาพเศรษฐกิจภายในชุมชน ให้ประชาชนมีรายได้ เมื่อชุมชนแข็งแรงวัดแข็งแรง ก็ส่งผลดีต่อประเทศชาติอันมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลักสืบต่อไป

ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรมของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ

กระบวนการทดลองได้ปฏิบัติต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา มีการวัดและประเมินผลหลังจบกระบวนการตามแผนงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีเครื่องมือทั้งแบบสอบถาม แบบประเมิน รายงานการประชุม การพัฒนาตามข้อเสนอแนะ นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลเป็นที่น่าพอใจด้วยเกณฑ์การวัดทางสถิติ พบว่าพฤติกรรม การบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม อยู่ในระดับมาก แสดงว่าการใช้ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

ผลการประเมินพฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวม พบว่า

ด้านที่ 1 การใช้หลักธรรมในการบริหาร พฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เจ้าอาวาสเป็นผู้ยึดหลักธรรมวินัยในการบริหาร มีระดับการบริหารมากที่สุด ระดับมาก มีดังนี้ เจ้าอาวาสเป็นผู้ใช้เหตุผลในการบริหารเจ้าอาวาสเป็นผู้ยึดหลักความจริงใจในการบริหาร และเจ้าอาวาสเป็นผู้ยึดหลักความถูกต้อง เป็นลำดับสุดท้าย

ด้านที่ 2 การป้องกันความเสื่อมนำไปสู่ความเจริญ พฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้เจ้าอาวาสให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เจ้าอาวาสปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ถูกต้องเจ้าอาวาสหมั่นประชุมร่วมกันในการทำกิจกรรมมีระดับการบริหารมากที่สุดและเจ้าอาวาสไม่เอาเปรียบผู้อยู่ร่วมกัน มีระดับการบริหารมากเป็นลำดับสุดท้าย

ด้านที่ 3 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยศีลธรรมพฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้เจ้าอาวาสมีภาวะผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ อยู่ในลำดับมาก รองลงมาได้แก่ เจ้าอาวาสเอาใจใส่ดูแลต่อภิกษุสามเณร เจ้าอาวาสปฏิบัติตนน่าเลื่อมใสศรัทธาต่ออุบาสก อุบาสิกา และเจ้าอาวาสปฏิบัติตนน่าเลื่อมใสศรัทธาต่อภิกษุ เป็นลำดับสุดท้าย

ด้านที่ 4 การทำงานที่ดี ทำสำเร็จตามวัตถุประสงค์พฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้เจ้าอาวาสมีจิตมุ่งมั่นในการบริหารอยู่ในลำดับมาก รองลงมาได้แก่เจ้าอาวาสมีการพัฒนาในการบริหาร เจ้าอาวาสมีการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองและเจ้าอาวาสไม่ใช้อารมณ์ในการบริหาร อยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

ด้านที่ 5 ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล พฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เจ้าอาวาสเสียสละเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่เจ้าอาวาสวางตนเสมอต้นเสมอปลาย เจ้าอาวาสปฏิบัติเหมาะสมกับหน้าที่และเจ้าอาวาสพูดจาเหมาะสมกับหน้าที่อยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

อภิปรายผลการวิจัย

การสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลัก ศาสนธรรมของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เครือข่ายทุนในพื้นที่โดยใช้หลักศาสนธรรม ที่มีผลต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาในวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวนเครือข่ายที่เข้มแข็งมีจำนวนทั้งสิ้น 13 เครือข่าย คือ1) สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น 2) คณะพระสังฆาธิการ 3) องค์กรปกครองท้องถิ่น 4) อสม. 5) คณะสมาชิกของเครือข่ายครูและนักเรียนในวัดทองนพคุณ 6) สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเพชรบุรี 7) ชมรมผู้สูงอายุในชุมชน 8) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 9) กลุ่มส่งเสริมอาชีพ 10) กลุ่มประชาสัมพันธ์ 11) กลุ่มสนับสนุนด้านกิจกรรมของวัด

12) เครือข่ายศาสนา 13) หน่วยรักษาความปลอดภัย ทั้ง 13 ภาคีนี้ทำงานได้อย่างสอดประสานกันโดยยึดหลักศาสนธรรม คือ 1) ยึดหลักธรรมเป็นที่ตั้ง 2) มีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ 3) การปฏิบัติตนอันสมควรต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ 4) มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมต่างๆ ของวัดอย่างเต็มกำลังความสามารถ 5) มีหลักการในการโน้มน้าวให้บุคคลอื่นๆ ได้มีส่วนร่วมสืบทอดพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 1 การใช้หลักธรรมในการบริหาร พฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการประเมินนี้ชี้ให้เห็นว่าหลักธรรมในการบริหารได้รับการยอมรับในระดับมากถึงมากที่สุด เกิดจากที่ผ่านมา เจ้าอาวาสได้ใช้ความเมตตาความรักใคร่ ปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุข มีความคิดช่วยเหลือ การให้กำลังใจ การแสดงความยินดี การวางตัวเป็นกลาง เรียกได้ว่ามีพรหมวิหารธรรมในการบริหารอย่างแท้จริง ทั้งยังละอคติ คือ การกระทำอันไม่เที่ยงธรรม ไม่มีความลำเอียงเพราะรักใคร่ เพราะโกรธ เพราะเขลา เพราะกลัว มีความกล้าหาญในการใช้หลักธรรมในการบริหารจึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดความสำเร็จชัดเจนจากผลการประเมินโดยรวมสอดคล้องกับวิญญู กินะเสน และคณะ [3] ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามวิถีพุทธของสถาบันทางสังคมในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า สถาบันศาสนาควรมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาเพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติตามและสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้เยาวชนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนเพื่อการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตที่ดีและสอดคล้องกับ โสภาคภู่ดอก [4] เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภาคที่ 16” พบว่าพระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางแผนกธรรมและประสบการณ์ต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมแตกต่างกันโดยพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรมเอกมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนมากกว่านักธรรมตรีและนักธรรมโทและพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ 5-10 ปีและมากกว่า10 ปีมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี

ด้านที่ 2 การป้องกันความเสื่อมนำไปสู่ความเจริญ พฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินนี้ชี้ให้เห็นว่าเจ้าอาวาสคำนึงถึงความสามัคคีโดยใช้เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ได้แก่ ทานการให้ การแบ่งปัน ทั้งความรู้ ความคิด สิ่งของ ได้ร่วมประชุมเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน ก่อให้เกิดประโยชน์ในส่วนรวม วางตนเหมาะสมในฐานะของตนเอง จึงเป็นส่วนยกระดับการพัฒนาดีขึ้น จนได้รับผลการประเมินดีถึงดีมาก สอดคล้องกับพระมหาประยุทธ์ปยุตฺโต [5] ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “พระพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน” ว่าสถาบันศาสนาเช่นวัดและคณะสงฆ์ควรทำหน้าที่อย่างจริงจังในการส่งเสริมศีลธรรมจรรยาแก่คนในชุมชนด้วยการอบรมสั่งสอนโดยตรงหรือจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์หรือวันพระหรือยุวพุทธิกสมาคมหรือสมาคมทางศาสนาอื่นๆเพื่ออบรมให้ความรู้ทางศาสนาโดยสม่ำเสมอและทั่วถึงรวมทั้งส่งเสริมชักชวนให้บิดามารดาผู้ปกครองทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กในการปฏิบัติกิจทางศาสนาตามโอกาสอันควรพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทยเป็นแหล่งที่มาของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและค่านิยมต่างๆในปัจจุบันสถาบันศาสนาได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในชนบทที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะการบวชเรียนเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสแล้วการฝึกอบรมตามหลักพุทธศาสนาแก่พระสงฆ์สามเณรขณะบวชยังเป็นสิ่งที่สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้บวชได้เป็นอย่างดี

ด้านที่ 3 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยศีลธรรมพฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับการประเมินได้ผลจากการบริหารด้วยการปฏิบัติบริหารของเจ้าอาวาส มีการแบ่งปันเพื่อการอนุเคราะห์ สำรวมด้วยกาย วาจา ใจ สะอาดเรียบร้อยดีงาม ช่วยระงับความทุกข์ยากเดือดร้อนต่อผู้ใกล้ชิด มีอัธยาศัยซื่อตรงในความสุจริต อีกทั้งยังหมั่นบำเพ็ญเพียรเพื่อขจัดหรือทำลายอกุศลกรรม ระงับเสียได้ซึ่งความโกรธ ไม่เบียดเบียนคนอื่น อดกลั้นไม่ปล่อยกาย วาจา ใจตามอารมณ์ อีกทั้งยังธำรงรักษาไว้ซึ่งคุณธรรม จึงเรียกได้ว่าปฏิบัติบริหารหน้าที่ด้วยศีลธรรมอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับ กิตติ์ ขวัญนาค[6] วิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า1) พัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพัฒนาการการทำงานก่อตั้งของเครือข่าย 4

ระยะ ดังนี้ ระยะแรก ช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่ทำงานในลักษณะปัจเจก ขาดการสนับสนุนจากองค์กร หรือคณะสงฆ์ปกครอง ขาดความชัดเจนในกระบวนการและประเด็นการทำงาน ขาดการถอดบทเรียนการเรียนรู้ และขาดการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย ระยะที่สอง ช่วงก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีพัฒนาการ การก่อเกิดเครือข่ายในลักษณะเป็นเครือข่าย วิวัฒนาการ คือ เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรง แต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือกัน ระยะที่สาม เป็นช่วงการเติบโตหลังจากการก่อตั้ง มีการดำเนินงานโดยรูปแบบเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมเป็นหลัก โดยอาศัยการทำงานของส่วนงานกองเลขาฯ ที่พัฒนาเกิดขึ้น คือ สถาบันโพธิยาลัย และพัฒนาการระยะที่สี่คือ การดำเนินงานพัฒนาการช่วงปัจจุบัน เครือข่ายพระสงฆ์ที่มีความเชื่อและอุดมการณ์เดียวกันในการสร้างชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยอาศัยหลักพุทธธรรมนำปัญญามาใช้บูรณาการดำเนินงานของเครือข่ายฯ และการดำเนินงานเกิดเป็นรูปธรรม เป็นเชิงประจักษ์มากขึ้น 2) ทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พบว่า มีทัศนะต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนมากที่สุดรองลงมา คือ ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์และด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ตลอดจนด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีทัศนะต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในระดับมากที่สุด

ด้านที่ 4 การทำงานที่ดี ทำสำเร็จตามวัตถุประสงค์พฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับการบริหารได้รับการประเมินมากถึงมากที่สุดมาจากความอดทนอดกลั้น ความขยันพากเพียร พิจารณาให้เห็นตามข้อเท็จจริง ด้วยปัญญาความรอบรู้ที่หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อเติม มีความโอบอ้อมอารี ไม่ตื่นเต้นมัวเมาในความสำเร็จที่เป็นอยู่ ก่อเริ่มเพิ่มใหม่อยู่เสมอ เป็นผู้ฉลาดในการดูคน สามารถเลือกแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จนสามารถบริหารได้ตรงใจกับผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดกิจเมธีติกฺขวีโร (เพื่อนฝูง) [7] ศึกษาการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนในเขตตำบลดอนมูลอำเภอสูงเม่นจังหวัดแพร่พบว่าพระสงฆ์ที่พึงปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนในเขตพื้นที่คือ 1) การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาระหว่างบ้านโรงเรียนชุมชนและกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นให้ผู้นำชุมชนได้มีบทบาทในการช่วยกันประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอาสาสมัครตำรวจบ้านผู้ปกครองครูอาจารย์และประชาชนในชุมชนช่วยกันเฝ้าระวังพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กวัยรุ่นไม่ให้เกิดปัญหาภายในชุมชน 2) โรงเรียนควรให้การสนับสนุนพระสงฆ์ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนจริยศึกษาในโรงเรียนอย่างจริงจังและมีระบบระเบียบมากขึ้นและ 3) ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทางจริยธรรมและสอดคล้องกับงานวิจัยของนลินีเรืองฤทธิศักดิ์[8] ศึกษารูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายและการเป็นหุ้นส่วนทางสังคมระหว่างประเทศขององค์การคนพิการ: กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิกผลการศึกษาพบว่า องค์การคนพิการแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) องค์การของคนพิการเป็นองค์การที่คนพิการจัดตั้งขึ้นและเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการและ 2) องค์การเพื่อคนพิการเป็นองค์การที่จัดตั้งและบริหารงานโดยคนไม่พิการองค์การของ/ เพื่อคนพิการมีบทบาทด้านฟื้นฟูสมรรถภาพการพิทักษ์สิทธิและการให้โอกาสการสนับสนุนทางสังคมการประสานงานการสร้างเครือข่ายและการสร้างการตระหนักรู้ของสังคมโดยรูปแบบการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนทางสังคมขององค์การและเพื่อคนพิการอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนทรัพยากรการสนับสนุนองค์การการสร้างพันธมิตรและการสร้างความร่วมมือโดยมีคนพิการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจากกรณีศึกษาศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิกเป็นองค์การเพื่อคนพิการที่ดำเนินการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนทางสังคมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกผ่านการดำเนินงาน 3 กิจกรรมหลักคือการประสานเครือข่ายและพัฒนาความร่วมมือการสนับสนุนข้อมูลและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังเพื่อสร้างเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมขององค์การเครือข่ายและผู้มีส่วนเสียทั้งในและต่างประเทศ

ด้านที่ 5 ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล พฤติกรรมการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ด้วยหลักศาสนธรรม ของเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับการบริหารได้การประเมินมากถึงมากที่สุดในครั้งนี้เกิดจากผู้บริหารไม่ข้องอยู่ในกายตนหรือผู้อื่นมาก

เกินไป มีจิตประกอบด้วยเมตตา อาจหาญในการประพฤติความดี มีความพินิจและอดทน ตัดสินใจในทางดีได้แน่นอนและถูกต้อง เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ ประพฤติวาจาเรียบร้อย แบ่งปันแก่คนที่ควรให้ รอบรู้ทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์และสิ่งที่เป็นโทษจึงสามารถบอกกล่าวช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างเต็มกำลังด้วยปัญญาและความสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนิภาพัฒนพฤกษชาติ [9] เรื่องการศึกษาการพัฒนาเด็กตามทัศนะของพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) พบว่าวิธีการประยุกต์หลักการพัฒนาเด็กมาใช้ในสังคมปัจจุบันคือบทบาทของสถาบันต่างๆในสังคมที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กเช่นสถาบันครอบครัว (บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่) สถาบันการศึกษา (บทบาทและหน้าที่ของครู) สถาบันศาสนา(บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์) ทั้ง 3 สถาบันสามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ได้โดยเป็นต้นแบบด้วยการนำมาประพฤติปฏิบัติตลอดจนการจัดผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆร่วมด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมสุขนิธิอุทัย [10] เรื่อง “การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย” พบว่าการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนตามแนวพุทธโดยใช้หลักไตรสิกขาสถาบันทางสังคมช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวพุทธให้แก่เยาวชนโดยศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนที่สามารถวัดได้การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาเยาวชนได้แก่การพัฒนาวินัยในตนการพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์การพัฒนาความสามารถในการคิดบทบาทของสถาบันทางสังคมมีส่วนในการอบรมสั่งสอนขัดเกลาและเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่สามารถการสืบทอดพระพุทธศาสนาได้ และส่งผลต่อการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ดังนั้นในการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ควรมีการสำรวจเครือข่ายต่าง ๆ หรือแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ที่สามารถการสืบทอดพระพุทธศาสนาในวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรีก่อน จากนั้นสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นที่เป็นแนวร่วมเดียวกันที่ร่วมคิดร่วมดำเนินการกิจกรรมอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาแก่ชุมชนสำหรับเครือข่ายที่สร้างขึ้นนั้น ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายร่วมด้วย เพื่อให้เครือข่ายได้มีแนวคิดประสบการณ์ใหม่ในการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็ง เพื่อจะการสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลวิจัยพบว่า รูปแบบยุทธศาสตร์นี้ สามารถนำไปบริหารวัดต่างๆ เพื่อความมั่นคงภายในวัด อีกทั้งควรนำไปปรับใช้กับการเรียนบริหารอื่นๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ สัมผัส และรับประสบการณ์ตรง ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลานาน ฉะนั้นความเพียรในการพัฒนาความรู้และการปฏิบัติของตนเองนั้นเป็นข้อสำคัญมาก

เอกสารอ้างอิง

[1] Sanook. การสืบทอดพระพุทธศาสนา. ค้นเมื่อ ตุลาคม, 25 2560 จาก http://www.kammatthana.com/ D_15.htm. 2560.

[2] อภิรดี วงศ์ศิริ, ทุนทางสังคมภายนอกชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์. 2561; 35(3): 152-175.

[3] วิญญู กินะเสน และคณะ. การส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามวิถีพุทธของสถาบันทางสังคมในจังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 2561; 8(1): 75-85.

[4] โสภาค ภู่ดอก. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภาคที่ 16. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต] สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2541.

[5] ประยุทธ์ ปยุตฺโต, พระมหา. พระพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวพร. 2513.

[6] กิตติ์ ขวัญนาค.การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนา ในจังหวัดเชียงใหม่. [อินเทอร์เน็ต] .2551 [เข้าถึงเมื่อ 16 สิงหาคม 2551] เข้าถึงได้จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/ TU_2016_5705037108_ 5404_4049.pdf.2559.

[7] กิจเมธีติกฺขวีโร, พระครูปลัด (เพื่อนฝูง). การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนในเขตตำบลดอนมูล อำเภอสูงเม่นจังหวัดแพร่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต] พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2555.

[8] นลินี เรืองฤทธิศักดิ์. รูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายและการเป็นหุ้นส่วนทางสังคมระหว่างประเทศขององค์กรคนพิการ : กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก. [วิทยานิพนธ์ปริญญา] กรุงเทพฯ: มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2553.

[9] รุ่งนิภา พัฒนพฤกษชาติ. การศึกษาการพัฒนาเด็กตามทัศนะของพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต] พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2551.

[10] สมสุข นิธิอุทัย. การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต] พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2555.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มเชิงพาณิชย์บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบุรี

The Development Processed Product of Ready to Drink Lemonade Commercialization Base on Creative Economic in Phetchaburi Province

กนกวรรณ อยู่ทอง และ โสภาพร กล่ำสกุล
Kanokwan Yuthong and Sopaporn Klamsakun

สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Business Administration, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: somozaa2530@gmail.com , sopaporn_s@yahoo.com

Received: 24 July 2020**, Revised:** 10 August 2020 **, Accepted:** 28 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม และ 3) ประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มเชิงพาณิชย์ การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีและประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และให้ผู้บริโภคทดลองผลิตภัณฑ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคโดยการทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริโภคมีพฤติกรรมและความต้องในด้านความชอบต่อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นขวดแก้ว ขนาด 200 มล. มากที่สุด ผู้บริโภคชื่นชอบสูตรที่มีน้ำมะนาวร้อยละ 80 และน้ำตาล ร้อยละ 20 มีฉลากบรรจุภัณฑ์ มีโทนสีเขียว ตราสินค้าเป็นรูปมะนาวสีเขียวหั่นเป็นแว่นรองรับด้วยพื้นสีส้ม ระบุตราสินค้าเป็น “บี เลมอน” และผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์และคุณภาพมากที่สุด 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบด้วยแปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มของท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและจุดขาย เริ่มจากการออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ต้น การแปรรูปผลผลิตโดยใช้แนวคิดในการออกแบบ จากการศึกษาพฤติกรรม ความต้องการของผู้บริโภค และการทดลองผลิตภัณฑ์จนได้เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ใช้ขวดแก้ว โทนสีเขียว ตราสินค้ายี่ห้อ บี เลมอน ปริมาณบรรจุ 200 มล. ฉลากสินค้ามีขนาด 16.6 ซม. X 6.5 ซม. โดยฉลากแสดงข้อมูลส่วนประกอบโดยประมาณ ช่องทางการติดต่อ สถานที่ผลิต และสามารถสแกนคิวอาร์โค้ต เพื่อดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และ กำหนดราคาจำหน่ายขวดละ 25 บาท 3) ผลการประเมินผลผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผู้บริโภคเห็นว่าตราสินค้าบนบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม มากที่สุดในการสื่อสารเกี่ยวกับสินค้า รูปแบบบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ มีความสวยงามและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มากที่สุด โดยภาพรวมการประเมินทั้งสองด้านอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มเชิงพาณิชย์ที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรีได้

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูป เชิงพาณิชย์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ น้ำมะนาวพร้อมดื่ม

Abstract

The objective of this study was to study 1) determine consumer behavior and demand towards the lemonade processed as a ready to drink product, 2) develop a processed product of ready-to-drink lemonade, and 3) evaluate the developed ready-to-drink lemonade commercial product prototype. This study employed the research and development model. The samples of the study consisted of tourists travelling in Phetchaburi and the residents in the province with a total of 400 samples. The data were collected by using a questionnaires and the product test made by the consumers. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation, and analyzing the consumers' behavior with t-test and one-way analysis of variance (ANOVA).

The research results were as follows: 1) The consumers showed behavior and needs over the lemonade drink product that they liked the packaging of glass bottle at 200 ml volume the most. They also liked the product that contains 80% lemonade and 20% sugar, the packaging label is a green tone. The logo shows a green lemon fruit sliced into round shape over the orange background. The label is named as "Be Lemon." Most of all, the consumers were concerned with the product and its quality. 2) The development of the read-to-drink lemonade product aimed at adding value and selling point to the Phetchaburi's local produce. This was undergone by starting with prototype sketching design based on the study of consumers' behavior, demand, and product testing. The prototype product was packaged in a green-tone glass bottle with 200 ml volume, labelled with "Be Lemon" brand. The product label is 16.6 cm. x 6.5 cm. showing the approximate ingredient information, contact channels, production locations, QR code that can be scanned to see more details about the product, and the price of the product is 25 baht per bottle. 3) The evaluation of the prototype product showed that the consumers thought that the brand on the package was the most appropriate communication of the product. The product packaging and product itself looked great and could add value of the product the most. The overall evaluation in both aspects were at a high level and it could be commercially produced as a processed product of ready-to-drink lemonade showing the identity of Phetchaburi Province.

Keywords : Product Development, Commercial Processing, Creative Economy, Ready to Drink Lemonade

บทนำ

ประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านประเภทสินค้าที่มีความหลากหลายและความต่อเนื่องในการให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี และยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สมบูรณ์และมีผลผลิตส่งออกไปทั่วโลก ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดโลก และยังมีการส่งเสริมให้นำผลผลิตสินค้าเกษตรไปแปรรูปในลักษณะต่างๆ เช่น นำไปแปรรูปเป็นผลไม้แช่แข็ง แช่เย็น และน้ำผลไม้ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตของสินค้า ซึ่งสอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นให้มีการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับสินค้าเกษตรทั้งในเรื่องกระบวนการผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์ บริการใหม่ๆ และรูปแบบการดำเนินธุรกิจ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 [1]

ในปี 2561 ตลาดผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้แปรรูปในประเทศไทยมีมูลค่า 2,153.3 ล้านบาท หรือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.2 ต่อปี ตลอดช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 – 2561) ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร [2] จึงสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้ประกอบการเร่งพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรในช่วงที่ราคาผลผลิตตกต่ำ เช่น มะนาว ซึ่งในช่วงเดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายนมะนาวมีผลผลิตล้นตลาดส่งผลให้ราคาตกต่ำมาก แต่ในเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปีมะนาวจะมีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยส่งผลให้ราคาสูง จึงไม่เอื้ออำนวยให้ผู้บริโภคสามารถรับประทานผลไม้สดได้ตามต้องการ ซึ่งในปัจจุบันกระแสใส่ใจสุขภาพซึ่งไม่ใช่เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นแต่กลุ่มผู้บริโภควัยหนุ่มสาวและวัยทำงานที่มีวิถีชีวิตที่เร่งรีบมากขึ้น น้ำผลไม้แปรรูปจึงเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคและรองรับวิถีชีวิตอันเร่งรีบของสังคมเมืองที่ขยายตัวต่อเนื่องตามการพัฒนาประเทศ ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจึงนำมะนาวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่มเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงที่ราคามะนาวตกต่ำ

จังหวัดเพชรบุรี เมืองเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบและเมืองน่าอยู่ น่ากิน น่าเที่ยวระดับประเทศ มีความอุดมสมบูรณ์ด้านอาหาร โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากการเกษตรที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดเพชรบุรี คือ มะนาวคิดเป็นสัดส่วนประมาณ ร้อยละ 60% ของการผลิตทั้งหมดของประเทศ สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี [3] ซึ่งหากช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะมีผลผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก ทำให้มะนาวล้นตลาดและราคาตกต่ำ การแปรรูปน้ำมะนาวจึงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อตอบโจทย์ความต้องการบริโภคที่หลากหลายมากขึ้น และแรงสนับสนุนของผู้บริโภคยุคใหม่ที่การดำเนินชีวิตค่อนข้างเร่งรีบและเหลือเวลาในแต่ละวันค่อนข้างน้อย จึงมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่จะเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต รวมไปถึงความนิยมในการดูแลสุขภาพที่กำลังแพร่หลายเป็นอีกปัจจัยหนุนที่ช่วยผลักดันให้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้าเกษตรเติบโตขึ้น

จากการศึกษาพบว่าจังหวัดเพชรบุรีมีผลผลิตทางการเกษตรที่ขึ้นชื่อและสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเพชรบุรี คือ มะนาว มีการนำมะนาวไปแปรรูปเพื่อจำหน่ายมากมายแต่ยังไม่ได้ผลตอบรับเท่าที่ควร เนื่องจากผลิตภัณฑ์แปรรูปที่จะนำออกไปจำหน่ายต้องได้รับการพัฒนา ด้านกระบวนการผลิต บรรจุภัณฑ์และการส่งเสริมช่องทางการตลาด เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรและยกระดับรายได้ให้ผู้ประกอบการและยังสามารถต่อยอดให้เกิดการเรียนรู้ จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา“การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม เชิงพาณิชย์บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในจังหวัดเพชรบุรี” โดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมความและต้องการของผู้บริโภคและเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจการนำไปพัฒนาและต่อยอดการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าและเพื่อช่วยลดปัญหาให้กับเกษตรกรในช่วงมะนาวล้นตลาด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎี งานวิจัย ประกอบด้วย

1. แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ศักดิ์ชัย เกียรตินาคิน [4] กล่าวว่า เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรักหลายทางวัฒนธรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มิติทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับมะนาวและการแปรรูปมะนาว สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี [5] กล่าวว่า พืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดเพชรบุรี คือ มะนาวเพชรบุรี ซึ่งสามารถผลิตได้ประมาณร้อยละ 60 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดของประเทศ มะนาวเพชรบุรีได้เป็นที่นิยมของผู้บริโภคและเป็นที่ต้องการของตลาด

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด สุรสิฐ อินต๊ะ [6] กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดกำหนดไว้ว่านักการตลาดจะต้องทำการตัดสินใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และลักษณะเฉพาะตัวของมัน ทำการกำหนดราคา ตัดสินใจว่าจะจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนอย่างไร และเลือกวิธีการส่งเสริมการขาย

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อ วจนะ ภูผานี [7] กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคคือการเลือกผลิตภัณฑ์หรือบริการอื่นๆ จากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งระดับของการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมีอยู่ 3 ระดับคือ การตัดสินใจ ตามความเคยชิน การตัดสินใจที่จำกัด และการตัดสินใจอย่างกว้างขวาง

5. แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ คอทเลอร์ และอามสตรอง [8] กล่าวว่า "ผลิตภัณฑ์ใหม่" คือ สินค้า บริการ หรือ ความคิดที่ได้ปรับปรุงจากผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้น

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ศราวุธ พจนศิลปะ [8] ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 ของจังหวัดเพชรบุรี พบว่า การพัฒนากระบวนการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มเชิงพาณิชย์บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (research and development) มีแนวทางการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อ ความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ตามเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ วารสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ สร้างเครื่องมือแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อ ความต้องการของผู้บริโภคของผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง มีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย IOC และมีการให้กลุ่มตัวอย่างทดลองชิมผลิตภัณฑ์ จำนวน 4 สูตร ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง โดยคำนวณค่าสถิติข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมของผู้บริโภค ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยต่างๆ โดยใช้สถิติ t-test และ F-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance : ANOVA)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางผลการวิจัย

พัฒนาร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบน้ำมะนาวพร้อมดื่ม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อและความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี

นำร่างผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี จากขั้นตอนที่ 2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญประเมินผลผลิตภัณฑ์ต้นแบบและผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 10 ท่าน แบ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์ 4 ท่าน, เจ้าของธุรกิจ 2 ท่าน, นักวิชาการ 2 ท่าน และผู้ประกอบการ 2 ท่าน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เป็นระดับการประเมิน และหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ต้นแบบน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี การแปลผลของความคิดเห็นพิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ [4] หลังจากได้ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน จึงนำผลการประเมินที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางผลการวิจัย

จากการที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการ นำไปสู่การพัฒนาร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผ่านการกระบวนการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา จึงได้เป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม และผลิตเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางผลการวิจัยซึ่งตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

กรอบกระบวนการในการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม เชิงพาณิชย์บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในจังหวัดเพชรบุรี มีกระบวนการในการวิจัย ดังนี้

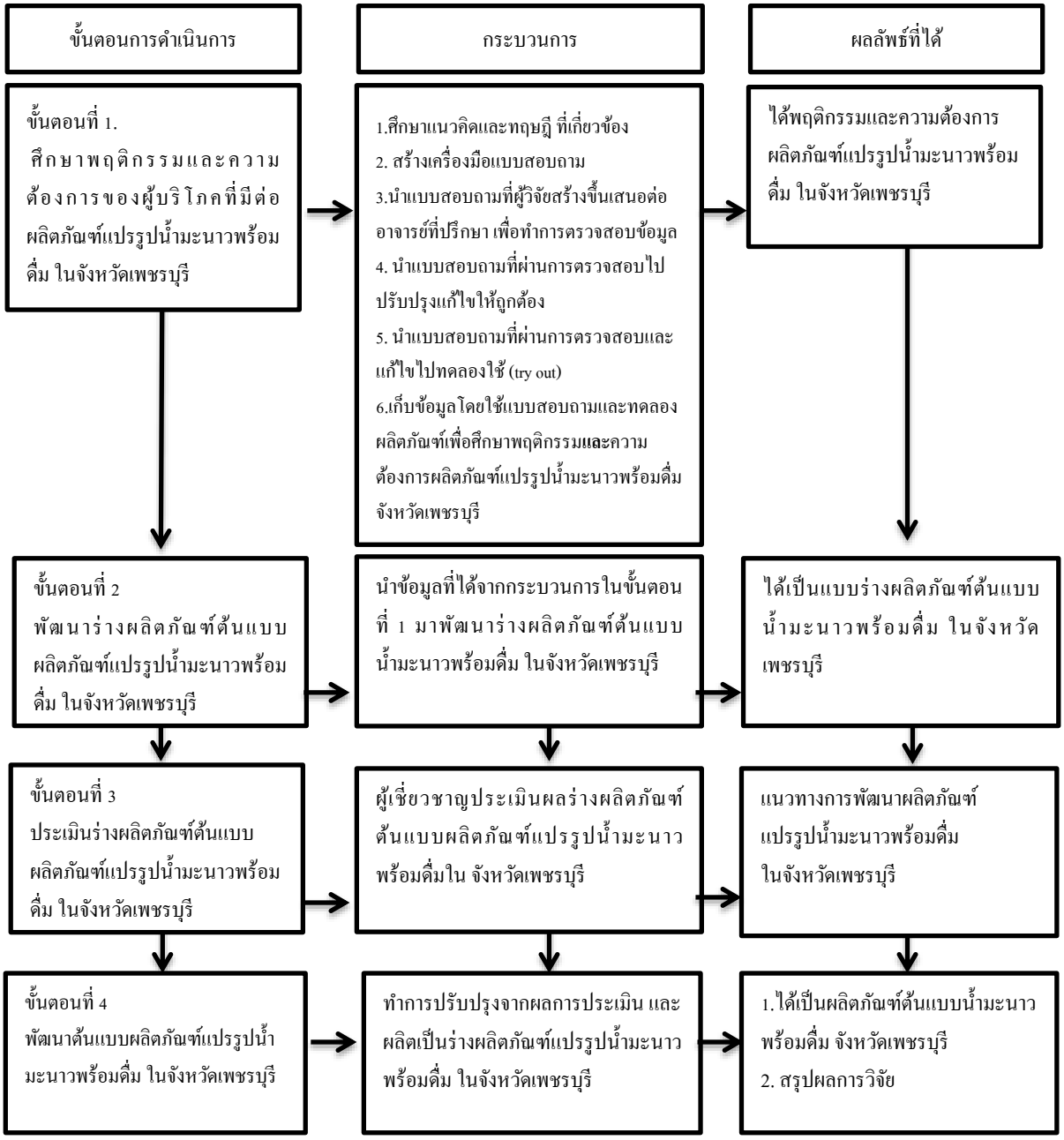

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม เชิงพาณิชย์บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 26 – 35 ปี มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท

2. ด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบดื่มน้ำผลไม้พร้อมดื่ม หากต้องการซื้อผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่มจะซื้อที่ร้านสะดวกซื้อ เพราะมีประโยชน์ต่อสุขภาพและเห็นว่าบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่มที่จะเลือกซื้อควรเป็นแบบขวดแก้ว ขนาด 200 มล. บรรจุภัณฑ์ควรมีโทนสีเขียว สูตรที่กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบคือ สูตรน้ำมะนาว ร้อยละ 80 น้ำตาล ร้อยละ 20 จำหน่ายในราคา 21 - 25 บาท และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าตราสินค้าแบบที่ 2 เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มมากที่สุด

ภาพที่ 2 ร่างตราสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มในจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านผลิตภัณฑ์	4.37	0.65	มากที่สุด	1
2	ด้านราคา	4.29	0.68	มากที่สุด	2
3	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.24	0.70	มาก	3
4	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.09	0.79	มาก	4
	ภาพรวมเฉลี่ย	4.25	0.71	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ พิจารณาเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รสชาติของน้ำมะนาวพร้อมดื่มมีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม มากที่สุด มี รองลงมา เห็นว่าผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองคุณภาพ (อย. หรือ มผช.) ฉลากมีความสวยงามและมีรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ตราสินค้าเป็นที่รู้จักและจดจำได้ง่าย และเห็นว่าความหลากหลายของรสชาติมีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2 ด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ราคาเหมาะสมกับคุณภาพมีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม มากที่สุด รองลงมา เห็นว่าราคาเหมาะสมกับปริมาณ มีราคาแสดงชัดเจน ราคาที่ต่ำกว่าสินค้ายี่ห้ออื่นมีความสำคัญต่อการซื้อง่ายขึ้นมีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หากมีช่องทางการจัดจำหน่ายมีหลากหลาย สะดวกหาซื้อได้ง่ายมีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา เห็นว่าสถานที่จัดจำหน่ายเป็นที่รู้จัก การจัดวางสินค้าเป็นระเบียบมีผลต่อและเห็นว่าสถานที่จอดรถผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

4. ด้านการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมทางสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มมากที่สุด รองลงมา เห็นว่าการแจกให้ทดลองชิมผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่ม มีการอธิบายสรรพคุณของน้ำมะนาวพร้อมดื่มหรือ QR CODE การลดราคาในช่วงเทศกาลต่างๆ การมีคูปองสะสมแต้ม การมีคูปองส่วนลดท้ายใบเสร็จ และมีการแถมสินค้า มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมการและความต้องการของผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี และการให้กลุ่มตัวอย่างทดลองชิมผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยจึงทำการพัฒนาร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยใช้ฉลากสินค้าเป็นโทนสีเขียว มีขนาด 16.6 ซม. X 6.5 ซม. ซึ่งมีตราสินค้าเป็นรูปมะนาวผ่าเป็นแว่นบางๆ ด้านบนมีตัวผึ้งเกาะอยู่ ด้านซ้ายฝั่งบนจนถึงด้านล่างมีใบมะนาว ก้อนน้ำแข็งอยู่ด้านขวามือแสดงถึงความเย็นสดชื่น ด้านล่างตราสินค้าใส่ยี่ห้อ Be Lemon น้ำมะนาวพร้อมดื่ม แสดงปริมาณใต้ตราสินค้า คือ ขนาด 200 มล. ด้านซ้ายของฉลากอธิบายประโยชน์ของน้ำมะนาว วิธีการเก็บรักษา และด้านขวาของฉลากมีช่องทางการติดต่อ วันเดือนปีที่หมดอายุและการรับรองมาตรฐานคุณภาพสินค้า ด้านบรรจุภัณฑ์ จากการศึกษาความต้องการของผู้บริโภค พบว่าผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่มที่กลุ่มตัวอย่างต้องการซื้อและเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มควรเป็นประเภทขวดแก้ว ขนาด 200 มล. และบรรจุภัณฑ์ควรมีโทนสีเขียว ผู้วิจัยจึงพัฒนาเป็นร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ดังนี้

ภาพที่ 3 ร่างฉลากผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี

ซึ่งจากการที่กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองชิม ทั้ง 4 สูตร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชื่นชอบสูตรที่ 1 คือ น้ำมะนาว ร้อยละ 80 น้ำตาล ร้อยละ 20 มากที่สุด โดยสูตรดังกล่าว มีกระบวนการผลิต ดังนี้

1. เตรียมน้ำสะอาดใส่ภาชนะประมาณ 3 ลิตร ตั้งไฟรอจนน้ำเดือด

2. เมื่อน้ำเดือด นำผลมะนาว (ประมาณ 30 ลูก) ลงไปลวกในน้ำเดือด ประมาณ 10 วินาที แล้วยกขึ้นทันที เพื่อล้างน้ำมันที่เปลือกซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดรสขม

3. นำผลมะนาวที่ลวกแล้ว วางผึ่งให้แห้ง หลังจากนั้นนำผลมะนาวมาผ่าครึ่งแล้วคั้นน้ำ ได้เป็นน้ำมะนาวประมาณ 30 มล. แล้ววางพักรอไว้

4. เตรียมน้ำสะอาด นำมาตั้งไฟรอจนน้ำเดือด เทน้ำตาลทรายลงไปประมาณ 1 กิโลกรัม คนให้เข้ากันและรอจนน้ำเดือด จึงยกขึ้นแล้ววางพักไว้ประมาณ 10 นาที น้ำมะนาวที่คั้นสดแยกไว้มาผสมแล้วคนให้กัน

5. นำมาบรรจุใส่ขวดขนาด 200 มล. ติดฉลากบรรจุภัณฑ์ และได้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี

จากการพัฒนาร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์จากหลากหลายสาขาอาชีพ จำนวน 10 ท่าน ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ 4 ท่าน, นักวิชาการ 2 ท่าน ผู้ประกอบการ 2 ท่าน และเจ้าของธุรกิจ 2 ท่าน และมีผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี จากผู้เชี่ยวชาญ

	เกณฑ์การประเมิน	$\bar{X}$	**S.D.**	ความเหมาะสม
1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารบนบรรจุภัณฑ์				
1.1	บรรจุภัณฑ์สามารถแสดงข้อมูลที่จำเป็นได้ครบถ้วน	3.7	1.16	มาก
1.2	ตราสินค้า (Logo)	4.5	0.71	มากที่สุด
1.3	ฉลากบรรจุภัณฑ์	4.1	0.99	มาก
1.4	รูปแบบและขนาดตัวอักษร	4.3	0.67	มาก
1.5	ภาพประกอบสื่อความหมายถึงน้ำมะนาวพร้อมดื่มที่ดีต่อสุขภาพ	4	0.94	มาก
1.6	โทนสีสื่อความหมายถึงน้ำมะนาวพร้อมดื่มที่ดีต่อสุขภาพ	4.3	1.06	มาก
2. รูปแบบบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์				
2.1	ความเหมาะสมของรูปทรงผลิตภัณฑ์	4.2	0.63	มาก
2.2	ความสวยงาม	4.6	0.70	มากที่สุด
2.3	ความคิดสร้างสรรค์	4.1	0.74	มาก
2.4	วัสดุที่ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์	4.4	0.52	มาก
2.5	มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดผู้บริโภค	4.1	0.88	มาก
2.6	บรรจุภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์	4.6	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารบนบรรจุภัณฑ์ เห็นว่า ตราสินค้ามีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา เห็นว่า รูปแบบและขนาดตัวอักษร โทนสีสื่อความหมายถึงน้ำมะนาวพร้อมดื่มที่ดีต่อสุขภาพ ฉลากบรรจุภัณฑ์ และรูปทรงผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมมาก ตามลำดับ ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เห็นว่า ผลิตภัณฑ์มีความ

สวยงามและบรรจุภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ รองลงมาเห็นว่าวัสดุที่ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ รูปทรงมีความเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ ความน่าสนใจและสามารถดึงดูดผู้บริโภคได้ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านพึงพอใจในต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในสูตรน้ำมะนาว ร้อยละ 80 น้ำตาล ร้อยละ 20

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการ นำไปสู่การพัฒนาร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จึงได้เป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม และผลิตเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางผลการวิจัยซึ่งตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

ภาพที่ 4 ต้นแบบฉลากผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี

ซึ่งต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ใช้บรรจุภัณฑ์ประเภทขวดแก้ว โดยฉลากสินค้ามีขนาด 16.6 ซม. X 6.5 ซม. โทนสีเขียว แสดงข้อมูลตราสินค้า ยี่ห้อ Be Lemon บริเวณกลางฉลาก พร้อมอธิบายใต้ตราสินค้าน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ฉลากด้านซ้ายมีการอธิบายประโยชน์ของน้ำมะนาว วิธีการเก็บรักษาและวิธีการรับประทาน แสดงปริมาณ 200 มล. มีเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานคุณภาพสินค้า ด้านขวาแสดงชื่อตราสินค้า ส่วนประกอบโดยประมาณ ช่องทางการติดต่อ สถานที่ผลิต และสามารถแสกน QR Cord เพื่อดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ได้ โดยผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมจะจำหน่ายในราคาขวดละ 25 บาท ในช่วงเปิดตัวจะทดลองวางจำหน่ายที่ร้านขายของฝากในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการขายและแจกผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มให้ทดลองชิม เพื่อเป็นการแนะนำและสร้างการรับรู้ในตัวผลิตภัณฑ์ใหม่ในตลาด

ภาพที่ 5 ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ในจังหวัดเพชรบุรี

การอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม เชิงพาณิชย์บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านพฤติกรรมการซื้อ ความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26 – 35 ปี ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญจพล อุยพาณิชย์ [9] ได้ศึกษาทัศนคติและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำนมถั่วเหลืองผสมข้าวโพดของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21 – 35 ปี ประกอบอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยดื่มน้ำมะนาวพร้อมดื่ม และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่มเป็นแบบขวดแก้ว มีโทนสีเขียว มีปริมาณขนาด 200 มล. ที่มีสัดส่วนน้ำมะนาว ร้อยละ 80 น้ำตาล ร้อยละ 20 จำหน่ายในราคาประมาณ 21-25 บาท เหตุผลที่ส่วนใหญ่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่มเพราะเห็นว่ามีประโยชน์ต่อสุขภาพ และผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าตราสินค้าที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวคือแบบที่ 2 มีตราสินค้าเป็นรูปมะนาวผ่าเป็นแว่นรองรับด้วยพื้นสีส้มแสดงยี่ห้อ Be Lemon และหากต้องการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มจะเลือกซื้อที่ร้านสะดวกซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ชุตินันท์ โรจน์เพ็ญเพียร และ วรัญญา ติโลกะวิชัย [10] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพเพราะมีประโยชน์ต่อสุขภาพและส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านสะดวกซื้อเพราะมีหลากหลายสาขาและเปิดให้บริการตลอดเวลา

ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยทุกด้านรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มมากที่สุด เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับรสชาติของน้ำมะนาวพร้อมดื่มมากที่สุด เพราะมะนาวเพชรบุรีมีเอกลักษณ์ความเปรี้ยว และความหอมแตกต่างจากมะนาวจังหวัดอื่นๆ ดื่มแล้วจะรู้สึกสดชื่นและได้กลิ่นมะนาวเพชรบุรีแท้ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตยาภรณ์ ล้ำลึก[11] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มชาผสมสมุนไพรพร้อมดื่มของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี พบว่าผู้บริโภคเลือกซื้อเพราะชื่นชอบในรสชาติของสมุนไพร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของโสภาพร กล่ำสกุล และคงขวัญ ศรีสะอาด [12] ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลสดเมืองเพชรบุรีเพื่อส่งเสริมกลุ่มเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาควรแสดงฉลากที่สื่อความเป็นเอกลักษณ์ของเพชรบุรี บ่งบอกว่าเป็นน้ำตาลสดแท้เมืองเพชร บรรจุในขวดแก้วใส ระบุอย่างชัดเจน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับการยอมรับของตลาดสามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ของกลุ่มเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์น้ำตาลสดเมืองเพชรบุรีได้

ด้านราคา เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านราคา พบว่า หากราคาน้ำมะนาวพร้อมดื่มเหมาะสมกับคุณภาพ มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวิกร สยามิภักดิ์ [13] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อน้ำแร่บรรจุขวดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริโภคพิจารณาจากราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเรวัติ เติมกล้า [14] ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตกระดาษจากมูลช้างสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า ปัจจัยสำคัญในการชักจูงใจให้เกิดการตัดสินซื้อผู้บริโภค คือ ราคา รูปแบบและคุณภาพ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เมื่อพิจารณาปัจจัยรายข้อพบว่า ผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ควรมีช่องทางการจัดจำหน่ายมีหลากหลาย สะดวกและหาซื้อได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักขณา ศิริรัตน์ [15] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์ ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีสินค้าวางจำหน่ายครอบคุลมในทุกพื้นที่เพื่อให้ผู้บริโภคหาซื้อได้ง่ายง่าย รวมทั้งการมีบริการส่งถึงบ้านจะเป็นการตอบสนองความต้องการของบริโภคโภคได้อย่างทันถ่วงที

ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ควรมีการแจกให้ทดลองชิมผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญชลี สังขรัตน์ [16] ได้ศึกษาการรับรู้ข้อมูลจากการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการและรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (function drink) ของผู้บริโภคในเขต

กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรับข้อมูลจากการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการของเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจากการแจกสินค้าเพื่อให้ทดลองดื่ม

การศึกษาความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เพราะหากเครื่องดื่มดีต่อสุขภาพไม่ว่าจะเป็นคนโสดหรือมีครอบครัว ประกอบอาชีพแตกต่างกันก็ยินดีที่จะบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา นิเวสน์มรินทร์และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ [17] ได้ทำการศึกษาภาพลักษณ์ของเครื่องดื่มสมุนไพรไทยกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคที่เพศ อายุ อาชีพและรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มสมุนไพรไม่แตกต่างกัน

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางผลการวิจัย จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี พฤติกรรมการซื้อ ปัจจัยส่วนประสมการตลาด และความต้องการผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม จังหวัดเพชรบุรี และการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปการสู่พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค คือ เป็นบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่มเป็นแบบขวดแก้ว มีโทนสีเขียว ปริมาณขนาด 200 มล. ปริมาณสัดส่วนน้ำมะนาว ร้อยละ 80 น้ำตาล ร้อยละ 20 และมีฉลากบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า ที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่มในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศราวุธ พจนศิลปะ [18] ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 ของจังหวัดเพชรบุรีพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้รูปทรงเด่นชัด หาได้ง่าย และสามารถช่วยในการเก็บรักษา ดึงดูดความสนใจผู้บริโภค และบรรจุภัณฑ์ยังมีบทบาทในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ประเภทอื่น และปรับขนาดของบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

2. ฉลากบรรจุภัณฑ์ควรเลือกประเภทที่สามารถเปียกหรือแช่น้ำได้ เพราะผลิตภัณฑ์น้ำมะนาวพร้อมดื่มควรแช่เย็น เพื่อเพิ่มความอรรถรสในการดื่ม

3. ควรกำหนดขอบเขตการศึกษาที่กว้างมากขึ้น รวมทั้งการศึกษากับกลุ่มประชากรในพื้นที่อื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์กว้างขวางและครอบคลุมทุกส่วนมากขึ้น

4. ควรศึกษาในด้านการออกแบบการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะนาวพร้อมดื่ม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด การศึกษาในครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงเครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดอื่นๆ

2. ควรพัฒนาต่อยอดในด้านผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถยืดอายุการเก็บรักษาระยะเวลานานยิ่งขึ้นและรสชาติยังคงเดิม เช่น ระบบการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำผลไม้และสมุนไพร เป็นต้น

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับข้อระเบียบ กฎหมาย มาตรฐานผลิตภัณฑ์เกี่ยวข้องด้านการผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดื่ม

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ ; 2561 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก : https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

[2] ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. ตลาดผลิตภัณฑ์ผักผลไม้แปรรูปในประเทศไทย. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเพื่อสถาบันอาหาร 2562 : [เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562]. เข้าถึงได้จาก : http://fic.nfi.or.th/MarketOverviewDomesticList.php?cate_id=1

[3] สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี[อินเทอร์เน็ต]. เพชรบุรี; 2561 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก : http://www.phetchaburi.go.th/karn/plan6164.pdf

[4] ศักดิ์ชัย เกียรตินาคิน. ทุนความคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร; 2553

[5] สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 : [เข้าถึงเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก : http://phetchaburi.go.th/phet2/CODE/files/1481864321_%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%996164.pdf.

[6] สุรสิฐ อินต๊ะ. ศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารทางการตลาดกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัด แม่ฮ่องสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา; 2551

[7] วจนะ ภูผานี. กลุ่มอ้างอิงกับพฤติกรรมผู้บริโภค. [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก https://www.slideshare.net/kingkongzaa/referencegroup-and-consumer behavior

[8] ศราวุธ พจนศิลปะ. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 จังหวัดเพชรบุรี. ประจวบคีรีขันธ์ : มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด; 2561

[9] ปัญจพล อุยพาณิชย์. ทัศนคติและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำนมถั่วเหลืองผสมข้าวโพดของผู้บริโภคในอำเภอ เมือง จังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2558

[10] ชุตินันท์ โรจน์เพ็ญเพียร และ วรัญญา ติโลกะวิชัย. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติ ; 10 มีนาคม 2560; มหาวิทยาลัยขอนแก่น. จังหวัดขอนแก่น : 2560 . 1531 – 1539.

[11] กิตยาภรณ์ ลำลึก. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มชาผสมสมุนไพรพร้อมดื่มของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; 2558

[12] โสภาพร กล่ำสกุล และคงขวัญศรีสะอาด. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับการยอมรับของตลาดเพื่อนำไปใช้ประโยชนเชิงพาณิชย์ของกลุ่มเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์น้ำตาลสดเมืองเพชรบุรี. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ . เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2558

[13] รวิกร สยามิภักดิ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อน้ำแร่บรรจุขวดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2559.

[14] เรวัติ เติมกล้า. การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตกระดาษจากมูลช้างสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน . วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2559;6(1): 91- 101.

[15] กขณา ศิริรัตน์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์ในจังหวัด นนทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2558

[16] ปัญชลี สังขรัตน์. การรับรู้ข้อมูลจากการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการและรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (Function Drink) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2554

[17] วนิดา นิเวสน์มรินทร์และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. ภาพลักษณ์ของเครื่องดื่มสมุนไพรไทยกับการตัดสินใจซื้อของ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการเงิน การลงทุน การตลาด และการบริหารธุรกิจ 2556;3(1)275-290.

[18] ศราวุธ พจนศิลปะ. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 ของ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. ประจวบคีรีขันธ์ : มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตม-ฟอร์ด; 2561

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

Relationship Between Professional Skills and Work Success of Head of Certified Accounting Practice in Thailand

กนกพร บุญธรรม* สุวรรณ หวังเจริญเดช และศุทธินี ปราชญ์ศรีภูมิ
Kanokporn Boontham*, Suwan Wangcharoendate and Suttinee Prachsriphum

สาขาวิชาการบัญชี คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000
Accounting Program, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham 44000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: 60010950004@msu.ac.th

Received: 2 February 2020, **Revised**: 15 April 2020, **Accepted**: 30 April 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงาน และศึกษาผลกระทบของทักษะทางวิชาชีพที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทยโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย จำนวน 85 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า ทักษะทางวิชาชีพ ด้านปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ด้านการจัดการตนเอง ด้านการจัดการองค์กร และด้านการบริหารทีม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม ดังนั้น หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทยจึงควรใช้ข้อสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ โดยการเข้าร่วมอบรมและสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเชี่ยวชาญและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ทักษะทางวิชาชีพ ความสำเร็จในการทำงาน หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

Abstract

The purpose of this research was to study the relationship between professional skills, work success and study the effect of professional skills on work success of head of certified accounting practice in Thailand. Questionnaires were used as a tool to collect data and responded by 85 heads of certified accounting practice in Thailand. The statistical techniques used for data analysis were multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The findings revealed that professional skills in the aspect of intellectual, interpersonal and communication, personal, organizational management and team management had positive relationships with the effect on work success as a whole. Therefore, heads of certified accounting practice should apply the findings of this study to professional skills development by attending training and seminar for knowledge and expertise increasing and self-improvement regularly to adapt into the current situation to work success.

Keywords : professional skills, work success, head of certified accounting practice in Thailand

บทนำ

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากธุรกิจมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในการประกอบธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดทำบัญชีและงบการเงิน ภาครัฐจึงเล็งเห็นความสำคัญของข้อมูลทางการบัญชี จึงได้กำหนดให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำกับดูแลในการยกระดับคุณภาพสำนักงานบัญชี ในเรื่องของคุณภาพการให้บริการในการจัดทำบัญชี ให้มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ อีกทั้งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีและตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อยกระดับสำนักงานบัญชีไปสู่มาตรฐานระดับสากล [1] ซึ่งสำนักงานบัญชีคุณภาพที่ได้รับหนังสือรับรองจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ต้องเข้ารับการตรวจประเมินอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการตรวจประเมินตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีนั้น เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวหน้าสำนักงานบัญชี ในเรื่องของความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีแบบแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามมาตรฐานและกฎหมายกำหนด ดังนั้น หัวหน้าสำนักงานบัญชีจึงจำเป็นต้องมีทักษะทางวิชาชีพในด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้การจัดทำรายงานทางการเงินสะท้อนความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งบการเงินได้อย่างมีคุณภาพ และส่งผลให้การทำงานประสบความสำเร็จ

ทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) เป็นความสามารถและความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมีเพื่อให้มีคุณสมบัติด้านทักษะทางวิชาชีพครบถ้วน ซึ่งประกอบด้วย ด้านปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ด้านการจัดการตนเอง ด้านการจัดการองค์กร [2] และด้านการบริหารทีม [3] โดยทักษะทางวิชาชีพถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เนื่องจากมีส่วนช่วยให้เกิดความสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความสำเร็จในการทำงาน (Work Success) เป็นผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างถูกต้องครบถ้วน มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวัดความสำเร็จในการทำงาน ประกอบด้วย ด้านความก้าวหน้า ด้านการยอมรับ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านผลสัมฤทธิ์ในงาน [4] การที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ [5] ซึ่งความสำเร็จในการทำงานเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพทุกคนต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพ เนื่องจากเป็นการสะท้อนคุณภาพในการทำงาน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยรักษาคุณภาพและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับตนเองและองค์กรมากขึ้น

หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพ (Head of Certified Accounting Practice) เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในการให้บริการจัดทำบัญชีแก่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี โดยปฏิบัติงานเต็มเวลา มีประสบการณ์การจัดทำบัญชีไม่น้อยกว่า 5 ปี และแจ้งการเป็นผู้ทำบัญชีต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า [6] ซึ่งสำนักงานบัญชีคุณภาพจะต้องเข้ารับการตรวจประเมินคุณภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในการตรวจประเมินตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีนั้น มีหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวหน้าสำนักงานบัญชี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ การฝึกอบรมเพิ่มความรู้อย่างสม่ำเสมอ และในเรื่องของการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามมาตรฐานและกฎหมายกำหนด ดังนั้น หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพ จะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะด้านต่างๆ ให้ครบถ้วน เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จ รวมทั้งสามารถรักษามาตรฐานด้านคุณภาพของสำนักงานบัญชีให้ผ่านการตรวจประเมินอย่างต่อเนื่อง

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า ทักษะทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงานหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปเป็นข้อมูลที่ช่วยให้หัวหน้าสำนักงานบัญชี ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะ

ทางวิชาชีพ และเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพเพื่อให้มีความพร้อมปฏิบัติงานในสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเป็นข้อสนเทศสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้มีการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาผลกระทบของทักษะทางวิชาชีพที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์จากแนวคิดทักษะทางวิชาชีพตามความรู้ความสามารถ ของ มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 3 ปรับปรุง 2557 [2] และทักษะการบริหารทีม [3] และความสำเร็จในการทำงาน ประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Frederick Herzberg [4]

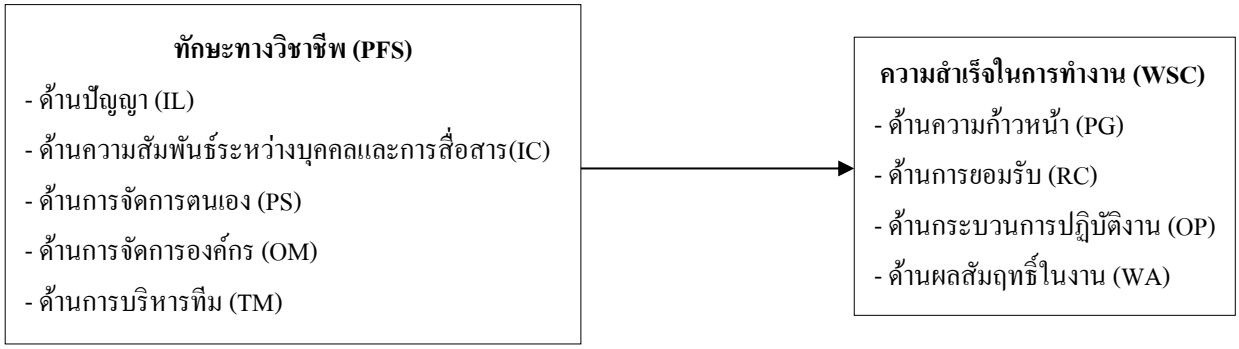

รูปที่1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สำนักงานบัญชีคุณภาพ (Certified Accounting Practice) หมายถึง สำนักงานบัญชีที่ประกอบกิจการจัดทำบัญชีมาไม่น้อยกว่า 1 ปี ที่ผ่านการตรวจประเมินการปฏิบัติตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี ตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี พ.ศ. 2558 ซึ่งจะได้รับหนังสือรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีที่ออกโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย จำนวน 161 คน [7]

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย จำนวน 85 คน ซึ่งได้จากการส่งแบบสอบถามไปยังประชากรจำนวน 161 ฉบับ เมื่อครบกำหนดได้รับการตอบกลับทั้งสิ้น 87 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่ถูกต้องครบถ้วน จำนวน 85 ฉบับ มีอัตราผลตอบกลับร้อยละ 52.80 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง

ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker et al. [8] ได้เสนอว่าการส่งแบบสอบถาม ต้องมีอัตราตอบกลับมาอย่างน้อยร้อยละ20 จึงถือว่ายอมรับได้ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลวิจัยระหว่างวันที่ 16 สิงหาคม - 18 ตุลาคม 2562 รวมระยะเวลา 64 วัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพ ของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 16 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งทักษะทางวิชาชีพ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.449 - 0.821 ความสำเร็จในการทำงาน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.634 - 0.921 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งทักษะทางวิชาชีพ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.757 - 0.879 และความสำเร็จในการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.846 - 0.909

วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของทักษะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม ของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

ตัวแปร	WSC	IL	IC	PS	OM	TM	VIFs
$\bar{X}$	4.40	4.32	4.17	4.40	4.43	4.32	
S.D.	0.37	0.51	0.51	0.45	0.45	0.45	
WSC		0.537*	0.618*	0.638*	0.660*	0.669*	
IL			0.678*	0.278*	0.350*	0.329*	1.928
IC				0.457*	0.380*	0.429*	2.226
PS					0.617*	0.538*	1.854
OM						0.681*	2.302
TM							2.029

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันซึ่งอาจเกิดเป็นปัญหา Multicollinearity แต่จากผลการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่า ค่า VIFs ของตัวแปรอิสระ ทักษะทางวิชาชีพ มีค่าตั้งแต่ 1.854 - 2.302 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวมของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

ทักษะทางวิชาชีพ	ความสำเร็จในการทำงานโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.654	0.297	2.203*	0.031
1. ด้านปัญญา (IL)	0.133	0.066	2.021*	0.047
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร (IC)	0.150	0.071	2.119*	0.037
3. ด้านการจัดการตนเอง (PS)	0.194	0.073	2.666*	0.009
4. ด้านการจัดการองค์กร (OM)	0.165	0.081	2.036*	0.045
5. ด้านการบริหารทีม (TM)	0.221	0.076	2.901*	0.005
$F = 33.108$ $p < 0.0001$ Adj $R^2 = 0.656$				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะทางวิชาชีพ ด้านปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ด้านการจัดการตนเอง ด้านการจัดการองค์กร และด้านการบริหารทีม ร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสำเร็จในการทำงานโดยรวม ได้ร้อยละ 66 โดยมีความน่าเชื่อถืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าทักษะทางวิชาชีพทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 1 และสมมติฐานที่ 2

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ทักษะทางวิชาชีพ ด้านปัญญา มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม และมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานโดยรวม เนื่องจากทักษะทางวิชาชีพด้านปัญญา เป็นความรู้ความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ ที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างแม่นยำและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งการปฏิบัติงานโดยใช้ทักษะทางปัญญา จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน ผลการปฏิบัติงานถูกต้องตามข้อกำหนดต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติรัตน์ มีมากและคณะ [9] ที่พบว่า ทักษะทางวิชาชีพ ด้านทักษะทางปัญญามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐภัทร หงส์พงษ์ และจิรพงษ์ จันทร์งาม [10] ที่พบว่า ทักษะทางวิชาชีพในมิติด้านปัญญา มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน โดยสะท้อนให้เห็นว่าหากผู้ทำบัญชีมีทักษะทางวิชาชีพในด้านปัญญาเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลทำให้เกิดคุณภาพรายงานทางการเงินที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wells et al. [11] ที่พบว่า ทักษะด้านปัญญา ถือว่าเป็นความสามารถระดับมืออาชีพที่สำคัญสำหรับการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

2) ทักษะทางวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม และมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานโดยรวม เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร เป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานที่จะต้องมีการรับส่งข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี มีการติดต่อ พูดคุย กับผู้ร่วมงานและลูกค้า การมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารที่ดีนั้น ก็จะส่งผลให้สามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า ทำให้การ

ทำงานประสบความสำเร็จและก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานโดยนำทักษะทางการสื่อสาร ไปใช้ในการบรรยายให้ความรู้ทางวิชาชีพ และเมื่อมีการรับส่งข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีได้อย่างถูกต้องนั้น ก็จะส่งผลให้เกิดความเชี่ยวชาญในการทำบัญชีมากขึ้นและสามารถรับผิดชอบงานที่มีความซับซ้อนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wells et al. [11] ที่พบว่า ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ถือเป็นความสามารถระดับมืออาชีพที่จำเป็นที่สุดสำหรับการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริยากร ปริโยทัย และสุภัทรษร ทวีจันทร์ [12] ที่พบว่า ทักษะทางวิชาชีพบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tan and Laswad [13] ซึ่งพบว่า ทักษะวิชาชีพด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นทักษะที่มีความจำเป็นกับการทำงานของนักบัญชีในประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์

3) ทักษะทางวิชาชีพ ด้านการจัดการตนเอง มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม และมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานโดยรวม เนื่องจากการจัดการตนเองถือเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงาน ที่ช่วยในการวางแผน จัดลำดับความสำคัญของงาน ประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เมื่อมีการจัดการตนเองที่ดีนั้น ก็จะส่งผลให้สามารถจัดการงานของลูกค้าได้เป็นอย่างดีด้วย ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างถูกต้องและทันเวลา ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและไว้วางใจเลือกใช้บริการเป็นประจำทุกปี และการจัดการตนเองในการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นกลาง ปราศจากความลำเอียง ก็จะส่งผลให้ได้รับความเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานและลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริยากร ปริโยทัย และสุภัทรษร ทวีจันทร์ [12] ที่พบว่า ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fouche and Kgapola [14] ซึ่งพบว่า นักบัญชีที่ต้องการพัฒนาตนเองไปสู่ตำแหน่งผู้บริหาร จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่มีความสำคัญอย่างทักษะส่วนบุคคลที่เป็นการคาดการณ์และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

4) ทักษะทางวิชาชีพ ด้านการจัดการองค์กร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม และมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานโดยรวม เนื่องจากหัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพมีส่วนสำคัญในการวางแผน กำหนดกลยุทธ์ต่างๆของสำนักงานโดยการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นระบบ เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและทันเวลา ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวพา ณ นคร และนวรัตน์ ผิวนวล [15] ซึ่งพบว่า การพัฒนาทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นักบัญชีที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารต้องการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ด้านทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจสูงที่สุด ในเรื่องการพิจารณาและตัดสินใจอย่างผู้มีวิชาชีพ อาจเป็นเพราะนักบัญชีที่เป็นผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารจัดการองค์กร จึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการพิจารณาและตัดสินใจอย่างผู้มีวิชาชีพ จึงจะสามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติรัตน์ มีมากและคณะ[9] ซึ่งพบว่า ทักษะทางวิชาชีพ ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก และส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี จังหวัดนครราชสีมา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐภัทร หงส์พงษ์ และจิรพงษ์ จันทร์งาม [10] ซึ่งพบว่า ทักษะทางวิชาชีพในมิติด้านการจัดการบุคคลมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพของรายงานการเงิน หากผู้ทำบัญชีมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่ากับองค์กรจะส่งผลให้รายงานทางการเงินแสดงข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนเป็นกลาง ไม่บิดเบือน

5) ทักษะทางวิชาชีพ ด้านการบริหารทีม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม และมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานโดยรวม เนื่องจากทักษะด้านการบริหารทีมเป็นความสามารถในการวางแผน คัดเลือก ระบุหน้าที่ของสมาชิกในทีมได้อย่างเหมาะสม มีภาวะผู้นำที่ดีในการทำงาน ทำให้เกิดการยอมรับและไว้วางใจจากผู้ร่วมงาน ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความไว้วางใจ

ในการเลือกใช้บริการจัดทำบัญชีเป็นประจำทุกปี เมื่อมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในทีมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ร่วมงานและลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายที่กำหนดนั้น จะส่งผลให้ได้รับหนังสือรับรองจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ [16] ที่กล่าวว่า การบริหารทีมเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการบริหารทีมสามารถส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการทำงานได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อนุพงษ์ อินฟ้าแสง [17] กล่าวว่า การบริหารทีมมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญทุกขั้นตอนในการสร้างทีมงาน เพื่อให้ดำเนินงานแล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wells et al. [11] ซึ่งพบว่า ทักษะวิชาชีพและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาการบัญชีถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเน้นการพัฒนาทักษะวิชาชีพ พัฒนาการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม และการประยุกต์ใช้การเรียนรู้การปฏิบัติวิชาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Uyar and Gungormus [18] ที่พบว่า ความรู้และทักษะวิชาชีพมีความจำเป็นสำหรับผู้สอบบัญชี ซึ่งทักษะสำคัญที่จำเป็นต้องมี คือ การบริหารทีม จริยธรรมและความซื่อสัตย์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร เพื่อสามารถติดต่อสื่อสารพูดคุยกับลูกค้าและบุคคลอื่นได้มากกว่า 1 ภาษา

1.2 หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย สามารถพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร โดยการนำทักษะทางการสื่อสารไปใช้ในการเป็นวิทยากร บรรยายให้ความรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงาน

1.3 หัวหน้าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทยที่มีทักษะทางวิชาชีพแล้ว ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพด้วย เพื่อให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ผลการปฏิบัติงานมีความถูกต้องตามมาตรฐานกำหนด และสามารถรักษามาตรฐานของสำนักงานบัญชีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาทักษะทางวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่างสำนักงานบัญชีทั่วไป เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้มาเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะทางวิชาชีพระหว่างสำนักงานบัญชีคุณภาพกับสำนักงานบัญชีทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

[1] ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์. ระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชีในเขตอำเภอเมือง และอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. การจัดการสมัยใหม่ 2559; 14(1): 51-66.

[2] สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3. [อินเตอร์เน็ต]. 2557 [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 10 สิงหาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก : http://www.fap.or.th/Article/Detail/66980.

[3] ไพโรจน์ บาลัน. ทักษะการบริหารทีม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท; 2554.

[4] สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวัน. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร:เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น. กรุงเทพฯ: ซีวีแอลการพิมพ์; 2554.

[5] ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. การพัฒนาขีดสมรรถนะบุคลากรกับการเพิ่มประสิทธิผลองค์การ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2560; 7(2): 12-18.

[6] กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557. [อินเตอร์เน็ต]. 2557 [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 22 สิงหาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก : https://www.dbd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9083

[7] กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. รายชื่อและที่ตั้งของสำนักงานบัญชีที่ผ่านการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี. [อินเตอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 21 มกราคม 2562]. เข้าถึงได้จาก : https://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=5303&fbclid=IwAR315xP9dASwTcTsGuBRl8lFtyE9VGJdD4LENd68jvk5y1bI0xiIGYNczM

[8] Aaker DA, Kumar V and Day G. Marketing Research. 7th ed. New York: John Wiley and Sons; 2001.

[9] ฐิติรัตน์ มีมาก, รติกร บุญสวาท และชุติมา ขลิบทอง. ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณและทักษะทางวิชาชีพกับประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี จังหวัดนครราชสีมา. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7; 23 มิถุนายน 2559; มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. จังหวัดสงขลา: 2559. 653-664.

[10] ณฐภัทร หงส์พงษ์ และจิรพงษ์ จันทร์งาม. ผลกระทบของทักษะทางวิชาชีพที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7; 6-7 กรกฎาคม 2560; มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. จังหวัดนครราชสีมา: 2560. 1-15.

[11] Wells P, Gerbic P, Kranenburg I and Bygrave J. Professional skills and capabilities of accounting graduates: The New Zealand expectation gap?. Accounting Education 2009; 18(4-5): 403-420.

[12] ปริยากร ปริโยทัย และ สุภัทรษร ทวีจันทร์. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในประเทศไทย. Journal of Ratchathani Innovative Social Sciences 2560; 1(2): 8-20.

[13] Tan LM and Laswad F. Professional skills required of accountants: what do job advertisements tell us?. Accounting Education 2018; 27: 403-432.

[14] Fouche JP and Kgapola MP. Professional accountants' perspective of skills required to progress to management positions. International Journal of Business and Management Studies 2016; 8(1): 20-36.

[15] เยาวพา ณ นคร และนวรัตน์ ผิวนวล. การพัฒนาทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. รายงานการวิจัยคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย; 2559.

[16] ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. การบริหารทีมงานและการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:สหธรรมิก; 2553.

[17] อนุพงษ์ อินฟ้าแสง. การบริหารทีมงานในองค์การ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี 2553; 4(7): 19-26.

[18] Uyar A and Gungormus HA. Professional knowledge and skills required for accounting majors who intend to become auditors: perceptions of external auditors. Business and Economic Research Journal 2011; 2(3): 33-49.

การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของสตรี จังหวัดสมุทรสาคร

An Application of the Principle of Sangahavatthudhamma to the Security of the Living Life of the Women in Samut Sakhon province

กรุณา มธุลาภรังสรรค์* เจริญ ทุนชัย พระพงษ์ศิริ สุลำนาจ ณัฐปภัสร์ นาคชุ่ม และ ผันนภา หอมเหมือน
Karuna Mathulaprangsan*, Charean Toonchai, Phra Phongsiri Sulamnad, Natpaphat Nakchum and Phannapa Hommuean

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม 73160
Mahamakut Buddhist University Sirindhon , 73160

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: karunamathulap@gmail.com

Received: 18 May 2020, **Revised**: 25 July 2020, **Accepted**: 5 August 2020

บทคัดย่อ

วิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร 2) เปรียบเทียบการนำหลักสังคหวัตถุธรรมของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิต และ 3) ศึกษาข้อเสนอการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร เก็บรวบรวมข้อมูลจากสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 327 ราย โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามกับสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัยพบว่า 1) สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมาก 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มี อายุและอาชีพต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน และ 3) การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์กับคนอื่นให้ได้ทั้งหมด เป็นสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ได้ เป็นวิชาความรู้ก็ได้ เป็นคำแนะนำก็ได้ ขณะใดที่มีจิตใจเป็นกุศล แล้วก็ให้สิ่งที่ตนสามารถจะให้กับคนอื่นได้ ถ้าเป็นคนที่มีความสามารถ ก็สามารถสอนหรือถ่ายทอดความรู้นั้นให้คนอื่น ขณะนั้นก็เท่ากับให้สิ่งที่เป็นประโยชน์เหมือนกัน

คำสำคัญ : สังคหวัตถุธรรม ความมั่นคงในชีวิต การดำรงชีวิตของสตรี

Abstract

The research had the objectives as follows: 1) to analyze the principle of Sangahavatthudhamma to the security of the living life of the women in Changwat Samut Sakhon; 2) to compare the application of the principle of Sangahavatthudhamma to the security the living life of the women in Changwat Samut Sakhon for the security of their living live; and 3) to study other suggestions about the application of the principle of Sangahavatthudhamma for the security of the living life of the women in Changwat Samut Sakhon. The data collection was from 327 women in Changwat Samut Sakhon by Simple Random and the data collection by questionnaires were distributed every day.

The research was found as follows: 1)The women in Changwat Samut Sakhon had applied the principle of Sangahavatthudhamma for the security of their living life at a high level; 2) The result of hypothetical test was found that the women in Changwat Samut Sakhon with different age, and occupation had applied the principle of Sangahavatthudhamma for the security of their living live in all four aspects

indifferently, but those with different level of education and monthly income dad applied the principle of Sangahavatthudhamma for the security of their living life differently; 3) To give beneficial things to other people could be done in either a big number , or in a small number and to give beneficial knowledge to other people could be done either in a big number or in a small number. Those persons with a good mind could give either knowledge or suggestion and those with some of capacities could teach or transfer some knowledge to other people and that meant giving the beneficial things as well.

Keywords : Sangahavatthudhamma, Principle of Dhamma,. Family Living Life, Life Security

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) [1]ได้ให้ความสำคัญและกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสตรีฯ ในการสร้างสังคมไทยเป็นสังคมที่เสมอภาค คนในสังคมมีเจตคติที่ดี ตระหนักและยอมรับถึงบทบาทสตรีในบริบทต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน สังคมไทยมีความเป็นธรรม ยุติธรรม โดยสตรีทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึง และได้รับการศึกษาทุกระดับ มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยสอดรับกับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง การสร้างจิตสานึกของชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จังหวัดสมุทรสาครมีสถิติการหย่าร้างสูงขึ้น และความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ คือ ยากจนและมีรายได้น้อยมีความเสี่ยงต่อการมีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีพต่ำกว่าเส้นความยากจนยังมีอยู่ถึง 9 ล้านคน ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว และอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น และที่สำคัญคือความเสี่ยงด้านสุขภาพ คำว่า “ผู้หญิงแก่ง่าย ตายช้า” เป็นคำที่ผู้ชายชอบล้อเลียนผู้หญิงที่เป็นความจริง ปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุเบื้องต้นที่ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ทางสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาสุขภาพอนามัย นอกจากนี้ รวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุที่เจริญรุดหน้าไปกว่าวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ คนเหินห่างจากศาสนา ขาดการศึกษา และอบรมทางด้านจิตใจที่ดี ทำให้สภาพจิตใจแย่ลง บางคนเมื่อหมดทางทำมาหากินก็เกิดความคิดหารายได้ในทางที่ผิดกฎหมาย และศีลธรรม

สตรีในจังหวัดสมุทรสาครมีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือในครอบครัวโดยไม่คิดเหน็ดเหนื่อย มีการเอาใจใส่บุคคลในครอบครัวตามหน้าที่โดยไม่ เรียกร้องสิ่งตอบแทนต่างๆ ต้องการให้ครอบครัวมีความสมบูรณ์ปฏิบัติของมนุษย์หรือจริยธรรมอันมีรากฐานมาจากประสบการณ์ทางศาสนาของศาสดาเองนั้นย่อมเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และสามารถแก้ปัญหาของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามความเชื่อในทางโหราศาสตร์มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ขจัดความยากจน และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งการต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนการจัดการงานและอาชีพในอนาคตของสังคมไทย เพื่อลดปัญหาความยากจน ลดปัญหาการว่างงาน ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงของสตรี โดยที่รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาสตรี

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงของสตรีที่ต้องมีการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางเสริมสร้างการดำรงชีวิต ของตนเองและครอบครัว และสังคม เพื่อให้การดำรงชีวิตมีความมั่นคง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักสังคหวัตถุธรรม เพื่อสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ สตรีที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 327 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การนำหลักสังคหวัตถุธรรม คือ ธรรมที่ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคม โดยมีทาน หมายถึง การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปิยวาจา หมายถึง พูดจาน่ารัก น่านิยมนับถือ อัตถจริยา หมายถึง บำเพ็ญประโยชน์ และสมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน มาใช้สร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร

4. ขอบเขตด้านเวลา ได้แก่ 1 ตุลาคม 2559 ถึง 30 กันยายน 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง กรอบแนวคิดและการกำหนดตัวแปร ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวัดค่าตัวแปร การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล [2]

ประชากร คือ สตรีที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 257,915 คน [3] ผู้ที่ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนของสตรีที่เป็นผู้อาศัยในจังหวัดนั้น ๆ เป็นเวลา 5 ปีไปแล้ว จำนวน 327 คน แยกออกเป็นสตรีที่เป็นผู้อาศัยในอำเภอเมืองสมุทรสาคร 119 คน อำเภอบ้านแพ้ว 102 คน อำเภอกระทุ่มแบน 106 คน

เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) จากสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 257,915 คนได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 327 คน/ครัวเรือน แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อ หากลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert) [4]

ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบปลายเปิด

การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภทคือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

โดยให้ตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) [5] โดยเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป จากคำถามทั้งหมด 15 ข้อ ใช้ได้ทั้งหมด ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า (IOC) อยู่ในช่วง 0.66 – 1.00

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ สตรีในจังหวัดสมุทรสาครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถาม ไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (@-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)[6] ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.90

7. นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป มีลำดับขั้นตอน ดังนี้ ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ศึกษาการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้าน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และลักษณะครอบครัว ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé) วิเคราะห์เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลบูการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาครโดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านทาน	4.55	0.33	มากที่สุด
2. ด้านปิยวาจา	3.60	0.40	มาก
3. ด้านอัตถจริยา	3.67	0.40	มาก
4. ด้านสมานัตตตา	4.38	0.35	มากที่สุด
รวม	**4.05**	**0.37**	**มาก**

จากตาราง พบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.05 มากที่สุดคือ ด้านอัตถจริยา พบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.67 รองลงมาด้านปิยวาจาพบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.60 และน้อยที่สุด คือด้านสมานัตตา พบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.38 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอายุและอาชีพต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่

แตกต่างกัน แต่ผู้ที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต แตกต่างกัน เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านทานพบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน

2) ด้านสมานัตตาพบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาครที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน แต่ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจ แตกต่างกันโดยผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา / ปวช. มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตแตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

3) ด้านอัตถจริยา พบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มี อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ไม่แตกต่างกัน แต่สตรีที่มีอาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต แตกต่างกัน ที่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตแตกต่างกันกับผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง ผู้ที่มีอาชีพค้าขาย / อาชีพอิสระ และผู้ที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

4) ด้านปิยวาจาสตรีในจังหวัดสมุทรสาครที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน แต่ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้แตกต่างกัน ผู้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา / ปวช. มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้แตกต่างกันกับผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา, ระดับอนุปริญญา / ปวส. และระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร เรียงลำดับ ดังนี้ 1) ด้านทาน คือ การให้ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องใหญ่ การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์กับคนอื่น ให้ได้ทั้งหมดเลย เป็นสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ได้ 2) ด้านปิยะวาจา คือ ถ้าเราได้ยินคำที่น่าฟัง ทำให้เรามีกำลังใจ ทำให้เรารู้สึกสบาย แล้วอยากจะมีชีวิตอยู่ต่อไป ก็เป็นสิ่งที่ดี 3) ด้านอัตถจริยา คือ การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ ช่วยเหลือคนอื่นนั่นเอง เล็ก ๆ น้อย ๆ นิด ๆหน่อย ๆ ก็มีน้ำใจ ที่โต๊ะอาหาร ยื่นอาหารให้ รินน้ำให้ ยกข้าวให้ 4) ด้านสมานัตตา คือ ควรจะเป็นเสมอกันในคุณธรรม ไม่ใช่มองจากวัตถุภายนอก เราอาจจะต่างกัน โดยสภาพฐานะ ความเป็นอยู่ หรือโดยความรู้ โดยชาติตระกูล แต่จริงๆแล้วทุกคนมีใจที่เหมือนกัน ไม่ต่างกันนอกจากความคิดของเราที่ถือว่า สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้ การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สตรีในจังหวัดสมุทรสาครเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สละแบ่งปันกัน ช่วยเหลือกันด้านสิ่งของพูดจาด้วยถ้อยคำจริง ไม่โกหก มีประโยชน์ และถูกกาลเทศะ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ประสงค์ แสงพายัพ [7] กล่าวว่า ความสำเร็จในอุตสาหกรรมโรงแรมและร้านอาหารจะต้องอาศัยหลักพื้นฐาน เรื่องการให้บริการที่ดี อาหารดี บรรยากาศดี การให้บริการที่สะอาดสะดวกสบายน่าพึงพอใจ เพราะเมื่อลูกค้ามั่นใจในคุณภาพของอาหาร ก็จะทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สาโรช ไสยสมบัติ กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้งานประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าของงานบริการก็คือ จำนวนผู้มาใช้บริการ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทานในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือในครอบครัวโดยไม่คิดเหน็ดเหนื่อย มีการเอาใจใส่

บุคคลในครอบครัวตามหน้าที่โดยไม่ เรียกร้องสิ่งตอบแทนต่างๆ ต้องการให้ครอบครัวมีความสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฑฒิกร พรรัตนเมธี [8] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการปฏิบัติงานของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณี ห้างหุ้นส่วนจำกัด หลุยส์ พลาสติก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมพบว่า พนักงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการปฏิบัติงาน โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสมานัตตา ซึ่งแปลผล อยู่ในระดับมากทั้งนี้เนื่องจากสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ซึ่งการปฏิบัติตนไม่คงเส้นคงวาต่อบุคคลที่แวดล้อมเราไม่เลือกที่รัก มักที่ชัง เนื่องจากมีปัจจัยแวดล้อมมากมาย ที่จะสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ที่ทำให้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญมี โททำ [9] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสังคม” พบว่า ปัญหาชีวิตของคนเรานั้น มีปัญหาพื้นฐานของชีวิตอันเดียวกัน นั่นคือ ความทุกข์ ไม่ว่าจะเป็นทุกข์กายหรือทุกข์ใจ ซึ่งมีสาเหตุมาจากความโลภ ความโกรธ และความหลง แต่การแก้ปัญหาทางพระพุทธศาสนานั้น ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาชีวิตจากภายในมาสู่ภายนอก ที่มุ่งเอาชนะกิเลสตัณหาที่มีอยู่ในจิตใจ โดยการเน้นให้มีสติปัญญารู้เท่าทันในปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ปัญหาตามเหตุปัจจัย

1) สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอายุต่างกัน นำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่าสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ความพึงพอใจต่อการให้บริการ โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระอุทิศ อภิวโร (มีดี) [10] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาชีวิตและเศรษฐกิจ” พบว่า ปัญหาชีวิตของคนเรานั้น มีปัญหาพื้นฐานของชีวิตอันเดียวกัน นั่นคือ ความทุกข์ ไม่ว่าจะเป็นทุกข์กายหรือทุกข์ใจ ซึ่งมีสาเหตุมาจากความโลภ ความโกรธ และความหลง แต่การแก้ปัญหาทางพระพุทธศาสนานั้น ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาชีวิตจากภายในมาสู่ภายนอก ที่มุ่งเอาชนะกิเลสตัณหาที่มีอยู่ในจิตใจ โดยการเน้นให้มีสติปัญญารู้เท่าทันในปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ปัญหาตามเหตุปัจจัย

2) สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลทำให้มีนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตแตกต่างกันได้ เพราะการศึกษาระดับประถมศึกษานั้นไม่ได้สนใจในเรื่องคุณภาพของมีการดำรงชีวิตแต่สนใจว่าเมื่อในการเป็นอยู่มากกว่า คือต้องมีอาหารกินครบทุกมื้อมากกว่าคุณภาพชีวิตอื่นๆ ส่วนผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าประถมศึกษาขึ้นไปจะให้ความสนใจในเรื่องคุณภาพของอาหารและการให้บริการด้านต่าง ๆ มากกว่าระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ [11] ที่กล่าวไว้ว่า “กลุ่มตัวอย่างผู้มีการศึกษาหรือพื้นฐาน ความรู้สูง จะยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้รวดเร็วกว่าผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ต่ำ” พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างผู้มีการศึกษาหรือพื้นฐานความรู้สูง จะยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้รวดเร็วกว่าผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ต่ำ

3) สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอาชีพต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่าสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอาชีพต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตโดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตหรือไม่นั้น ไม่อยู่ที่อาชีพ ที่ต่างกัน ที่มีต่อการให้บริการแตกต่างกัน จึงทำให้แม้ว่าจะอาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน แม้ว่าจะมีอาชีพรับจ้างก็มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญสิริ ชวลิตธำรง [12] ได้กล่าวถึงความหมายของสังคหวัตถุ ว่าธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกันอันเป็นไป เพื่อการสงเคราะห์กันซึ่งมีอยู่ 4 ข้อคือ ทาน การให้การเฉลี่ยเผื่อแผ่แก่กันและกันซึ่งเป็นข้อสำคัญเพราะว่าทุก ๆ คนนั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันและกันอยู่ในด้านต่าง ๆ ในด้านวัตถุ ปิยวาจา การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักเป็นที่จับใจแก่กันและกันอันเป็นถ้อยคำสุภาพเพราะวาจาที่พูดออกไปนั้นถ้าเป็น

วาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแทงน้ำใจของผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเสียใจเจ็บใจไม่สบายใจ อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ต่อกันและกันคือการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบันเช่นโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ตลอดถึงประเทศชาติสิ่งใดที่เป็นโทษก็ควรละเว้นไม่กระทำ สมานัตตตา ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอหรือเสมอต้นเสมอปลายซึ่งหมายถึงการรักษาระเบียบวินัยอันใดที่ทุกคนพึงปฏิบัติทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อยตามหน้าที่ที่บัญญัติเอาไว้เป็นระเบียบ

4) สตรีในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า สตรีในจังหวัดสมุทรสาครที่มีรายได้ต่อเดือนมีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตโดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าจะมีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตหรือไม่นั้นอยู่ที่ที่มีรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) [13] ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่าเมื่อทุกคนต่างประพฤติสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้วอย่าว่าแต่เฉพาะคนเฉพาะครอบครัวจะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลยถึงคนทั้งหมู่บ้านทั้งเมืองทั้งประเทศทั้งโลกก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหวัตถุทั้ง 4 อย่างเป็นคุณสำหรับยึดเหนี่ยวใจผู้อื่นให้รักใคร่นับถือช่วยเหลือกันอย่างวิเศษ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เนื่องจากสตรีในจังหวัดสมุทรสาคร มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตมีความสำคัญมากเห็นได้จาก

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทานอยู่ในระดับมากที่สุด สตรีในจังหวัดสมุทรสาครจึงควรรักษามาตรฐาน มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือในครอบครัวโดยไม่คิดเหน็ดเหนื่อยตลอดไป

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปิยวาจาพบว่า ควรรักษามาตรฐานการมีคำพูดที่มีความจริงใจ และความปรารถนาดีอย่างแท้จริงกันในครอบครัวตามหลักสังคหวัตถุธรรม

3. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอัตถจริยา พบว่า ควรมีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตในช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกื้อกูลกัน

4. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสมานัตตา พบว่า ควรใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตการที่จะไม่ระแวงกัน และมีความไว้วางใจ เชื่อใจกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการปฏิบัติงานของข้าราชการไทย
2. ควรศึกษาหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อแก้ปัญหาชีวิตและเศรษฐกิจ
3. ควรศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพมหานคร. 2554.

[2] บุญชม ศรีสะอาด การวิจัยเบื้องต้น, กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์. 2545.

[3] สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก: http://smsakhon.nso.go.th/

[4] ณรงค์ โพธิ์พฤกษานันท์. ระเบียบวิธีวิจัย : หลักการและแนวคิด เทคนิคการเขียนรายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซเปอร์เน็ท, 2556.

[5] ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2549.

[6] กัลยา วานิชบัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์ 2548.

[7] ประสงค์ แสงพายัพ. การบริการอาหารและเครื่องดื่ม. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : นั่งกังการพิมพ์; 2532.

[8] วุฑฒิกร พรรัตนเมธี "การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการปฏิบัติงานของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณี ห้างหุ้นส่วนจำกัด หลุยส์ พลาสติก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม", [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต]: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553.

[9] บุญมี โททำ. พุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสังคม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562;2:1-8.

[10] พระอุทิศ อภิวโร. การศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาชีวิตและเศรษฐกิจ. [วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. บัณฑิตวิทยาลัย; มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย; 2557.

[11] สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์ 2545.

[12] บุญสิริ ชวลิตธำรง. ธรรมโอสถ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์ 2529.

[13] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2551.

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

Participatory Action Research in Rehabilitation of Buathong Subdistrict Community Market in Muang District, Buriram Province

ศศิพิสุทธิ์ หงษ์สมบัติ[1*] และ ศศิพิมพ์มาศ หงษ์สมบัติ[2]
Sasiphisut Hongsombud[1*] ana Sasipimmas Hongsombud[2]

[1]ฝ่ายวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
[2]คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี72000
[1]Research and Development Department, Buriram Community College, Buriram, 31000
[2]Faculty of Liberal Arts, National Sports University, Region Suphanburi Campus , Suphanburi 72000

[*]To whom correspondence should be addressed. e-mail: malee3000@hotmail.com

Received: 23 January 2020, **Revised**: 18 April 2020, **Accepted**: 25 April 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน ในขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ สังเกต และการสะท้อนผล ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงจร และเพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่คาดหวัง ประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นในระดับตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน และองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กับผู้ร่วมวิจัย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มผู้จำหน่ายหรือผู้บริโภค วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานในขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล จำนวน 2 วงจรเป็นไปตามแผนที่กำหนด ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพที่คาดหวัง ผู้วิจัยและชุมชนเกิดความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกัน ผู้ร่วมวิจัยเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ใน 9 ขั้นตอน บุคคล กลุ่มบุคคล และชุมชนเกิดการเรียนรู้ว่า การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลต้องยึดถือหลักการมีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุม และการสะท้อนผล ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในบริบทเฉพาะที่เป็นผลจากการดำเนินการวิจัยในตลาดชุมชนตำบลบัวทองที่อาจมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ในวงกว้าง แต่ก็อาจนำไปเป็นกรณีศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้กับการตลาดชุมชนแห่งอื่น ๆ ได้

คำสำคัญ : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การฟื้นฟูตลาดชุมชน ตลาดชุมชน

Abstract

This research was conducted by participatory action research and aimed 1) to study the operational results in the process of planning, acting, observing and reflecting with a participatory action research process in 2 circuits, and 2) to study the results of changes as expected condition, learning experiences at the individuals, group and community level, as well as new knowledge acquired from participatory action research by using participatory action research methodology comprising of community leader group, authority of the subdistrict administrative organization group, distributors or consumers group. Data were collected by interview, participatory observation and focus group.

The results indicated that the operations in the planning, acting, observing and reflecting phases in 2 circuits were in accordance with the plan which caused a changes as expected condition. The researcher and the community formed good relationships and understanding. Researchers learned activities in 9 stages. Individuals, Group and communities learned that effective practices must adhere to the principles of engagement, comprehensive data collection and reflection resulting. Create new knowledge in specific context resulting from conducting research in the Buathong subdistrict community market that may have limitations for broad use but may be used as a case study to apply to other community marketing.

Keywords : Participatory Action Research, Community Market Rehabilitation

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2560 วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์มีการศึกษาความต้องการของชุมชนตำบลบัวทอง ผลจากการศึกษาชุมชน พบว่า ปัญหาและความต้องการของชุมชนส่วนใหญ่ คือต้องการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองขึ้นมาใหม่ เนื่องจากมองว่า มีสถานที่พร้อม แต่กลับปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า ไม่ได้ใช้ประโยชน์และต้องการให้คนในชุมชนตำบลบัวทองได้มีที่จำหน่ายสินค้า [5] นอกจากนั้นในปัจจุบันบริเวณดังกล่าวเริ่มมีคนสัญจรมากขึ้น ตลาดติดกับถนน 4 เลน สำหรับโอกาสในการพัฒนาตลาดชุมชนตำบลบัวทองนั้น เนื่องจากตลาดชุมชนตำบลบัวทอง เป็นตลาดที่มีพื้นที่ติดกับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ อีกทั้งเป็นทางผ่านระหว่างตัวเมืองจังหวัดบุรีรัมย์กับท่าอากาศยานบุรีรัมย์ ศักยภาพของตำบลบัวทอง คือ มีผลิตภัณฑ์ของชุมชน ได้แก่ ผักปลอดสารพิษ ผ้าไหม ผ้าด้าย ทอเสื่อ เครื่องจักสาน ข้าวหอมมะลิ ห้องปฏิบัติการเพาะขยายไส้เดือนฝอยในการทำสารกำจัดแมลง ปุ๋ยอินทรีย์ ช่างฝีมือทำเครื่องประดับ ช่างฝีมือทำขวาน มีด นอกจากนั้นจังหวัดบุรีรัมย์ก็ยังเป็นจังหวัดที่มีการเติบโตด้านการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายหลักที่จะเป็นเมืองกีฬามาตรฐานโลก และในปัจจุบัน จังหวัดบุรีรัมย์มีแผนการดำเนินการที่จะทำให้เป็นเมืองสุขภาพ เริ่มมีการรณรงค์ปลูกผักปลอดสารพิษ

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2561 วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองให้เกิดความยั่งยืน ตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยวิธีการที่ทำให้ได้รูปแบบการฟื้นฟู คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์บริบทชุมชนด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสภาพด้านสินค้าผลิตภัณฑ์ การผลิต ห่วงโซ่มูลค่าและระบบตลาดหลังจากนั้น 2) หารูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองให้เกิดความยั่งยืน ตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดตลาดเป้าหมาย (STP Marketing) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) การบริหารจัดการตลาดชุมชน (Community Market Management) โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อยผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)ได้แก่ 1) กลุ่มผู้นำชุมชน 2) กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง 3) กลุ่มผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค ประยุกต์ใช้วิธีการประชุมอภิปรายหาข้อสรุปความสอดคล้อง (Multi - Attribute Consensus Reaching : MACR) ผลการวิจัยที่ได้จากการหาฉันทามติร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่ม พบว่ากลุ่มเป้าหมายของตลาดชุมชนตำบลบัวทอง จะเป็นกลุ่มคนในตำบลบัวทอง กลุ่มคนที่ใช้เส้นทางผ่านถนนสาย 219 และกลุ่มนักท่องเที่ยว สินค้าที่นำมาจำหน่ายจะต้องมีความหลากหลาย และไม่ซ้ำกัน ในส่วนของการบริหารจัดการตลาดชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดให้มีระบบบริหารตลาดร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง ผู้นำชุมชน ผู้ผลิต/ผู้จำหน่ายสินค้า วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านสวายสอ โดยคณะทำงานแบ่งเป็น 2 คณะ คือ 1.1) คณะทำงานจัดตั้งตลาด ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง ผู้นำชุมชน วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ผู้จำหน่ายสินค้า และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านสวายสอ 1.2) คณะทำงานบริหารตลาด ประกอบด้วย ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าในตลาด 2) มีการประชุมคณะกรรมการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาตลาดอย่างสม่ำเสมอ 3) มีกฎ กติกา ตลาดชุมชนร่วมกัน 4) สร้างมาตรฐานร่วมกันของสินค้าในตลาด รวมทั้งราคาที่เป็นธรรม 5) มีรูปสัญลักษณ์ (Logo) ของตลาดพิมพ์บนเสื้อ/ผ้า

กันเปื้อน 6) มีระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ลานจอดรถลูกค้า พนักงานดูแลการจอดรถ ถังขยะ ห้องสุขา 7) มีการจัดตั้งเขต (Zone) สินค้าอย่างเป็นระบบไม่ให้ปะปนกัน 8) มีระบบการออมของกลุ่มที่เป็นคณะทำงานบริหารตลาด 9) มีระบบการติดตาม บันทึกผลและประเมินผลของการจำหน่ายสินค้าในตลาด 10) มีการสุ่มตรวจมาตรฐานตลาดอย่างสม่ำเสมอ [4]

ในขั้นตอนหลังจากนี้ก็เพื่อที่จะดูว่ารูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองที่วางแผนมานั้นสามารถทำให้ตลาดชุมชนตำบลบัวทอง เมื่อกลับเข้ามาใหม่อีกครั้งจะยังคงมีความยั่งยืนหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยต้องนำไปทดสอบโดยการปฏิบัติและค้นหาข้อเท็จจริงสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัติ (Dynamic Process) เกลียวปฏิสัมพันธ์ โดยมีกระบวนการย้อนกลับและนำไปสู่การพัฒนาขั้นต่อไป จากผลสะท้อนของสิ่งที่เป็นปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติ [8] ซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การบันทึกภาคสนาม การสัมภาษณ์ การบันทึกประจำวัน การใช้แบบสอบถามและการสำรวจ [9,11-14] อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการข้ามข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข้อมูล จึงใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างน้อย 3 วิธีเป็นการตรวจสอบสามเส้า (triangulate data) เพื่อการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ [8] สำหรับงานวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม ในการค้นหาความจริงที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ทั้งทางวิชาการ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการพัฒนาผู้ปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานในขั้นตอน การวางแผน การปฏิบัติ สังเกต และการสะท้อนผล ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงจร

2. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่คาดหวัง ประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นในระดับตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน และองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

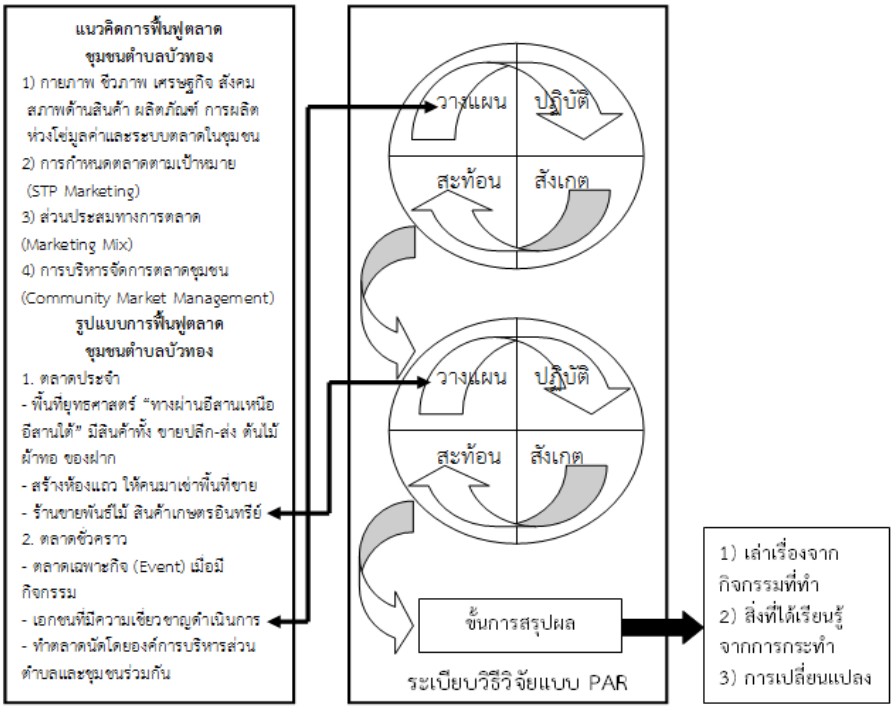

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 2 วงจร 9 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) โดยการจัดสนทนากลุ่มย่อย ซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหารตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ประกอบด้วย บุคลากรวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง ตัวแทนผู้นำชุมชน 15 หมู่บ้าน ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง โดยแนวคิดสำคัญของการพัฒนาร่วมกันครั้งนี้คือ การอธิบายเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหา ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจตรงกัน โดยผู้วิจัยได้นำผลการศึกษา บริบทชุมชนด้าน กายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม และ สภาพด้าน สินค้า ผลิตภัณฑ์ การผลิต ห่วงโซ่มูลค่า และระบบตลาด ของชุมชนในตำบลบัวทอง รวมถึงประวัติการจัดตั้งตลาดชุมชน ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และรูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองให้เกิดความยั่งยืนที่จะเกิดในอนาคต เสนอผู้ร่วมวิจัยได้รับทราบ โดยทีมวิจัยมีประเด็นสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับ 1) รูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนที่จะมีการคงอยู่อย่างยั่งยืน 2) ปัญหาด้านกายภาพและการบริหารจัดการของตลาดชุมชนตำบลบัวทองจากการดำเนินการตามรูปแบบนี้ 3) แนวทางการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ในอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการปฏิบัติ (Acting) ในขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติ ตามแผนการดำเนินการกิจกรรมฟื้นฟูตลาดที่ได้กำหนดไว้ ตามความพร้อมและความต้องการของชุมชน โดยทีมวิจัยมีประเด็นที่ต้องศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและการปฏิบัติ 2) สิ่งที่เกิดการเรียนรู้จากการร่วมในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสังเกต (Observing) โดยมีเป้าหมาย เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผล ให้ได้คำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่ไม่คาดหวัง สิ่งที่ควรปรับปรุง ข้อเสนอแนะ ของการปฏิบัติกิจกรรมการฟื้นฟูตลาด การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเก็บจากหลากหลายแหล่ง เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้จำหน่ายสินค้า การสัมภาษณ์ผู้บริโภคในชุมชนและนอกชุมชนตำบลบัวทอง โดยมีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าในตลาดชุมชน แนวโน้มของการคงอยู่ของตลาดชุมชน ปัญหาด้านกายภาพและการบริหารจัดการของตลาดชุมชน แนวทางการฟื้นฟูตลาดชุมชน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ซื้อสินค้าในตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ประกอบด้วย ลักษณะทั่วไปของผู้ซื้อในตลาดชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในตลาดชุมชน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ฉบับ ก่อนนำไปใช้มีการตรวจสอบและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล (Reflecting) ขั้นตอนนี้เป็นการนำผลที่ได้จากการสังเกตและการสะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดทำเป็นเอกสาร แจ้งกับองค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง และผู้นำชุมชน ประกอบการตัดสินใจเพื่อสรุปถึงสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่ไม่คาดหวัง สิ่งที่ควรปรับปรุง ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัย มีข้อมูลในการปรับปรุงแผนการปฏิบัติ การดำเนินการปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลในวงจรที่ 2

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการวางแผนใหม่ (Re-planning) สู่การปฏิบัติในรอบที่ 2 ขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการ ในวงจรใหม่รอบที่ 2 ซึ่งเหมือนกันกับขั้นตอนที่ 1 โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันทบทวนผลการดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูตลาดทั้งหมดที่ผ่านมา มีการนำข้อมูลสารสนเทศ ที่ได้จากการสะท้อนผลในขั้นตอนที่ 4 มาร่วมพิจารณาด้วย หลังจากนั้นมีการประเมินและเลือกทางเลือกเพื่อการปฏิบัติกันใหม่ ซึ่งจะทำให้ได้แผนปฏิบัติการ (Action plan) ใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจมีบางอย่างทำต่อเนื่อง บางอย่างต้องหยุดไป หรือมีบางอย่างเพิ่มเติมเข้ามา ขั้นตอนนี้มีการดำเนินงานเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นการปฏิบัติใหม่ (Re-acting) ขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติ (Action) ตามแผนที่จัดทำขึ้นในขั้นตอนที่ 5 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำแผนการดำเนินการกิจกรรมฟื้นฟูตลาดใหม่ที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล การดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ กำหนดแนวทางปฏิบัติ ปฏิบัติกิจกรรม และประเมินและสรุปผล ขั้นตอนนี้มีการดำเนินงานเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นการสังเกตผลใหม่ (Re-observing) ผู้ร่วมวิจัยทำการสังเกต และเก็บรวบรวมข้อมูลสิ่งที่ปรากฏขึ้นตามการวางแผนหรือตามสถานการณ์ที่ปรากฏ หลังจากนั้นร่วมกันตีความปรากฏการณ์ต่างๆ จากกิจกรรมฟื้นฟูตลาดใหม่ว่าเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้าง ขั้นตอนนี้ มีการดำเนินงานเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 8 ขั้นการสะท้อนผลใหม่ (Re- reflecting) เป็นการนำผลจากการสังเกต และการสะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยการสนทนากลุ่ม ร่วมกันระหว่าง นักวิจัย กับ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง ผู้นำชุมชน ผู้จำหน่ายสินค้า และ เอกชนที่จัดการตลาด จุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 9 ขั้นการสรุปผล (Conclusion) ศึกษาทบทวนผลการดำเนินงาน ในขั้นตอนที่ 1-8 โดยหาข้อสรุป ในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ผลการดำเนินงานในขั้นตอน การวางแผน การปฏิบัติ สังเกต และการสะท้อนผล ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงจร

วงจรที่ 1 : ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) มีวัตถุประสงค์เพื่อการร่วมคิดและวางแผน ในการหารูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองที่ได้มาจากการวิจัยในปี 2561 มาดำเนินการปฏิบัติ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ข้อสรุปร่วมกันว่ารูปแบบจะให้เอกชนที่มีความเชี่ยวชาญมาดำเนินงาน โดยตลาดจะเริ่มเปิดดำเนินการ ในวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ทุกวันศุกร์และวันเสาร์ เวลา 15.00 น. - 19.00 น. ช่วงแรกองค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง จะเป็นผู้สนับสนุนในการปรับพื้นที่ และจัดพื้นที่สำหรับให้พ่อค้า แม่ค้า มาวางสินค้าเพื่อจำหน่าย โดยทำเป็นแถวยาวบริเวณริมถนน โดยไม่ลึกจากถนนใหญ่ สำหรับการจัดการตลาดจะให้เอกชนที่มีความ เชี่ยวชาญในการทำตลาดคลองถม มาบริหารจัดการร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง และเปิดให้ชาวบ้านในชุมชนตำบลบัวทอง มาจำหน่ายสินค้าร่วมกับพ่อค้าแม่ค้าที่เอกชนคือผู้ที่ทำตลาดคลองถมจัดหามา

วงจรที่ 2 : ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Acting) หลักการที่สำคัญ ของขั้นตอนนี้ คือ “หลักการมุ่งเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมุ่งเพื่อให้เกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุผล” โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติ ผลจากการลงปฏิบัติพบว่า ผู้ร่วมวิจัยจะประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และคอยอำนวยความสะดวก มีการปรึกษาหารือ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อให้โครงการดำเนินการไปได้ตามบรรลุเป้าหมาย

วงจรที่ 3 : ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observing) หลักการที่สำคัญ ของขั้นตอนนี้ คือ “การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง” โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่ไม่คาดหวัง สิ่งที่ควรปรับปรุง ข้อเสนอแนะ ของการปฏิบัติกิจกรรมการฟื้นฟูตลาด

รูปที่ 2 ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observing)

ที่มา : (การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง, 2562) “ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย”

วงจรที่ 4 : ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) ขั้นตอนนี้เป็นการนำผลจากการสังเกตในขั้นตอนที่ 3 มาประมวลผล ให้ได้คำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่ไม่คาดหวัง สิ่งที่ควรปรับปรุง ข้อเสนอแนะของการปฏิบัติกิจกรรมการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ดังนี้

ลักษณะลูกค้าของตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่สัญจรไปมาที่ใช้เส้นทางผ่านถนนสาย 219 ที่เลิกจากการทำงาน และคนในพื้นที่ตำบลบัวทอง ลูกค้าไม่ใช่ลูกค้าประจำ และในแต่ละวันมีจำนวนลูกค้าไม่แน่นอน

ลักษณะของพ่อค้า แม่ค้า ที่มาจำหน่ายสินค้าตลาดชุมชนตำบลบัวทอง จะมีลักษณะ ดังนี้ 1) พ่อค้า แม่ค้า ที่เวียนขายสินค้าตามแหล่งตลาดนัดอื่นๆ ตลาดชุมชนตำบลบัวทองจะเป็นตลาดที่รองรับสินค้าเหลือ 2) พ่อค้า แม่ค้า ที่มาจำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลบัวทอง 3) พ่อค้า แม่ค้า ให้เหตุผลเกี่ยวกับสาเหตุที่มาจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนตำบลบัวทอง เพราะว่าตลาดชุมชนตำบลบัวทอง เป็นตลาดเล็ก การจำหน่ายสินค้าในตลาดที่ใหญ่ ถึงแม้จะมีลูกค้าเยอะ แต่พ่อค้า แม่ค้าก็มีจำนวนมากตามไปด้วย ซึ่งทำให้มีคู่แข่งมาก ดังนั้น การจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้ากลุ่มเล็กๆ เฉพาะกลุ่มจะดีกว่า 4) จำนวนพ่อค้า แม่ค้า ที่มาจำหน่ายสินค้าวันศุกร์ และวันเสาร์ จะต่างกัน ในวันเสาร์จำนวนพ่อค้า แม่ค้า จะมากกว่าวันศุกร์ ทั้งนี้เนื่องจากในวันศุกร์มีตลาดนัดใหญ่ที่ใกล้กับตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ทำให้พ่อค้า แม่ค้าเลือกไปจำหน่ายสินค้าในตลาดนัดดังกล่าว

สิ่งที่คาดหวัง คือ 1) พ่อค้า แม่ค้า ส่วนใหญ่ต้องการให้ตลาดชุมชนตำบลบัวทองเป็นตลาดเล็กๆ ไม่ต้องการให้ตลาดชุมชนตำบลบัวทองโตกว่านี้ เพราะถ้าตลาดโตขึ้นพ่อค้า แม่ค้า ก็จะมากขึ้น เพิ่มจำนวนคู่แข่ง 2) สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าในชุมชน ประเภท ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สินค้าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ตามป่า แม่น้ำ ลำคลอง สินค้าเกษตรที่ปลูกเอง อาหารพื้นบ้านปรุงสำเร็จที่ทำเอง ซึ่งลงทุนไม่เยอะ 3) เกษตรกรในชุมชนตำบลบัวทองที่ทำการเกษตร และจำหน่ายสินค้าการเกษตรให้กับพ่อค้าคนกลางในราคาขายส่ง มีแหล่งจำหน่ายสินค้า ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น 4) พ่อค้า แม่ค้า ในพื้นที่ชุมชนตำบลบัวทองพึงพอใจ เพราะ มีที่ทำมาหากินใกล้บ้าน ทำให้ประหยัดน้ำมันไม่ต้องขับรถไปไกล ช่วยลดต้นทุน 5) ชุมชนในพื้นที่ตำบลบัวทองพึงพอใจเพราะมีแหล่งขายสินค้าใกล้บ้าน 6) การให้เอกชนมาช่วยดูแลตลาดเป็นสิ่งที่ดี เพราะเอกชนช่วยอำนวยความสะดวก เดินสายไฟให้ทำให้สว่างเวลากลางคืน มีห้องน้ำ การจัดการขยะ ช่วยเปิดเพลงทำให้คึกคัก มีชีวิตชีวา 7) ตลาดชุมชนตำบลบัวทองทำเลดี ติดถนน ที่จอดรถสะดวกสบาย

สิ่งที่ไม่คาดหวัง 1) พ่อค้า แม่ค้า บางครั้งไม่มีสินค้ามาจำหน่าย เพราะไม่สามารถหาสินค้าในชุมชนได้ เนื่องจาก ผลิตไม่ทัน เกิดการขาดแคลน เพราะผลกระทบจากฤดูกาล และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หากพ่อค้า แม่ค้า ไปรับสินค้าจากแหล่งอื่นมาจำหน่าย ก็จะทำให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้น 2) รายได้ไม่แน่นอน เฉลี่ย 100-1,200 บาท 3) หากวันไหนฝนตกลูกค้าก็จะน้อย ขายไม่คุ้มต้นทุน 4) ค่าเช่าตลาดไม่เหมาะสม น่าจะลดลง เพราะบางวันก็ขายได้ บางวันขายไม่ได้ 4) บริเวณที่จอดรถน่าจะจอด 2 แถวหันหลังเข้าหากัน

สิ่งที่ควรปรับปรุง ดังนี้ 1) บริเวณใกล้ๆ ตลาดชุมชนตำบลบัวทอง มีชาวบ้านเอาวัว ควาย มาเลี้ยง เกิดมูลสัตว์ ทำให้ส่งกลิ่นเหม็น และมีแมลงวันมาตอมอาหาร 2) ในช่วงฤดูฝน พื้นจะแฉะ ควรมีการเทดินเพิ่ม และใส่หินคลุก 3) สถานที่จำหน่ายสินค้าน่าจะมีหลังคา ร่ม หรือกางเต้นท์ เพื่อกันแดด กันฝน

ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ต้องการให้เป็นตลาดชุมชนที่ขายสินค้าครบทุกประเภท เพราะติดถนนใหญ่คนสัญจรไปมาเยอะ 2) ต้องการให้เป็นตลาดชุมชนที่เปิดทุกวัน ในตอนเย็น 3) ต้องการให้เป็นตลาดชุมชน ที่ถาวร โดยสร้างเป็นตลาดคอนกรีต ให้บริการชุมชน จัดเก็บร้านละ 20-30 บาท 4) ชุมชนน่าจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาด ช่วยกันดูแลเอง เพื่อที่จะไม่ต้องเก็บค่าเช่าตลาด 5) หน่วยราชการในตำบลบัวทอง สนับสนุนในพื้นที่ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ก็จะช่วยทำให้จำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น 6) หน่วยราชการในตำบลบัวทอง สนับสนุนการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ขาย เพื่อทำให้มีสินค้าในชุมชน

วงจรที่ 5 : ขั้นตอนที่ 5 การวางแผนใหม่ (Re-planning) หลักการที่สำคัญ ของขั้นตอนนี้ คือ “ให้โอกาสแก่ชุมชนในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเต็มที่” มีการนำข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองให้เกิดความยั่งยืน ที่พัฒนาขึ้นในปี 2561 และข้อมูลสารสนเทศ ที่ได้จากการสะท้อนผลในขั้นตอนที่ 4 มาพิจารณาร่วมกัน โดยให้ชุมชน

คิดเปรียบเทียบทางเลือกต่างๆ ด้วยตนเอง และเป็นผู้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด หลังจากนั้นมีการประเมิน และเลือกทางเลือกเพื่อการปฏิบัติกันใหม่ ซึ่งจะทำให้ได้แผนปฏิบัติการ (Action plan) ใหม่ขึ้นมา ซึ่งในที่สุด ก็ได้ข้อสรุปร่วมกันว่าตลาดชุมชนตำบลบัวทองยังคงดำเนินการ ทุกวันศุกร์ และเสาร์ เวลา 15.00 น. - 19.00 น. เช่นเดิม แต่มีการเพิ่มตลาดประจำร้านขายพันธ์ไม้ สินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่ดำเนินการจำหน่ายทุกวัน เพื่อเป็นการทดลองตลาดในเบื้องต้น

วงจรที่ 6 : ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting) หลักการที่สำคัญ ของขั้นตอนนี้ คือ "หลักการมุ่งเปลี่ยนแปลงและมุ่งให้เกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุผล และหลักการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนตลอดจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ" การดำเนินการในขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการในระหว่างเดือน มิถุนายน 2562 – สิงหาคม 2562

รูปที่ 3 ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting)
ที่มา : (การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง, 2562) "ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย"

วงจรที่ 7 : ขั้นตอนที่ 7 การสังเกตผลใหม่ (Re-observing) หลักการที่สำคัญ ของขั้นตอนนี้ คือ "หลักการการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง" ผู้ร่วมวิจัยทำการสังเกต ขณะมีการปฏิบัติกิจกรรมฟื้นฟูตลาดใหม่และเก็บรวบรวมข้อมูลสิ่งที่ปรากฏขึ้น ดังนี้ 1) เนื่องจากตลาดชุมชน ตำบลบัวทองเพิ่งเปิดดำเนินการเพียง 8 เดือน ดังนั้น จึงยังคงดำเนินการเช่นเดิม คือทั้งตลาดชุมชนชั่วคราวและตลาดชุมชนถาวร โดยตลาดชุมชน ตำบลบัวทองชั่วคราวให้เอกชนดำเนินการเปิดทุกวันศุกร์ และเสาร์ เวลา 15.00 น. - 19.00 น. ตลาดชุมชนประจำเป็นร้านขายพันธ์ไม้ สินค้าเกษตรอินทรีย์ ดำเนินการจำหน่ายทุกวัน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารตลาด ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง ทีมงานเอกชนที่มาจัดการตลาด พ่อค้า-แม่ค้า ที่มาจำหน่ายสินค้าที่ตลาด 3) ปรับพื้นที่ ที่จอดรถ ปรับภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตลาดให้ดีขึ้น

วงจรที่ 8 : ขั้นตอนที่ 8 การสะท้อนผลใหม่ (Re- reflecting) ในขั้นตอนการสะท้อนผลใหม่ (Re- reflecting) ดำเนินการในวันที่ 5 กันยายน 2562 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง ผู้วิจัยยังคงยึดถือหลักการที่สำคัญ คือ "หลักการรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ระดมความคิด จากผู้ร่วมวิจัยทุกคน วิเคราะห์ วิจารณ์ วิพากษ์ และประเมินตนเองตลอดจนการเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ"

รูปที่ 4 ขั้นตอนที่ 8 การสะท้อนผลใหม่ (Re- reflecting)
ที่มา : (การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง, 2562) "ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย"

วงจรที่ 9 : ขั้นตอนที่ 9 การสรุปผล (Conclusion) ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการสรุปผลการวิจัยและเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยเพื่อถอดองค์ความรู้เป็นผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตามประเด็น ดังนี้ 1) ผลการเปลี่ยนแปลง (change) ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง 2) ผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (learning by doing) ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และตลาดชุมชนตำบลบัวทอง 3) ความรู้ใหม่ (new knowledge) ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

2. ผลการเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่คาดหวัง ประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นในระดับตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน และองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.1 ผลการเปลี่ยนแปลง (change) ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-8 ดังนี้

2.1.1 คนในชุมชนตำบลบัวทองจากก่อนหน้านี้ไม่เคยคิดที่จะฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองเริ่มที่จะกลับมาฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองขึ้นใหม่ เพราะตลาดชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง

2.1.2 ผู้วิจัยและคนในชุมชนตำบลบัวทอง เกิดความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกัน เนื่องจากกิจกรรมทุกอย่าง ทั้งก่อนดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังดำเนินการ มีการพัฒนาร่วมกัน

2.1.3 ผู้ร่วมวิจัยเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบส่วนร่วม โดยเริ่มจากนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาถ่ายทอดให้ชุมชนได้รับรู้ หลังจากนั้นชุมชนเปรียบเทียบ และคัดเลือกมาดำเนินการตามวงจรแบบเกลียวสว่าน (spiral cycle) ให้ได้คำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่ไม่คาดหวัง สิ่งที่ควรปรับปรุง และข้อเสนอแนะการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง

2.2 ผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (learning by doing) ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และชุมชน

2.2.1 การเรียนรู้ในตัวบุคคล

2.2.1.1 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดี เป็นสิ่งสำคัญ ในการได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา และเกิดสภาพที่คาดหวัง และในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต้องบันทึกอนุทินเพื่อให้ได้ประเด็นครบถ้วน

2.2.1.2 เรียนรู้ว่าในการดำเนินงานทุกกิจกรรม บางครั้งอาจมีอุปสรรคเกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน เช่น สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย ฝนตก แดดร้อน เป็นต้น

2.2.2 การเรียนรู้ระดับกลุ่มบุคคล

2.2.2.1 เรียนรู้ว่า การที่จะสามารถดำเนินการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง ให้ประสบผลสำเร็จ องค์กรบริหารส่วนตำบลบัวทองที่รับผิดชอบตลาดชุมชนโดยตรง จะต้องเป็นผู้ริเริ่มและเป็นหลักในการดำเนินการ

2.2.2.2 การเรียนรู้กิจกรรม การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตและการสะท้อนผล ว่า ในวงจรที่ 2 จะใช้เวลาสั้นกว่าวงจรที่ 1 เพราะว่ามีทักษะและประสบการณ์ รวมทั้งเกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้ร่วมวิจัยด้วยกัน

2.2.2.3 เรียนรู้ว่าในการระดมความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันเกิดขึ้นบ่อย เนื่องจากต่างฝ่ายต่างรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยควรหาวิธีการให้ทุกคนได้มีโอกาสในการร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่โดยไม่มีอคติต่อกัน

2.2.2.4 เรียนรู้ว่า ข้อคำถามในการสะท้อนผล ควรนำเอาเทคนิคการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ (After Action Review: AAR) มาใช้เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่ไม่คาดหวัง สิ่งที่ควรปรับปรุง และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

2.2.3 การเรียนรู้ระดับชุมชน

2.2.3.1 เรียนรู้ว่าการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองให้เกิดความยั่งยืนนั้น การสร้างความเข้าใจกับชุมชน ในเบื้องต้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น และชุมชนต้องมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากจุดเล็กแล้วค่อยๆขยายวงกว้างออกไป

2.2.3.2 เรียนรู้ว่าการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองให้เกิดความยั่งยืนนั้น ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชนและนอกชุมชน

2.3 ความรู้ใหม่ (new knowledge) ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

2.3.1 ในการวางแผน เมื่อได้แผนการปฏิบัติมาแล้ว ไม่ควรยึดติดกับแผนมากเกินไป สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในภายหลังได้

2.3.2 รูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองให้เกิดความยั่งยืน ได้มาจากการศึกษาและวิเคราะห์บริบทชุมชนด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพด้านสินค้า ผลิตภัณฑ์ การผลิต ห่วงโซ่มูลค่าและระบบตลาดในพื้นที่ตำบลบัวทองที่อาจมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ในวงกว้าง แต่ก็อาจนำไปเป็นกรณีศึกษา หรือนำกระบวนการเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับการพัฒนาตลาดชุมชนแห่งอื่นๆ ได้

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานในขั้นตอน การวางแผน การปฏิบัติ สังเกต และการสะท้อนผล ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงจร การวิจัยนี้ใช้กระบวนการขดลวด (PAOR) 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของเคมมิส และแทกการ์ด (Kemmis and McTaggart) [10] ศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างน้อย 3 ฝ่าย ฝ่ายแรก คือ กลุ่มผู้ที่อยู่กับปัญหา ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้จำหน่ายสินค้าและผู้บริโภค ฝ่ายที่สอง คือ นักพัฒนาที่เป็นเจ้าของตลาดและมีภารกิจในการดูแลตลาดชุมชน ฝ่ายที่สาม คือ นักวิชาการหรือนักวิจัย โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ได้แก่ วางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล และนำผลการสะท้อนมาพัฒนาแผนงานในรอบต่อไป ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัต สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อข้ามข้อจำกัด เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข้อมูล จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างน้อย 2 วิธี เป็นการตรวจสอบสามเส้า (triangulate data) [11] งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติญาณ์ [7] ที่ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการ ในการพัฒนาตลาดสดสุขภาพ พบว่า การดำเนินการในทุกกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ต่อชุมชน และควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเชษฐ์ [6] ที่ได้ศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการลดปัญหาหมอกควันที่เกิดจากการเผาในที่โล่ง : กรณีศึกษาเกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวโพด ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ควรทำกิจกรรมเป็นกลุ่มหรือทีม และให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินงานไปจนจบโครงการ เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและการผูกมัดให้มีความรับผิดชอบที่จะทำงานไปจนเห็นผล

2. ผลการเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่คาดหวัง ประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นในระดับตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน และองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.1. ผลการเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่คาดหวัง คือ ชุมชนเริ่มที่จะกลับมาฟื้นฟูตลาดชุมชนขึ้นใหม่ ผู้วิจัยและชุมชนเกิดความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกัน ผู้ร่วมวิจัยเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบส่วนร่วมที่เป็นการเรียนรู้จากการกระทำ ตามวงจรแบบเกลียวสว่าน ทำให้ได้คำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่ไม่คาดหวัง สิ่งที่ควรปรับปรุง ข้อเสนอแนะการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทอง สอดคล้องกับงานวิจัยของชิตวรา บรรจงปรุ และคณะ [1] ที่ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยทำให้ทราบลักษณะเด่น จุดแข็ง ประเด็นปัญหา ความรู้ในเชิงธุรกิจและความร่วมมือแบบเครือข่าย เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

2.2. การเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนพมนตรี สกลศิลป์ศิริ และคณะ [3] ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยทำให้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง หลังจากนั้นร่วมกันพิจารณากำหนด และประเมินทางเลือก เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ปัญหา และเกิดสภาพที่คาดหวังได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ในทางบวกทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และระดับโรงเรียน

2.3. ความรู้ใหม่ คือ เมื่อได้แผนการปฏิบัติมาแล้ว สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ในภายหลังได้และรูปแบบที่ได้ อาจมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ในวงกว้าง แต่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับการพัฒนาตลาดชุมชนแห่งอื่นๆ ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Wuest, J. [15] ที่กล่าวว่า "ความจริงจึงไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียว ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัวและสถานการณ์ที่เกิดขณะนั้น" สอดคล้องกับงานวิจัยของพระจักรพล ป้องศิริ [2] ที่ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ต่างๆและเกิดความรู้ใหม่จากการปฏิบัติ 3 ลักษณะ คือ 1) ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติตามหลักการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทเฉพาะโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา 2) ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน และ 3) ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการถอดบทเรียน คือ "SRIJAN Model"

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัย ต้องเป็นนักจัดกระบวนการ และมีความเป็นมืออาชีพในการประสานงานกับนักพัฒนาที่เป็นเจ้าของตลาด และผู้ที่อยู่กับปัญหาตลาดชุมชนเพื่อหาจุดเหมาะสมระหว่างความคาดหวังกับศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่

2. ส่งเสริมการพัฒนาสินค้า และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อให้คนในชุมชนนำมาพัฒนาสินค้า และเห็นความสำคัญของการสร้างความแตกต่างในสินค้า ว่าสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้

3. การประยุกต์ใช้ในตลาดชุมชนอื่น ควรศึกษาบริบทของชุมชน และหาแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนนั้น

เอกสารอ้างอิง

[1] ชิตวรา บรรจงปรุ ศิริสรณ์เจริญ กมลลิ้มสกุล สุชีรา ธนาวุฒิ สุธิรา เจริญ. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย 2561;12:98-113.

[2] พระจักรพล ป้องศิริ พระครูสุธีจริยวัฒน์ ศิริกุล นามศิริ. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2560;11:107-119.

[3] มนพมนตรี สกลศิลป์ศิริ ทวีชัย บุญเดิม ปรีชา คัมภีรปกรณ์. การพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2553;6:68-82.

[4] ศศิพิสุทธิ์ หงษ์สมบัติและคณะ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูตลาดชุมชนตำบลบัวทองให้เกิดความยั่งยืน ตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.วารสารวิชาการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 2562;4:9-20.

[5] ศศิพิสุทธิ์ หงษ์สมบัติและคณะ. รายงานการศึกษาการคัดเลือกประเด็นและพื้นที่การวิจัยชุมชน. บุรีรัมย์ : วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์; 2560.

[6] สุรเชษฐ์ ชิระมณี. การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการลดปัญหาหมอกควันที่เกิดจากการเผาในที่โล่ง : กรณีศึกษาเกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวโพด ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2560;7:78-84.

[7] อติญาณ์ ศรเกษตริน รุ่งนภา จันทรา ชุลีพร หีตอักษร. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการ ในการพัฒนาตลาดสดสุขภาพ. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี 2561;5:197-211.

[8] Creswell, J. W. Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. NJ: Merrill Prentice Hall; 2002.

[9] Greenwood, D. J. & Levin, M. Introduction to action research: Social research for social change. Thousand Oaks, CA: Sage; 1998.

[10] Kemmis, S & McTaggart, R. The Action Research Planer. 3rd ed. Victoria: Deakin University; 1988.

[11] MacDonald, C. Understanding Participatory Action Research: A Qualitative Research Methodology Option. Canadian Journal of Action Research 2012;13:34-50.

[12] McNiff, J. & Whitehead, J. All you need to know about action research. Thousand Oaks, CA: Sage; 2006.

[13] Stringer, E. Action Research. 2nd ed. California: Sage; 1999.

[14] Stringer, E. & Genat, W. J. Action research in health. Columbus, Ohio: Person Prince Hall; 2004.

[15] Wuest, J. Breaking the barriers to nursing research. The Canadian Nurse 1995;91:29-33.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Factors Affecting Achievement of Cost Accounting 2, in Bachelor of Accountancy Program, Kanchanaburi Rajabhat University

สร้อยเพชร ลิสนิ
Sroypet Lissani

หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71190
Bachelor of Accountancy, Faculty of Management Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University , Kanchanaburi 71190

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: lissani.sroy@gmail.com

Received: 25 April 2020 **Revised:** 18 June 2020**, Accepted: 1** August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 และเพื่อให้ได้แนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 79 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านส่วนตัวผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมุ่งหวังในการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมในการเรียน และด้านความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน โดยความแปรปรวนขององค์ประกอบทั้งหมด สามารถอธิบายตัวบ่งชี้ได้ร้อยละ 66.067 2) ปัจจัยด้านผู้สอน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติที่ดีของผู้สอน และการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ โดยความแปรปรวนขององค์ประกอบทั้งหมด สามารถอธิบายตัวบ่งชี้ ได้ร้อยละ 68.456 3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปที่เอื้อต่อการเรียน ด้านแรงเสริมจากครอบครัว โดยความแปรปรวนขององค์ประกอบทั้งหมด สามารถอธิบายตัวบ่งชี้ ได้ร้อยละ 74.574 และแนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านส่วนตัวผู้เรียน คือนักศึกษาที่ความต้องการประสบความสำเร็จ และมีเป้าหมาย ความคาดหวัง ความเชื่อมั่นที่จะประสบความสำเร็จในอนาคตเมื่อจบการศึกษา มีการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทั้งด้านความรู้และด้านสติปัญญาด้านความมุ่งหวังในการนำไปใช้ประโยชน์ มีความตรงต่อเวลาและกระตือรือร้นในการเรียน ก่อนสอบทุกครั้งมีการอ่านและทบทวนเนื้อหารายวิชาที่จะสอบ ด้านผู้สอน คืออาจารย์ควรให้ความสำคัญและมีความใส่ใจกับนักศึกษา มีการให้คำปรึกษาในรายวิชาที่นอกเหนือจากในชั่วโมงสอน มีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ สร้างความคุ้นเคยให้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อม คือการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน มีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ มีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย มีส่วนร่วมในการนำเสนอแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การบัญชีต้นทุน 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Abstract

The purposes of the research were to study factors affecting achievement of the cost accounting 2 course, and to find the teaching model guideline of this course, in bachelor of accountancy program, Kanchanaburi Rajabhat University. The samples were the 79 students who enrolled the cost accounting 2 course during the first semester in 2018. By collecting data from the entire population. The research instrument was questionnaires. The data was analyzed by descriptive statistics and inferential statistics which factor analysis was used.

The result was found that, the factors affecting the achievement of cost accounting 2 course were 1) 4 personal characters of students that were the anticipation of knowledge applying, the process learning, the learning behavior and the prior knowledge of learner. The total variance was able to explain the indicators at the percentage of 69.067. 2) 2 personal characters of instructors that were the good attitude of the teacher and the learning skills encouragement. The total variance was able to explain the indicators at the percentage of 68.456, and 3) 3 environmental factors that were the interaction with friends, the environment that enhance the studying and the family supplement. The total variance was able to explain the indicators at the percentage of 74.574 and instructional guidelines that contribute to the academic achievement of cost accounting 2. In the private factor, the student who desired to be successful and had goals, expectations, and confidence to be a success in the future upon graduation. There was self-improvement in both knowledge and intelligence in the prospect of utilization. Be punctual and enthusiastic with reading and review of the course content about learning before the examination. In the teaching aspect, teachers should give importance and care to students. Counseling was provided for subjects other than teaching hours. Learning motivation was strengthened participation in relationship activities, team building and create a good relationship between teachers and students. In the environment aspect, it was about interacting with a group of friends. Have friend-assisted learning, having a good relationship with friends and can adapt to friends. There was mutual assistance in the assigned group work. Participation was sharing opinion feedback with a group of friends

Keywords : Academic Achievement, Cost Accounting 2, Kanchanaburi Rajabhat University

บทนำ

ปัจจุบันสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากการพัฒนาทางเทคโนโลยี ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วิชาการ กฎเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อวิชาชีพต่างๆ รวมถึงวิชาชีพทางการบัญชี หลักสูตรบัญชีบัณฑิต เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 ที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี พ.ศ. 2553 วัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรแล้ว มีความรู้ความสามารถ เป็นนักบัญชีที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบวิชาชีพการบัญชีสอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่นและสังคมอาเซียน เป็นนักบัญชีที่มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพบัญชีตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร เป็นนักบัญชีที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม ก้าวทันเทคโนโลยี และนำความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นและสังคมอาเซียน ตามปรัชญาของหลักสูตร คือ สร้างนักบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ ก้าวทันเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมอาเซียน [1]

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) ได้ให้แนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเน้นความรู้อย่างบูรณาการ โดยกำหนดเรื่องที่นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้และทำการปฏิรูปการเรียนการสอนและการประเมินผลที่เป็นระบบการเรียนการสอนที่พึงปรารถนาโดยมีการจัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอและเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนให้เกิดกับนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรบัญชีบัณฑิต กำหนดให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพบัญชี

โดยนำไปใช้ในการค้นคว้าพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสามารถนำความรู้และทักษะในวิชาชีพบัญชีไปสู่การปฏิบัติงานในวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ และภูมิใจในวิชาชีพที่ได้ศึกษา โครงสร้างของหลักสูตรเป็นหมวดวิชาที่สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 129 หน่วยกิต รายวิชาการบัญชีต้นทุน 2 (Cost Accounting 2) รหัสวิชา 35223002 หมวดวิชาเอกบังคับ และเป็นวิชาที่สำคัญอีกหนึ่งในวิชาที่หลักสูตรบัญชีบัณฑิตทำการจัดการเรียนการสอนซึ่งนักศึกษาในหลักสูตรทุกคนจะต้องเรียนและสอบผ่าน และเป็นวิชาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเส้นทางสู่วิชาชีพบัญชี ซึ่งข้อกำหนดของสภาวิชาชีพเรื่องหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณวุฒิการศึกษาของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตกำหนดให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี หรือประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าปริญญาทางการบัญชี และต้องเป็นผู้ที่เคยศึกษาและสอบผ่าน 8 วิชา ซึ่งวิชาการบัญชีต้นทุน 2 เป็น 1 ใน 8 ของรายวิชาดังกล่าว ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรยังต้องการให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวชี้วัดถึงการประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ซึ่งจากการที่ได้ทำการสอนในรายวิชาการบัญชีต้นทุน 2 พบว่า มีนักศึกษาส่วนใหญ่ทำแบบทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 50 และโดยลักษณะของรายวิชาการบัญชีต้นทุน 2 เนื้อหาในบทจะเน้นถึง ความเข้าใจที่ชัดเจนในความหมายและประเภทของต้นทุนในลักษณะต่าง ๆ ทั้งนี้จะทำให้เกิดแนวคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบัญชีต้นทุนต่อไป ระบบต้นทุนต่างๆ ขั้นตอนการคิดคำนวณต้นทุน และต้นทุนไปการวิเคราะห์เพื่อช่วยในการตัดสินใจ จะมีสูตรมากมายซึ่งยากแก่การจดจำ อีกทั้งหากนักศึกษาขาดความตั้งใจในการเรียน เกิดความเบื่อหน่ายเข้าเรียนไม่ตรงเวลาหรือขาดเรียน ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อาจารย์สอนในห้องเรียน และไม่สามารถทำแบบฝึกหัดได้ ซึ่งผู้สอนจะประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่นักศึกษาส่วนใหญ่ทำแบบทดสอบแต่ละครั้งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยการทำแบบทดสอบจะแบ่งออกเป็น 3 ครั้ง แต่ละครั้งคะแนนเต็ม 20 คะแนน แต่นักศึกษาส่วนใหญ่ทำแบบทดสอบแต่ละครั้งได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การเรียนในรายวิชาการบัญชีต้นทุน 2 (Cost Accounting 2) สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน และนักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 เพื่อให้ทราบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน ลดปัญหาทางการเรียนและความสูญเปล่าทางการศึกษา และใช้เป็นแนวทางช่วยแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครอบคลุมจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งทางด้านพุทธพิสัย ทักษะพิสัย คุณธรรมและจริยธรรม ตามคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่เน้นการเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นหลักทางวิชาการของท้องถิ่น มุ่งพัฒนาสังคมให้เกิดความอยู่ดีมีสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา การวิจัย สร้างองค์ความรู้ จัดการความรู้ บริการวิชาการและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน ท้องถิ่นและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

2. เพื่อให้ได้แนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ ภายใต้ภายใต้เครื่องมือวิจัยและนิยามศัพท์ ได้แก่ (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 และ (2) แนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 79 คน ข้อมูล ณ วันที่ 20 พฤษภาคม 2562 [2]

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่การวิจัยได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยประยุกต์ (applied research)

เครื่องมือการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือ

1. เครื่องมือการวิจัยที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1.1 แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด (close-ended question) ทั้งแบบเลือกตอบและแบบแสดงความคิดเห็นเป็นระดับตามเกณฑ์ที่กำหนด และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อให้ผู้ตอบให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (open-ended question) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2

2. การพัฒนาเครื่องมือ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อให้เกิดความแม่นยำของเครื่องมือในการวัด โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จำนวน 3 ท่าน แล้วจึงนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป [3] หลังจากนั้นได้นำเครื่องมือการวิจัยไปหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.86

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้คือ

1.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจภาคสนาม โดยเข้าไปสอบถามโดยใช้เครื่องมือวิจัยที่เตรียมไว้ล่วงหน้า เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 การเก็บข้อมูลเชิงเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้เทคนิคการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประชุมร่วมระหว่างนักวิจัย กับตัวแทนตัวแทนนักศึกษาเพื่อจัดทำแนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมได้จากหน่วยงานต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อแสดงการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ Factor Analysis ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยเข้าไปสอบถามโดยใช้เครื่องมือวิจัยที่เตรียมไว้ล่วงหน้า ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด (close-ended question) แบบเลือกตอบและคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อให้ผู้ตอบให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แบ่งเป็น 3 ตอน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดระดับความคิดเห็นโดยใช้มาตรวัด [4] แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) กำหนดช่วงระดับของความคิดเห็น ออกเป็น 5 ระดับ เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น มีการแบ่งอันตรภาคชั้นโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย [4]

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้เทคนิคการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประชุมร่วมระหว่างนักวิจัย กับตัวแทนนักศึกษาเพื่อจัดทำแนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี แบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 โดยรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านส่วนตัวผู้เรียน	4.12	0.40	มาก
2. ด้านผู้สอน	4.21	0.51	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อม	4.08	0.41	มาก
รวม	**4.14**	**0.39**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้วยค่าเฉลี่ย 4.21 รองลงมา คือ ด้านส่วนตัวผู้เรียน ด้วยค่าเฉลี่ย 4.12 ด้านสภาพแวดล้อม ด้วยค่าเฉลี่ย 4.08 ตามลำดับ

การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2

การตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ KMO (Kaiser-Meger-Olkin) และ Bartlett's Test ใช้ทดสอบสมมติฐานจะเป็นค่าสถิติที่มีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square ถ้าค่าไคสแควร์มีค่ามากหรือค่า Sig ในการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ (α) จะปฏิเสธ H_0 หรือยอมรับ H_1 นั่นคือ ตัวแปรที่ทดสอบมีความสัมพันธ์กันจึงสามารถใช้

เทคนิคการวิเคราะห์ Factor Analysis ได้ดังแสดงตามตารางที่ 2-7

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านส่วนตัวผู้เรียน และผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติเมทริกสหสัมพันธ์

การทดสอบ		ผลการทดสอบ
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.755
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	543.330
	df	105
	Sig.	.000

จากตารางที่ 2 ค่า Bartlett's Test มีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square เท่ากับ 543.330 ได้ค่า Significant เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H_0 แสดงว่าตัวแปร ทั้ง 15 ตัว มีความสัมพันธ์กันจึงเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ Factor Analysis ได้

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านส่วนตัว

ผู้เรียน

	องค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าความร่วมกัน
1	ด้านความมุ่งหวังในการนำไปใช้ประโยชน์	5	0.607-0.847	0.539-0.776
2	ด้านกระบวนการเรียนรู้	4	0.520-0.856	0.596-0.845
3	ด้านพฤติกรรมในการเรียน	3	0.535-0.749	0.439-0.661
4	ด้านความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน	4	0.558-0.848	0.556-0.790

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านผู้สอน และผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติเมทริกสหสัมพันธ์

การทดสอบ		ผลการทดสอบ
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Samplinqg Adeuacy		.880
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	965.542
	df	105
	Sig.	.000

จากตารางที่ 4 ค่า Bartlett's Test มีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square เท่ากับ 965.542 ได้ค่า Significant เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H_0 แสดงว่าตัวแปร ทั้ง 15 ตัว มีความสัมพันธ์กันจึงเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ Factor Analysis ได้

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านผู้สอน

	องค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าความร่วมกัน
1	ด้านเจตคติที่ดีของผู้สอน	11	0.582-0.845	0.527-0.837
2	ด้านการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้	4	0.626-0.884	0.599-0.837

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านสภาพแวดล้อม และผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบ		ผลการทดสอบ
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.767
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	571.085
	df	105
	Sig.	.000

จากตารางที่ 6 ค่า Bartlett's Test มีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square เท่ากับ 571.086 ได้ค่า Significant เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H_0 แสดงว่าตัวแปร ทั้ง 15 ตัว มีความสัมพันธ์กันจึงเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ Factor Analysis ได้

ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านสภาพแวดล้อม

	องค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าความร่วมกัน
1	ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน	6	0.638-0.830	0.647-0.825
2	ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปที่เอื้อต่อการเรียน	4	0.582-0.854	0.660-0.814
3	ด้านแรงเสริมจากครอบครัว	4	0.769-0.950	0.789-0.908

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อให้ได้แนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ตามองค์ประกอบปัจจัยที่สกัดได้ จากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย คณะผู้วิจัยจึงได้สรุปรวบรวมข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ดังนี้

1. แนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 จำแนกตามปัจจัยด้านส่วนตัวผู้เรียน

1.1 ด้านความมุ่งหวังในการนำไปใช้ประโยชน์ นักศึกษาที่ความต้องการประสบความสำเร็จ และมีเป้าหมาย ความคาดหวัง ความเชื่อมั่นที่จะประสบความสำเร็จในอนาคตเมื่อจบการศึกษา มีการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทั้งด้านความรู้และด้านสติปัญญา จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้มีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้น

1.2 ด้านกระบวนการเรียนรู้ นักศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่องานหรือการบ้านที่ผู้สอนมอบหมาย มีความตรงต่อเวลาและกระตือรือร้นในการเรียน ก่อนสอบทุกครั้งมีการอ่านและทบทวนเนื้อหารายวิชาที่จะสอบ จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้มีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้น

1.3 ด้านพฤติกรรมในการเรียน นักศึกษาที่เข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความมั่นใจในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในรายวิชาที่เรียนกับอาจารย์ผู้สอน และมีความพึงพอใจในการเรียน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

1.4 ด้านความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน นักศึกษาเลือกเรียนในสาขาที่ตรงกับความสนใจ และความถนัดของตนเอง และเคยมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวิชาด้านบัญชีมาตอนระดับมัธยมศึกษา จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้มีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้น

2. แนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 จำแนกตามปัจจัยด้านผู้สอน

2.1 ด้านเจตคติที่ดีของผู้สอน อาจารย์ควรให้ความสำคัญและมีความใส่ใจกับนักศึกษา มีการให้คำปรึกษาในรายวิชานอกเหนือจากในชั่วโมงสอน มีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ สร้างความคุ้นเคยให้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา จะช่วยส่งเสริมการเรียนของนักศึกษาส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้มีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้น

2.2 ด้านการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีการช่วยเหลือ สนับสนุน วางแผนการเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากการเรียนรู้จริงประสบการณ์จริง [7] และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น การจดบันทึกคำบรรยาย การศึกษาค้นความด้วยตนเอง การอ่านการเขียนรายงาน การนำเสนอรายงาน มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาในรายวิชา รวมทั้งให้คำปรึกษาในรายวิชานอกเหลือจากเวลาสอน

3. แนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 จำแนกตามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

3.1 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน มีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ มีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย มีส่วนร่วมในการนำเสนอแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้มีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้น

3.2 ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปที่เอื้อต่อการเรียน คือสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน การมีเครื่องมือและอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน เช่น มีเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงพอในการเรียนวิชาระบบสาระสนเทศทางการบัญชี มีเครื่องพิมพ์ดีดเพียงพอในการเรียนเสริมทักษะพิมพ์ดีดไทย-อังกฤษ และสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ประกอบการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งบรรยากาศในการเรียนรู้ และอาคารสถานที่ห้องเรียน

3.3 ด้านแรงเสริมจากครอบครัว ครอบครัวของนักศึกษาให้การสนับสนุนทุก ๆ ด้านเกี่ยวกับการเรียน เช่น ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในศึกษา ความสะดวกในการเดินทางมาเรียน ที่พักอาศัยระหว่างศึกษาเล่าเรียน รวมทั้งการได้รับกำลังใจ ได้รับความรักความเข้าใจ และการได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีต้นทุน 2 พบว่า ด้านประวัติภูมิหลัง ด้านทัศนคติและนิสัยในการเรียน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านคุณภาพการสอน ด้านแรงเสริมจากผู้สอน ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน ด้านครอบครัว ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 [5, 6]

และผลจากการศึกษาแนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 พบว่า แนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านผู้เรียน คือนักศึกษาที่ความต้องการประสบความสำเร็จและมีเป้าหมาย ความคาดหวัง ความเชื่อมั่นที่จะประสบความสำเร็จในอนาคตเมื่อจบการศึกษา มีการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทั้งด้านความรู้และด้านสติปัญญา จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน [5] นักศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่องานหรือการบ้านที่ผู้สอน

มอบหมาย มีความตรงต่อเวลาและกระตือรือร้นในการเรียน ก่อนสอบทุกครั้งมีการอ่านและทบทวนเนื้อหารายวิชาที่จะสอบ นักศึกษาที่เข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความมั่นใจในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูดกล้าแสดงออก กล้าซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในรายวิชาที่เรียนกับอาจารย์ผู้สอน และมีความพึงพอใจในการเรียน [7] นักศึกษาเลือกเรียนในสาขาที่ตรงกับความสนใจ และความถนัดของตนเอง และเคยมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวิชาด้านบัญชีมาตอนระดับมัธยมศึกษา จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำให้มีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้น [6] ด้านผู้สอน คืออาจารย์ควรให้ความสำคัญและมีความใส่ใจกับนักศึกษา มีการให้คำปรึกษาในรายวิชาที่นอกเหนือจากในชั่วโมงสอน มีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ สร้างความคุ้นเคยให้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ผู้สอนควรมีการช่วยเหลือ สนับสนุน วางแผนการเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากการเรียนรู้จริงประสบการณ์จริง [5] และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น การจดบันทึกคำบรรยาย การศึกษาค้นความด้วยตนเอง การอ่านการเขียนรายงาน การนำเสนอรายงาน มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาในรายวิชา รวมทั้งให้คำปรึกษาในรายวิชานอกเหลือจากเวลาสอน และด้านสภาพแวดล้อม คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปที่เอื้อต่อการเรียน [5] และด้านแรงเสริมจากครอบครัว และแรงจูงใจจากการเรียนรู้ของนักศึกษา การเรียนการสอนที่มีคุณภาพมีผลในเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา [9] อีกทั้ง การเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จากการปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้จริง [8] และความต้องการประสบความสำเร็จมีความสัมพันธ์กับทางบวกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายความว่า ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีแรงจูงใจในด้านการอย่างประสบความสำเร็จสูง [10] และแนวทางในการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ด้านส่วนตัวผู้เรียน คือนักศึกษาที่ความต้องการประสบความสำเร็จ และมีเป้าหมาย ความคาดหวัง ความเชื่อมั่นที่จะประสบความสำเร็จในอนาคตเมื่อจบการศึกษา มีการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทั้งด้านความรู้และด้านสติปัญญาด้านความมุ่งหวังในการนำไปใช้ประโยชน์ [5] มีความตรงต่อเวลาและกระตือรือร้นในการเรียน ก่อนสอบทุกครั้งมีการอ่านและทบทวนเนื้อหารายวิชาที่จะสอบ ด้านผู้สอน คืออาจารย์ควรให้ความสำคัญและมีความใส่ใจกับนักศึกษา มีการให้คำปรึกษาในรายวิชาที่นอกเหนือจากในชั่วโมงสอน มีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ สร้างความคุ้นเคยให้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อม คือ นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน มีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ [9] และควรมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย มีส่วนร่วมในการนำเสนอแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. นักศึกษาควรนำผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีต้นทุน 2 ไปประยุกต์ใช้เพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาอื่น จากกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยร่วมกันและปัจจัยที่แตกต่างกัน

2.2 ควรวิเคราะห์รูปแบบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาอื่นของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

[1] มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. หลักสูตรบัญชีบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559). พิมพ์ครั้งที่ 1. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี; 2561.

[2] สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. ระบบบริการนักศึกษา. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 20 พฤษภาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก : http://cms.kru.ac.th/search_table.aspx

[3] วิไลพร วรจิตตานนท์. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อทบทวนวิชาการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์เรื่องคุณภาพของแบบทดสอบสำหรับนักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง [รายงานการวิจัย]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง; 2549

[4] Likert, Rensis. A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology 1932;140: 5-55.

[5] วรัทญา ยาสมุทร. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีเบื้องต้น 1 ของนักศึกษาระดับชั้น ปวช.1 แผนกพาณิชยกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ. [รายงานการวิจัย]. วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ; 2559.

[6] ยุพิน ประทุมมี. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาญี่ปุ่นในการเรียนแบบรวมกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความรู้พื้นฐานต่างกัน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2556.

[7] วัลภา วงศ์จันทร์. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารายวิชาการเงินระหว่างประเทศ (กง.422). [รายงานการวิจัย]. เชียงใหม่: สโมสรอาจารย์ มหาวิทยาลัยพายัพ; 2554.

[8] ดวงจิต เกียรติพัฒนกุล. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562; 9(2):65-74.

[9] I-Chao Lee. The effect of learning motivation, total quality teaching and peer-assisted learning on study achievement Empirical analysis from vocational Universities of Colleges students in Taiwan. The Journal of Human Resource and Adult Learning 2010; 2(6):56-73.

[10] Peipei L., Guirong P. The relationship between motivation and achievement A Survey of the Study Motivation of English Magors in Qingdao Agricultural University. English Language Teaching 2009; 2(1): 123-128.

ผลการใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

The Result of Using Learning Process of the Local Wisdom Phetchaburi in the Teaching Process of the Teachers so as to Support the Basic Mathematical Skills of the Young Children

อัญชนา เถาว์ชาลี
Anchana Thaocharlee

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Early Childhood Education, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: anchana.ao28@gmail.com

Received: 16 February 2020, **Revised**: 21 April 2020, **Accepted**: 31 May 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย มีกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย ปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จำนวน 35 คน กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยทำการทดลอง 5 สัปดาห์ จำนวน 20 คาบ คาบละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย แผนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย และแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย เท่ากับ 92.82/92.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 2) ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมก่อนการใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.62 และคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.54 ความก้าวหน้าของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 9.91 เพิ่มขึ้นโดยรวมเฉลี่ยร้อยละ 49.55 ซึ่งสูงกว่าก่อนการใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี

คำสำคัญ : ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ปฐมวัย

Abstract

This study is a Quasi Experimental research which aim at 1) inventing and investigating the use of learning activity package that promote the Phetchaburi local wisdom in order to support and enhance the mathematic fundamental learning for kindergarten children. 2) comparing the different result between the pre and post score of fundamental mathematics test after the use of mathematics learning activity package that promote the Phetchaburi local wisdom for kindergarten children. The 35 samples obtained by cluster random sampling were third year kindergarten children who are studying at Tessaban 3 Chumchonwatchantaravas School during the second semester of 2016 academic year. The duration in experimenting and collecting data for this research was in total of 5 weeks. Researcher implemented the learning activity package for 20 periods lesson; 20 minutes for each period. The instruments employed for this study were 1) the learning activity package that promote the Phetchaburi local wisdom 2)a learning management plan which design by the instructor 3) the skill and knowledge evaluation form in mathematic for kindergarten children. The collected data were analyzed in terms of mean, standard deviation, and t-test.

The findings were as follows : 1) The efficiency of the aforesaid learning package was 92.82/92.71 which was higher than the criterion set of 80/80. 2) The overall achievement result of kindergarten children before implementing the learning activity package that promote the Phetchaburi local wisdom is equal 8.62 in an average whereas post achievement score (After implementing the learning activity package that promote the Phetchaburi local wisdom) is equal 18.54 in an average. In overall, the fundamental knowledge in mathematic of kindergarten children have significantly increased in 9.91 and in an average of 49.55. Therefore, after kindergarten children experienced the aforementioned package, their learning progress in mathematic was considered as higher.

Keywords : Young Children teacher, Using Learning Process Of The Local Wisdom, The Basic Mathematical Skills

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในยุคปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้ทันกับสภาวะความเจริญก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ดังระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 [1] ที่กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันทางการศึกษา และในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 [2] กำหนดไว้ว่าเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ

"เด็กปฐมวัย" คือวัยเริ่มต้นของชีวิต ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี จัดได้ว่าเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิต เพราะพัฒนาการทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาเด็กในช่วงนี้ควรจะเป็นการวางรากฐานความรู้ในด้านต่างๆ โดยเน้นการบูรณาการทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อเด็ก ได้แก่ ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้ภาษา ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะทางคณิตศาสตร์ และทักษะทางวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งปลูกฝังเรื่องคุณธรรมเข้าไปด้วย เด็กควรได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลายอย่างเหมาะสมเพื่อเป็นการวางรากฐานของการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในแต่ละด้านอย่างเหมาะสม [3] ปัจจุบันการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์นั้น สามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ ครูสามารถสอดแทรกเข้ากับกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กๆ สามารถทำได้ คณิตศาสตร์เป็นวิชาการคิดอย่างมีเหตุผล การศึกษาอย่างสม่ำเสมอและการใช้กระบวนการคิดที่ถูกต้องของการเรียนคณิตศาสตร์จะสร้างให้เด็กเกิดความสามารถพื้นฐานในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยเนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันหากมองไปรอบๆ ตัวจะเห็นว่าชีวิตเรามีความเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์เป็นอย่างมากสังเกตในการเล่นและการพูดคุยของเด็กมักจะมีเรื่องคณิตศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ [4] ครูควรฝึกให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ โดยให้เด็กได้คิดโดยใช้เหตุผล ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยอาศัยการสังเกต สำรวจ จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ จัดลำดับ การนับ และทำตามแบบผ่านกิจกรรมต่างๆ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มีความสำคัญสำหรับเด็กและครูควรสอดแทรกบูรณาการไปกับทุกกิจกรรม

จากการศึกษางานวิจัยของ [5] ได้ทำการวิจัยการพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับผู้เรียนปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชุดฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับผู้เรียนปฐมวัย โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของผู้เรียนปฐมวัยก่อนและหลักการใช้ชุดฝึกเสริมทักษะ ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับผู้เรียนปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.04/92.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และผู้เรียนปฐมวัย ที่ได้รับการพัฒนาด้วยการใช้ชุดฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับผู้เรียนปฐมวัย โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนการพัฒนาด้วยการใช้ชุดฝึกเสริมทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ [6] ได้ทำการวิจัยการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองผ่านชุดกิจกรรม “สนุกกับลูกรัก” ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยผู้ปกครองผ่านชุดกิจกรรม “สนุกกับลูกรัก” มีความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยในทุกทักษะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยนอกจากจะมีรูปแบบการส่งเสริมที่หลากหลายแล้ว การอบรมเลี้ยงดู การจัดสิ่งแวดล้อม และการจัดการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสภาพแวดล้อมใกล้ตัวเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งเร้าที่ดีและมีความเหมาะสมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้สิ่งเร้าจากธรรมชาติผ่านการเล่น การได้สัมผัส จับต้อง สังเกต คิดค้นศึกษาด้วยความเพลิดเพลิน การที่เด็กได้นับจำนวน วัดขนาด จำแนกสิ่งของ เปรียบเทียบสิ่งของ สิ่งเร้าที่เรียนจะทำให้เกิดการจำ และความเข้าใจสร้างมโนทัศน์ในเรื่องที่เรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ มีประสบการณ์โดยตรงจากการลงมือปฏิบัติได้ลองทำตามแบบอย่างจะสามารถพัฒนาศักยภาพ พร้อมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัยและนอกจากนี้สิ่งที่สำคัญ จากการที่เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีความรัก ความผูกพัน เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนหรือท้องถิ่นที่ตนเองอยู่ (7) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรีตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรีเป็นอาชีพเลี้ยงครอบครัวและเกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น ขนมหวาน ของที่ระลึก การท่องเที่ยว ผลผลิตสดและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากตาลโตนด ยังสามารถพัฒนาจนส่งออกต่างประเทศได้อีกด้วย ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนที่ทรงคุณค่า ควรอนุรักษ์และส่งเสริมไว้ โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่จัดการเรียนรู้ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงผ่านกระบวนการต่างๆ ให้เด็กได้สัมผัส จับต้อง สังเกต คิดค้นศึกษาด้วยตนเองจะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย คุณธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถเลือกสรรนำไปพัฒนาและสืบทอดได้อย่างงดงาม รวมทั้งปลูกฝังความรักความหวงแหนในคุณค่าและเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี ที่สามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กปฐมวัย จึงมีความสนใจที่จะสร้างชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ผลจากการศึกษาที่ได้ดำเนินการวิจัยจะเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 5 เล่ม ดังนี้ เล่มที่ 1 วุ้นลูกตาล, เล่มที่ 2 ขนมตาล, เล่มที่ 3 ดอกไม้จากใบตาล, เล่มที่ 4 ที่คั่นหนังสือจากใบตาล, เล่มที่ 5 พวงมโหตร

ตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้โดยพิจารณาคะแนนหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ในด้านการสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนก การนับและการรู้ค่าตัวเลข

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี มาใช้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นทั้งหมด 5 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 วุ้นลูกตาล, เล่มที่ 2 ขนมตาล, เล่มที่ 3 ดอกไม้จากใบตาล, เล่มที่ 4 ที่คั่นหนังสือจากใบตาล, เล่มที่ 5 พวงมโหตร

4. ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองโดยการใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 35 คน เป็นเวลา 5 สัปดาห์ 20 คาบๆ ละ 20 นาที

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ เด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3/1 - 3/3 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 ห้องเรียน ประกอบด้วยเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3/1 จำนวน 38 คน เด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3/2 จำนวน 33 คน และเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3/3 จำนวน 35 คน รวมทั้งหมด 106 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เนื่องจากนักเรียนในแต่ละห้องเรียนมีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน ผู้ศึกษาจึงสุ่มแบบกลุ่มมา 1 ห้องเรียน และใช้นักเรียนทั้งหมดในกลุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 2. แผนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 3. แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และหลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 2) สร้างชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ฉบับร่าง 3) ตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา

จำนวน 1 ท่าน ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเพื่อให้มีความสอดคล้อง(IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป 4)หาค่าประสิทธิภาพของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 แบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน ที่มีระดับความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 80/ 80 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ได้ค่า E1/E2 เท่ากับ 90.69/86.11 แสดงว่าชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่ายอมรับได้ คือ 80/80 5)ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในระยะต่อไป

2. แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย 2) วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อวางแผนการออกข้อสอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด 3) เลือกประเภทของแบบทดสอบที่จะวัด คือ เป็นแบบทดสอบ แบบปรนัย 3 ตัวเลือก 4) สร้างผังข้อสอบแบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 5) เขียนข้อสอบแบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ตามผังข้อสอบที่ได้วางแผนไว้ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมากกว่าจำนวนข้อที่ใช้จริง 6) ตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 7) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 8)จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ฉบับสมบูรณ์

3. สร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 1) ศึกษาหลักสูตรเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 พุทธศักราช 2546 2) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 พุทธศักราช 2546 ของโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้ (1) วิเคราะห์องค์ประกอบของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 โดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและกิจกรรม (2) วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ โดยนำเอาจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ละข้อมาวิเคราะห์ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครบทุกด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (3) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 โดยนำเอาเนื้อหาหลักมาวิเคราะห์เป็นเนื้อหาย่อย (4) วิเคราะห์เนื้อเรื่องของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 โดยนำเอากิจกรรมในแต่ละเล่มมาวิเคราะห์หารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) กำหนดกรอบแนวคิดการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 5) นำแผนการจัดประสบ

การณ์การเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย จำนวน 2 ท่าน และด้านวิจัยและประเมินทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ย 0.80-1.00 6)ปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 7)นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบการใช้ของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ไปดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างนวัตกรรมและการหาประสิทธิภาพของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส รายละเอียดของผลการสร้างเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการสร้างนวัตกรรมชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

เล่มที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนแบบฝึก	เวลาจัดประสบการณ์ (คาบ)
1	วุ้นลูกตาล	4	4
2	ขนมตาล	4	4
3	ดอกไม้จากใบตาล	4	4
4	ที่คั่นหนังสือจากใบตาล	4	4
5	พวงมโหรต	4	4
	รวม	**20**	**20**

จากตารางที่ 1 พบว่า การสร้างชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 จำนวน 5 เล่ม ใช้เวลาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งสิ้น 20 คาบ ๆ ละ 20 นาที และได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งทุกท่านเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับผู้เรียน หลังจากผู้ศึกษานำชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจนครบถ้วนทุกเล่ม และได้ทดสอบวัดความสามารถทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ พบว่าหลังจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และประเมินผลหลังการใช้ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ นำมาคำนวณหาค่าประสิทธิภาพ ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

ค่าประสิทธิภาพ	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ	ความหมาย
ระหว่างเรียน/กระบวนการ (E_1)	35	20	92.82	92.82	ผ่านเกณฑ์
ระหว่างเรียน/ผลลัพธ์ (E_2)	35	20	92.71	92.71	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้น มีค่าประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 92.82 ค่าประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 92.71 หรือมีค่า E_1/E_2 เท่ากับ 92.82/92.71 โดยสูงกว่าค่าประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์และยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

คะแนน	Pretest (20)	Posttest (20)	คะแนนความก้าวหน้า (D)	ร้อยละ ของความก้าวหน้า
รวม	302	649	347	49.55
ค่าเฉลี่ย	8.62	18.54	9.91	

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนก่อนเรียนด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 เท่ากับ 8.62 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 18.54 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.91 และเพิ่มขึ้นโดยรวมเฉลี่ยร้อยละ 49.55 แสดงว่าผู้เรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	1 tail Sing
ทดสอบก่อนเรียน	35	20	8.62	1.68	34.418	.000
ทดสอบหลังเรียน	35	20	18.54	0.82		

df_{34} 0.05 = 1.6896

จากตารางที่ 4 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 8.62, S.D. = 1.68) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 18.54, S.D.= 0.82) ผลการทดสอบพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการสังเกต ของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

การทดลอง	N	ก่อนจัดประสบการณ์		หลังจัดประสบการณ์	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
การสังเกต	35	2.14	0.77	4.60	0.50

จากตารางที่ 5 พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ผู้เรียนมีคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการสังเกตสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิจารณาจากคะแนนด้านการสังเกตของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 และหลังการจัดการเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการเปรียบเทียบ ของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

การทดลอง	N	ก่อนจัดประสบการณ์		หลังจัดประสบการณ์	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
การเปรียบเทียบ	35	2.09	0.61	4.57	0.50

จากตารางที่ 6 พบว่าหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ผู้เรียนมีคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการเปรียบเทียบ สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิจารณาจากคะแนนด้านการเปรียบเทียบของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนการจัดการเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการจำแนก ของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

การทดลอง	N	ก่อนจัดประสบการณ์		หลังจัดประสบการณ์	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
การจำแนก	35	1.94	0.73	4.63	0.49

จากตารางที่ 7 พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ผู้เรียนมีคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการจำแนก สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิจารณาจากคะแนนด้านการจำแนก ของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการนับและรู้ค่าตัวเลขของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3

การทดลอง	N	ก่อนจัดประสบการณ์		หลังจัดประสบการณ์	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
การนับและรู้ค่าตัวเลข	35	2.46	0.61	4.74	0.44

จากตารางที่ 8 พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ผู้เรียนมีคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

ด้านการนับและรู้ค่าตัวเลข สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิจารณาจากคะแนนด้านการนับและรู้ค่าตัวเลข ของเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 3 จากผลการศึกษาพบว่ามีประสิทธิภาพ เท่ากับ 92.82/92.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ [8] ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแบบฝึกกิจกรรมส่งเสริมความจำของผู้เรียนปฐมวัย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกกิจกรรมส่งเสริมความจำของผู้เรียนปฐมวัยและศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการจำของผู้เรียนปฐมวัยก่อนและหลังการใช้แบบฝึกกิจกรรมส่งเสริมความจำของผู้เรียนปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่าแบบฝึกกิจกรรมส่งเสริมความจำของผู้เรียนปฐมวัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.01/81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ [9] ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของผู้เรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่าแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.56/82.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ [10] ได้ทำการศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะขั้นพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และศึกษาผลการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับผู้เรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านป่าคาแม่เงินสามัคคี สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าแบบฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ทั้งหมด 5 ชุดมีค่าประสิทธิภาพรวมเท่ากับ 85.62/93.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

การศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งก่อนและหลังการทดลองผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นซึ่งเป็นไปตามสมมติที่ได้ตั้งไว้ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ก่อนการจัดกิจกรรมเฉลี่ยเป็น 8.62 คะแนน แต่หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็น 18.54 คะแนน แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์ตรงในการทำกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ของจริง โดยเน้นให้เด็กได้สังเกต เปรียบเทียบ จำแนก และการนับและรู้ค่าจำนวน โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 จากการมอง การฟัง การได้กลิ่น การชิม และการสัมผัส สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยแห่งการสำรวจค้นคว้า มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจสิ่งแปลกใหม่ในกิจกรรมการได้ลงมือกระทำ การจับต้องสัมผัสทำให้เด็กเข้าใจ จากพื้นฐานความคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้ เน้นให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ผู้ใหญ่เตรียมสภาพแวดล้อมให้ โดยลงมือปฏิบัติจริงด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากของจริง ผ่านกระบวนการกับสิ่งนั้น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ (Piaget) บรูเนอร์ (Bruner) และมอนเตสซอรี่ (Montessori) ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และการลงมือปฏิบัติจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ที่ง่าย และจดจำสิ่งต่าง ๆ ไว้เป็นอย่างดี เกิดความเข้าใจในที่สุด จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าในการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ครูสามารถทำให้เด็กเกิดทักษะต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ โดยขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของครูว่าต้องการให้เกิดผลเช่นไรแล้วจึงคิดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ซึ่งการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นสามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี และเมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดีทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสังเกต (ค่าเฉลี่ย 4.60) ด้านการเปรียบเทียบ (ค่าเฉลี่ย 4.57) ด้านการจำแนก (ค่าเฉลี่ย 4.63) และด้านการนับและรู้ค่าตัวเลข (ค่าเฉลี่ย 4.74) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้จากชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า ระดับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง มีระดับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นทุกด้าน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ได้ดี และส่งผลให้ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนก และการนับและรู้ค่าจำนวนอยู่ในระดับที่ดีขึ้น ประกอบกับทักษะดังกล่าวเป็นทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่เด็กจะต้องเรียนรู้เพื่อสามารถที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ [4] ที่กล่าวว่า ครูจะต้องเน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง และได้ทำกิจกรรมที่มีความหมายเกี่ยวกับตัวเด็ก ให้เด็กได้ทั้งดู ทั้งจับต้อง และทดสอบความคิดของเขาในบรรยากาศที่เป็นกันเองในชั้นเรียน หรือนอกชั้นเรียน เด็กควรจะได้รับการฝึกฝนให้มีความเข้าใจหรือมีแนวคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การสอนแต่ละครั้งครูควรสอนความคิดรวบยอดเพียงเรื่องเดียว เช่น เพิ่มหรือลด โดยอาศัยกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง คือมีการนับกันจริง ๆเด็กเริ่มที่จะสามารถสังเกตลักษณะ และคุณสมบัติต่าง ๆ ของวัตถุได้ ซึ่งสอดคล้องกับ [11] ได้กล่าวว่าเด็กจะต้องมีประสบการณ์ และได้รับการฝึกในเรื่อง ของการสังเกต การจำแนกสิ่งต่าง ๆ ตามรูปร่าง การเปรียบเทียบ การบอกตำแหน่ง การเรียงลำดับ การนับและการวัด ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะก้าวไปสู่การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ในขั้นสูงต่อไป สอดคล้องกับ [12] การพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดแบบฝึกทักษะ การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดแบบฝึกทักษะ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบชุดแบบฝึกทักษะโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และจำแนกรายทักษะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้นทุกทักษะ อยู่ในระดับดีมาก 3 ทักษะ คือ ทักษะการสังเกต ทักษะการสื่อสาร ทักษะ การลงความเห็นและอยู่ในระดับดี 1 ทักษะ คือ ทักษะการจำแนกประเภท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับ [13] การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดฝึกลีลามือ เพื่อส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนของผู้เรียนปฐมวัย : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านแท่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่าชุดฝึกลีลามือเพื่อส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (มีผู้เรียนที่ได้คะแนนถึงร้อยละ 75 เป็นจำนวนร้อยละ75 ขึ้นไป) โดยผู้เรียนมีคะแนนจากการทำแบบประเมินความพร้อมด้านการเขียน ถึงร้อยละ 75 เป็นจำนวนร้อยละ 100 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ [14] ที่พบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.80/81.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) ผลการประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะ และด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ อยู่ในระดับมากเท่ากันตามลำดับ

จากที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้จากชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรีนั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการปฏิบัติกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 จากการมอง การฟัง การได้กลิ่น การชิม และการสัมผัส เน้นให้เด็กได้สังเกต เปรียบเทียบ และจำแนกโดยครูจะสอดแทรกความรู้ทางด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ให้แก่เด็กโดยการแนะนำ และให้เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่อที่เป็นของจริง เพื่อให้เด็ก

ไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยครูมีบทบาทสำคัญในการเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และใช้คำถามในการกระตุ้นให้เด็กได้ลงมือทำ และคิดทบทวนลำดับขั้นตอนในขั้นสรุป ดังนั้นเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษา

1. การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ของจริง ให้เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสนใจ ตั้งใจ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ควรสร้างให้เกิดในตัวเด็ก แม้ว่าเด็กได้เคยเห็นสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว แต่เด็กก็ไม่มีโอกาสได้ลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เหล่านั้น เมื่อเด็กได้รับโอกาส เด็กจึงให้ความสนใจ มีช่วงความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นเวลานาน สนุกสนาน ไม่เบื่อ

2. เด็กมีการเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังได้รับสารอาหารที่เป็นประโยชน์กับร่างกาย ตลอดจนเรียนรู้การบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์จากการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

3. การจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เป็นของจริงและหลากหลาย เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนทั้งด้านความคิดและการกระทำ จึงส่งผลให้เด็กเกิดการพัฒนาโดยองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงออก โดยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิด และควรเป็นคำถามปลายเปิดที่เด็กสามารถตอบได้อย่างหลากหลาย

2. ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กร่วมทำกิจกรรมทุก ๆ ขั้นตอนเพื่อให้เด็กได้ประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ ซึ่งจากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆของเด็ก และส่งเสริมในการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ด้วย

3. ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี ครูควรเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสมปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอกับเด็กสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และมีการกระตุ้นให้เด็กเกิดการสนใจ และอยากลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยอยู่ในเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อความปลอดภัย และครูต้องมีการยืดหยุ่นในการทำกิจกรรมและดูแลคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะในการทำงานศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เช่น การคิดแก้ปัญหา ด้านภาษา โดยใช้ชุดการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพชรบุรี

2. ควรมีการศึกษาต่อเนื่องเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเดียวกันเพื่อศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). กรุงเทพฯ: คุรุสภา; 2542.

[2] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ; 2546.

[3] ปานิตา กุดกรุง. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุธรรมชาติ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต] กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2553.

[4] นิตยา ประพฤติกิจ. คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงทพฯ: โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์; 2541.

[5] เพ็ญประไพ แก่นเกษ. การพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านสะเดาใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]: อุบลราชธานี; มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2551.

[6] บุษยมาศ ผึ้งหลวง. การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง ผ่านชุดกิจกรรม “สนุกกับลูกรัก”. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. วิทยากรุงเทพฯ; มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2556.

[7] ภรภัทร นิยมชัย. การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.[วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2553.

[8] เสาวนีย์ ภิญญรัตน์. การพัฒนาแบบฝึกกิจกรรมส่งเสริมความจำของเด็กปฐมวัย ผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต] อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2548.

[9] ณัฏฐญาณี เพชรผา. การวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2548.

[10] ปิยะพร ใจวรรณะ. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านป่าคาแม่เงินสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต] เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย; 2552.

[11] วัลนา ธรจักร. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาประกอบการประเมินสภาพจริง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต] กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2544.

[12] เอราวรรณ ศรีจักร. การพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดแบบฝึกทักษะ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาครุศาสตรบัณฑิต] กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2550.

[13] อนงค์นาถ เคนโพธิ์. การพัฒนาชุดฝึกลีลามือเพื่อส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านแท่น จังหวัดขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต] ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2548.

[14] ขวัญจิตร์ คลังนาค และยุพิน ยืนยง. การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้าง ทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.2562; 9(2): 156-163.

รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

Model of Disputes Resolution in Participatory Community: Case Study of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province

ฉลองบูรณ์ เพ็งลำ* ธีรศักดิ์ ลีละพัฒนา และ พีรพัฒน์ พันศิริ

Chalongboon Panglum*, Theerasak Lelapattana and Peerapat Pansiri

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: oede_ee@hotmail.com

Received: 23 June 2020, **Revised:** 14 August 2020, **Accepted:** 30 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม" มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และ 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง และผู้ที่มีข้อพิพาท จำนวน 10 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า การยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม ควรมีส่วนร่วมที่เกิดจากคนในชุมชนเดียวกันจะส่งผลดีเพราะแต่ละฝ่ายได้รับรู้ปัญหาและรู้ที่มาของปัญหาเป็นอย่างดี โดยการมีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาท หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น ควรต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการแก้ไข อาทิเช่น หน่วยงานราชการอื่นของรัฐ ซึ่งจะเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกิดข้อพิพาทกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี โดยปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยุติข้อพิพาทการสมานฉันท์ หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนทุกฝ่ายในชุมชนนั้น พบปัญหาต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน พบว่า คู่กรณีพิพาทไม่ให้ความเชื่อถือผู้ที่ปฏิบัติงานในการระงับข้อพิพาท และใช้อำนาจโดยมิชอบในการกดดันการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว 2) ปัญหาด้านบุคลากร พบว่า เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการยุติข้อพิพาทขาดความรู้ในเรื่องกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จผลตามเป้าหมาย 3) ปัญหาด้านงบประมาณและทรัพยากร พบว่า งบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด ไม่สามารถเบิกจ่ายได้ง่าย เพราะมีขั้นตอนระเบียบทางราชการที่มีความยุ่งยาก และแนวทางในการสร้างรูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมให้มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลดีมากยิ่งขึ้นนั้น ต้องประกอบไปด้วย บุคลากรต้องมีความรู้ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทในเบื้องต้น และต้องมีการเชิญหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการระงับข้อพิพาท เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

คำสำคัญ : บริหารจัดการ การมีส่วนร่วม การยุติข้อพิพาท

Abstract

The research "Model of disputes resolution in participatory community: case study of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province" has the purpose to 1) study the problems and give suggestions of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province and 2) analysis and synthesis model to the participatory management of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province. This research was qualitative research which were interviewing with 10 interviewees, comprising of community leaders, chief executive of the SAO, chief administrator of the SAO, deputy chief administrator of the SAO, subdistrict headmen, village headmen, directly related administrative officers and the dispute parties. The tools of this research composed of questionnaires and 2 times of focus group.

The results showed that: Dispute resolution with participatory administration ought to grow by the people who have lived in the same communities as they can perceive problem and thoroughly realize the causes. In this regard, dispute resolution or mediation should consist of parties in interest such as other government agencies acting as mediators between the parties and the related organizations. The problems and obstacles concerning the performance of officers involved in dispute settlement, reconciliation or mediation originating in community participation can be divided in 3 aspects; namely: 1) operational problems; creditability of officers in charge, abuse of power, and conflict of interest 2) personnel problems; lack of legal knowledge and effectiveness of performance and 3) budgeting and resource allocation problems; limited budget and lack of resources. And to enhance efficiency and effectiveness, suggestions for building the participatory administation model in the subdistrict area network in partnership with Nakhon Pathom Rajabhat University must comprise personnel who possess the legal knowledge regarding the fundamental of dispute resolution and solicit for organizations involved so as to relevantly solve problems.

Keywords : Management, Participation, Dispute Resolution

บทนำ

หลักการมีส่วนร่วมได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 [1] โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้บัญญัติรับรองหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อกัน เพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ ในการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินการให้ประชาชนทราบ โดยต้องมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาข้อมูลชุมชมภาคสนามและข้อมูลจากคู่มือการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชนด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน (Rapid Ethnographic Community Assessment Process: RECAP) พื้นที่ต่าง ๆ ในตำบลเครือข่ายคู่ความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่าหลายพื้นที่มีการบริหารจัดการพื้นที่ ที่มีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่การบริหารจัดการดังกล่าวอยู่ภายใต้แนวนโยบายของรัฐเป็นหลัก ซึ่งเป็นการบริหารและจัดการที่ให้ประชาชนภายในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมแค่เพียงกระบวนการในการจัดทำแผน แต่ขาดกระบวนการในกระบวนการพัฒนา นอกจากนี้จากข้อมูล RECAP พบว่าบางกิจกรรม/โครงการตามแผนพัฒนา เป็นกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งการมีส่วนร่วมในเรื่องเกี่ยวกับยุติธรรมชุมชนนั้นมีปัญหาและอุปสรรคมาก โดยสาเหตุเกิดจาก ประชาชนซึ่งเป็นคู่กรณีพิพาท หรือแม้แต่เจ้าพนักงานที่

ทำหน้าที่ในการยุติข้อพิพาทขาดองค์ความรู้พื้นฐานอันเกี่ยวกับกฎหมาย จึงส่งผลให้มีการละเมิดสิทธิกัน และไม่สามารถยุติข้อพิพาทในชุมชนของตนได้ โดยหลักการมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากคนในชุมชนร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางร่วมกัน ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ให้คนในชุมชนอยู่อาศัยกันได้อย่างผาสุก จึงควรมีการบริหารจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นให้มีความเหมาะสมเกิดความยุติธรรมกับทุกฝ่าย โดยสอดคล้องกับบทความวิจัยของอนิรุทธ์ บัวทอง [2]

ดังนั้น จากปัญหาและการสะท้อนข้อมูลในพื้นที่ดังกล่าวจากประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยความเห็นร่วมกันของคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการศึกษาการสร้างรูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว มีการบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมในเรื่องยุติธรรมชุมชน แต่ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ถึงขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนเรื่องการมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง ของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา [3] เพื่อแสวงหากระบวนการ แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของตำบลต่าง ๆ ในการเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาท และนำเสนอรูปแบบดังกล่าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ในภูมิภาคตะวันตกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบกับการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัยมุ่งประเด็นการศึกษาไปที่รูปแบบการจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมของชุมชน อันเกี่ยวกับการยุติข้อพิพาทที่โดดเด่น เพื่อนำไปสู่การค้นหารูปแบบหรือแนวทางการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งมีวิธีในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาจากภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้วิจัยใช้หน่วยในการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค (micro level) คือ ระดับบุคคล โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายหลัก ที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มาขอรับการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เป็นการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาข้อมูลจากบุคคลหลายประเภท

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มาขอรับการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยเป็นการสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ความคิดเห็นร่วมกัน

2.2 การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกและการจัดประชุมสนทนากลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกแบบเจาะจงซึ่งเป็นผู้นำชุมชนหรือมีประสบการณ์ ที่สามารถให้ความรู้ ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วม และยินดีถ่ายทอดข้อมูล โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มาขอรับการบริการ จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยจะเน้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาโดยตรง ส่วนในกลุ่มอื่นนั้น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ที่มาขอรับการบริการ เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้แนวคิดที่เกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วม ในเรื่องที่เกี่ยวกับระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือการประนอมข้อพิพาท หรือยุติธรรมชุมชน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มาขอรับการบริการ จำนวน 30 คน โดยการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง แบ่งออกเป็น ครั้งที่ 1 เพื่อเป็นการศึกษาถึงการนำชุมชนต้นแบบมาปรับใช้ และครั้งที่ 2 เป็นการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นการสรุป คืนข้อมูลสู่ชุมชน เสนอแนะเพิ่มเติมก่อนเขียนร่างโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. พื้นที่การศึกษาวิจัย

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการชุมชนและเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามในการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์แบบ face to face ซึ่งคำถามที่สัมภาษณ์จะเป็นประเด็นที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคำถามเหล่านี้เกิดจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นจึงให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการข้อพิพาท การบริหารความขัดแย้ง เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์/ตีความข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการการถอดถ้อยคำจากการให้สัมภาษณ์แบบคำต่อคำจดบันทึกการสังเกตการณ์ และคัดลอกข้อความสำคัญจากเอกสารและบันทึกอย่างละเอียด เพื่อให้การตีความและการกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อกำหนดหัวข้อ/กลุ่มหัวข้อแนวคิดสำคัญ (topic/category) แบบแผนแนวคิดสำคัญอันเป็นแก่นสาระหลัก (pattern/themes) เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย สรุปรายงานการดำเนินการ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำข้อมูลไปสรุปและจัดทำการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป และเขียนรายงานผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1. รูปแบบในการจัดการตนเอง แบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมควรมีส่วนร่วมที่เกิดจากคนในชุมชนนั้นเอง เพราะจะรู้ปัญหาและการจัดการกับปัญหามากกว่า โดยการมีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาท หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น ควรต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการแก้ไข อาทิเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา) จะทำหน้าที่เป็นเสมือนคนกลาง ที่คอยประสาน ความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกิดข้อพิพาทกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหา

2. ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าปัญหาด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีหลายกรณี ดังนี้

2.1 ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น คู่กรณีที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความเคารพ หรือไม่ให้ความเชื่อถือผู้ที่ทำหน้าที่ในการยุติข้อพิพาท

2.2 คู่กรณีพิพาทใช้อำนาจส่วนตัวในการกดดันการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

3. ปัญหาด้านบุคลากร

3.1 ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการยุติข้อพิพาทขาดความรู้ในเรื่องกฎหมาย ที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จผลตามเป้าหมาย และประชาชนหรือคู่กรณีพิพาทจะมีความเชื่อถือต่อการยุติปัญหา

3.2 การยุติข้อพิพาทนั้น ควรต้องให้บุคคลที่แต่ละฝ่ายเคารพนับถือ ยำเกรงเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพราะจะส่งผลให้สามารถยุติข้อพิพาทได้ และทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณ

ในด้านงบประมาณนั้น มีปัญหาค่อนข้างมาก เพราะหน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงบประมาณ ให้เงินงบประมาณมาอย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งการจะได้ใช้งบประมาณในแต่ละครั้งต้องใช้ขั้นตอนในการของบประมาณค่อนข้างมากและใช้เวลานาน ไม่ทันต่อการแก้ไขปัญหา หรือไม่สามารถเยียวยากับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทัน เช่น ไม่มีเงินงบประมาณในการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา อาทิ ต้องมีการจ่ายค่าพาหนะ หรือ ค่าเบี้ยเลี้ยงให้เจ้าหน้าที่ เป็นต้น เมื่อไม่มีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอจึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้

จะเห็นได้ว่า ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในการยุติข้อพิพาทในชุมชนนั้น มีหลายประการ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลานั้น ขาดงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ จึงส่งผลต่อการบริหารจัดการ และบุคลากรมีองค์ความรู้ด้านกฎหมายอย่างจำกัด จึงส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญแต่ละท่าน มีความเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่ารูปแบบการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนของตำบลบางปลาในเรื่องการยุติข้อพิพาท สมานฉันท์ในชุมชน หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีที่สุดนั้น ต้องประกอบด้วยสิ่งดังต่อไปนี้ คือ

1. ประชาชนในพื้นที่ต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญา หรือแม้แต่กฎหมายที่ดิน เมื่อประชาชนมีความรู้ในกฎหมายเบื้องต้นแล้ว จะส่งผลให้ไม่มีการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกันไม่กระทำการใดก่อให้เกิดข้อพิพาท ปราศจากการถูกฟ้องร้อง

2. การที่ผู้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ควรต้องมีการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้น ๆ มาประสานผลประโยชน์ร่วมกัน หรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน จะส่งผลให้การยุติข้อพิพาทเกิดขึ้นได้โดยรวดเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม" ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1. รูปแบบในการจัดการตนเอง แบบมีส่วนร่วม

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ เห็นไปในทางเดียวกันว่ารูปแบบในการจัดการตนเองแบบมีส่วนร่วมนั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยหน่วยงานของรัฐจะทำหน้าที่เป็นเสมือนคนกลางที่คอยประสานความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกิด ข้อพิพาทกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งรูปแบบการจัดการตนเองในเรื่องที่เกี่ยวกับยุติธรรมชุมชน การสมานฉันท์หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้านหลายฝ่าย ซึ่งแต่ละฝ่ายพยายามที่จะไม่ให้เกิดปัญหาใหญ่ในภายหลัง ซึ่งสอดคล้องกับงานของสมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ [4] กล่าวว่า องค์ประกอบขององค์กรชาวบ้านเป็นกลุ่มชุมชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีการรวมกลุ่มกันของคน เช่น ผู้นำทางความคิด ผู้นำทางศีลธรรม ผู้นำทางด้านอาชีพ ผู้นำด้านการพูด ผู้นำที่สามารถประยุกต์งานราชการกับเป้าหมายเพื่อชาวบ้านได้ ผู้นำทางการประสานทรัพยากร สมาชิกและชาวบ้านทั่ว ๆ ไปจะต้องมีการบริหารจัดการ การตัดสินใจร่วมกัน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่ง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า *"กรณีที่มีปัญหาข้อพิพาทดังกล่าว การตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในสมัยอดีตจะมีการตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยในเบื้องต้น จะประกอบด้วย 1. ผู้นำ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) 2. บุคลากรในส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล 3.บุคลากรในส่วนอำเภอ ร่วมกันไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งในส่วนเบื้องต้นก่อน"*

การมีส่วนร่วมดังกล่าว ส่งผลต่อกระบวนการคิดและตัดสินใจในผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อเป็นการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน หรืออาจเป็นระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของสมาคมการมีส่วนร่วมสากล (IAP2–International Association for Public Participation) ในระดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามามีบทบาท (To Involve): เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวกและยอมรับการเสนอแนะ [5] ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า *"มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ผมต้องทำให้ผู้ใหญ่บ้านสร้างทีมงาน สร้างคณะกรรมการที่เข้มแข็ง มันเป็นข้อตกลง ถ้ากรรมการหมู่บ้านมารับรู้ด้วย ก็จะไม่ใช่คนเดียวที่จะตัดสินใจ กลายเป็นว่ากรรมการหมู่บ้านจะมีบทบาทในชุมชน ซึ่งจะสามารถตอบคำถามและแก้ไขปัญหา"*

โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ดังกล่าวสอดคล้องกับหลักยุติธรรมชุมชน (Community Justice) หมายถึง การป้องกันอาชญากรรม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับความยุติธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในความรับผิดชอบของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันหรือในกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชน [6] (Karp and Clear, 2000 : 324)

การยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ต้องการให้คดีเข้าสู่กระบวนพิจารณา หากเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยที่จะสามารถพูดคุยกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า *"จะมีการตั้งฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามา*

ลงไปไกล่เกลี่ยขอพิพาท และลงไปหาข้อตกลงเพื่อไกล่เกลี่ย ไม่ใช่ที่ทาง อบต. อย่างเดียว ก็จะมี คือถ้าเกี่ยวกับด้านสาธารณสุข ก็จะมีสาธารณสุขไปด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนของในชุมชนที่เป็นคนกลางไปด้วย"

โดยรูปแบบของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีหลายระดับ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ละบุคคลหรือแต่ละหน่วยงานมีอำนาจในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาร่วมกันแตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับข้อเสนอของ Cohen & Norman Upoff (2523) และ Lee J. Cary (2519) [7] ที่อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วม สามารถแยกประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็น 8 ลักษณะ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at meeting)

2) การมีส่วนร่วมสนับสนุนทุน (Financial contribution)

3) การมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการ (Membership on Committees)

4) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้นำ (Position of leadership)

5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)

6) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)

7) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)

8) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือในการปฏิบัติการ หรือผลประโยชน์ต่าง ๆ นั้น ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เคารพนับถือ โดยสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า *"ชาวบ้านยอมรับการตัดสินจากบุคคลภายนอกมากกว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา เช่น กรณีการไปรับรองในเรื่องต่าง ๆ จนเกิดปัญหาไม่ไว้ใจกัน ในระหว่างคู่กรณี เนื่องจากการผิดคำพูดต่อกันศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลบางปลา ก็จะประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อุตสาหกรรมจังหวัด บริษัทที่เกี่ยวข้องหรือที่มีกรณีพิพาทกัน เข้ามาร่วมไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทกัน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาจะเป็นผู้ประสานงานให้"*

2. ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน

ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ประชาชนในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความเคารพต่อผลการตัดสินของคนในพื้นที่มากนัก โดยเห็นว่าคนที่มาจากส่วนกลางหรือหน่วยงานอื่นนั้น มีความน่าเชื่อถือมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า *"ปัญหาด้านการปฏิบัติงานตรงที่ชาวบ้านยอมรับการตัดสินจากบุคคลภายนอกมากกว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา เช่น กรณีการไปรับรองในเรื่องต่าง ๆ จนเกิดปัญหาไม่ไว้ใจกัน ในระหว่างคู่กรณี เนื่องจากการผิดคำพูดต่อกัน"*

ผู้ที่มีข้อพิพาทส่วนมาก จะให้คนที่มีอำนาจสูงกว่ากดดันการทำงานของเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย เพื่อที่ตนจะได้ผลประโยชน์มากขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น เช่น การบุกรุกแนวเขต สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า *"ส่วนมากจะจบได้ ไม่ไปถึงอำเภอ ส่วนน้อยที่จะมีพวกดันทุรัง พวกที่คิดว่าตัวเองมีเพาเวอร์ แล้วก็ร้องเรียน บางทีวิ่งไปหาผู้หลักผู้ใหญ่ให้ลงมาคุย ติดต่อหรือโทรศัพท์มา แต่เราก็ให้เหตุผลว่า ก็ต้องดำเนินการตามข้อเท็จจริง"*

3. ปัญหาด้านบุคลากร

ในด้านปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจนั้น มีปัญหาด้านบุคลากรอยู่หลายด้าน เช่น บุคลากรขาดความรู้ในเรื่องกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ กล่าวว่า *"เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาจะเป็นผู้ประสานงานให้ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้แก่ชาวบ้า โดยเฉพาะโครงการด้านกฎหมาย จึงทำให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาได้ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากขึ้น"*

จะเห็นได้ว่า ความรู้ของผู้ที่ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือการสมานฉันท์นั้นสำคัญมาก โดยบุคคลที่ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทส่วนใหญ่ จะเป็นกำนันหรือผู้ที่ทุกคนให้ความเคารพ แต่บุคคลเหล่านี้มีความรู้ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องน้อยมาก จึงควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการอบรม ให้ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการขจัดข้อพิพาทได้ นอกจากปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่แล้วยังมีปัญหาด้านบุคลากร ซึ่งไม่พียงพอต่อการ

ปฏิบัติงาน ส่งผลให้ไม่อาจอำนวยความเป็นธรรมได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ กล่าวว่า *"บุคลากรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถระงับข้อพิพาทได้ กรณีความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้นิติกร"*

ฉะนั้น การให้ความรู้แก่บุคลากรเป็นส่วนสำคัญมาก ชุมชนควรมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับหน่วยงานอื่น เช่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในเรื่องนั้น เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณสุข ควรจะให้สาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ หรือหากชุมชนมีข้อตกลงความร่วมกับมหาวิทยาลัย สามารถนำองค์ความรู้จากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ เป็นต้น

4. ปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณ

ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาที่สำคัญในทุกชุมชน ซึ่งในชุมชนนี้มีงบประมาณที่ไม่เพียงพอ โดยหน่วยงานรัฐจะให้งบประมาณมาอย่างจำกัด จะดำเนินการทำอะไรต้องมีแผนงานที่ชัดเจนและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชน เป็นหลัก สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า "*งบประมาณไม่ครอบคลุมถึงอย่างไรมันก็มีปัญหาในด้านงบประมาณอยู่แล้วทุกที่ ท้องถิ่นก็ให้มา แต่สำหรับการทำตามแผน การแก้ไขของชุมชนเป็นแนวทางหลักซึ่งแต่ละหมู่บ้านได้ทำการประชุมและทำความเข้าใจว่า ทุกหมู่บ้านจะต้องมีแผนการพัฒนา ถ้าหมู่บ้านใดไม่มีแผนก็จะไม่สามารถทำงานได้ ตัวอย่างเช่นจะทำถนนเส้นใดเส้นหนึ่งถ้าไม่อยู่ในแผนก็ไม่สามารถทำได้"*

สอดคล้องกับแนวคิดของสมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ [4] ซึ่งกล่าวว่า องค์ประกอบขององค์กรชาวบ้านเป็นกลุ่มชุมชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเน้นการมีเป้าหมายร่วมหรือผลประโยชน์ร่วมต้องคำนึงถึงการประสานงาน กิจกรรมและงบประมาณทั้งภายในและภายนอก เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

รูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนของตำบลบางปลาในเรื่องการยุติข้อพิพาท สมานฉันท์ในชุมชน หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีที่สุดนั้นควรจะให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้พื้นฐานทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญา หรือแม้แต่กฎหมายที่ดิน จะส่งผลให้แต่ละฝ่ายไม่กระทบสิทธิและหน้าที่ซึ่งกันและกัน อันเป็นการแก้ไขปัญหาได้เบื้องต้นอีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของวรรณศา สีฟ้า [8] ที่ว่าความรู้ ความเข้าใจของบุคคลนั้น มีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญกล่าวว่า "เนื่องจากประชาชนในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาค่อนข้างมีมาก ความคิดจึงแตกต่างกันออกไป *เช่น ไม่รับฟังเหตุผล เอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ดังนั้น จากกรณีดังกล่าวถ้าประชาชนควรได้รู้กฎหมายมากขึ้น จะลดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ รูปแบบ การจัดการที่ดี ควรจะให้ชาวบ้านได้มีความรู้ด้านกฎหมายโดยเฉพาะสิทธิและหน้าที่ของตนเองเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีและมีความสุข"*

เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่า หากประชาชนทุกคนพอรู้กฎหมายจะไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น จะทราบว่าอะไรควรอะไรไม่ควร อันเป็นการป้องการการเกิดข้อพิพาทได้อีกทางหนึ่ง อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การประสานกับหน่วยงานส่วนกลางเข้าร่วมในการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชน อันเป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อน ให้การมีส่วนร่วมในชุมชนยุติข้อพิพาทได้ง่ายขึ้น เพราะคนในชุมชนให้ความเคารพและเกรงใจ

อีกประการที่สำคัญ ที่จะทำให้งานยุติธรรมชุมชนเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด คือการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชิญหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้น ๆ มาประสานผลประโยชน์ร่วมกัน หรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน จะทำให้ข้อพิพาทยุติลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของถวิลวดี บุรีกุล [9] กล่าวว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นต้องง่ายไม่ซับซ้อน และทุกคนจะสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้ และสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า *"เรียกทุกส่วนมา เชิญคณะกรรมการประปา กองทุนหมู่บ้าน ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ อสม. กลุ่มแม่บ้านรัฐวิสาหกิจชุมชน เพื่อคุยกันว่าจะทำอะไรแก้ไขปัญหาอะไร มีงบประมาณที่บริหารจัดการหมู่บ้านเท่าไร ประปาหมู่บ้านก็ให้*

อบต. สร้าง แต่เราดูแล เก็บค่าน้ำ แล้วเงินก็อยู่ภายในชุมชนในหมู่บ้านเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน กรรมการหมู่บ้านก็ประชุมกับท่านผู้ใหญ่บ้านในฐานะคณะกรรมการหมู่บ้านก็เอามาคุยกัน"

จะส่งผลให้แก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น ชาวบ้านได้รับประโยชน์ และเป็นการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหากันอย่างแท้จริงและยั่งยืน ชุมชนจะพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันให้กับประชาชนเพื่อให้รู้สิทธิและหน้าที่ของตน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งจะส่งผลให้การยุติข้อพิพาทมีประสิทธิภาพ

2. ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เนื่องจากต้องมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. [อินเทอร์เน็ต] (ม.ป.ป.) [เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก http://lad.correct.go.th/main/wp-content/uploads/2018/08/รธน40.pdf

[2] อนิรุทธ์ บัวทอง. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2560; 7; 2; 60-68.

[3] นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2547.

[4] สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์การชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2540.

[5] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม. [อินเทอร์เน็ต] (ม.ป.ป.)[เข้าถึงเมื่อ 17 กรกฎาคม 2558]. เข้าถึงได้จาก http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=2&content_id.

[6] Karp, D. and Clear, T. Community Justice: A Conceptual Framework in Criminal Justice 2000, vol. 2, (Charles M. Fried, ed.) Washington, DC: United States Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice; 2000.

[7] Cohen, J. and Uphoff, N. Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. World Development 1980; 8: 213-235.

[8] วรรณีศา สีฟ้า. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาน้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562; 9(2):111-121.

[9] ถวิลวดี บุรีกุล. ระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด : ทำอย่างไรให้เป็นจริง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า; 2551.

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Development of Critical Reading Learning Model for Promoting Critical Language Awareness in Senior Secondary Students

กฤษฎา วรพิน[1] และ ณัฐพงษ์ ญานวัฒนะ[2]
Krissada Worapin[1] and Nuttapong yanwuttana[2]

[1]สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
[2]ครูชำนาญการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนศรัทธาสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม 75000
[1] Lecturer Ph.D. (Curriculum and Instruction), Phetchaburi Rajabhat University , Phetchaburi 76000
[2] Professional Level Teachers, Thai Language Department, Satthasamut School, Samut Songkhram 75000

[*]To whom correspondence should be addressed. e-mail: worapin_k@hotmail.com

Received: 3 July 2020, **Revised:** 24 July 2020**, Accepted:** 3 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีระยะเวลาในการทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้ 3 เดือน ในการดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ และระยะที่ 2 เป็นการทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรัทธาสมุทร จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิผลของกระบวนการเรียนรู้ คือ แบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการอ่านวิชาภาษาไทย ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ซึ่งเป็นแบบคู่ขนาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) กระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจบทความ ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์พฤติกรรมเพื่อการขยายความ ขั้นตรวจสอบและประเมินข้อโต้แย้ง ขั้นทำความเข้าใจและสร้างมโนทัศน์สำคัญ ขั้นการสะท้อนคิดในบทความ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

This research aimed to develop and study of the effectiveness of learning process for critical reading to promote critical language awareness of senior secondary students. This study was a research and development which covered 3 months of experiment in learning process. The research was divided into 2 phrases, the first phrase was for developing learning process for critical reading to promote critical language awareness, and phrase 2 was the test for learning process. The sample group was 80 students in Matthayom 6 from Satthasamut

school, 40 students were in experiment group and 40 students were in control group. The tool for data collection to evaluate the effectiveness of learning process was critical language awareness assessment form for Thai language reading set 1 and set 2 which were in parallel format. The data analysis was proceeded with arithmetic mean, standard deviation, and t-test. The result can be concluded as follows, 1) Learning process for critical reading to promote critical language awareness consisted of 6 steps of learning activities which are, exploring text, identifying problem, analyzing behavior for explanation, checking and evaluating arguments, understanding and establishing core concept, and reflecting from text 2) Students participated in learning process for critical reading showed higher critical language awareness than students in normal instruction at significance level of 0.05

Keywords : Critical Reading, Critical Language Awareness

บทนำ

การตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิต ความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ ทำให้การใช้ภาษาไม่ใช่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างอิทธิพลในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพอีกด้วย Moumou [1]กล่าวว่า ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้ภาษาในสังคม ซึ่งเห็นชัดจากการปรากฏพฤติกรรมกรรมการใช้ภาษาในการควบคุมทางสังคมโดยได้เปลี่ยนจากการบังคับสู่การใช้อำนาจผ่านภาษา ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้คือการใช้ภาษาในการควบคุมทิศทางความสัมพันธ์ที่หลากหลายในระดับวิชาชีพ เช่น ระหว่างแพทย์และผู้ป่วย ครูผู้สอนและนักเรียน นักข่าวและผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น [2]ดังนั้นการตระหนักรู้ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้ใช้ภาษาสามารถปฏิบัติและแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลจากภาษาที่ได้จากการอ่าน

การตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง สมรรถนะทางภาษาของนักเรียนที่สำคัญซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ Fairclough [3] เสนอทางเลือกในการเรียนรู้ภาษาสองด้าน คือ 1) พัฒนาทักษะการสื่อสาร และ 2) ส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ การพัฒนาทักษะการสื่อสารมุ่งเน้นการสร้างผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาเพื่อที่จะเติมเต็มความต้องการที่จำเป็นของตนเองได้ ในขณะเดียวกันการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน หมายถึงการพัฒนาความสามารถของนักเรียนที่สะท้อนการใช้อำนาจในภาษา โดยที่ Fairclough [2]กล่าวอีกมุมหนึ่งว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นเพียงการเน้นที่การพัฒนาทักษะทางภาษาเท่านั้น ซึ่งมองข้ามประเด็นของการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับลักษณะของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งพบว่าในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในรายวิชาดังกล่าวเป็นการเรียนผ่านบทประพันธ์ วรรณคดี ต้องใช้กระบวนการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการเข้าใจความหมายในวรรณคดีหรือบทประพันธ์ที่ยกมาให้ จากการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้ในปีการศึกษาที่ผ่านมาพบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ในการอ่านหรือการใช้ทักษะทางภาษาในการ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้เป็นอย่างดี แต่กลับพบว่านักเรียนยังขาดการตระหนักรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวรรณคดีหรือบทประพันธ์ที่ใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของข้อบกพร่องที่พบคือ 1) นักเรียนไม่สามารถอธิบายหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครในมุมมองของตนเองจากการอ่านวรรณคดีหรือบทประพันธ์ 2) นักเรียนไม่สามารถแปลความ เชื่อมโยงคำศัพท์ การเลือกใช้คำศัพท์ ของสื่อที่กำหนดมาให้ตามบริบทในวรรณคดีหรือบทประพันธ์นั้นๆ 3) นักเรียนไม่สามารถเข้าใจรสของวรรณคดีหรือคำประพันธ์ จากอำนาจของภาษาที่ต้องการสื่ออารมณ์ ความรู้สึก และการแสดงออกของพฤติกรรมในตัวละครได้อย่างถูกต้องจากการขยายความคำศัพท์ที่หลากหลายในเนื้อความ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sultan, Rofinddin, Nurhadi, และ Priyatni [4] ในการวิเคราะห์การตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ที่แสดงให้เห็นว่าร้อยละ 65.99 นักเรียนนิยมให้ความหมายจากบทความมากกว่าคติหรือแนวความคิดสำคัญ มีเพียงร้อยละ 8.22 เท่านั้นที่มีการแสดงทัศนคติในมุมมองที่แตกต่างจากบทความและร้อยละ 9.03 พยายามระบุพฤติกรรมในการเลือกปฏิบัติที่แตกต่างออกไปจากบทความ โดยสรุปแล้วการตระหนักรู้ทางภาษา

อย่างมีวิจารณญาณ จากการอ่านจัดลำดับอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย

แนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณคือการส่งเสริมให้นักเรียนมีกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทำให้ผู้อ่านจดจำข้อมูล ตรวจสอบ จับประเด็น ตอบสนอง และเชื่อมโยงจุดประสงค์ของแนวความคิดของบทความจากการเลือกใช้คำในบริบทต่างๆที่ผู้เขียนให้มา Wallace [5]ระบุว่าวัตถุประสงค์ของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมี 3 ด้าน ที่สำคัญคือ 1) ด้านภาษาศาสตร์ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณมุ่งเน้นการให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในเนื้อความเพื่อให้พวกเขาสามารถระบุข้อความสำคัญด้านความคิดหรือแนวความคิดที่ได้รับมาจากบทความ 2) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณช่วยสร้างโอกาสให้ผู้อ่านได้พัฒนาข้อโต้แย้งที่น่าเชื่อถือ เชื่อมโยงความรู้เข้ากับบริบททางสังคม และตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาในบทความเพื่อสร้างความรู้ ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวทางของการคิดอย่างเป็นระบบที่ต้องเชื่องโยงข้อมูลแบบองค์รวม [6] และ 3) ด้านวัฒนธรรม การอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้โอกาสผู้อ่านได้เพิ่มพูนความรู้ของตนเองจากการทำความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างจากมุมมองที่ต่างกัน

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณสามารถจัดเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านบทความและผู้เขียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การอ่านเป็นกระบวนการทางสังคมที่มองได้สองแง่มุมคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นระหว่างกระบวนการอ่าน เมื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับเนื้อความในบทความ ดังนั้นการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในงานวิจัยนี้ถูกพัฒนาขึ้นในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม พบว่ากระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำให้เห็นแนวปฏิบัติในการระบุแนวความคิดสำคัญและการขยายความ ดังนั้นกิจกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงครอบคลุม กิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมดังนี้ 1) กิจกรรมสร้างมุมมองส่วนบุคคลจากบทความ 2) กิจกรรมวิพากษ์ผลกระทบของการใช้ภาษาและความคิดทางด้านภาษาในบทความ และ 3) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการระบุแนวความคิดและการขยายความพฤติกรรมจากเนื้อหาในบทความ

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่ง O'Hallaron, Palincsar และ Schleppedrell [7] ได้พัฒนาการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณโดยพัฒนาจากทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสำรวจแนวความคิดและทัศนคติของผู้เขียนได้ กิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนใช้การประเมินตนเองในการสร้างความรู้ของตนเอง ซึ่งพบว่ากระบวนการเรียนรู้ครอบคลุม 5 ระยะ ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมดังนี้ 1) เข้าใจเนื้อความที่ไม่ได้มีเพียงข้อมูลและข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ยังมีทัศนะหรือแนวความคิดของผู้เขียนด้วย 2) ค้นพบทัศนะของผู้เขียนอย่างลึกซึ้ง 3) เข้าใจการใช้ภาษาซึ่งเผยให้เห็นทัศนคติของผู้เขียนที่ชัดเจน 4) การตอบสนองเชิงวิพากษ์ของผู้อ่านที่มีต่อเนื้อความในการเขียนของผู้เขียนในบทความ และ 5) การตีความบทความจากทัศนะมุมมองใหม่ ผลลัพธ์ของกระบวนการสามารถแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงว่าครูผู้สอนต้องการส่งเสริมให้นักเรียนมีการตัดสินใจและสามารถพิจารณาความหมายของเนื้อความในบทความอย่างลึกซึ้งและมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ Huh [8]ได้พัฒนาแบบจำลองการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งพบว่าปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนถูกพัฒนาผ่านการถอดรหัสเนื้อความและการทำความเข้าใจบทความ รวมทั้งการเขียนบทความ นอกจากนั้นการวิเคราะห์เนื้อความสามารถแสดงให้เห็นแนวความคิด ความเชื่อส่วนบุคคลที่ชัดเจน ซึ่งแบบจำลองการเรียนรู้สามารถช่วยให้ฝึกฝนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและสร้างการตอบสนองอย่างมีวิจารณญาณ

จากข้อมูลที่สำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกระบวนการซึ่งชี้นำนักเรียนในการทำกิจกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและนำไปสู่การสร้างการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังทดลองของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ กับนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนแบบปกติ หลังการทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยการทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ และแนวคิดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

3. ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

3.1 ทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนิยามคำจำกัดความของแนวคิดการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้มีความชัดเจน รัดกุม และครอบคลุมงานวิจัยที่ต้องการพัฒนา

3.2 สร้างหลักการของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยนำสาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มาบูรณาการแล้วพัฒนาเป็นหลักการของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ จากนั้นสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักการที่พัฒนาขึ้น

3.3 กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำหลักการของกระบวนการเรียนรู้ มาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

4. ตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้

4.1 ตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่พัฒนาขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ โดยมีค่า IOC ของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 จากนั้นนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอน

4.2 ตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในสภาพการเรียนการสอนจริง โดยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ 3 แผน ตามขั้นตอนของกระบวนการที่พัฒนาขึ้น และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้น นำไปทดลองสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม

จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยหลังจากทดลองสอนแต่ละครั้งผู้วิจัยนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนรู้ แนวทางการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละระดับขั้นของกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

ระยะที่ 2 การทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้

1. กำหนดแบบแผนการทดลอง

การทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – experimental Research) และใช้แบบแผนการทดลองแบบมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (The Pretest – Posttest Control Group Design)

2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอน

ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนศรัทธาสมุทร กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ผ่านมาของนักเรียน 12 ห้องมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) แล้วผู้วิจัยเลือก 2 ห้องเรียน ที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิต (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ใกล้เคียงกัน จากนั้นผู้วิจัยนำค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยมาทดสอบความแปรปรวนโดยใช้ค่าเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองห้องด้วยค่าที (t-test) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบปลายภาคการศึกษาของนักเรียนทั้งสองห้องไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนทั้งสองห้องมีความรู้พื้นฐานทางภาษาไทยพื้นฐานไม่แตกต่างกันจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการจับสลากเพื่อกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า นักเรียนชั้น ม.6/2 เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้น ม.6/4 เป็นกลุ่มควบคุม

3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นสำรวจบทความ 2) ขั้นระบุปัญหา 3) ขั้นวิเคราะห์พฤติกรรมเพื่อการขยายความ 4) ขั้นตรวจสอบและประเมินข้อโต้แย้ง 5) ขั้นทำความเข้าใจและสร้างมโนทัศน์สำคัญ 6) ขั้นการสะท้อนคิดในบทความ และกระบวนการเรียนการสอนแบบปกติ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป จำนวนอย่างละ 18 แผนการจัดการเรียนรู้

4. พัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิผลของกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการอ่านวิชาภาษาไทย ชุดที่ 1 (ใช้ทดสอบก่อนเรียน) ผู้วิจัยใช้เนื้อหาเรื่อง มัทนะพาธา และแบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการอ่านวิชาภาษาไทย ชุดที่ 2 (ใช้สำหรับทดสอบหลังเรียน) ผู้วิจัยใช้เนื้อหาเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ และไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ โดยเป็นข้อสอบชนิดอัตนัย ฉบับละ 3 ข้อ เนื่องจากแบบวัดที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นต้องการวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการอ่านวิชาภาษาไทย ไม่ได้ต้องการวัดผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสนใจการพัฒนาของแต่ละองค์ประกอบย่อยของการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน เหตุผลที่ผู้วิจัยไม่ใช้เนื้อหาเรื่องเดิมเพราะผู้วิจัยต้องการตัดตัวแปรแทรกซ้อนในเรื่องความคงทนของความรู้ที่นักเรียนได้รับ โดยแบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการอ่านวิชาภาษาไทย ชุดที่ 1 ใช้เนื้อหาที่นักเรียนได้เรียนไปแล้วก่อนเริ่มการทดลอง ซึ่งเป็นเนื้อหาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และแบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการอ่านวิชาภาษาไทย ชุดที่ 2 ใช้เนื้อหาตามเนื้อหาสาระที่นักเรียนได้รับระหว่างการทดลอง ซึ่งมีค่า IOC ของแบบวัดทั้ง 2 ฉบับอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 และแบบวัดชุดที่ 1 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.705 และแบบวัดชุดที่ 2 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.798

5. ดำเนินการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน และเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการอ่านวิชาภาษาไทย ชุดที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยมีทีมผู้วิจัยร่วมเข้าไปสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกลุ่มทดลอง จัดการเรียนรู้โดยใช้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และกลุ่มควบคุม จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้แบบปกติ โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนจำนวน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จนครบ 18 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนใช้เวลา 1 -2 ชั่วโมงแล้วแต่ความเหมาะสม

5.3 หลังการทดลอง เมื่อผู้วิจัยดำเนินการทดลองเสร็จสิ้น ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้แบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณในการอ่านวิชาภาษาไทย ชุดที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. วิเคราะห์ข้อมูล

6.1 เปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลองใช้ค่า M, S และ t – test โดยใช้คะแนนจากแบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ชุดที่ 1 (ก่อนเรียน) และแบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ชุดที่ 2 (หลังเรียน)

6.2 เปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้ค่า M, S และ t – test โดยใช้คะแนนจากแบบวัดการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ชุดที่ 2 (หลังเรียน)

ผลการวิจัย

1. กระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

<u>1) ขั้นสำรวจบทความ</u> เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้อ่านบทความ ทำความเข้าใจ รับรู้จดจำคุณลักษณะและรายละเอียดของบทความ พร้อมทั้งอภิปรายการใช้ภาษาที่แสดงพฤติกรรมและเชื่อมโยงรายละเอียดของบทความกับหลักภาษา

<u>2) ขั้นระบุปัญหา</u> เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนระบุปัญหาหลักเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ได้จากการอ่านบทความ ระบุ/พิจารณาการเลือกใช้คำในบทความ เพื่อตีความและขยายความ พร้อมทั้งแสดงผลกระทบของการเลือกใช้คำในบทความ

<u>3) ขั้นวิเคราะห์พฤติกรรมเพื่อการขยายความ</u> เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแสดงแนวความคิดสำคัญของบทความ แยกแยะพฤติกรรมของการแสดงออกในบทความ และขยายความพฤติกรรมพร้อมทั้งแสดงให้เห็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครในบทความ

<u>4) ขั้นตรวจสอบและประเมินข้อโต้แย้ง</u> เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนสร้างข้อสรุปที่ได้รับจากบทความโดยการพิจารณาข้อมูล หลักฐานที่ผู้เขียนสร้างขึ้นมีการประเมินข้อโต้แย้งและเสนอความคิดส่วนบุคคลที่เป็นทางเลือก

<u>5) ขั้นทำความเข้าใจและสร้างมโนทัศน์สำคัญ</u> เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนตัดสินใจระบุแนวความคิดสำคัญที่ได้รับจากผู้เขียนจากการโต้แย้ง หรือการเสนอทัศนะความคิดทางเลือกเพื่อนำเสนอข้อสรุปที่เป็นมโนทัศน์สำคัญของบทความ

<u>6) ขั้นการสะท้อนคิดในบทความ</u>เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแสดงทัศนคติของตนเองเกี่ยวกับบทความโดยใช้ประสบการณ์ส่วนบุคคล

ซึ่งใน 6 ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กันในทุกขั้นตอนโดยสามารถแสดงความสัมพันธ์ของขั้นตอนได้จากรูปดังต่อไปนี้

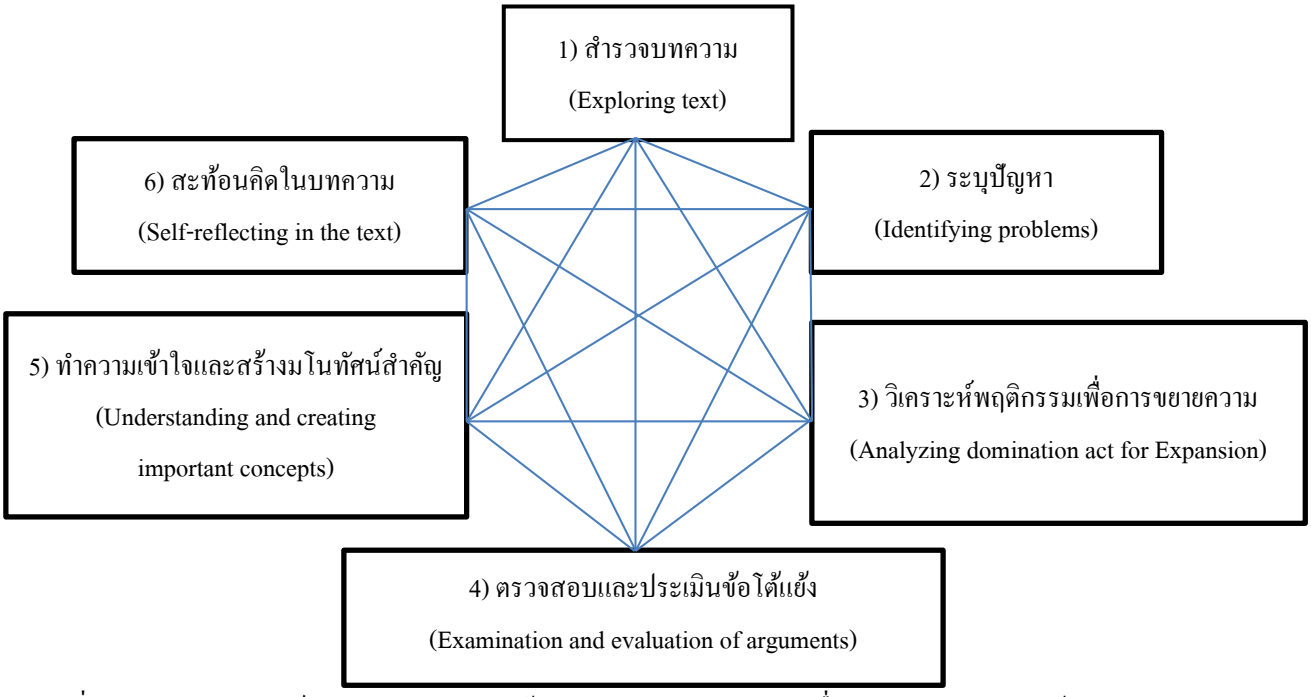

รูปที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้อย่างมีวิจารณญาณ

2. ผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลการทดลองดังต่อไปนี้

2.1) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังทดลองของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (กลุ่มทดลอง)

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณก่อนและ หลังทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง (คะแนนเต็ม 120 คะแนน)

กลุ่มทดลอง	*n*	*M*	*S*	*t*
ก่อนทดลอง	40	77.91	12.213	14.570*
หลังทดลอง	40	101.64	7.280	

หมายเหตุ *p< .05

ข้อมูลจากตาราง 1 ผลปรากฏว่า จากการทดสอบค่าที (t - test dependent) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปกติ (กลุ่มควบคุม) หลังการทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน (คะแนนเต็ม 120 คะแนน)

กลุ่มตัวอย่าง	*n*	*M*	*S*	*F*	*t*
กลุ่มทดลอง	40	101.64	7.280	0.924	14.922*
กลุ่มควบคุม	40	82.92	12.141		

หมายเหตุ *p< .05

ข้อมูลจากตาราง 2 ผลปรากฏว่า จากการทดสอบค่าที (t - test independent) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจบทความ ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์พฤติกรรมเพื่อการขยายความ ขั้นตรวจสอบและประเมินข้อโต้แย้ง ขั้นทำความเข้าใจและสร้างมโนทัศน์สำคัญ ขั้นการสะท้อนคิดในบทความ

2. นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

<u>ประเด็นที่ 1</u> กระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้แนวคิดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยมีขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนคือ

1) ขั้นสำรวจบทความ ซึ่งในขั้นนี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการทำความเข้าใจบทความ จากการอ่านบทความ มีการทำความเข้าใจรายละเอียดของบทความ และพบเห็นการใช้ภาษาที่แสดงพฤติกรรมของตัวละครในบทความซึ่งนักเรียนจะต้องเชื่อมโยงกับหลักภาษา คำศัพท์ ที่เคยได้เรียนไปแล้ว

2) ขั้นระบุปัญหา ในขั้นตอนนี้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการตีความเพราะนักเรียนจะได้ ระบุปัญหาหลักที่ได้จากการสำรวจบทความ ระบุ/พิจารณาการเลือกใช้คำในบทความ เพื่อขยายความ และแสดงผลกระทบของการเลือกใช้คำในบทความ ซึ่งนักเรียนจะเจอคำศัพท์ที่มีความหลากหลายที่นักเรียนต้องตีความให้สอดคล้องตามบริบทนั้นๆ

3) ขั้นวิเคราะห์พฤติกรรมเพื่อการขยายความ ซึ่งในขั้นตอนนี้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ความเพราะนักเรียนได้แสดงแนวความคิด แยกแยะพฤติกรรมของการแสดงออกในบทความ และขยายความพฤติกรรม พร้อมทั้งแสดงให้เห็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ เพื่อการขยายความพฤติกรรมนั้นๆ ให้สอดคล้องกับบริบทของบทความ

4) ขั้นตรวจสอบและประเมินข้อโต้แย้ง ซึ่งในขั้นตอนนี้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้งเพราะนักเรียนได้สร้างข้อสรุปที่ได้รับจากบทความ มีการพิจารณาหลักฐานที่ผู้แต่งสร้างขึ้นอย่างหลากหลาย มีการประเมินข้อโต้แย้ง รวมทั้งเสนอความคิดที่เป็นทางเลือกให้สอดคล้องกับบริบทของบทความ

5) ขั้นทำความเข้าใจและสร้างมโนทัศน์สำคัญซึ่งในขั้นตอนนี้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการสรุปความเพราะนักเรียนได้ตัดสินใจเลือกแนวความคิดที่เกี่ยวกับข้อมูลที่เสนอโดยผู้แต่ง มีนำเสนอข้อมูลในการโต้แย้งหักล้าง เสนอทัศนะความคิดทางเลือก เพื่อการนำเสนอข้อสรุปที่เป็นมโนทัศน์สำคัญให้สอดคล้องกับบริบทของบทความ

6) ขั้นการสะท้อนคิดในบทความ ซึ่งในขั้นตอนนี้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการสะท้อนคิด ซึ่งเป็นการสะท้อนการเข้าถึงบทความที่อิงทัศนคติส่วนบุคคลโดยการเชื่อมโยงเนื้อความกับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จะเห็นได้ว่าทั้ง 6 ขั้นตอน เป็นการรวมกันของความสามารถย่อยๆที่สำคัญของการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ คือความสามารถในการทำความเข้าใจบทความ การตีความ การวิเคราะห์ความ การประเมินข้อโต้แย้ง การสรุปความ และการสะท้อนคิด

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณผู้วิจัยได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน โดยการเริ่มต้นจากการศึกษา สังเคราะห์ สาระสำคัญ และหลักการของการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จากนั้นนำหลักการของกระบวนการเรียนรู้มาพัฒนาเป็นขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน มีหลักการ แนวคิดทฤษฎีรองรับ ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือนอกจากนั้นขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ McLaughlin และ DeVoogd [9] เสนอขั้นตอนการเรียนรู้การอ่านแบบมีวิจารณญาณซึ่งประกอบด้วย 1) การส่งเสริมให้ผู้อ่านได้คิด 2) การให้แนวทางชี้แนะ 3) การขยายกระบวนการความคิดให้กว้างขึ้น 4) ช่วยผู้อ่านสะท้อนความคิดจากบทความ นอกจากนั้นยังสัมพันธ์กับของ Wallace [5] ที่ได้ระบุกิจกรรมหลักของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 3 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมสร้างมุมมองส่วนบุคคลจากบทความ 2) กิจกรรมวิพากษ์ผลกระทบของการใช้ภาษาและความคิดทางด้านภาษาในบทความ และ 3) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการระบุแนวความคิดและการขยายความพฤติกรรมจากเนื้อหาในบทความ

<u>ประเด็นที่ 2</u> ประสิทธิผลจากการทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีการจัดให้เกิดบรรยากาศภายในห้องเรียนแบบเปิดที่นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นของตนเองจากมุมมองที่แตกต่าง สถานการณ์ประเภทนี้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจและความมั่นใจในตนเอง ในกิจกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนอาจถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับบทความและเชื่อมโยงคำถามกับแนวความคิดทางทัศนคติ ซึ่ง Beck [10]ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนักเรียนจะต้องเกิดคุณลักษณะของการเรียนรู้ 3 ประการที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงการตระหนักรู้อย่างมีวิจารณญาณ คือ 1) การเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมเชิงรุกในการอภิปรายบทความและบริบท 2) การเรียนรู้ทำให้เกิดการใช้ความหมายของบทความเพื่อสะท้อน และ 3) การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนวิจารณ์บทความและเผยระบบความคิดที่สื่อผ่านบทความ จากการศึกษางานวิจัยพบว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีโครงสร้างและเหมาะสม ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นในการประเมิน วิจารณ์และขยายความ ข้อมูลที่พบในบทความ นอกจากนั้นยังสามารถพัฒนามุมมองและความสามารถของพวกเขาในการสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบของตนเอง ด้วยประสบการณ์เชิงประจักษ์ ทำให้ส่งผลต่อการตระหนักรู้อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนเพราะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ สามารถประเมินคุณค่าและตอบสนองกับบทความได้ [4] [6] [7] [8]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้งานวิจัย

การนำกระบวนการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางภาษาอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ ครูผู้สอนต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับบทความโดยมุ่งตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนแสดงแนวความคิดทางทัศนคติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ส่งผลต่อตัวแปรด้านอื่นๆ เช่น การให้เหตุผล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

[1] Moumou, Margaret. Preparing our students for the future: Critical literacy in the seychells classrooms. English Teaching: Practice and Critique 2004; 3: 46 – 58.

[2] Fairclough, N. Introduction. In N. Fairclough (Ed.), Critical language awareness (pp.1 – 29). London: Longman; 1992.

[3] Fairclough, N. Language and power. New York: Longman; 1989.

[4] Sultan, Rofiuddin, A., Nurhadi, & Priyatni, E.T. Critical responses to texts: ReadingBehaviors of university students In Indonesian learning context. Paper presented at the Fourth International Conference on Language, Society, and Culture in Asian Contexts, Malang, Indonesia; 2016.

[5] Wallace, C. Critical language Awareness in foreign language classroom (Unpublished doctoral dissertation). Institute of Education, University of London. [Internet]. 1998 [cited 2020 July 22]. Retrieved from http://eprints.ioe.ac.uk/7455/

[6] กฤษฎา วรพิน, ยุพิน ยืนยง. แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การคิดเชิงระบบกับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2561; 3: 119-129.

[7] O'Hallaron, C.L., Palincsar, A.S., & Schleppegrell, M.J. Reading science: Usingsystemic functional linguistics to support critical language awareness. Linguistics and Education 2015; 32: 55 – 67.

[8] Huh, S. Instructional Model of Critical Literacy in an EFL Context: BalancingConventional and Critical Literacy. Critical Inquiry in Language Studies 2016; 13: 210 – 235.

[9] McLaughlin, M. & DeVoogd, G. Critical literacy: Enhancing students'Comprehension of text. New York: Scholasti ; 2004.

[10] Beck, A.S. Critical literacy in the classroom. Thinking Classroom 2005; 6: 3 – 9.

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล

Academic Administration Strategies for Private School in Global Context

ธัชพงศ์ ชะอุ่ม* นภาเดช บุญเชิดชู จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และ โยธิน ศรีโสภา

Touchapong Cha-um*, Napadech Booncherdchoo, Jittirat Saengloetuthai and Yothin Srisopha

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

Education Administration, Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajaphat University , Nakhon Pathom 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: touch.24051975@gmail.com

Received: 15 June 2020**, Revised:** 30 July 2020 **, Accepted:** 18 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล 2) ประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม มีขั้นตอน การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการ/หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 692 คนได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าดัชนี PNIModified การวิเคราะห์ SWOT analysis และ TOWS Matrix และการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์โดยการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบประเมินคุณภาพกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาและศึกษาแนวทางการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติโดยการจัดประชุมเชิงนโยบาย ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 16 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากลประกอบด้วย 5 กลยุทธ์คือ (1) ยกระดับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากล (2) สร้างความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล (3) ยกระดับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล (4) ยกระดับการนิเทศการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล (5) เร่งรัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมี 10 กลยุทธ์รอง และ 29 วิธีดำเนินการ 2) ผลการประเมินกลยุทธ์พบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และมีความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลยุทธ์ ส่วนแนวทางการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัตินั้น มี 4 แนวทางคือ (1) สถานศึกษาต้องสนับสนุนด้านทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้ (2) การฝึกอบรมบุคลากร (3) กำหนดรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสม และ (4)สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหาร งานวิชาการ สถานศึกษาเอกชน

Abstract

This research aimed to: 1) develop academic administration strategies for private school in global context and 2) assess the academic administration strategies for private school in global context. In addressing such objectives, it adopted mixed-method research methodology. The study was divided into two phases. Phase I focused on developing academic administration strategies for private school in global context. In this phase, the sample of survey respondents included 692 school directors, deputy directors and chiefs of academic affairs chosen through stratified random sampling, and the sample of interviewees were five qualified experts selected through purposive sampling. In collecting the data, a questionnaire and an interview were utilized. Subsequently, the collected data were analyzed through statistical approaches as in frequency, percentage, means, standard deviations and PNI Modified, SWOT analysis, TOWS Matrix and content analysis. In respect of Phase II, it involved validating the developed academic administration strategies for private school in global context in terms of their accuracy, appropriateness, feasibility and usefulness through connoisseurship. The sample of informants were nine experts selected through purposive sampling. The research instrument was an assessment form of strategy quality. Afterwards, the obtained data were analyzed through statistical analysis including frequency, percentage, means and standard deviations, and content analysis. The study then further examined the guidelines on practical applications of the developed strategies by arranging a policy seminar session in which there were sixteen stakeholders as informants; the data on this matter were then analyzed with content analysis.

The research results showed that: 1) The academic administration strategies for private school in global context primarily consisted of five following strategies: (1) elevating the development of school curriculum to international standard quality; (2) promoting international excellence in student improvement-oriented instruction; (3) elevating international learning assessment for student improvement; (4) elevating international educational supervision for promotion of teachers' capacity for student improvement; and (5) orienting to competency-based curriculum to suit students in the 21st century. These strategies also comprised of ten sub-strategies and twenty-nine procedures. 2) As for the assessment of their quality, overall, the academic administration strategies for private school in global context were found to be accurate, appropriate, feasible and useful at a highest level. In practical applications of these strategies, educational institutions (1) should provide more resources in learning and (2) training, (3) have a well-established supervision system and (4) promote the development of competency-based curriculum.

Keywords : Management strategies, Academic, Private school

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ในด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะความก้าวหน้าของคอมพิวเตอร์หุ่นยนต์ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวมเพิ่มขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ความต้องการแรงงานที่มีทักษะแบบเก่าจะลดลง ตำแหน่งงานหลายประเภทจะถูกแทนที่ โดยคอมพิวเตอร์หุ่นยนต์ เศรษฐกิจของโลกในศตวรรษที่ 21 ต้องการคนทำงานที่มีทักษะแบบใหม่เพิ่มขึ้น ในปัจจุบันทุกประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพที่ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศในทุกๆด้านโดยใช้การศึกษาและการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ สำหรับประเทศไทยมีความคาดหวังอย่างสูงในการพัฒนาประชาชนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและพัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจซึ่งจะช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมในระยะยาวอย่างทั่วถึงโดยผ่านการศึกษาและการเรียนรู้เช่นกัน

ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมโลกที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเศรษฐกิจพัฒนาเป็นแบบอุตสาหกรรมที่เปิดรับการลงทุนค้าขายการเคลื่อนย้ายโดยเสรีของทุน แรงงาน ฯลฯ คนเข้ามาใช้ชีวิตในเมืองเพิ่มขึ้นสภาพครอบครัวและวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงเป็นแบบปัจเจกชนแข่งขันกันแบบตัวใครตัวมันเพิ่มขึ้น มีปัญหาการจัดการทรัพยากรทั้งที่ดิน น้ำ พลังงาน อาหารการกิน ฯลฯ เพิ่มขึ้น เกิดปัญหาทั้งในแง่ความขัดแย้งและต้องร่วมมือกันทำงานเพิ่มขึ้น มีประชากรผู้สูงวัยเพิ่มขึ้นและมีสัดส่วนสูงใน

10-15 ปีข้างหน้า โดยเฉพาะในประเทศไทยมีปัญหาธรรมชาติสภาพแวดล้อมเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาความรู้ข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้น ทั้งหมดนี้เป็นทั้งการคุกคาม (Threats) และโอกาส (Opportunities) ที่ประเทศไทยจะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจ และหาทางปฏิรูปทั้งระบบการศึกษาและระบบเศรษฐกิจสังคมการเมืองให้ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนไป และกำลังเปลี่ยนตลอดเวลา[1]

ขณะที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ให้ข้อเสนอในประเด็นเกี่ยวกับการปรับตัวของระบบการศึกษาไทยและการสร้างการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยศึกษาจากกรณีของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งได้ริเริ่มโครงการ Skills Future เพื่อสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่องแบบครบวงจร ขึ้นในช่วงปี 2014-2015 หนึ่งในโครงการย่อยภายใต้ร่ม Skills Future คือ Skills Future Credit ที่จัดสรรเงิน 500 ดอลลาร์สิงคโปร์แก่ชาวสิงคโปร์ที่อายุ 25 ปีขึ้นไป เพื่อใช้ลงเรียนหลักสูตรอบรมต่าง ๆ นอกจากนี้ ชาวสิงคโปร์ ยังสามารถใช้บริการเว็บไซต์ MySkillsFuture เพื่อค้นหาหลักสูตรอบรมต่าง ๆ ที่สามารถใช้สิทธิอุดหนุนได้ ทำแบบทดสอบประเมินบุคลิกลักษณะของตนเอง และวางแผนเส้นทางอาชีพ และแผนการเรียนรู้จากข้อมูลสาขาอาชีพ และสมรรถนะที่จำเป็นตามความสนใจของตัวเอง[2]นอกจากนี้สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทยเสนอเพิ่มเติมอีกว่า เยาวชนจะต้องเตรียมตัวเองให้พร้อมกับงานที่ยังไม่มีในวันนี้ ใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่เกิดขึ้น และแก้ปัญหาที่วันนี้ยังไม่รู้ว่าคืออะไร การศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะแห่งอนาคต มีพร้อมทั้ง ทัศนคติ (Attitude) ทักษะ (Skill) และความรู้ (Knowledge) การจำความรู้จะมีประโยชน์ลดลงเมื่อเทคโนโลยีก้าวเข้ามา สิ่งสำคัญกว่าคือทัศนคติใฝ่เรียนรู้ ทักษะคิดสร้างสรรค์ สื่อสารเก่ง คิดแก้ปัญหาเป็น และสามารถทำงานเป็นทีมเพื่อรับมือกับปัญหาที่ซับซ้อน[3]

ประเทศไทยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เช่นเดียวกับหลายๆประเทศ ดังที่ปรากฏประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12 (พ.ศ. 2560-2564)และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งได้ระบุยุทธศาสตร์ 6 ด้านประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา[4]

อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยยังคงประสบปัญหาและความท้าทายด้านการศึกษาหลายประการดังที่คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา[5]ได้ดำเนินการศึกษาปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาของประเทศพบว่าคุณภาพของการศึกษาไทยเป็นปัญหาสำคัญ จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี 2561 ของนักเรียนทั่วประเทศพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำมากคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ50 เกือบทุกรายวิชารวมถึง และเมื่อพิจารณาคะแนนผลการสอบตั้งแต่ PISA 2000 ถึง PISA 2015 ซึ่งได้จัดการประเมินทุกสามปี พบว่าประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 409 คะแนน (ค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD 493 คะแนน) ด้านวิทยาศาสตร์ 421 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 493 คะแนน) และด้านคณิตศาสตร์ 415 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 490 คะแนน) กล่าวได้ว่าเด็กไทยสอบได้ผลต่ำกว่ามาตรฐานสากลในทุกด้านและไม่ดีขึ้นตลอดช่วงเวลา 15 ปีผลในระดับนี้ต่ำกว่าประเทศต่าง ๆในกลุ่ม OECD และประเทศและเขตปกครองสิงคโปร์ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี ไต้หวัน ฮ่องกง มาเก๊า และเวียดนาม

ปัญหาดังกล่าวได้ถูกวิเคราะห์โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา[5]และสรุปเป็นแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิรูป 4 ด้านประกอบด้วย 1) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรเพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและสร้างเสริมธรรมาภิบาล การดำเนินงานที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นการกำหนดทิศทางการปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษาของ

ประเทศในภาพรวม โดยหากพิจารณาถึงการจัดการศึกษาในส่วนของภาคเอกชนนั้น พบปัญหาในลักษณะคล้ายๆกันซึ่งข้อมูลที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน[6]ได้รายงานผลของการพัฒนาการศึกษาเอกชนในช่วงปีพ.ศ. 2555 – 2559 พบปัญหาในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อาทิเช่น 1) ด้านคุณภาพของผู้เรียน กล่าวคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแม้ว่าในภาพรวมบางระดับชั้นและบางวิชาจะมีคะแนน (O-NET) เฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศแต่ยังต่ำกว่าร้อยละ 50 มีความแตกต่างของผลคะแนนระหว่างพื้นที่ค่อนข้างสูง หลักสูตรการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ยังคงเป็นรูปแบบเดิมที่เน้นการท่องจำ 2) ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนกล่าวคือเมื่อพิจารณาด้านค่าใช้จ่ายโรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาประหยัดกว่าที่รัฐจัด ในขณะที่เมื่อพิจารณาจากผลลัพธ์ของระบบในด้านคุณภาพการศึกษา (คะแนน O-NET) โรงเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่าร้อยละ50 มีจำนวนน้อยมาก นอกจากนี้พบว่ามีโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานร้อยละ17 ซึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2560- 2564 โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน [6] ได้ระบุวิสัยทัศน์ "ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีมีความรู้และทักษะที่จำเป็นเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตด้วยระบบการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน" และกำหนดเป้าหมายในด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านโอกาสของผู้เรียน ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุนการศึกษาเอกชน และด้านระบบการบริหารจัดการส่งเสริมการศึกษาเอกชน รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 7 ยุทธศาสตร์

ความพยายามในการแก้ไขปัญหาการศึกษาของประเทศไทยที่กล่าวมาข้างต้นทั้งในส่วนที่เป็นภาพรวมของประเทศ หรือแม้กระทั่งในส่วนของภาคเอกชนเองก็ตาม ล้วนมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ผู้เรียนด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งแนวทางที่มีความสำคัญต่อคุณภาพผู้เรียนและเกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทหลักของสถานศึกษาเอกชนคือ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนตลอดจนด้านการวัดและประเมินผล ทั้งนี้คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา [7] ระบุว่าในระดับนานาชาติมีหลายประเทศประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย เช่น สาธารณรัฐเคนยา (Kenya) มีปัญหาเรื่องหลักสูตรขาดความยืดหยุ่นและขาดแนวทางที่เอื้อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความสามารถของสาธารณรัฐรวันดา (Rwanda) หลักสูตรเน้นความรู้มากกว่าทักษะการนำความรู้ไปใช้ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะที่เป็นความสามารถที่ตลาดแรงงานต้องการรัฐนิวยอร์ก (New York) ประเทศสหรัฐอเมริกายังไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนรัฐคูเวต (Kuwait) มุ่งเตรียมพลเมืองของชาติสู่โลกกว้างของประเทศเม็กซิโก (Mexico) มุ่งแสวงหาแนวทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนมากกว่าให้เรียนรู้โดยการท่องจำ สาธารณรัฐโปรตุเกส (Portugal) พยายามลดเนื้อหาสาระการเรียนรู้โดยการกำหนด Essential Learning ของสาธารณรัฐเอสโทเนีย (Estonia) มีการปฏิรูปการสอน การประเมินและการจัดการเรียนรู้ให้มุ่งสู่การบูรณาการความรู้และการปฏิบัติจะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวมีปัญหาคล้ายคลึงกับประเทศไทยมากและประเทศเหล่านั้นได้พิจารณาเลือกการปรับหลักสูตรให้มุ่งสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [8] ได้กำหนดกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ 10 ประการเพื่อเป็นสมรรถนะหลักที่เด็กและเยาวชนไทยจะต้องได้รับการพัฒนาในช่วงเวลา 12 ปีของการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 โดยกรอบสมรรถนะดังกล่าวประกอบด้วย 1) ด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) ด้านคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) ด้านการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 6) ด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 7) ด้านทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 8) ด้านการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 9) ด้านการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำและ10) ด้านการเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล

การนำสมรรถนะมาเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาโดยมีการกำหนดสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถือเป็นก้าวสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยรวมได้ดังนั้นสถานศึกษาเอกชนซึ่งเป็นหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน จึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลกับผู้เรียนอย่างแท้จริงโดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ

การบริหารงานทั่วไป ไปยังสถานศึกษาโดยตรง บทบาทของสถานศึกษาเอกชนจึงมีหน้าที่หลักในการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารทั่วไป ให้เกิดความสอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันเพื่อบรรลุเป้าหมายของการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากพิจารณาจากขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา 4 ด้านแล้วจะเห็นได้ว่างานวิชาการเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนที่จะช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานวิชาการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ Smith and others [9]ได้จัดลำดับความสำคัญของงานวิชาการไว้เป็นอันดับแรกจากงานด้านอื่น ๆ โดย ให้ความสำคัญกับงานวิชาการถึงร้อยละ 40 การบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานหลักของสถานศึกษาเอกชน ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การใช้สื่อการสอน การวัดและการประเมินผล และจากข้อมูลข้างต้นที่ได้ระบุถึงปัญหาสำคัญต่าง ๆในการจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกันทั้งในระดับภาพรวมของประเทศ ตลอดจนในส่วนการจัดการศึกษาของภาคเอกชนเองก็ตาม ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพของการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล
2. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล

1) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย 2) การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการ 3) ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากสภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม 4) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 3,319 แห่ง ไม่รวมโรงเรียนนานาชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2562)

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำนวน 346 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan มีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ/หัวหน้าฝ่ายวิชาการ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าอยู่ในช่วง 0.80 – 1.00 ตรวจสอบความเที่ยง(Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า สภาพปัจจุบันของแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.48 – 0.94 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และสภาพที่พึงประสงค์ของแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.45 – 0.87 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก โดยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้ค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยวิธี Priority Need Index Modified (PNI modified) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคเพื่อพัฒนากลยุทธ์ โดยการวิเคราะห์ SWOT analysis และ TOWS Matrix และการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล

1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อประเมินคุณภาพกลยุทธ์ เกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ 2) ดำเนินการจัดประชุมเชิงนโยบายเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ครู นักวิชาการ เพื่อศึกษาแนวทางการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการประเมินคุณภาพกลยุทธ์ ได้แก่แบบประเมินคุณภาพกลยุทธ์ เกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากลเครื่องมือในการศึกษาแนวทางการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ได้แก่ ประเด็นการประชุมเชิงนโยบาย และกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพกลยุทธ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาแนวทางการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 10 กลยุทธ์รอง และ 29 วิธีดำเนินการ โดยกลยุทธ์หลักได้แก่ 1) กลยุทธ์ยกระดับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากล 2) กลยุทธ์สร้างความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล3)กลยุทธ์ยกระดับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล 4) กลยุทธ์ยกระดับการนิเทศการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล 5) กลยุทธ์เร่งรัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่21

2. การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล ผลการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คน ส่วนใหญ่ให้คะแนนในระดับ 4 และ 5 แสดงให้เห็นว่ามีฉันทามติให้กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากล มีความถูกต้อง เหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และมีความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการประชุมเชิงนโยบายผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เสนอแนวทางการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ โดยให้สถานศึกษาสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้ การฝึกอบรมบุคลากร การกำหนดรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ

อภิปรายผลการวิจัย

กลยุทธ์หลักที่ 1 กลยุทธ์ยกระดับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากล มีกลยุทธ์รองคือ กลยุทธ์พัฒนาสมรรถนะครูสู่การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และกลยุทธ์สร้างกลไกในการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นในการใช้โอกาสด้านนโยบายของรัฐเพื่อขจัดจุดอ่อนในด้านการพัฒนาหลักสูตร สะท้อนให้เห็นการดำเนินงานด้านหลักสูตรของสถานศึกษาเอกชนที่ยังมีประเด็นที่ต้องการปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการ หากสถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมได้แล้วก็จะเป็นแนวทางของความสำเร็จแรกที่จะทำให้กระบวนการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน ดังที่ สมาน อัศวภูมิ [10] ระบุว่าหลักสูตรถือว่าเป็นแบบแผน

แม่บทที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนและเป็นหัวใจของงานบริหารงานวิชาการ ดังนั้นผู้บริหาร หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี และมีความสามารถในการพัฒนาและบริหารหลักสูตรได้อย่างดีจึงจะทำให้การบริหารวิชาการประสบผลสำเร็จ ขณะเดียวกันสภาวะการศึกษาของประเทศที่มีปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียนทำให้ภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของประเทศ ซึ่งประเทศไทยกำหนดทิศทางการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นสมรรถนะผู้เรียนเป็นฐานเช่นเดียวกับหลายประเทศที่พบว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาความรู้ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา[7] ซึ่งได้ศึกษาวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่ากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 10 สมรรถนะ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการ 6 ประการ คือ 1) นโยบายและความต้องการของประเทศ 2) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 3) ศาสตร์พระราชา และพระราโชบาย 4) เอกลักษณ์ความเป็นไทย 5) พัฒนาการตามวัยและความแตกต่างของผู้เรียน และ 6) มาตรฐานสากล

กลยุทธ์หลักที่ 2 กลยุทธ์สร้างความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล มีกลยุทธ์รองคือ กลยุทธ์พัฒนาสมรรถนะครูสู่การผสานกระบวนการสร้างสมรรถนะผู้เรียน และกลยุทธ์เพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการใช้จุดแข็งด้านการจัดการเรียนการสอน และใช้ประโยชน์จากโอกาสด้านสภาพเทคโนโลยี และด้านนโยบายของรัฐ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงบริบทของการจัดการศึกษาในโลกสากล ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน อย่างไรก็ตามหลายประเทศยังคงประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่มีการเน้นเนื้อหา ความรู้มากกว่าการนำความรู้ไปใช้ ผู้เรียนขาดทักษะที่จำเป็น ซึ่งจากการศึกษาของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา พบว่าประเทศจำนวนมากหันมาให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ PISA [7] ที่เสนอว่าจากการประเมินความรู้และทักษะของผู้เรียนพบว่าความสำเร็จในชีวิตของผู้เรียนขึ้นอยู่กับระดับสมรรถนะของผู้เรียน ในโลกยุคใหม่สมรรถนะของบุคคลจะมีความซับซ้อนขึ้น มิใช่เป็นเพียงทักษะที่กำหนดไว้แต่เดิมขณะเดียวกันการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ จำเป็นต้องมีวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมที่สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโดยครูและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และเริ่มทดลองปฏิบัติจากระดับเริ่มต้นตามความพร้อมและบริบทของสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [8] ระบุถึงแนวทางในการนำกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนใน 6 แนวทางได้แก่ แนวทางที่1ใช้งานเดิมเสริมสมรรถนะ แนวทางที่2 ใช้งานเดิมต่อเติมสมรรถนะแนวทางที่3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะแนวทางที่4สมรรถนะเป็นฐานผสานตัวชี้แนวทางที่5 บูรณาการผสานหลายสมรรถนะและแนวทางที่ 6สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

กลยุทธ์หลักที่ 3 กลยุทธ์ยกระดับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล มีกลยุทธ์รองคือ กลยุทธ์พัฒนาสมรรถนะครูในการวัดและประเมินผลสมรรถนะผู้เรียน และกลยุทธ์เพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นในการใช้โอกาสด้านสภาพเทคโนโลยี และด้านนโยบายของรัฐเพื่อขจัดจุดอ่อนในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยที่การวัดและประเมินผลการเรียนรู้นั้นเป็นหนึ่งในกระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับวิทยากร เชียงกูล [1] ที่ได้ศึกษาสภาวะการศึกษาไทยปี 2557 – 2558 กล่าวว่าหลักการประเมินผลที่ดีจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ดีได้ ดังนั้นหากประเทศไทยต้องการจะปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลจะต้องศึกษาและปฏิรูปเรื่องการประเมินผลให้สอดคล้องกับการปฏิรูปหลักสูตรด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา[5]พบว่าการปฏิรูปการเรียนการสอนต้องปฏิรูปห้องเรียน (Classroom Reform) ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา โดยต้องปรับเปลี่ยนการวัดและประเมินผลให้มีคุณภาพ สรุปได้ดังนี้ 1) การวัดประเมินผลต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียนและลดการประเมินเพื่อตัดสิน2) การวัดประเมินผลต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเหมาะสมตามพัฒนาการผู้เรียน 3) การทดสอบระดับชาติโดยมุ่งเน้นการทดสอบสมรรถนะของผู้เรียน และ 4) ให้มีการพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ด้วยแพลตฟอร์มการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุดการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้

กลยุทธ์หลักที่ 4 กลยุทธ์ยกระดับการนิเทศการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล มีกลยุทธ์รองคือ กลยุทธ์พัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู และกลยุทธ์สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคล/องค์กร ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการใช้จุดแข็งด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามจากสภาพแวดล้อมภายนอกโดยที่การนิเทศการศึกษานั้นมีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะปัจจุบันที่สภาพแวดล้อมต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาเกิดขึ้นใหม่ๆ มากมาย การนิเทศการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ครูผู้สอนในสถานศึกษาตลอดจนเป็นกลไกในการติดตามดูแลระบบการบริหารวิชาการของสถานศึกษาด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกลยุทธ์รองที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาเอกชนโดยการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายภายในและภายนอกสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าระบบการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนยังมีปัญหาบางประการที่ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพสอดคล้องกับปฏิวัติ แก้วรัตนะ [11] ที่ศึกษาวิจัยรูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน คือ การวางแผนกลยุทธ์ได้แก่การกำหนดวิธีการนิเทศงานวิชาการให้ชัดเจน มีการประเมินการวางแผนและติดตามผลการดำเนินงานและมีการใช้แผนการนิเทศงานวิชาการเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพการเรียนการสอนกระบวนการนิเทศ เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ช่วยจำแนกความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนให้มีความชัดเจนในเรื่องเป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางการศึกษา การนิเทศงานวิชาการค้นพบองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ การพัฒนาให้มีแหล่งเรียนรู้และการประเมินผลการนิเทศ และการประเมินผลการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่ให้นำผลการประเมินการนิเทศงานวิชาการนำมาเป็นแนวทางในการนิเทศงานวิชาการในครั้งต่อไปด้วยการให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศงานวิชาการ

กลยุทธ์หลักที่ 5 กลยุทธ์เร่งรัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีกลยุทธ์รองคือ กลยุทธ์สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน/ชุมชนและผู้ปกครองเพื่อร่วมขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษา และกลยุทธ์สร้างกลไกให้สถานศึกษาเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นในการแก้ไขและลดจุดอ่อนด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามจากสภาพแวดล้อมภายนอก ทั้งนี้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของการบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากลพบว่ามีจุดอ่อนที่สำคัญในด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาประเด็นนี้และกำหนดเป็นกลยุทธ์หลักที่ 1 ยกระดับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากลไว้แล้วนั้น อย่างไรก็ดีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเรื่องที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ขณะที่สถานศึกษาเองก็ต้องมีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เพื่อสร้างสมรรถนะให้กับผู้เรียนได้สอดคล้องกับการศึกษาของอนุสรา สุวรรณวงศ์ [12] ที่ได้ศึกษาวิจัยกลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน พบว่ากลยุทธ์สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชนประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ได้แก่ 1) กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) กลยุทธ์ปฏิรูปการบริหารงานบุคคลสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) กลยุทธ์สร้างวัฒนธรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) กลยุทธ์จัดการความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 5) กลยุทธ์การกระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. กลยุทธ์หลักที่สถานศึกษาเอกชนควรจะต้องวางแผนเชิงรุกในการนำไปปฏิบัติคือกลยุทธ์ยกระดับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากล เนื่องจากผลการวิจัย พบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นจุดอ่อนของการบริหารงานวิชาการ

สำหรับสถานศึกษาเอกชนในบริบทสากลจึงควรเร่งพัฒนาการใช้ประโยชน์จากนโยบายของรัฐที่สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และเร่งการพัฒนาสมรรถนะครู สร้างกลไกในการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆเพื่อสนับสนุนกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อลดภาวะคุกคามด้านสภาพสังคม สภาพแวดล้อม และสภาพเศรษฐกิจ

2. กลยุทธ์หลักที่สถานศึกษาควรนำไปปฏิบัติได้ทันทีคือกลยุทธ์สร้างความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในบริบทสากลเป็นจุดแข็งที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันมากที่สุดแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งทางด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเอกชนดังนั้นสถานศึกษาเอกชนจึงควรพัฒนาสมรรถนะของครูในด้านการผสานกระบวนการสร้างสมรรถนะผู้เรียน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดภาคีเครือข่ายเพื่อการคิดค้นนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นสากล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนตามกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการที่มุ่งเน้นสมรรถนะผู้เรียนเป็นฐานของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันตามขนาด บริบท และสังกัดในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

[1] วิทยากร เชียงกูล. สภาวะการศึกษาไทยปี 2557/2558จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์จำกัด; 2559.

[2] ณัฐนันท์ อมรานันทศักดิ์. ปรับบทบาทรัฐ เปลี่ยนภูมิทัศน์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพ : กรุงเทพธุรกิจ; 2562.

[3] ณัฐสิฏ รักษ์เกียรติวงศ์ และคณะ. ปรับการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะใหม่. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2561; [เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก:https://tdri.or.th/2018/06/tdri-apc2018-session2/

[4] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา; 2562.

[5] คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. รายงานพันธกิจของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา; 2562.

[6] สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน 2560 -2564. [อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน; 2560 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก:https://opec.go.th/web/index.php/2018/11/20/15075/.

[7] คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. รายงานพันธกิจด้านการปฏิรูปการศึกษาผ่านหลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา; 2562.

[8] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด; 2562.

[9] Smith, E.D. and others. The Educator's Encycloped. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice – Hall; 1961.

[10] สมาน อัศวภูมิ. การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซท; 2551.

[11] ปฏิวัติ แก้วรัตนะ. รูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.[ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี; 2557.

[12] อนุสรา สุวรรณวงศ์. กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตร]. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.

กลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน

Administration Strategies for Coaching and Mentoring Supervision in Private School

สุทธยา ชะอุ่ม* จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย นภาเดช บุญเชิดชู และ โยธิน ศรีโสภา

Suthaya Cha-um*, Jittirat Saengloetuthai, Napadech Booncherdchoo and Yothin Srisopha

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

Education Administration, Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajaphat University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: csuthaya@gmail.com

Received: 23 June 2020**, Revised:** 4 August 2020**, Accepted:** 30 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน 2) ประเมินกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 692 คน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI Modified และการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 การรับรองกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ โดยการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ศึกษาแนวทางการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติโดยการจัดประชุมเชิงนโยบายร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 16 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชนพบว่า ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) รักษาและส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (2) เสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรด้านการนิเทศสู่ความเป็นมืออาชีพ (3) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการดำเนินงานนิเทศ (4) ขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ระบบการดำเนินงานการนิเทศ และ (5) พลิกโฉมการจัดโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อระบบการนิเทศ โดยมีกลยุทธ์รอง 11 กลยุทธ์ และ 39 วิธีการดำเนินการ 2) กลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชนมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมทุกกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนแนวทางการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัตินั้น (1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง (2) มีระบบการสื่อสารและระบบการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ รวมถึง (3) การกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหาร การนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สถานศึกษาเอกชน

Abstract

This research aimed to: 1) develop administration strategies for coaching and mentoring supervision in private school and 2) assess administration strategies for coaching and mentoring supervision in private school. A mixed-method approach was adopted.

The research comprised of two phases, namely the development of administration strategies for coaching and mentoring supervision in private school, and validation of the developed strategies. Phase I involved developing administration strategies for coaching and mentoring supervision in private school. The sample of survey respondents comprised of 692 school administrators and teachers while that of interviewees included six qualified individuals. The data were collected through a questionnaire and an interview. In addition, the data were analyzed through the statistical analysis including frequency, percentage, means, a standard deviation and PNI Modified, and content analysis. Phase II was concerned with the validation of developed administration strategies for coaching and mentoring supervision in private school. In particular, it involved validating accuracy, appropriateness, feasibility and effectiveness of the strategies through connoisseurship. The informants in this phase were nine experts. The research instrument was an assessment form of strategy quality. The collected data were analyzed through means, standard deviations and content analysis. Moreover, the study further explored guidelines on practical implementation of strategies through a policy discussion with sixteen stakeholders; the data were analyzed through content analysis.

The research results showed that: 1) There were five administration strategies for coaching and mentoring supervision in private school as follows: (1) preservation and promotion of quality-oriented organizational custom and culture; (2) promotion of employees' excellent supervision performance; (3) development of the information technology system for supervision; (4) driving the professional learning community process to the supervision system; and (5) restructuring the organization structure for the supervision system. There were eleven sub-strategies and thirty-nine procedures. 2) Overall, the developed administration strategies for coaching and mentoring supervision in private school were accurate, appropriate, feasible and beneficial at a highest level. In order to implement the strategies in practice, (1) school administrators ought to display behavior as a model, (2) have the effective communication and staff improvement system and (3) monitor them regularly.

Keywords : Administration strategies, coaching and mentoring supervision, private school

บทนำ

จากการที่สภาพสังคมในปัจจุบันมีลักษณะเป็นพลวัต ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างไรก็ดี ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยในปัจจุบันเป็นสิ่งที่สำคัญและท้าทายอย่างมากในการพัฒนาประเทศให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทที่สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนหลายมิติ ทั้งนี้ โมเดลในการพัฒนาประเทศไทยนั้น พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กล่าวมอบนโยบายและปาฐกถาพิเศษในงานต่าง ๆว่า จะนำพาประเทศก้าวสู่โมเดล"Thailand 4.0" โดยโมเดลนี้เป็นแนวคิดที่จะนำโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ "Value-Based Economy" หรือ "เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม" สำหรับการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่ Education1.0 จนถึง Education 4.0 ที่เน้นการท่องจำตำราและทำแบบฝึกหัด จนเข้าสู่ Education 4.0 ที่เปลี่ยนไปการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยในยุทธศาสตร์ที่ 4.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21[1] อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมาการศึกษาเอกชนเป็นระบบการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพ เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ.2560-2564 ขึ้น เพื่อรองรับการพัฒนาการศึกษาของประเทศตามกรอบทิศทางดังกล่าว โดยแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน

พ.ศ.2560-2564 มุ่งบรรลุวิสัยทัศน์ "ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี มีความรู้และทักษะที่จำเป็น เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ด้วยระบบการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน" [2]

ในขณะที่สภาพปัจจุบันของระบบการศึกษาเอกชนนั้นแม้ว่าจะมีจุดแข็งหลายประการ แต่ก็ยังต้องประสบกับปัญหาในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนที่เกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าวสะท้อนได้จากผลการพัฒนาการศึกษาเอกชนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแม้ว่าในภาพรวมบางระดับชั้นและในบางวิชาจะมีคะแนน (O-NET) เฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศ แต่ยังต่ำกว่าร้อยละ 50 และมีความแตกต่างของผลคะแนนระหว่างพื้นที่ค่อนข้างสูง มีโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานร้อยละ 17 [3] โดยปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียนดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า ครู เป็นปราการและกลไกในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อนึ่ง ในการพัฒนาครูเพื่อส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรงนั้น การนิเทศเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากการนิเทศเป็นกิจกรรมการแนะนำและช่วยเหลือครูโดยตรง อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้จะสำเร็จได้ผลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของผู้นิเทศ ตลอดจนเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้นิเทศนำมาใช้ในการนิเทศการศึกษาโดยให้ครูมีโอกาสค้นคว้างานที่จะต้องทำด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความงอกงามขึ้น เมื่อได้เรียนรู้และมีความเจริญงอกงามแล้ว ย่อมจะได้รู้จักปรับปรุงงานด้านการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น [4] อย่างไรก็ดี พบว่า กระบวนการนิเทศในสถานศึกษาเอกชนยังไม่มีประสิทธิภาพและประสบปัญหาหลายประการซึ่งสะท้อนได้จากมีสถานศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านการนิเทศภายในโรงเรียนจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) รอบสาม ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญการนิเทศ [5] ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยการติดตามผลการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาเอกชน พบว่า สถานศึกษาประเภทสามัญศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด คือ ภาระงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากร มีมากจนไม่สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี และต้องการการนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นระยะ ๆ หรือระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน [6]

แนวคิดการนิเทศโดยการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (coaching and mentoring) เป็นการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะและผู้ได้รับการชี้แนะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน [7] ส่วนการเป็นพี่เลี้ยงเป็นการดูแลให้คำปรึกษาและแนะนำครูที่เข้าสู่วิชาชีพครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยให้มีแนวทางในการปฏิบัติงานในหน้าที่ [8] นอกจากนี้ งานวิจัยของ ธารทิพย์ นรังศิยา [9] เรื่อง แนวทางการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงครู: บทเรียนจาก การศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่า ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงจากกรณีศึกษาพบว่า ผลลัพธ์สำคัญที่เกิดจากการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง ได้แก่ การเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันบนฐานวิชาชีพครูการผลักดันให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งเชิงวิชาการด้วยวิธีการทำงานภายในโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของมิลินทรา กวินกมลโรจน์ [10] เรื่อง การวิจัยและพัฒนากระบวนการชี้แนะที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา โดยพบว่า กระบวนการชี้แนะที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นกระบวนการที่นำมาใช้ในการปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครูโดยเป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การไตร่ตรองทางความคิด การลงมือปฏิบัติและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งการนำแนวคิดกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการนิเทศ จึงช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 [11]

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการนำการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงมาใช้ในสถานศึกษาเอกชนต้องอาศัยกระบวนการเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิดอันนำไปสู่วิธีการในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจและศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring) เพื่อให้การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน
2. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสำหรับการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน 3) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน 4) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามในการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน และ 5) ร่างกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 3,319 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนเอกชนที่ได้จากการสุ่มจำนวน 346 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาโรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 692 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 และ 1.00 ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.45-0.92 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.41-0.92 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา และจัดกลุ่มค่าความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาในรูปแบบ TOWS Matrix

ระยะที่ 2 การรับรองกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน และ 2) ศึกษาแนวทางการนำกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเอกชน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงจำนวน 9 คน และผู้เข้าร่วมประชุมเชิงนโยบายประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักวิชาการ ผู้มีส่วนได้เสียที่จำนวน 16 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชนผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนากลยุทธ์ มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาเอกชนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.8823, S.D.= 0.8501) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาเอกชนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.8788, S.D.= 0.5584)

1.2 สภาพปัจจุบันของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาเอกชนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.9640, S.D.= 0.8687) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาเอกชน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.8723, S.D.= 0.5568)

1.3 สภาพแวดล้อมภายในของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงและเป็นจุดอ่อน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ (PNI Modified = 0.2585) ด้านระบบการดำเนินงาน (PNI Modified = 0.2578) และด้านโครงสร้างองค์การ (PNI Modified = 0.2575) ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำและเป็นจุดแข็ง ได้แก่ ด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์กร (PNI Modified = 0.2551) ด้านบุคลากร (PNI Modified = 0.2556) และทักษะ ความรู้ ความสามารถของบุคลากร PNI Modified = 0.2558)

1.4 สภาพแวดล้อมภายนอกของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงและเป็นภาวะคุกคาม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ (PNI Modified = 0.2566) และด้านสังคมและวัฒนธรรม (PNI Modified = 0.2383) ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำและเป็นโอกาส ได้แก่ ด้านปัจจัยด้านการเมือง นโยบายต่างของรัฐบาลและกฎหมาย (PNI Modified = 0.2126) และด้านเทคโนโลยี (PNI Modified = 0.2103)

1.5 กลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชนพบว่า ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก และ 11 กลยุทธ์รอง ดังนี้ กลยุทธ์หลักที่ 1รักษาและส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย กลยุทธ์รองที่ 1.1 สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำเพื่อการสร้างการยอมรับ ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร และกลยุทธ์รองที่ 1.2 เสริมแรงพฤติกรรมทางค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร กลยุทธ์หลักที่ 2 เสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรด้านการนิเทศสู่ความเป็นมืออาชีพ ประกอบด้วย กลยุทธ์รองที่ 2.1 ส่งเสริมทักษะ ความรู้ ความสามารถ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินการนิเทศ และกลยุทธ์รองที่ 2.2 สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการดำเนินงานนิเทศ ประกอบด้วย กลยุทธ์รองที่ 3.1 พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนระบบงานนิเทศ และกลยุทธ์รองที่ 3.2 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางการนิเทศ กลยุทธ์หลักที่ 4 ขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ระบบการดำเนินงานการนิเทศ ประกอบด้วย กลยุทธ์รองที่ 4.1 ปฏิรูประบบการบริหารงานบุคลากร กลยุทธ์รองที่ 4.2 วางแผนงานความร่วมมือการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ และกลยุทธ์รองที่ 4.3 กำกับ ติดตามนิเทศและประเมินผล การขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ

กลยุทธ์หลักที่ 5 พลิกโฉมการจัดโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อระบบการนิเทศ ประกอบด้วยกลยุทธ์รองที่ 5.1 ปรับโครงสร้างการบริหารงานแบบไขว้กันระหว่างฝ่ายงานต่าง ๆ (Matrix Structure) ที่ยืดหยุ่นและคล่องตัวและกลยุทธ์รองที่ 5.2 บริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงองค์กรเชิงรุก

2. ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชนจากการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประชุมเชิงนโยบายร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ให้ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัตินั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง มีระบบการสื่อสารและระบบการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการกำกับ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ได้พัฒนากลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชนประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 11 กลยุทธ์รอง สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์หลักที่ 1 รักษาและส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง คือ 1) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำเพื่อการสร้างการยอมรับ ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร และ2) เสริมแรงพฤติกรรมทางค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร สะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาเอกชนที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ จึงถือเป็นจุดแข็งของสถานศึกษาเอกชนที่ต้องรักษาและส่งเสริมให้เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง โดยมีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำและการเสริมแรงพฤติกรรมทางค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อ้อมอารี สุวรรณศรี [12] เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การเสริมพลังอำนาจครูโรงเรียนเอกชนที่ได้ระบุว่า กลยุทธ์หลักที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ 1) กลยุทธ์การสร้างเวทีศักยภาพครู 2) กลยุทธ์การสร้างจิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นกลยุทธ์ที่กำหนดจากจุดแข็ง ของโรงเรียนที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเป็นไปแนวทางเดียวกันกับงานวิจัยของ บัณฑิต พัดเย็น [13] ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา กล่าวว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยกลยุทธ์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) กลยุทธ์การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) กลยุทธ์การะดมสรรพกำลัง 3) กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม 4) การสร้างความตระหนัก 5) การสร้างครูมืออาชีพ 6) การทำงานร่วมกัน 7) การสร้างวัฒนธรรมองค์กร 8) การพัฒนานวัตกรรมและสารสนเทศ นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ Wilson and Coolican [14] ยังสนับสนุนว่าการที่ครูได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานและผู้บริหารเป็นครูที่มีพลังอำนาจสูง ดังนั้นจึงควรจัด สิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการให้ครูรับรู้ตนเองในเชิงบวก โดยเริ่มที่ผู้บริหารปรับวัฒนธรรมองค์กรให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันให้มากขึ้น และยังสามารถส่งเสริมให้ครูรับรู้ว่าได้รับการ ยอมรับจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครองและคนในชุมชนด้วยกลยุทธ์ง่ายๆ คือการประกาศยกย่องรางวัลความภาคภูมิใจและการเอาใจใส่ครูอย่างจริงใจ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากจุดแข็งของสถานศึกษาเอกชนที่มุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถของครูอย่างเต็มที่ เพื่อทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นที่พึงพอใจของ ผู้ปกครอง จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวจึงเหมาะสมที่จะกำหนดกลยุทธ์รักษาและส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาเป็นกลยุทธ์หลักของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน

2. กลยุทธ์หลักที่ 2 เสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรด้านการนิเทศสู่ความเป็นมืออาชีพประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง คือ 1) ส่งเสริมทักษะ ความรู้ ความสามารถ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินการนิเทศ และ2) สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากการเสริมสร้างด้านสมรรถนะของบุคลากรด้านการนิเทศช่วยผลักดันและขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ ดารณีย์ พยัคฆ์กุล [15] เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศการศึกษาสู่ความเป็นศึกษานิเทศก์มืออาชีพในการพัฒนาสมรรถนะของคนในองค์การให้สามารถปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องประกอบด้วย

สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะความสามารถ และสมรรถนะด้านคุณลักษณะและแรงจูงใจ นอกจากนี้ จากการสรุปของมาเรียม นิลพันธ์ [16] พบว่า สมรรถนะของศึกษานิเทศก์แนวใหม่จากการประเมินโครงการพัฒนาครูทั้งระบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้ คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่พึงประสงค์หรือมืออาชีพคือ ควรเป็นผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ(Coach) เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) เป็นผู้วิจัย (Researcher) เป็นผู้พัฒนา (Developer)และศึกษานิเทศก์ที่พึงประสงค์ควรจะมีลักษณะ 9Cs9Ts9Ss คือ เป็นผู้ที่มีความรู้แบบ 9Cs มีความสามารถแบบ 9Ts และมีบุคลิกลักษณะแบบ 9Ss ดังนี้ ด้านความรู้ 9 Cs; COVER, CLEAR,CONTENT, CREATIVE, CONGRUENCE, CONCEPT, CONCRETE, CHANGE, CONSTRUCT ด้านความสามารถ 9 Ts; TARGET, TRANSFER, TACTICS, TECHNOLOGY, TEAM, TECHNIQUE, THINKING, TREND, TEACHER OF TEACHERS ด้านบุคลิกลักษณะ 9Ss ;SMART, SMILE, SMALL, SUPER MODEL,SPIRIT, SHARING, SERVICE MIND,STANDARD, SOCIAL RELATIONSHIP

3. กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการดำเนินงานนิเทศ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง คือ 1) พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนระบบงานนิเทศ 2) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางการนิเทศ เนื่องจาก ปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นเครื่องมือที่ใช้การสื่อสารระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศช่วยสร้างความเข้าใจกันโดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และเกิดประสิทธิภาพได้หลากหลายช่องทาง อีกทั้ง ช่วยให้ครูสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้อย่างเต็มที่ และน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ สุดารัตน์ แสงสว่าง [17] กล่าวว่า การนิเทศมีการใช้สื่อ หรือเครื่องมือต่าง ๆ ทุกครั้งที่นิเทศนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาจากผู้นิเทศไปยังผู้รับการนิเทศ อย่างไรก็ตามสื่อเพื่อการนิเทศจะมีคุณค่าเมื่อผู้นิเทศนำไปใช้อย่างเหมาะสมถูกวิธี ซึ่งก่อนจะนำสื่อแต่ละอย่างไปใช้ผู้นิเทศจะต้องศึกษา ถึงลักษณะและคุณสมบัติของสื่อ ข้อดี ข้อเสีย ข้อจำกัดเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อแต่ละอย่างให้ละเอียดถี่ถ้วนตลอดจนการผลิตและใช้สื่อให้เหมาะสมกับสภาพการนิเทศ ทำนองเดียวกันกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งของผู้นิเทศในระหว่าง การดำเนินการนิเทศ คือ การเก็บข้อมูล เรื่องราว สภาพปัญหาพฤติกรรมครู ก่อนการนิเทศ ระหว่างการนิเทศ และหลังการนิเทศสิ้นสุด เหล่านี้ต้องอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้นิเทศจำเป็นต้องเตรียมการในการจัดหาหรือสร้างเครื่องมือเพื่อการนิเทศให้พร้อม

4. กลยุทธ์หลักที่ 4 ขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ระบบการดำเนินงานการนิเทศประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง คือ 1) ปฏิรูประบบการบริหารงานบุคลากรโดยสร้างคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) วางแผนงานความร่วมมือการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ และ 3) กำกับ ติดตามนิเทศและประเมินผลการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเป็นการรวมตัวกันทำงานไปพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ โดยรวมตัวกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเป็นการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม เกิดการไตร่ตรองสะท้อนคิดร่วมกัน ใช้ระบบการศึกษาผ่านการถอดบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล [18] ที่กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ว่า PLC เปรียบเสมือนเป็น Assembly Point หรือจุดรวมของนักวิชาชีพแสดงพลังความสามัคคีของนักวิชาชีพ สองนักรบที่มีพลังที่สุดของนักวิชาชีพ คือความอดทน และเวลาการลงมือทำเท่านั้นที่จะเปลี่ยนความฝันให้เป็นความจริงได้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ผู้สอนมีความรู้ในสิ่งที่สอนได้รับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตลอดจนสมรรถนะอื่น ๆ และจากการที่ผู้สอนได้รับการพัฒนาดังกล่าวจะส่งผลไปยังคุณภาพของผู้เรียน คือ ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะและสมรรถนะด้านต่าง ๆ ตามที่กลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้นำมาเป็นประเด็นการเรียนรู้และพัฒนาของกลุ่ม และไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ อนุสรา สุวรรณวงศ์ [19] เรื่องกลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน ได้ให้ทัศนะว่า แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวสามารถตอบสนองเจตนารมณ์ ของการปฏิรูปการศึกษาไทยในทศวรรษที่สองตามกรอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ การเรียนรู้ 4 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพ

สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ และพบว่ากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ได้แก่ (1) กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (2) กลยุทธ์ปฏิรูปการบริหารบุคลากรสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (3) กลยุทธ์ สร้างวัฒนธรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (4) กลยุทธ์จัดการความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (5) กลยุทธ์กระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ รวมถึงสอดคล้องกับ ชวนพิศ อัตเนตร ปัญญา ทองนิล วิริยา วิริยารัมภะ และ จิรศุภา ปล่องทอง [20] ที่ได้ให้ทัศนะว่า การบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นการบูรณาการ นวัตกรรม การพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพคนที่มุ่งให้ทุกคนเกิดความตระหนักต่อการพัฒนาตนเอง ความภาคภูมิใจต่อ ผลการพัฒนาตนเองโดยทุกคนได้รับการพัฒนาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีความเท่าเทียมกันในบทบาทของการโค้ช

5. กลยุทธ์หลักที่ 5 พลิกโฉมการจัดโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อระบบการนิเทศ ซึ่งประกอบ 2 กลยุทธ์รอง คือ 1) ปรับโครงสร้างการบริหารงานแบบไขว้กันระหว่างฝ่ายงานต่าง ๆ (Matrix Structure) ที่ยืดหยุ่นและคล่องตัว และ 2) บริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงองค์กรเชิงรุก เนื่องจากสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างทีมผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสายงานในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องเพิ่มความคล่องตัวในการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับปริมาณงานและมีการแบ่งปันทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ องอาจ นัยพัฒน์ ชูศรี วงศ์รัตนะ อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และ พวงรัตน์ เกสรแพทย์ [21] เรื่อง การรื้อปรับโครงสร้างองค์การและระบบการบริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่โดยใช้ผลการวิจัยสถาบัน : กรณีศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยพบว่า โครงสร้างองค์การรูปแบบใหม่ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยสำนักงานและกลุ่มสาขาวิชา/ กลุ่มปฏิบัติการ โดยสำนักเป็นหน่วยงานภายในที่ออกแบบขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติพันธกิจของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นไปในเชิงรุกมากขึ้น และสามารถผสานพลังร่วมการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการด้านการสอน การวิจัย บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ระหว่างบุคลากรทุกหน่วยงานภายในองค์การคณะได้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนได้ผลผลิต/การบริการการจัดการศึกษาตามหลักพันธกิจทั้ง 4 ด้าน มีคุณภาพได้มาตรฐาน ส่วนกลุ่มวิชา/กลุ่มปฏิบัติการเป็นหน่วยงานภายในที่ออกแบบขึ้นตามหน้าที่/สาขาตามความเชี่ยวชาญของอาจารย์ หน่วยงานภายในทั้ง 2 ประเภทนี้ เชื่อมไขว้กันแบบเมตริกซ์ (Matrix organization structure) และจากการออกแบบโครงสร้างองค์การและระบบการบริหารจัดการตามรูปแบบใหม่ ของ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งผลให้ผู้บริหารระดับคณะมีจำนวนลดลง 22 คน เหลือเพียง 13 คน นอกจากนี้ อาจารย์ในคณะแม้ว่าก่อนหน้านี้ในบางภาค/สาขาวิชามีจำนวนน้อย และมีคุณสมบัติการเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของ สกอ. แต่หลังจากรื้อปรับโครงสร้างองค์การ กลับพบว่า สามารถสอนในหลักสูตรแบบบูรณาการใหม่ร่วมกันกับหลักสูตรของภาค/สาขาวิชาที่มีแก่นสารร่วมกันและมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบและประจำหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์ สกอ. ได้ และยังสามารถนิเทศนิสิตครูที่ปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ตามโครงสร้างกลุ่มหลักสูตรที่จัดแยกตามกลุ่มสาขาวิชา/ปฏิบัติการตามที่ทำการปรับรื้อใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาเอกชนควรใช้กลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงเป็นเครื่องมือและเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการนิเทศให้เข้มแข็งเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการจัดทำแผนงานและกำหนดทิศทางการบริหารงานให้มีความชัดเจนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม

2. สถานศึกษาเอกชนควรนำไปเป็นแนวทางการประเมินทบทวนการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง โดยให้ความสำคัญต่อการประเมินผล เพื่อนำมาแก้ไขพัฒนางานให้ได้ระดับคุณภาพจนเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรที่ยั่งยืน

3. สถานศึกษาควรสนับสนุนการนำกลยุทธ์ไปใช้อย่างเหมาะสม โดยการพัฒนาระบบและข้อมูลในการเตรียมสถานศึกษาให้พร้อมสำหรับการนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกให้เหมาะสมกับภาวะปัจจุบันของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน เพื่อนำใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลในการบริหารการนิเทศให้มีประสิทธิและประสิทธิผล

2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน เพื่อให้การนำกลยุทธ์การบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงไปใช้ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มการสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างสถานศึกษาเอกชนด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคต

4. ควรมีการศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหารการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

[1] ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82ก หน้า1-6; 2561

[2] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน 2560 -2564. [อินเทอร์เน็ต]; 2560 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561,เข้าถึงได้จากhttps://opec.go.th/web/index.php/2018/11/ 20/15075/.

[3] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน 2560 -2564. [อินเทอร์เน็ต]; 2560 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561, เข้าถึงได้จาก https://opec.go.th/web/index.php/2018/11/ 20/15075/.

[4] ถวิล อรัญเวศ. แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.[อินเทอร์เน็ต]; 2557 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2562]: เข้าถึงได้จาก http://www.obec.go.th/news/48120.

[5] สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. รายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ ประจำปีงบประมาณ 2554. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา; 2555.

[6] สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. แผนยุทธศาสตร์ของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา; 2555.

[7] Carol, A. M.). The SAGE Handbook of Mentoring and Coaching in Education. Thousand Oaks, CA: SAGE.;2012.

[8] วัชรา เล่าเรียนดี. ศาสตร์การนิเทศการสอน และการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม; 2556.

[9] ธารทิพย์ นรังศิยา. แนวทางการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงครู: บทเรียนจากการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.

[10] มิลินทรา กวินกมลโรจน์. การวิจัยและพัฒนากระบวนการชี้แนะที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2557.

[11] ศุภวรรณ สัจจพิบูล. แนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 2560; 37: 203-222.

[12] อ้อมอารี สุวรรณศรี. การพัฒนากลยุทธ์การเสริมพลังอำนาจครูโรงเรียนเอกชน. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.

[13] บัณฑิต พัดเย็น. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับปฐมศึกษาสู่เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม; 2558.

[14] Wilson, S. M. and Coolican, M. M. How high and low self-empowered teachers work with colleagues and school principals. Journal of Educational Thought. 1996; 30: 99-177.

[15] ดารณีย์ พยัคฆ์กุล. การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศการศึกษาสู่ความเป็นศึกษานิเทศก์มืออาชีพ.[ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; 2559.

[16] มาเรียม นิลพันธ์. การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ กิจกรรมการพัฒนานิเทศแนวใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2554; 31: 2. 149-166.

[17] สุดารัตน์ สารสว่าง. เทคนิคการนิเทศแบบสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring เพื่อพัฒนาครู. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2556.

[18] วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). 2562.[อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2562] เข้าถึงได้จาก http://www.curriculumandlearning.com / upload/ Books/ PLC_1544649171.pdf.

[19] อนุสรา สุวรรณวงศ์. กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.

[20] ชวนพิศ อัตเนตร, ปัญญา ทองนิล, วิริยา วิริยารัมภะ และ จิรศุภา ปล่องทอง. การบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียนและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอนสำหรับนักศึกษาครู. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562; 1: 288-300.

[21] องอาจ นัยพัฒน์, ชูศรี วงศ์รัตนะ, อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และ พวงรัตน์ เกสรแพทย์. การรื้อปรับโครงสร้างองค์การและระบบการบริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่โดยใช้ผลการวิจัยสถาบัน: กรณีศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา 2556; 10: 113-115.

การบริหารจัดการต้นทุนเกษตรสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ จังหวัดกาญจนบุรี

Cost Management of Modern Agriculture for Economic Stability of Raw Milk Products, Kanchanaburi Province

ศิริรัตน์ เซ็งเส็ง[1*] ฐิติพร พระโพธิ์[1] ขวัญนรี กล้าปราบโจร[1] บุตรศรินทร์ แสงสว่าง1 สร้อยเพชร ลิสนิ[1]
ณรงค์เดช รัตนานนท์เสถียร[2] และ สุทัศน์ กำมณี[3]

Sirirat Chengsengn [1*] , Thitiporn Prapho [1] , Kwannaree Klaprabchone [1] , Butsarin Sangsawang [1] , Sroypet Lissani [1] ,
Narongdech Rattananonsathien[2] and Sutat Gammanee[3]

[1] สาขาวิชาบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71190
[2] สาขาวิชาเทคโนโลยี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71190
[3] สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71190
[1] Accountancy Division, Faculty of Management Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71190
[2] Technology Division, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71190
[3] Computer Science Division, Faculty of Science and Technology, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71190

[*]To whom correspondence should be addressed. e-mail: si.326@hotmail.com

Received: 22 January 2020, **Revised**: 29 April 2020, **Accepted**: 9 May 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบตามระบบต้นทุนสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพื่อจัดทำแนวทางการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประชากรการวิจัย ได้แก่ ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบที่ได้รับรองมาตรฐานฟาร์ม จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 149 ฟาร์ม และเชิงคุณภาพ จำนวน 15 ฟาร์ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบรวม เท่ากับ 52,844.17 บาท ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม เท่ากับ 8.81 บาท แนวทางการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผู้ผลิตควรดำเนินกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าร่วมกันในกิจกรรมเดียว หรืออาจลดขั้นตอนของกิจกรรมบางกิจกรรมลงเพื่อลดต้นทุน หรือเลือกกิจกรรมใหม่ เพื่อให้ได้วิธีการที่จะนำมาใช้ลดต้นทุนเพื่อลดต้นทุนในการผลิตน้ำนมดิบลง โดยที่เกษตรกรสามารถนำเอาข้อมูลทั้งหมดนี้ไปปรับปรุงการดำเนินธุรกิจให้มีผลประกอบการมากกว่าเดิม ส่งผลต่อผลกำไรที่สูงขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารต้นทุน เกษตรสมัยใหม่ ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ

Abstract

The objective of this research is to study the cost of raw milk production according to the modern cost system to build economic stability. Establish strategic cost management guidelines for raw milk products to build economic stability. The research population consists

of producers of raw milk products registered with dairy farms and production of raw milk that has been certified farm standards. Kanchanaburi The research instruments used questionnaires and structured interview forms. The quantitative research consisted of 149 farms and 15 qualitative farms. The samples were conveniently selected. The statistics used for data analysis were descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The result of the research indicate that the production cost of raw milk was 52,844.17 baht. The production cost per kilogram was 8.81 baht. Strategic cost management approach for raw milk products to build economic stability. Manufacturers should conduct activities that do not add value together in one activity. Or may reduce the steps of some activities to reduce costs or choose a new activity In order to get a method that can be used to reduce costs to reduce the cost of raw milk production down. Which farmers can use all of this information to improve their business operations to have more profits.

Keywords : Cost Management, Modern Agriculture, Raw Milk Products

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มส่งเสริมการเลี้ยงโคนมอย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 ที่ภาครัฐสนับสนุนอุตสาหกรรมโคนมในประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและทดแทนการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศ ตลอดจนรณรงค์ส่งเสริมให้มีการบริโภคนมเพื่อสุขภาพมากยิ่งขึ้นโดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้โครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดีจากสถานการณ์การผลิตนมและผลิตภัณฑ์นมในปัจจุบันโคนมไทยเมื่อเทียบกับสถานการณ์ตลาดโลกพบว่าการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรไทยยังคงให้ผลผลิตน้ำนมต่ำ มีต้นทุนการผลิตสูง จึงเป็นสาเหตุทำให้ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับลดลงและเกษตรไม่สามารถที่จะปรับราคาขายน้ำนมดิบให้เพิ่มขึ้นตามราคาต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นได้ [1] องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดราคาน้ำนมดิบดังนั้นผู้ผลิตนมทุกกลุ่มจะมีต้นทุนน้ำนมดิบในมาตรฐานเดียวกันการลดค่าใช้จ่ายในการผลิตจะสามารถช่วยให้ผู้ผลิตมีความสามารถในการแข่งขันได้สูงยิ่งขึ้น ต้นทุนฐานกิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้ผลิตเข้าใจถึงสัดส่วนของค่าใช้จ่ายในการผลิตของแต่ละกิจกรรมการผลิตได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น ซึ่งการคิดต้นทุนฐานกิจกรรมจะช่วยให้ทราบถึงต้นทุนที่แท้จริงต้นเหตุของปัญหา ที่มีต้นทุนสูงมาจากกิจกรรมใด เป็นค่าใช้จ่ายประเภทใดปัจจัยใดที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดต้นทุนที่สูงเพื่อจะได้แนวทางที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงไปควบคุมและลดต้นทุนอย่างมีประสิทธิผลอันส่งผลให้เกิดกำไรมากขึ้นหรือลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นลง [2] จึงทำให้ผู้ผลิตต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารต้นทุนการผลิตแบบใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันในตลาด การเลี้ยงโคนมให้ยั่งยืนสร้างผลกำไรเป็นอาชีพได้นั้นเกษตรกรต้องมีการประเมินและทบทวนการทำงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตหรือการจัดการฟาร์มของตนเอง การจดบันทึกข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐาน ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับเกษตรกร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบตามระบบต้นทุนสมัยใหม่ วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารต้นทุนการผลิตเกษตรกรสมัยใหม่ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบจังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบตามระบบต้นทุนสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
2. จัดทำแนวทางการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ ภายใต้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์และนิยามศัพท์ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบตามระบบต้นทุนสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (2) การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยใช้แนวคิดการพัฒนาการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์การบริหารต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่งขัน/การวิเคราะห์คุณค่า/การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการน้ำนมดิบ/ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ/เจ้าของฟาร์มน้ำนมดิบที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบที่ได้รับรองมาตรฐานฟาร์ม อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 237 ฟาร์ม [3] กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มโคนม และการผลิตน้ำนมดิบที่ได้รับรองมาตรฐานฟาร์ม จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 149 ฟาร์ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (convenience sampling) จากจำนวนประชากรเพื่อกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ยามาเน [4]

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่การวิจัยครอบคลุมจังหวัดกาญจนบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

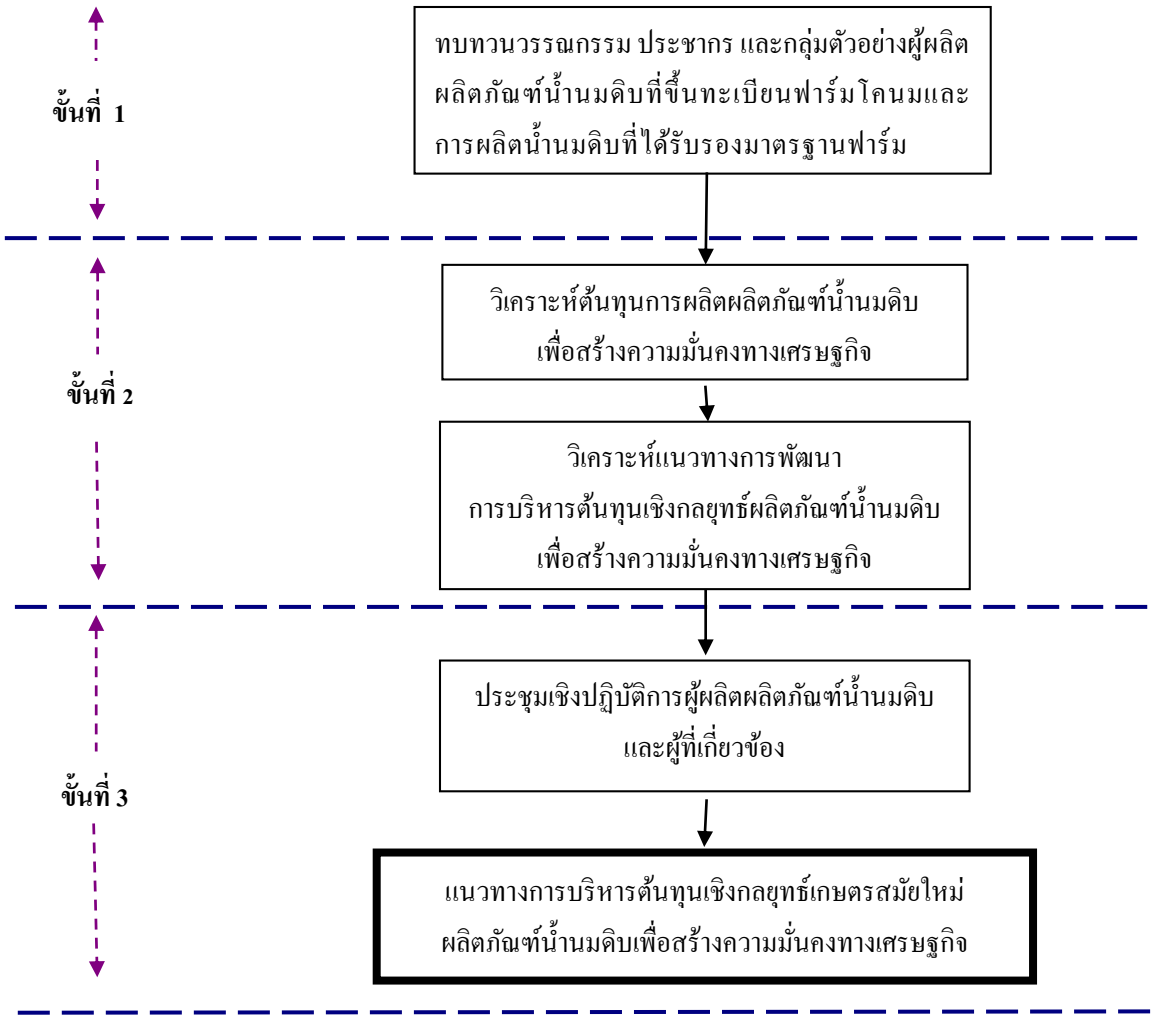

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยประยุกต์ (applied research)

เครื่องมือการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือ

1. เครื่องมือการวิจัยที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1.1 แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทการจัดทำบัญชีของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด (close-ended question) ทั้งแบบเลือกตอบและแบบแสดงความคิดเห็นเป็นระดับตามเกณฑ์ที่กำหนด และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อให้ผู้ตอบให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (open-ended question) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ

2. การพัฒนาเครื่องมือ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อให้เกิดความแม่นยำของเครื่องมือในการวัด โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จำนวน 3 ท่าน แล้วจึงนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป [5]

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้คือ

1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจภาคสนาม โดยเข้าไปสอบถามโดยใช้เครื่องมือวิจัยที่เตรียมไว้ล่วงหน้า เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทการจัดทำบัญชีของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ

2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 วิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (participant observation) โดยเข้าไปสังเกตการณ์และเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง และประชุมเชิงปฏิบัติการผู้วิจัย ตัวแทนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมได้จากหน่วยงานต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) และวิเคราะห์หา ค่าทางสถิติ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ บริบทการจัดทำบัญชีของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด (close-ended question) แบบเลือกตอบและคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อให้ผู้ตอบให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แบ่งเป็น 4 ตอน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดระดับความคิดเห็นโดยใช้มาตรวัด [6] แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) กำหนดช่วงระดับของความคิดเห็น ออกเป็น 5 ระดับ เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น มีการแบ่งอันตรภาคชั้นโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย [6]

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ต้นทุนตามระบบต้นทุนสมัยใหม่ และแนวทางการพัฒนาการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารต้นทุนเกษตรสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ จังหวัดกาญจนบุรี แบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบตามระบบต้นทุนสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบตามระบบต้นทุนสมัยใหม่จะนำการวิเคราะห์ต้นทุนซึ่งเป็นวิธีการคิดต้นทุนที่เรียกว่า การคิดต้นทุนตามฐานกิจกรรม (Activities Based Costing : ABC) มาใช้สำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ ซึ่งการคิดต้นทุนตามฐานกิจกรรมจะทำให้ได้ข้อมูลต้นทุนที่ถูกต้อง จึงสามารถรายงานกระบวนการปฏิบัติงานที่นำไปสู่การปรับปรุงในการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น และนำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดสรรต้นทุนทรัพยากรและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

จากการรวบรวมข้อมูลของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบในอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต้นทุนตามฐานกิจกรรม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ 1 รอบการผลิต หมายถึง ระยะเวลาประจำ 1 เดือน ได้ดังนี้

1. จำแนกต้นทุนทางตรง จะประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงและค่าแรงงานทางตรง

ตารางที่ 1 จำแนกต้นทุนทางตรง

วัตถุดิบทางตรง	จำนวน (บาท)	ค่าแรงงานทางตรง	จำนวน (บาท)
อาหาร	18,000.-	ค่าแรงงานในการเลี้ยงวัวนม (วันละ 500 บาท จำนวน 1 คน 30 วัน)	15,000.-
หญ้า	1,000.-	ค่าแรงงานในการรีดน้ำนม (วันละ 315 บาท จำนวน 1 คน 30 วัน)	9,450.-
รวม	**19,000.-**	**รวม**	**24,450.-**

2. จำแนกต้นทุนทางอ้อม

ต้นทุนทางอ้อมจะคิดเข้าเป็นต้นทุนของผลิตภัณฑ์โดยผ่านสาเหตุที่ทำให้เกิดต้นทุนที่เรียกว่า “ตัวผลักดันต้นทุน” (cost drivers) และนำมาคำนวณต้นทุนตามฐานกิจกรรม

ตารางที่ 2 จำแนกต้นทุนตามฐานกิจกรรม

กิจกรรม	ค่าใช้จ่าย/รอบ	ปริมาณตัวผลักดัน	ต้นทุนกิจกรรมต่อตัวผลักดันต้นทุน	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า/กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการคัดเลือกสายพันธุ์โค	375.-	0.4 ครั้ง/รอบ	937.50 บาท/รอบ	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการปรับปรุงพันธุ์โค	-	-	-	กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการจัดการสุขาภิบาลและการฉีดวัคซีนป้องกันโรค	16.67.-	0.5 ครั้ง/รอบ	33.34 บาท/รอบ	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการฉีดยาบำรุง	1,200.-	1 ครั้ง/รอบ	1,200 บาท/รอบ	กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการให้อาหารเสริม	4,000.-	30 ครั้ง/รอบ	133.33 บาท/รอบ	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการทำความสะอาดรางใส่อาหาร	75.-	60 ครั้ง/รอบ	1.25 บาท/รอบ	กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่าย/รอบ	ปริมาณตัวผลักดัน	ต้นทุนกิจกรรมต่อตัวผลักดันต้นทุน	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า/กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการเตรียมอุปกรณ์ในการรีดนม	252.50.-	1 ครั้ง/รอบ	252.50 บาท/รอบ	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการทำความสะอาดตัววัว	75.-	30 ครั้ง/รอบ	2.50 บาท/รอบ	กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการรีดน้ำนม	900.-	60 ครั้ง/รอบ	15 บาท/รอบ	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการขนส่งน้ำนม	900.-	60 ครั้ง/รอบ	15 บาท/รอบ	กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการทำความสะอาดถังใส่นม	75.-	60 ครั้ง/รอบ	1.25 บาท/รอบ	กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการจัดซื้ออาหาร	450.-	3 ครั้ง/รอบ	150 บาท/รอบ	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการผลิตอาหาร	1,000.-	15 ครั้ง/รอบ	66.67 บาท/รอบ	กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า
กิจกรรมการล้างทำความสะอาดคอกวัว	75.-	60 ครั้ง/รอบ	1.25 บาท/รอบ	กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า
	9,394.17.-			

ตารางที่ 3 คำนวณต้นทุนกิจกรรมต่อผลักดันต้นทุนให้ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ

วัตถุดิบทางตรง	19,000.-	จำนวนหน่วยการผลิต	ต้นทุนต่อกิโลกรัม
ค่าแรงงานทางตรง	24,450.-	(วันละ 200 กิโลกรัม รวมทั้งสิ้น ใน 1 รอบ	8.81.- (52,844.17/6,000)
ค่าใช้จ่ายการผลิต	9,394.17.-	6,000 กิโลกรัม)	
ต้นทุนการผลิตรวม	**52,844.17.-**		

ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ สามารถผลิตน้ำนมดิบได้ในระยะเวลา 1 รอบ จำนวน 6,000 กิโลกรัม ซึ่งราคาขายส่งให้กับบริษัทกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมกรับใหญ่-ท่ามะกา จำกัดและบริษัทอื่น ๆ ที่อยู่ในอำเภอท่ามะกา ในราคากิโลกรัมละ 18.50 บาท ฉะนั้น ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบจะมีกำไรจากผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ 9.69/กิโลกรัม (6,000 x 9.69 = 58,140 บาท)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จัดทำแนวทางการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ต้นทุนตามฐานกิจกรรมในการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ระบุให้เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า (value added activities) และกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า (non-value added activities) ประกอบกับการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างคณะผู้วิจัย และกลุ่มตัวแทนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบในอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ที่แบ่งเป็นกิจกรรมต่าง ๆ แยกกิจกรรมย่อยได้เป็น 14 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า จำนวน 6 กิจกรรม และเป็นกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าจำนวน 8 กิจกรรม ซึ่งการนำต้นทุนฐานกิจกรรมมาใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ ทำให้สามารถทราบต้นทุนที่แท้จริงของกิจกรรมต่าง ๆ ในการผลิต

ตารางที่ 4 แนวทางการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า	แนวทางการบริหารต้นทุนฯ (แนวทางเสริม)
1. กิจกรรมการคัดเลือกสายพันธุ์โค	กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ไม่จำเป็นต้องทำบ่อยครั้ง
2. กิจกรรมการจัดการสุขาภิบาลและการฉีดวัคซีนป้องกันโรค	ถ้าโคมีสุขภาพดี ปราศจากโรค การผลิตน้ำนมดิบก็สามารถผลิตได้ในปริมาณที่มาก
3. กิจกรรมการให้อาหารเสริม	เป็นการบำรุงให้โคผลิตน้ำนมได้เพิ่มมากขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น เป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าในการผลิตน้ำนมดิบ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า	แนวทางการบริหารต้นทุนฯ (แนวทางเสริม)
4. กิจกรรมการรีดน้ำนม	ควรปฏิบัติให้ถูกวิธีและถูกสุขลักษณะ รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการรีดนมทุกชิ้นเมื่อรีดนมเสร็จ
5. กิจกรรมการจัดซื้ออาหาร	ผู้ผลิตควรมีการเลือกอาหารอินทรีย์และอาหารหยาบที่เหมาะสมกับโค การซื้อในปริมาณมากจะสามารถต่อรองเพื่อขอส่วนลดจากผู้ขายได้ทำให้ลดต้นทุนการสั่งซื้อลงได้
6. กิจกรรมการผลิตอาหาร	ควรมีแปลงหญ้าหมุนเวียนสำหรับปล่อยโคเพื่อแทะเล็ม ผู้ผลิตควรมีพื้นที่เพื่อปลูกหญ้าเพราะการปลูกหญ้าใช้เองเป็นการลดต้นทุนในการซื้ออาหาร
กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า	**แนวทางการบริหารต้นทุนฯ**
1. กิจกรรมการปรับปรุงพันธุ์โค	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงพันธุ์โค ส่งผลต่อรายได้เพิ่มขึ้น
2. กิจกรรมการฉีดยาบำรุง	ควรลดจำนวนครั้งในการฉีดให้เหลือเท่าที่จำเป็น
3. กิจกรรมการทำความสะอาดรางใส่อาหาร	ควรลดจำนวนครั้งในการทำความสะอาดรางใส่อาหารลงให้เหลือเท่าที่จำเป็น จะช่วยทำให้ต้นทุนค่าแรงงานและค่าน้ำประปาลดลง
4. กิจกรรมการเตรียมอุปกรณ์ในการรีดนม	ควรมีการจัดเก็บอุปกรณ์ที่ถูกสุขลักษณะ ควรใช้สถานที่จัดเก็บอุปกรณ์ที่สามารถนำมาใช้งานได้สะดวก รวดเร็ว
5. กิจกรรมการทำความสะอาดตัววัว	ควรลดจำนวนครั้งในการล้างทำความสะอาดตัววัวลง หรือสามารถทำกิจกรรมร่วมกันกับกิจกรรมทำความสะอาดคอกวัว เพื่อประหยัดเวลาต้นทุนค่าแรงงานและค่าน้ำประปา
6. กิจกรรมการขนส่งน้ำนม	ผู้ผลิตควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อขนส่งน้ำนมดิบไปยังสหกรณ์ เพื่อลดต้นทุนในการขนส่งน้ำนมลง
7. กิจกรรมการทำความสะอาดถังใส่นม	ควรมีการทำความสะอาดให้ได้น้ำนมดิบที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน
8. กิจกรรมการล้างทำความสะอาดคอกวัว	ควรทำพร้อมกับกิจกรรมการเก็บมูลวัว เพื่อเป็นการลดต้นทุนและเวลา

กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าทั้งหมด 8 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ไม่จำเป็นและและบางกิจกรรมที่จำเป็น ฉะนั้นผู้ผลิตควรดำเนินกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าร่วมกันได้ในกิจกรรมเดียวกัน อาจลดขั้นตอนของกิจกรรมบางกิจกรรมลง เพื่อลดต้นทุน หรือเลือกกิจกรรมใหม่ เพื่อให้ได้วิธีการที่จะนำมาใช้ลดต้นทุนเพื่อลดต้นทุนในการผลิตน้ำนมดิบลง ส่งผลต่อผลกำไรที่สูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารต้นทุนเกษตรสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ จังหวัดกาญจนบุรี มีประเด็นที่จะนำมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 41-50 ปี มีระดับการศึกษาประถมศึกษา เป็นเจ้าของกิจการ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-5 คน

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกิจการ พบว่า กิจการส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนเลี้ยงโคนมทั้งจากทุนส่วนตัวและทุนภายนอก มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม มากกว่า 10 ปี มีที่ดินของโรงเรือนและที่ดินของแปลงหญ้าเป็นที่ดินตนเอง

เหตุผลในการเลี้ยงโคนมเพราะเป็นอาชีพที่มั่นคง มีการเลี้ยงโคนมแบบปล่อยในคอกแล้วตัดหญ้าให้กิน และแบบเลี้ยงแบบผูกยืนโรง มีวิธีการรีดนมวัวโดยใช้เครื่องรีดแบบ 2 หัว มีการรักษาโรคและการผสมเทียม โดยเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์

ผลการศึกษาบริบทการจัดทำบัญชีของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ พบว่า ผู้ผลิตทราบผลกำไร-ขาดทุน จากการผลิตน้ำนมดิบ ผู้ผลิตมีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ในการผลิตน้ำนมดิบ โดยบันทึกบัญชีด้วยมือ มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีเพื่อควบคุมรายจ่ายในการผลิตน้ำนมดิบ มีการจัดการภาระหนี้สินและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ และจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ทุกรายการ

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1. สามารถนำข้อมูลต้นทุนไปใช้ในการวางแผนบริหารจัดการเพื่อลดรายจ่ายและบริหารต้นทุนในการผลิตน้ำนมดิบ 2. สามารถนำข้อมูลต้นทุนไปวางแผนบริหารจัดการเพื่อการผลิตน้ำนมดิบในปีต่อไปให้มีกำไรที่มากขึ้น 3. สามารถนำข้อมูลต้นทุนไปวางแผนบริหารจัดการเพื่อเพิ่มรายได้การผลิตน้ำนมดิบ และ 4. สามารถนำข้อมูลต้นทุนไปวางแผนบริหารจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตน้ำนมดิบ ตามลำดับ

ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบตามระบบต้นทุนสมัยใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พบว่า ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบรวม เท่ากับ 52,844.17 บาท ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม เท่ากับ 8.81 บาท

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พบว่า กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่ามีทั้งหมด 6 กิจกรรม ผู้ผลิตควรมีการบริหารจัดการกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อรายได้และผลกำไรที่สูงขึ้น ส่วนกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่ามีทั้งหมด 8 กิจกรรม ผู้ผลิตควรดำเนินกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าร่วมกันในกิจกรรมเดียวกัน หรืออาจลดขั้นตอนของกิจกรรมบางกิจกรรมลง เพื่อลดต้นทุน หรือเลือกกิจกรรมใหม่ เพื่อให้ได้วิธีการที่จะนำมาใช้ลดต้นทุนเพื่อลดต้นทุนในการผลิตน้ำนมดิบลง ส่งผลต่อผลกำไรที่สูงขึ้น

อภิปรายผล

ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบตามระบบต้นทุนสมัยใหม่ครั้งนี้ของผู้ประกอบการน้ำนมดิบ/ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ/เจ้าของฟาร์มน้ำนมดิบที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบที่ได้รับรองมาตรฐานฟาร์ม อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบรวม เท่ากับ 52,844.17 บาท ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม เท่ากับ 8.81 บาท [7]

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พบว่า กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่ามีทั้งหมด 6 กิจกรรม ผู้ผลิตควรมีการบริหารจัดการกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อรายได้และผลกำไรที่สูงขึ้น ส่วนกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่ามีทั้งหมด 8 กิจกรรม ผู้ผลิตควรดำเนินกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าที่สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ในกิจกรรมเดียวกัน หรืออาจลดขั้นตอนของกิจกรรมบางกิจกรรมลง เพื่อลดต้นทุน หรือเลือกกิจกรรมใหม่ เพื่อให้ได้วิธีการที่จะนำมาใช้ลดต้นทุนเพื่อลดต้นทุนในการผลิตน้ำนมดิบลง ส่งผลต่อผลกำไรที่สูงขึ้น [8] ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณี ไชยพรรณ [9] ที่พบว่า การประยุกต์ใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ABC Costing นั้น ยังเกิดต้นทุนที่เป็นกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุนที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สหกรณ์โคนมและผู้ผลิตน้ำนมดิบสามารถใช้ผลการวิจัยการบริหารต้นทุนไปใช้จัดการต้นทุนการผลิตให้มีต้นทุนลดลงและรายได้เพิ่มขึ้น

1.2 ในยุคปัจจุบันภาครัฐสนับสนุนให้เกษตรกรปรับตัวเป็นเกษตรกรสมัยใหม่ ดังนั้นผู้ผลิตน้ำนมดิบควรนำโมบายแอปพลิเคชันสำหรับการบริหารต้นทุนการผลิตไปใช้ในการบริหารต้นทุนให้มีต้นทุนให้ต่ำกว่าคู่แข่งและสามารถสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขัน

1.3 รัฐบาลควรผลักดันและเพิ่มงบประมาณวิจัยสำหรับการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถนำไปลดต้นทุนหรือเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกร และหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้นแล้วควรมีวิธีการเผยแพร่ให้นวัตกรรมออกสู่เกษตรกรกลุ่มใหญ่ รวมถึงมีการฝึกอบรมให้นวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้เข้าถึงกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจริง

2. **ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป**

2.1 ควรขยายกลุ่มประชากรให้ครอบคลุมจังหวัดกาญจนบุรี

2.2 ควรขยายขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาให้ครบวงจรโดยการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการพัฒนาการผลิตให้สามารถยืดอายุน้ำนมดิบให้ยาวนานขึ้น ให้มีต้นทุนต่ำและปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น

2.3 ควรศึกษาโมเดลการยกระดับการเพิ่มมูลค่าการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบในประเทศไทยข้อเสนอวิจัยต่อยอด

2.4 ควรจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์มีการแชร์ข้อมูลการทำต้นทุนกันในกลุ่มเกษตรกรที่ทำในรูปแบบเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันเพื่อจัดทำเป็น Big Data เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ ทำนาย แนวทางการลดต้นทุนและการเพิ่มกำไร จนนำไปสู่ต้นแบบการทำธุรกิจให้เกษตรกรสามารถนำไปปรับเป็นแนวทางของตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

[1] เฟื่องฟ้า ศรีโนนยาง และวีรพัฒน์ เศรษฐ์สมบูรณ์. การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มโคนมขนาดการผลิต 1,000 ลิตรต่อวัน ในพื้นที่อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มข 2554; 4; 2; 35-48.

[2] กนกวรรณ กิ่งผดุง และสุจินต์ วุฒิชัยวัฒน์. การประยุกต์ต้นทุนฐานกิจกรรมใช้กับกระบวนการผลิตนมพาสเจอร์ไรซ์ กรณีศึกษาในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก. Veridian E-Journal. Silpakorn University 2560; 10(1);1667-1679.

[3] สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี. ข้อมูลผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมดิบ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 28 กันยายน 2560]. เข้าถึงได้จาก: http://pvlo-knr.dld.go.th/.

[4] Yamane, T. Statistics: An Introductory Analysis (3rd ed): USA: Harper & Row; 1973

[5] วิไลพร วรจิตตานนท์. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อทบทวนวิชาการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์เรื่องคุณภาพของแบบทดสอบสำหรับนักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง [รายงานการวิจัย]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง; 2549

[6] Likert, Rensis. A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology. 1932; 22(140); 1-55.

[7] จุฑารัตน์ รัตนพลแสน และสาธิต อดิตโต. การจัดการการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อยในจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ; 9 มีนาคม 2561; มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: 2561. 1188-1196.

[8] ภรภัทร ไชยสมบัติ และนราวุธ ระพันธ์คำ. แนวทางลดต้นทุนในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร; วารสารบัณฑิตศึกษา 2561; 15(71); 14-22.

[9] จารุวรรณี ไชยพรรณ, พิชญาภา พริ้มพราย, พงศ์พัชร บัวเพ็ชร และรวิศ คำหาญพล. การประยุกต์ใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ABC Costing ในการผลิตหมวกยางพารา กรณีศึกษา:วิสาหกิจชุมชนสวนเกษตรอินทรีย์ภูสิบแสน(ต้นแบบ). วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562; 9(1): 118-126.

รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

Administration Model to Strengthen Accountability of Schools under the Lopburi Primary Educational Service Area Office

ภัสยกร เลาสวัสดิกุล* และ สรรชัย ชูชีพ
Phatsayakorn Laosawasdikul* and Sunchai Chucheep

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 15000
Educational Administration program, faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, 15000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sayakorn@gmail.com, sunchai6665@gmail.com

Received: 16 May 2020, **Revised**: 1 July 2020, **Accepted**: 31 August 2020

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี และ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำนวน 353 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในทุกรูปแบบมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ในทุกรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผลการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของแต่ละรูปแบบ เมื่อเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ แบบการเมือง รองลงมาคือ แบบเพื่อนร่วมงานและแบบวัฒนธรรมที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน และ 2) รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ที่เหมาะสมจากการวิจัย คือ รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้แบบการเมืองโดยใช้เพื่อนร่วมงานและวัฒนธรรมเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ซึ่งมีจุดเน้นของรูปแบบคือการบริหารแบบการเมืองผสมผสานแบบเพื่อนร่วมงานและวัฒนธรรม

คำสำคัญ : รูปแบบ การบริหาร ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

Abstract

The objective of this research were 1) to study the current and desirable states of administration to strengthen accountability of school under the Lopburi primary educational service area office and 2) to develop the administration model to strengthen accountability of school under the Lopburi primary educational service area office. The study applied a mixed method approach. The sample were administrators and teachers under the Lopburi primary educational service area office. The instruments used in this study were questionnaire and the evaluation form to testify appropriateness and feasibility of the model. The data were analyzed by frequency, percentage, average, standard deviation, priority needs index (modified) and content analysis.

The research results showed that: 1) the current states in every model ware performed at the moderate and desirable states in every model were performed at the high level. The priority needs index of each model when descending order were political style, inferior were colleagues and cultural style that have equal priority needs index. 2) the administration model to strengthen accountability of school under the Lopburi primary educational service area office that appropriate from the research results was administration model to strengthen accountability by political style with colleagues and cultural based (SAPCC model) of school under the Lopburi primary educational service area office. The focus of the model was political style administration combined with colleagues and cultural style.

Keywords : Model, Administration, Accountability

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 รัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างมากส่งผลให้ประชากรในวัยเรียน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น แต่ยังเข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคนและมีปัญหาการออกกลางคันอยู่บ้าง นอกจากนี้ประชากรที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานแม้จะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่จำนวนแรงงานที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่จำนวนมาก จึงต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และมีมาตรการต่าง ๆ ให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ [5]

และจากงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษาต่อสัมฤทธิผลของนักเรียน ได้สรุปว่าปัญหาหลักที่ประเทศไทยต้องเร่งแก้ไขคือการยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ซึ่งปัจจุบันกำลังประสบปัญหาด้านคุณภาพอย่างรุนแรง ดังที่สะท้อนให้เห็นจากคะแนนสอบที่ตกต่ำของเด็กไทยในการทดสอบในระดับนานาชาติ เช่น PISA โดยเน้นศึกษาประเด็นหลักในเรื่องความโปร่งใสทางด้านการเปิดเผยข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่อสาธารณะ (transparency) โครงสร้างแรงจูงใจ (incentive system) กลไกความรับผิดรับชอบที่ผูกกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (accountability) และความมีอิสระในการบริหารจัดการของโรงเรียนในเรื่องหลักสูตร งบประมาณ(autonomy) ผลการวิจัยพบว่าการเพิ่มแรงกดดันโดยการกำหนดให้โรงเรียนต้องเปิดเผยข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่อสาธารณะ เพื่อให้ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ สามารถตรวจสอบได้ง่ายนั้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพของโรงเรียนเพิ่มขึ้น [1] ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวนี้จะเห็นว่าความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา “ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Accountability” หมายถึงพันธะผูกพันที่จะต้องรายงานและตอบคำถามเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ อีกทั้งสามารถเพิ่มหลักการความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้มาใช้ในการบริหารจัดการด้วยเหตุผล หลายประการ การบริหารที่มุ่งผลลัพธ์ ความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระ การให้ความสำคัญกับความโปร่งใสในฐานะที่เป็นลักษณะสำคัญของความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ [3]

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการโดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ยังไม่มากนัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ซึ่งผลของการวิจัยจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และยังเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดลพบุรีให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำนวน 3,011 คน และนำมาคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 353 คน และกำหนดสัดส่วนผู้บริหารต่อครูเป็น 40 : 60 เพื่อให้ได้สัดส่วนในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม และทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

จากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม คือ 1) ศึกษาข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยรวบรวมและสังเคราะห์แล้ว โดยใช้รูปแบบการบริหาร 3 รูปแบบ แต่ละรูปแบบมีองค์ประกอบการบริหาร 8 องค์ประกอบ และแนวคิดการ เสริมสร้างคามรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ 5 ด้าน 2) กำหนดโครงสร้างเชิงเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงของแนวคิดรูปแบบการบริหารกับแนวคิดการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ 3) หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม (Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากการทดลองใช้ในประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่า 0.987 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่า 0.973

การวิเคราะห์ข้อมูลมีกระบวนการ คือ 1) ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ทำการวิเคราะห์ค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 3) ใช้สถิติวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Need Index : PNIModified) ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี และนำค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาทำการการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี โดยมีกระบวนการคือ 1) นำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นมาทำการร่างรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี 2) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย 3) ทำการสนทนากลุ่มย่อม (Focus group Technique) โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ 4) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดทำเป็นรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรีฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 353)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1) ผู้บริหารสถานศึกษา	141	39.94
2) ครู	212	60.06
2. เพศ		
1) ชาย	174	49.30
2) หญิง	179	50.70
3. วุฒิการศึกษา		
1) ปริญญาตรี/เทียบเท่า	199	56.37
2) สูงกว่าปริญญาตรี	154	43.63
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1) น้อยกว่า 10 ปี	77	21.81
2) 10 - 20 ปี	118	33.43
3) มากกว่า 20 ปี	158	44.76
5. ขนาดของสถานศึกษา		
1) ขนาดเล็ก (นักเรียน 1 - 120 คน)	133	37.68
2) ขนาดกลาง (นักเรียน 121 - 300 คน)	128	36.26
3) ขนาดใหญ่ (นักเรียน 301 คนขึ้นไป)	92	26.06

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 60.06 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.70 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 56.37 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.76 และปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 37.68

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ในภาพรวม จำแนกตามรูปแบบการบริหาร

การบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้	**สภาพปัจจุบัน**		ลำดับค่าเฉลี่ย	**สภาพที่พึงประสงค์**		ลำดับค่าเฉลี่ย	**PNi**	**ลำดับความสำคัญ**
	$\overline{X}$ S.D.	ระดับ		$\overline{X}$ S.D.	ระดับ			
รูปแบบที่ 1 แบบเพื่อนร่วมงาน	3.41 (0.59)	ปานกลาง	2	4.17 (0.64)	มาก	2	0.22	2
รูปแบบที่ 2 แบบการเมือง	3.27 (0.53)	ปานกลาง	3	4.02 (0.55)	มาก	3	0.23	1
รูปแบบที่ 3 แบบวัฒนธรรม	3.42 (0.54)	ปานกลาง	1	4.18 (0.56)	มาก	1	0.22	2

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสภาพปัจจุบันในทุกรูปแบบมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ รูปแบบวัฒนธรรม รูปแบบเพื่อนร่วมงาน และรูปแบบการเมือง ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ในทุกรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ รูปแบบวัฒนธรรม รูปแบบเพื่อนร่วมงาน และรูปแบบการเมือง ตามลำดับ และผลการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของแต่ละรูปแบบ เมื่อเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ แบบการเมือง รองลงมาคือ แบบเพื่อนร่วมงานและแบบวัฒนธรรมที่มีค่าค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน

จากนั้น จึงทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ในรายด้านทั้ง 8 ด้าน สรุปผลได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการจัดลำดับความสำคัญของค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

องค์ประกอบของการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้	**รูปแบบการบริหาร (Type of model)**		
	แบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Models)	**แบบการเมือง (Political Models)**	**แบบวัฒนธรรม (Cultural Models)**
1. ระดับในการกำหนดเป้าประสงค์ (Level at which goals are determined)	ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับโรงเรียน	ระดับโรงเรียนหรือระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็ได้
เฉลี่ย	($PNI_{modified}$ = 0.23)	($PNI_{modified}$ = 0.25)	($PNI_{modified}$ = 0.22)
2. กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ (Process by which goals are determined)	ใช้วิธีการตกลงร่วมกันของผู้บริหารและครู	การบริหารความขัดแย้ง	ใช้ค่านิยมร่วมเป็นฐาน
เฉลี่ย	($PNI_{modified}$ = 0.27)	($PNI_{modified}$ = 0.23)	($PNI_{modified}$ = 0.20)
3. ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และการตัดสินใจ (Relationship between goals and decisions)	ตัดสินใจโดยใช้เป้าประสงค์ที่ตกลงร่วมกัน	ตัดสินใจโดยใช้เสียงข้างมาก	ตัดสินใจที่เป้าประสงค์ในระดับโรงเรียนหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็ได้
เฉลี่ย	($PNI_{modified}$ = 0.27)	($PNI_{modified}$ = 0.22)	($PNI_{modified}$ = 0.26)
4. ลักษณะของกระบวนการตัดสินใจ (Nature of decision process)	ตัดสินใจโดยเพื่อนร่วมงาน	ตัดสินแบบการเมือง	ตัดสินใจโดยใช้เหตุผลในกรอบของค่านิยม
เฉลี่ย	($PNI_{modified}$ = 0.15)	($PNI_{modified}$ = 0.24)	($PNI_{modified}$ = 0.26)
5. ลักษณะของโครงสร้าง (Nature of structure)	เป็นแนวราบหรือแนวนอบ	มีการจัดตั้งหน่วยงานย่อย	เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรม
เฉลี่ย	($PNI_{modified}$ = 0.24)	($PNI_{modified}$ = 0.26)	($PNI_{modified}$ = 0.24)
6. ความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม (Links with environment)	การตัดสินใจร่วมทำให้ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ไม่ชัดเจน	มีกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นหน่วยงานภายนอกที่ไม่คงที่	ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความเชื่อ
เฉลี่ย	($PNI_{modified}$ = 0.15)	($PNI_{modified}$ = 0.11)	($PNI_{modified}$ = 0.16)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้	รูปแบบการบริหาร (Type of model)		
	แบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Models)	แบบการเมือง (Political Models)	แบบวัฒนธรรม (Cultural Models)
7. ภาวะผู้นำ (Style of leadership)	การแสวงหามติเอกฉันท์	การเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ไกล่เกลี่ย	เป็นผู้นำเชิงสัญลักษณ์
เฉลี่ย	($PNI_{modified}$ = 0.23)	($PNI_{modified}$ = 0.27)	($PNI_{modified}$ = 0.23)
8. รูปแบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง (Related leadership model)	เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	เป็นผู้นำการปฏิบัติงาน	เป็นผู้นำเชิงคุณธรรม
เฉลี่ย	($PNI_{modified}$ = 0.23)	($PNI_{modified}$ = 0.23)	($PNI_{modified}$ = 0.22)

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าการจัดลำดับความสำคัญของค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่มากที่สุดของแต่ละองค์ประกอบ คือ

1. ระดับในการกำหนดเป้าประสงค์ ควรกำหนดโดยระดับโรงเรียน
2. กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ ควรกำหนดโดยการใช้การตกลงระหว่างผู้บริหารกับครู
3. ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และการตัดสินใจ ตัดสินใจโดยใช้เป้าประสงค์ที่ตกลงร่วมกัน
4. ลักษณะของกระบวนการตัดสินใจ ควรตัดสินใจโดยใช้เหตุผลในกรอบของค่านิยม
5. ลักษณะของโครงสร้าง ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานย่อย
6. ความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม ควรขึ้นอยู่กับค่านิยมและความเชื่อ
7. ภาวะผู้นำ ควรเป็นผู้มีส่วนร่วมและการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย
8. รูปแบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง ควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน

เมื่อได้ผลลัพธ์ของดัชนีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร ผู้วิจัยจึงทำการร่างรูรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ฉบับที่ 1 ไปทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนาเป็นร่างฉบับที่ 2 เพื่อทำการจัดประชุมสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้แบบการเมือง
โดยใช้เพื่อนร่วมงานและวัฒนธรรมเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ที่เหมาะสมจากการวิจัยคือ รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้แบบการเมืองโดยใช้เพื่อนร่วมงานและวัฒนธรรมเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ซึ่งมีจุดเน้นของรูปแบบคือการบริหารแบบการเมืองผสมผสานแบบวัฒนธรรมและเพื่อนร่วมงาน โดยมีลักษะสำคัญ 8 ด้าน ได้แก่ 1) กำหนดเป้าประสงค์โดยระดับโรงเรียน 2) กระบวนการที่ใช้ในการกำหนดเป้าประสงค์เกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู 3) การตัดสินใจโดยใช้เป้าประสงค์ต้องเกิดจากจากตกลงร่วมกัน 4) มีการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลในกรอบของค่านิยม 5) มีโครงการการทำงานที่กระจายอำนาจโดยการจัดตั้งหน่วยงานย่อย 6) การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมขึ้นอยู่กับค่านิยมและความเชื่อของบุคลากร 7) ผู้นำต้องมีภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและเป็นผู้ใกล่เกลี่ยในการปฏิบัติงาน และ 8) ผู้นำต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้นำการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรได้

อภิปรายผล

การวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และผลการประเมินค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index modified : PNI modified) ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี พบว่า รูปแบบการบริหารที่มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันสูงสุด และมีระดับสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติสูงสุด คือ รูปแบบการบริหารแบบวัฒนธรรม แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแล้วรูปแบบที่มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ รูปแบบการบริหารแบบการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากในการที่จะเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้นั้น นโยบายจากส่วนกลางมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องมีการกำหนดให้มีความชัดเจน และการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชาที่เหมาะสม ทำหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนในโรงเรียนให้สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สอดคล้องกับงานวิจัยของเลอศักดิ์ เพชรสุก ที่กล่าวว่าการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่การจัดการศึกษาและการสร้างสุขภาพ จุดเริ่มต้นจึงจำเป็นต้องมุ่งไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาให้เป็นแกนนำหรือศูนย์กลางการสร้างสุขภาพพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านการศึกษาภายใต้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ครอบครัวของเด็ก โรงเรียน ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคม ที่มีความสำคัญยิ่งของการพัฒนาการประสานประโยชน์ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก เพื่อการนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาวะของชุมชน ดังนั้นการพัฒนาโรงเรียน จึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพ สร้างให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสุขภาพ เป็นการลดปัญหาสุขภาพ ส่งผลบวกต่อการเรียน ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงานจากทุกฝ่ายทั้งครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน [4] นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559) ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกด้วย [6]

2. รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมคือรูปแบบการบริหารแบบการเมืองโดยใช้เพื่อนร่วมงานและวัฒนธรรมเป็นฐาน (Political Style with Colleagues and Cultural Based) แสดงให้เห็นว่าการเมืองและนโยบายของรัฐมีผลต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ในขณะเดียวกันการรักษาความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานและการปรับโครงสร้างงานให้เข้ากับวัฒนธรรมของโรงเรียนแต่ละแห่งก็มีความสำคัญเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559) ที่ได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทุกระดับในสังกัดกระทรวงศึกษาในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยในยุทธศาสตร์ที่ 5 ได้เน้นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมุ่งปรับระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีความคล่องตัวในการบริหารงานมากยิ่งขึ้นทั้งกับสำนักงานเขตพื้นที่ และโรงเรียนทุกระดับให้มีความคล่องตัว และมีอิสระในการบริหารจัดการ และมีความเข้มแข็งรองรับการกระจายอำนาจ รวมทั้งปรับปรุงระบบการสนับสนุนการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา และการสร้างภาคีเครือข่ายทางการบริหารจัดการศึกษา [6] และสอดคล้องกับแนวคิดของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระ รุญเจริญ ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในประเทศไทย พบว่า ประเด็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเมื่อมีการกระจายอำนาจการบริหารในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียน จะยกประเด็นปัญหาด้านปัจจัย เช่น งบประมาณไม่พอ ครูไม่พอ และวัสดุอุปกรณ์ไม่พอ และยังพบว่าปัจจุบัน ชุมชนและสมาคมครูผู้ปกครอง มีส่วนร่วมเพียงการบริจาคเงินเป็นหลัก อีกทั้งการใช้คณะกรรมการโรงเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการศึกษายังไม่สามารถทำได้มากนัก [2] ทั้งนี้เป็นเพราะแนวคิดตามวัฒนธรรมการปฏิบัติเดิม ความรู้ ความสามารถและความชัดเจนในอำนาจหน้าที่รวมทั้งศักยภาพอื่นยังไม่มากพอ โดยเฉพาะในโรงเรียน

ห่างไกล โรงเรียนหลายแห่งเริ่มอยากได้แนวคิด หรือแนวทางการปฏิบัติจากคณะกรรมการโรงเรียนมากกว่าความช่วยเหลือด้านการเงิน จึงทำให้การดูแลช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากภาครัฐที่เป็นส่วนกลาง จะมีผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นไปตามระบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

รูปแบบการบริหารแบบการเมืองโดยใช้เพื่อนร่วมงานและวัฒนธรรมเป็นฐาน มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ใช้เพื่อการบริหารจัดการการศึกษาในโรงเรียนทุกประเภทและทุกขนาด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทั้งระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ระดับโรงเรียน ควรนำรูปแบบการบริหารดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ผู้โดยบริหารควรใช้วิธีการบริหารที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ในการบริหารโรงเรียน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนเชิงรุกในการลดจุดอ่อนและป้องกันอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารโรงเรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาระหน้าที่การบริหารงานในโรงเรียน 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งหากโรงเรียนต้องการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนให้อยู่ในระดับสูงขึ้น สิ่งที่จำเป็นต้องทำคือการยกระดับขีดความสามารถภายในองค์การ ทั้งในส่วนของบุคลากรและระบบการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นร่วมกันในกลุ่มของบุคลากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน คือ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และควรมีการพัฒนาส่งเสริมครูให้มีความเป็นครูมืออาชีพ เพื่อสนับสนุนครูท่านอื่น ๆ ในการร่วมมือกันในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนในภาพรวม สร้างเครือข่ายและใช้โอกาสที่ได้ในการประยุกต์การเรียนรู้จากสภาวะแวดล้อมที่ได้รับการสนับสนุน จะส่งผลให้การเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรมีนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการในการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่ควรมีบทบาทหลัก ในการเป็นศูนย์ประสานงานและบริหารจัดการเพื่อให้เกิดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการ เรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร ตลอดจนการวัดและประเมินผล และให้ดำเนินการในส่วนที่เป็น แนวนโยบายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่แล้วให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนที่มีบริบทในการศึกษาที่แตกต่างกัน เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะบริบทโรงเรียนประถมศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน โรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงทำให้ไม่ทราบว่าบริบทของสังกัดของโรงเรียนในแต่ละระดับมีผลต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของโรงเรียนที่แตกต่างกัน เช่น ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ โดยการนำรูปแบบดังกล่าวไปทำการทดลองใช้ในโรงเรียนที่เป็นตัวแทนในแต่ละขนาดโรงเรียน เพื่อนำผลการนำไปใช้มาวิเคราะห์ความเหมาะสมและปรับปรุงพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

[1] ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. ผลกระทบของการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษาต่อสัมฤทธิผลของนักเรียนไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย; 2555.

[2] ธีระ รุญเจริญ. สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศ ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ; 2545.

[3] รัชนา ศานติยานนท์ และคณะ. รูปแบบการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2544.

[4] เลอศักดิ์ เพชรสุก. การศึกษากระบวนการบริหารจัดการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปะกง [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต; 2550.

[5] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา; 2560.

[6] สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555 - 2559. [อินเทอร์เน็ต]. 2555[เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://www.thailibrary.in.th/2014/02/13/thai-edumaster-plan-11/

การสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์ : การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเพื่อสร้างวิถีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในบริบทโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Burmese Language Teaching for Communication for Thai Students on the Prachuap Khiri Khan Border: Cross-cultural Learning to Create Ways for a Peaceful Coexistence in the Context of Schools in Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1

ไพรัช มณีโชติ*
Pairath Maneechote*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77000
Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1, Prachuap Khiri Khan 77000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: chuap16@gmail.com

Received: 2 June 2020, **Revised:** 4 August 2020, **Accepted:** 5 August 2020.

บทคัดย่อ

ทักษะในศตวรรษที่ 21 ระบุให้การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Understanding) เป็นทักษะสำคัญของผู้คนในการสร้างความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การเรียนรู้วัฒนธรรมทางภาษาของประเทศเพื่อนบ้านเป็นมิติที่สำคัญช่วยให้เกิดการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มเป้าหมายเป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่มีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตชายแดนไทย-เมียนมา จำนวน 6 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ออกแบบการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทเชิงพื้นที่และความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร และขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักสูตรเสริม (Enrichment Program) จำนวน 13 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน 26 ชั่วโมง แบบประเมินทักษะพื้นฐานการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร จำนวน 20 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร จำนวน 10 ข้อ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 82 มีทักษะพื้นฐานในการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกระยะ เมื่อจบหลักสูตรผู้เรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม หลักสูตรเสริม

Abstract

According to skills indicated for the 21st century, cross-cultural understanding is an important skill in order for people to create a different cultural context for peaceful coexistence. Learning the cultural language of neighboring countries is an important dimension to help with effective communication. This research aims to study the results of Burmese language teaching for communication for Thai students on the Prachuap Khiri Khan Border. Target groups were 6 primary schools in Prachuap Khiri Khan primary educational service area office 1 which are located on the Thai-Myanmar border. The target groups were selected by purposive sampling in three steps:studying spatial context and need required for creating Burmese teaching courses for communication; applying the course; and evaluating teaching management respectively. Research tools included the Burmese language teaching course for communication which is an Enrichment Program with 13 units. Teaching duration was 26 hours with 20 itemsof Burmese language basic skills assessment for communication and 10 itemsof satisfaction survey of Burmese language teaching for communication.

The results showed that 82 percent of participants had basic skills in Burmese for communication in a high tendency at every stage. At the end of the course, the participants' learning outcome was at high satisfaction level.

Keywords : Burmese Language Teaching for Communication, Cross-Cultural Understanding, Enrichment Program

บทนำ

ประเทศไทยตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันประกอบด้วยพลเมืองที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างกันไปในทุกภาคทั้งด้านความเป็นอยู่ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในบางพื้นที่เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ดั้งเดิม บางกลุ่มก็เกิดจากการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นไปตั้งหลักแหล่ง สภาพปัจจุบันที่มีการเปิดการค้าในกลุ่มอาเซียน มีการเคลื่อนย้ายคนเพื่อประกอบอาชีพในหลาย ๆ พื้นที่ ซึ่งในการเคลื่อนย้ายกำลังคนจากหลายๆกลุ่มชาติพันธุ์หลายประเทศเข้ามาในประเทศไทย ส่งผลให้นักเรียนในกลุ่มชาติพันธุ์หรือต่างประเทศที่ เข้ามาพร้อมกับผู้ปกครองมีความแตกต่างทั้งเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต มีอัตราเพิ่มขึ้นด้วยการเรียนรู้ซึ่งกันจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังที่ได้กล่าวไว้ใน มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กล่าวว่า "*การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข*" และ มาตรา 29 กล่าวว่า "*สถานศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน*"[1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของรัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายการบริหารจัดการศึกษา โดยกำหนดนโยบายด้านจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง เน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะ ที่มีความยากลำบากในการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพประชากรวัยเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มที่ด้อยโอกาส กลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เช่น พื้นที่สูง ชายแดน ชายฝั่งทะเลเกาะแก่ง ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงของประเทศในระยะยาว

การเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นอุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา รวมถึงแสวงหาความรู้ ความใฝ่เรียนรู้ การรู้เรา รู้เขา เข้าใจผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจโลกกว้างเพื่อการปรับตัวให้อยู่ในท้องถิ่น ประเทศชาติอาเซียน และระดับโลกได้ โดยมี รากฐานของ 4 เสาหลักแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to Know) เป็นการพัฒนากระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติที่สามารถ ประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันและอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to Live together) ผู้เรียนจะต้องสามารถดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และ การเข้าใจตนเอง และผู้อื่นได้ [2][3]

การจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้นำความรู้สู่การปฏิบัติและดำรงตนอยู่ในสังคม พหุวัฒนธรรมได้อย่างเข้าใจตนเองและผู้อื่น ซึ่งการนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้นจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาในทุกระดับการศึกษาตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยทักษะสำคัญประการหนึ่งที่จะต้องพัฒนาเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ การทำความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (Cross–cultural understanding) หรือทักษะข้ามวัฒนธรรม (Cross–cultural skills) [4] เป็นทักษะการดำรงชีวิตของคนในสังคมภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การสื่อสารมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อการเชื่อมบริบทต่าง ๆ ทางสังคมให้เชื่อมต่อ และประสานกันอย่างสมดุล) ทักษะการสื่อสาร การเรียนรู้ในภาษาอื่น เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจ ยอมรับ และเคารพในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน และสามารถพัฒนาได้โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม [5]

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดในภาคตะวันตกแบ่งการปกครองเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี อำเภอสามร้อยยอด อำเภอกุยบุรี อำเภอเมือง อำเภอทับสะแก อำเภอเมือง อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย เรียงรายจากเหนือสู่ทิศใต้ และทุกอำเภอมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ในอดีต ที่ผ่านมามีเส้นทางการเดินทางผ่านเข้าออกทั้งสองประเทศตามชายแดนแห่งนี้อยู่หลายช่องทางซึ่งเป็นช่องทางตามธรรมชาติ มาจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ยกช่องทางด่านสิงขร เป็นจุดผ่อนปรนพิเศษด่านสิงขร เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนทั้งสองประเทศ ทำให้มีการเดินทางของชาวเมียนมาเข้ามาทำงานในเมืองประจวบคีรีขันธ์จำนวนมาก ส่วนใหญ่เข้ามาใช้แรงงานทั่วไป ตั้งแต่เป็นลูกเรือประมง ลูกจ้างก่อสร้าง ร้านอาหาร ปั๊มน้ำมัน ร้านขายของที่ระลึก และอื่นๆ ในการเข้ามาของแรงงานเหล่านี้ได้เข้ามาอยู่อาศัยใช้ชีวิตอยู่ในแทบทุกชุมชนของทุกอำเภอในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีจำนวน 21,723 คน[6] การเลื่อนไหลของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในประเทศไทยก็จะมีการอพยพครอบครัว บุตรหลานเข้ามาอาศัยอยู่ด้วยและส่งเข้าเรียนในโรงเรียนร่วมกับเด็กไทย สภาพดังกล่าวจึงนำมาสู่การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างชัดเจน จากฐานข้อมูลนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายหลักอยู่ 4 เชื้อชาติ คือ กลุ่มชาติพันธุ์พม่า มอญ กะเหรี่ยง และไทยใหญ่ ซึ่งพบว่ามีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์พม่ามากที่สุด จำนวนโรงเรียนในสังกัดที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์พม่า 68 โรงเรียน รองลงมาคือ มอญ กระเหรี่ยง และไทยใหญ่ นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์พม่าส่วนมากจะพบในคนไทยพลัดถิ่น กลุ่มมุสลิม มะริด หรือที่ เรียกว่า กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นพม่าเชื้อสายไทย โดยการเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป อาทิ กรีดยาง ประมง เกษตรกร และอุตสาหกรรม [7] โรงเรียนที่มีนักเรียนชาวเมียนมาเข้ามาเรียน มีความจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจในบริบทความแตกต่างทางวัฒนธรรมในลักษณะการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าอกเข้าใจ ทำนองที่ว่า “รู้เขา รู้เรา” อันจะนำไปสู่การปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าอกเข้าใจและช่วยป้องกันความขัดแย้งในที่สุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ตระหนักและมองเห็นความสำคัญดังกล่าวในการพัฒนาเด็กไทยให้มีความรู้ เข้าใจ สื่อสารกับเพื่อนบ้านต่างเชื้อชาติ จึงทำการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการสื่อสารพื้นฐานภาษาเมียนมาให้กับนักเรียนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันละกันอย่างเข้าใจ และได้จัดทำหลักสูตรภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์ขึ้นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีลักษณะเป็นหลักสูตรเสริม (Enrichment Program) โดยใช้เวลาเรียนในช่วง ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาเรียน ซึ่งสถานศึกษาได้กำหนดกิจกรรมขึ้นมาโดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ได้เผชิญกับสภาพจริงของชีวิต เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ได้ประสบการณ์ตรง ผู้เรียนได้ฝึกทักษะความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 [8] (ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน.2558 :บทคัดย่อ) กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยครูเจ้าของภาษา (Native Speaker) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงด้านทักษะทางภาษา สำเนียงภาษาที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมของชาวเมียนมาด้วยการซึมซับผ่านกิจกรรม ในหลากหลายมิติไปพร้อมกัน อาทิ การดำรงชีวิต การแต่งกาย และวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ทำให้เราเข้าใจเขามากยิ่งขึ้น โดยส่งเสริมให้โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายนำหลักสูตรไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางการพัฒนานักเรียนของพื้นที่ได้เรียนรู้ที่จะสื่อสารกันกับชาวเมียนมาในพื้นที่ได้อันจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ มีความไว้วางใจกันเอื้อเฟื้อต่อกัน และอาจพัฒนาต่อยอดสู่การประกอบอาชีพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 4 อำเภอ จำนวนโรงเรียน 120 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 4 อำเภอ จำนวนโรงเรียน 6 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 246 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เนื้อหา ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร แบ่งเป็น 13 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 คำทักทาย หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ร่างกาย หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ครอบครัว หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 จำนวนนับ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สี หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 อาหาร /ผัก/ ผลไม้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 สถานที่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 เวลา หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 สภาพอากาศ /ฤดูกาล หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 สุขภาพ หน่วยการเรียนรู้ที่ 11 เครื่องใช้ในบ้าน หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 สัตว์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 13 การเดินทาง/ยานพาหนะ

ระยะเวลา ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอ 26 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

ออกแบบขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้น

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น

1.1 ศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ ด้านสภาพทั่วไป สภาพความเป็นอยู่ ของนักเรียนและการประกอบอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในเขตบริการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึก นายจ้างหรือบุคคลที่แรงงานชาวเมียนมาอาศัยในสถานที่ใกล้เคียง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูพบว่า แรงงานชาวเมียนมาส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานจำทำงานเป็นลูกจ้างทั่วไป และส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนไทย จะใช้ภาษาเมียนมาในการสื่อสารกันในกลุ่ม แต่นายจ้างหรือคนที่ทำงานร่วมกันที่เป็นชาวไทยไม่สามารถทำความเข้าใจการสื่อสารนั้น บางครั้งทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน ในการจัดการเรียนการสอนครูประสบปัญหาด้านการสื่อสารกับนักเรียนชาวเมียนมา ต้องใช้ทักษะการถ่ายทอดความรู้เฉพาะกลุ่มและให้การดูแลเอาใจใส่ให้ได้รับการพัฒนาเท่าเทียมกับนักเรียนไทย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนเมียนมา แต่ก็พบความพยายามของโรงเรียนในการจัดการกับสภาพการณ์เช่นนี้ในหลากหลายมิติ อาทิ การจัดกิจกรรมดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเยี่ยมบ้าน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการสอนซ่อมเสริม

1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็น โดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดประชุมระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการปูพื้นฐานทักษะการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร พบว่า การพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาเมียนมา เป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้อย่าง

ได้ผล ผู้เกี่ยวข้องต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเบื้องต้น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารกันให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้น และมีข้อเสนอแนะให้สอนโดยครูชาวเมียนมา เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงทางภาษาจากเจ้าของภาษา และบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมในมิติอื่นร่วมด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร

2.1 กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดำเนินการโดยการระดมความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสื่อสารภาษาเมียนมาในพื้นที่ ประกอบด้วยเนื้อหา 13 หน่วยการเรียนรู้

2.2 ออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นการนำเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้มาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน จำนวน 13 แผน ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง องค์ประกอบหลักของแผน ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และผลการจัดการเรียนการสอน

2.3 ออกแบบระบบการวัดและประเมินผลกำหนดขอบข่ายการวัดและประเมินผล ดังนี้ 1) กระบวนการวัดและประเมินผล กำหนดระยะการประเมิน 3 ระยะ คือ ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดการเรียนการสอน 2) บทบาทหน้าที่ของผู้ที่ทำหน้าที่ในการวัดและประเมินผล 2 กลุ่ม คือ ภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิ และ 3) เครื่องมือวัดและประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินทักษะพื้นฐานการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร และแบบสอบถามความพึงพอใจ

2.4 วิพากษ์หลักสูตร จัดประชุมวิพากษ์หลักสูตร เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร ความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ผู้วิพากษ์หลักสูตรได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร จำนวน 1 คน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และ ครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 6 คน ผู้วิพากษ์หลักสูตรให้ความเห็นสอดคล้องกันในด้านความเหมาะสมของเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียน และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการประเมินผลที่ควรดำเนินการประเมินเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงถึงความก้าวหน้าของนักเรียน นอกจากนี้ยังเสนอแนะเรื่องการนิเทศ กำกับติดตาม ของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนา และช่วยให้การดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์

2.5 ปรับปรุงหลักสูตร นำผลการวิพากษ์หลักสูตรและข้อเสนอแนะไปปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

3.1 สร้างความเข้าใจร่วมกัน จัดประชุมชี้แจง และทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ผู้เข้าร่วมประชุม เป็น ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 12 คน

3.2 นำหลักสูตรไปใช้ นำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมีจุดเน้นให้สถานศึกษาออกแบบและการวางแผนการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดตารางการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทความพร้อมของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 4 อำเภอ จำนวนโรงเรียน 6 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 246 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทำการศึกษาผลการนำหลักสูตรไปใช้ ตามกระบวนการวัดและประเมินผล กำหนดระยะการประเมิน 3 ระยะ คือ ก่อนจัดการเรียนการสอน ระหว่างการจัดการเรียนการสอน และหลังการจัดการเรียนการสอน ผู้ที่ทำหน้าที่ในการวัดและประเมินผลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร

และแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งผ่านการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการหาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการหาคุณภาพพบว่า เครื่องมือมีคุณภาพตามเกณฑ์ คือ 0.5 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์ พบว่านักเรียนที่ได้รับการพัฒนาร้อยละ 82 มีทักษะพื้นฐานในการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกระยะ เมื่อจบหลักสูตรผู้เรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ดังแสดงในตารางที่ 1

2. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทักษะพื้นฐานการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน					
		ระยะที่ 1		ระยะที่ 2		หลังจบเนื้อหา	
		คะแนนที่ได้เฉลี่ย	ระดับ	คะแนนที่ได้เฉลี่ย	ระดับ	คะแนนที่ได้เฉลี่ย	ระดับ
246	20	12	พอใช้	15	ดี	15	ดี

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยของผลการสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร

ที่	รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	สรุปผล
1	เนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน	4.35	.71	ระดับมาก
2	เนื้อหาที่เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.44	.75	ระดับมาก
3	กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการฝึกปฏิบัติจริง	4.57	.69	ระดับมากที่สุด
4	กิจกรรมการเรียนมีความหลากหลาย น่าสนใจ	4.20	.80	ระดับมาก
5	ครูใช้สื่อการสอนช่วยให้เข้าใจได้ชัดเจน	4.22	.89	ระดับมาก
6	ครูมีการถ่ายทอดเนื้อหามีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.45	.76	ระดับมาก
7	ครูสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการเรียน	4.58	.98	ระดับมากที่สุด
8	ครูมีการสอดแทรกวัฒนธรรมเมียนมาในการสอน	4.38	.84	ระดับมาก
9	มีการประเมินผลการเรียนเป็นระยะ	4.22	.86	ระดับมาก
10	การมีผู้ช่วยครู และนักเรียนชาวเมียนมา เป็นพี่เลี้ยงในการเรียน ส่งผลต่อการฝึกภาษาเมียนมาอย่างได้ผล	4.48	.96	ระดับมาก
	เฉลี่ยรวม	**4.38**	**.98**	**ระดับมาก**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการประชุมสะท้อนผลของผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนภาษาเมียนมาจากครูเจ้าของภาษา มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการฝึกพูด ผู้ปกครองนักเรียนสะท้อนคิดในแง่ที่เห็นความสำคัญของการรู้ภาษาเมียนมาของบุตรหลาน อยากให้บุตรหลานเรียนหนังสือและอยู่ร่วมกับเพื่อนต่างชาติได้อย่างเข้าใจกัน โรงเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การจัดหลักสูตรและสอนภาษาเมียนมาให้กับนักเรียน และอยากต่อยอดขยายผลให้ครูใน

โรงเรียนและนักเรียนระดับชั้นอื่นในโรงเรียนได้เรียนรู้ โดยการจัดทำหลักสูตรภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารที่เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียนนอกจากนี้ยังมีผู้ปกครองที่สนใจเข้ามาเรียนด้วย ทั้งยังได้เสนอให้โรงเรียนมีกิจกรรมนี้ตลอดไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนไทยในเขตชายแดนประจวบคีรีขันธ์ กระบวนการที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ออกแบบการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร และขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน แต่ละขั้นตอนมีความชัดเจนและต่อเนื่องกัน ผลจากการออกแบบกระบวนการวิจัยทำให้การดำเนินการวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ **ขั้นตอนที่ 1** การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็นที่เหมาะสมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ประสบปัญหาเรื่องการสื่อสารกับนักเรียนชาวเมียนมา หรือกับชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปัญหาหลักคือไม่เข้าใจภาษาที่สื่อสารกัน ส่งผลต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในมิติต่าง ๆ ดังนั้นจากการศึกษาเชิงพื้นที่และความต้องการจำเป็น พบข้อสรุปว่า การปูพื้นฐานทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพื่อให้นักเรียนทั้งสองฝ่ายและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการสื่อสาร และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในมิติอื่นๆ ในลำดับต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระราชวรเมธี และคณะ[9] ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลไกสู่การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาด้านไทยศึกษา พม่าศึกษา และศาสนศึกษาที่จะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยกับเมียนมา ผลการศึกษาพบว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารระหว่างกันและกัน โดยภาษาไทย ภาษาพม่า ภาษาศาสนา และ วัฒนธรรม เป็นลักษณะร่วมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สู่ความเข้าใจ เข้าถึง และปรับตัวในสถานการณ์อย่างใหม่ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมา และนำไปสู่ความเข้าใจ ความใส่ใจและการปรับตัวรวมทั้งเป็นกลไกในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพและการอยู่ร่วมกัน ได้อย่างเหมาะสม **ขั้นตอนที่ 2** การสร้างหลักสูตรการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร เป็นกระบวนการสร้างหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยการระดมความคิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการทั้งนี้ครูผู้สอนภาษาเมียนมา ผู้บริหาร ครูที่รับผิดชอบ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การจัดเนื้อหาให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และผู้เรียน ทำให้ได้หลักสูตรที่มีลักษณะหลักสูตรเสริม (Enrichment Program) จำนวน 13 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 26 ชั่วโมง การเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารครั้งนี้ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 8(2) ระบุว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) และมาตรา 9(6) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนาต้อง เข้ามามีหน้าที่และรับผิดชอบต่อกระบวนการจัดการศึกษา[10] และสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี [11] ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนไม่ใช่แค่นักการศึกษาหรือโรงเรียนเท่านั้น เพราะการจะทำให้เยาวชนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ (Quality Education for All) ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษา สอดคล้องกับ ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล[12] ที่ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม เสนอแนวคิดว่า การเลื่อนไหลของคนต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมในสังคมไทยที่มีมากขึ้น ทำให้การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกลายเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งของคนในสังคม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันทางการศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมประเภทหนึ่งที่เป็นแหล่งบ่มเพาะองค์ความรู้ และทักษะการดำรงชีวิตให้กับคนในสังคม จะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ในวัฒนธรรมของคนต่างกลุ่มให้เกิดขึ้น กลายเป็นสมรรถนะทางวัฒนธรรมหรือข้ามวัฒนธรรมของผู้เรียนได้ **ขั้นตอนที่ 3** การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในขั้นนี้กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย แนวดำเนินการ ขอบข่าย

เนื้อหา การวัดและประเมินผล ให้มีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน การนำหลักสูตรไปใช้เน้นการออกแบบแนวทางให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้ครบถ้วนโดยไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนปกติของโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูที่ได้รับมอบหมาย และผู้ปกครองในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 โรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารบรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระราชวรเมธี และคณะ[9] ที่ระบุว่าแนวทางการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นประการหนึ่ง ที่ต้องมีการกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวจนกระทั่งนำไปสู่การเรียนรู้อย่างเหมาะสม ในวิธีการที่หลากหลาย ผ่านการออกแบบการเรียนรู้ ชัด ตรง เหมาะสมภายใต้ความเป็นไปได้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการออกแบบการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

2. ผลการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร ในการวิจัยครั้งนี้ จัดการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนชาวเมียนมา ซึ่งเป็นเจ้าของภาษา และมีครูผู้รับผิดชอบเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแล ทั้งยังมีนักเรียนชาวเมียนมา คอยช่วยเหลือด้วย ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปได้อย่างราบรื่น ครูผู้สอนจะเน้นสร้างความเข้าใจกับคำศัพท์ตามหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติโดยตรง ไม่เน้นการท่องจำ แต่จะเน้นให้ฝึกพูดโดยตรง อธิบายด้วยท่าทาง ใช้สื่อใกล้ตัว จนนักเรียนเข้าใจความหมายนั้นๆ สอนในเรื่องที่ใกล้ตัวและนำไปใช้บ่อยๆ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถจดจำคำศัพท์และประโยคสื่อสารได้ง่าย นอกจากนี้การที่ครูชาวเมียนมาเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้สามารถออกแบบกิจกรรมและสื่อสาร ถ่ายทอดเนื้อหาการเรียนให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย ผลการจัดการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนแนวโน้มสูงขึ้นจากการประเมิน 3 ระยะ และเมื่อเรียนจบเนื้อหาตามหลักสูตร พบว่า นักเรียนร้อยละ 82 มีทักษะพื้นฐานในการใช้ภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร อยู่ในระดับ ดี และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับ ดี ผลจากการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสาร ส่งผลให้นักเรียนไทยมีทักษะพื้นฐานในการสื่อสารภาษาเมียนมาในชีวิตประจำวัน ได้เรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน สร้างความเข้าอกเข้าใจกัน และนำไปสู่การปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังอาจนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคต สอดคล้องกับข้อมูลภาคสนามของโครงการวิจัยของ นงเยาว์ เนาวรัตน์ และคณะ [13] ที่พบว่าการสอนภาษาและวัฒนธรรมพม่าโดยครูชาวพม่ามีผลสัมฤทธิ์ที่ดี ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนที่มีรากเหง้าหลากหลายและการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรมในบริบทเชิงพื้นที่และสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความก้าวหน้าในการริเริ่มจัดการศึกษาเพื่อสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ชายขอบของเมืองใหญ่และเมืองชายแดนของภาคเหนือ และสอดคล้องกับสมสกุล เบาเนิด และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ [14] ที่นำเสนอข้อสรุปแนวคิดจากการวิจัยว่าในการศึกษาพม่าศึกษาในมิติของภาษาทำให้เกิดอาชีพ รวมทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับพม่ามากขึ้นด้วยเช่นกัน และที่สำคัญทำให้เกิดความเข้าใจในเชิงวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตระหว่างกันมากขึ้นด้วย

3. ปัจจัยสนับสนุนให้การวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ ครั้งนี้ ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาต้องให้การสนับสนุนทุกปัจจัย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญในการพัฒนาภาษาสื่อสารของนักเรียนในโรงเรียน ต้องมีส่วนในการกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ทั้งยังต้องติดตามประเมินผลเป็นระยะ ครูที่รับผิดชอบต้องให้ความสนใจอย่างต่อเนื่องคอยช่วยเหลือครูเจ้าของภาษา ทั้งนี้ทุกฝ่ายจะต้องมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาต่อไป ในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาภาษาเมียนมาในครั้งนี้ทุกฝ่ายได้ให้ความสำคัญในภารกิจครั้งนี้อย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบได้ติดการการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการเก็บข้อมูลทุกระยะ มีการประสานทุกฝ่ายตลอดเวลา เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Michael W. Galbraith [15] กล่าวว่า แนวคิดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (community – based education) เป็นการศึกษาที่เติมเต็มชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้าน พร้อมทั้งเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชน ภาพของการจัดการศึกษาในอนาคตจึงมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในรูปแบบของการสร้างการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต ที่มีความยืดหยุ่น

และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของบุคคลและชุมชน เป็นเนื้อหาที่มีความทันสมัยซึ่งหมายถึงเท่าทันกับสถานการณ์ที่ชุมชนเผชิญอยู่ สามารถนำไปใช้ได้ในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง มีกิจกรรมที่เน้นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เน้นกระบวนการคิดและปฏิบัติจากการประยุกต์ใช้ความรู้จากประสบการณ์จริง

4. ข้อจำกัดที่พบในการวิจัยครั้งนี้ คือ การติดต่อประสานงานที่ใช้เวลามากเพื่อให้ได้ครูชาวเมียนมาเจ้าของภาษาที่แท้จริงมาสอนในโรงเรียน เนื่องจากในพื้นที่ไม่มีครูชาวเมียนมาที่มีประสบการณ์ในการสอน มีความรู้ความเข้าใจการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จึงจำเป็นต้องประสานหาข้อมูลจากเครือข่ายชาวเมียนมา แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ภาษาที่ใช้เพื่อการสื่อสารระหว่างคนต่างชาติกับคนไทยนั้นจำเป็นต้องฝึกให้เกิดเป็นทักษะซึ่งต้องใช้เวลาและฝึกอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังต้องให้นักเรียนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะเกิดความเคยชินจนรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติ เมื่อเจอคนชาวเมียนมาก็สามารถทักทายเป็นภาษาของเขาได้ และสามารถรับฟังกลุ่มคนชาวเมียนมาสื่อสารด้วยกันรู้เรื่องเข้าใจได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายผลในการวิจัยการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารให้กับนักเรียนทุกระดับทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาทุกอำเภอ ทั้งยังมีช่องทางเข้าออกที่เป็นจุดผ่อนปรนพิเศษที่ด่านสิงขร อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ มีชาวเมียนมาเข้ามาประกอบอาชีพมากมาย ทั้งที่ไปกลับและอยู่ประจำ

2) ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเมียนมาเพื่อการสื่อสารในเขตจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

3) ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาของประเทศเพื่อนบ้านให้กับนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชายแดน

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานทุกระดับต้องให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ การพัฒนาการสื่อสารภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของคนไทยที่สามารถสื่อสารกับเขาได้และเข้าใจในสิ่งที่กลุ่มคนเหล่านั้นสื่อสารด้วยกัน เป็นการสร้างวิถีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสงบสุข ไม่มีความรู้สึกว่าเขาเป็นชนกลุ่มน้อยเกิดความไม่ไว้วางใจต่อกันทั้งยังให้เพื่อนบ้านของเรามีความอบอุ่นคุ้นเคยกับการอยู่ร่วมกัน อันส่งผลส่งความสงบสุขในสังคมได้เช่นกัน โดยเฉพาะโรงเรียนควรจะมีกิจกรรมการเรียนภาษาเมียนมาอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือชาวบ้านที่สนใจ มาเรียน เป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : พริกหวาน กราฟฟิก; 2542

[2] พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558

[3] วิชัย วงษ์ใหญ่. “สี่เสาหลักของการเรียนรู้.” สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา; 2544.

[4] สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. 21st Century skills: ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. [อินเทอร์เน็ต].2562 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2562. จาก https://edu.pim.ac.th/;2562

[5] ลดาวัลย์ แก้วสีนวล. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม : ต่างสำเนียงแต่เสียงเดียวกัน (Cross-Cultural Communication). นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 2556.

[6] สำนักจัดหางานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. [อินเทอร์เน็ต].2561 [เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก www.innews.co.th.news

[7] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. ฐานข้อมูลนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. ประจวบคีรีขันธ์ : สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.2561

[8] ชนะสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน. ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ : แนวคิด แนวทาง แนวปฏิบัติ และข้อเสนอแนะ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 2559; 1(1): 1-11

[9] พระราชวรเมธี. กลไกสู่การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์: ไทยศึกษา พม่าศึกษาและศาสนศึกษา. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์. 2560

[10] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิก. 2542

[11] ประเวศ วะสี. “ปฏิรูปการศึกษาไทย: ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์และมาตรฐาน”วารสารข้าราชการครู. 2539; 16(4): 32-35.

[12] ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม. [ดิษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2561

[13] นงเยาว์ เนาวรัตน์ และคณะ. รายงานของโครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในพื้นที่ชายขอบ. กรุงเทพฯ : ส านักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2562

[14] สมสกุล เบาเนิด วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ การจัดการแรงงานต่างด้าวของสถานประกอบการแปรรูปอาหารทะเลใน อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร. Veridian e-Journal ฉบับ ภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 2560; 10(1): 1376-1393. 2560.

[15] McDonald, D. P., et al. .“Developing and managing cross-cultural competence within the Department of Defense: Recommendations for learning and assessment.”. Paper submitted to the DLO, October, 3.2008

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

Development of Student Activities to Enhance Citizenship in Rajabhat Universities

วิณาภรณ์ แตงจุ้ย* และ รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม

Winaphorn Tangjui* and Ratchadaporn Ketanon Neawwheangtham

สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000

Development Education, Department of Education Foundation, Graduate School ,Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: paileaw@yahoo.com.au

Received: 26 June 2020**, Revised:** 1 August 2020**, Accepted:** 13 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์ความเป็นพลเมืองโดยวิเคราะห์ความเป็นจริงและความคาดหวังต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) พัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น 1)นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ จำนวน 400 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องความเป็นพลเมืองและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องกิจกรรมนักศึกษา จำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1)แบบสอบถามเพื่อใช้การศึกษาเพื่อศึกษาสถานการณ์ความเป็นพลเมืองโดยวิเคราะห์ความเป็นจริงและความคาดหวังต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ค่า (Rating Scale) ที่มีการตอบสนองคู่ (Dual –Reponse Format) และ2)แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือแบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structure Interview or Formal Interview) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็นหรือ Modified Priority Need Index (PNI Modified) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระสำคัญที่ได้จากการการรวบรวมข้อมูลในวิธีต่างๆ ทั้งจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนั้นมาทำการวิเคราะห์สาระ สร้างข้อสรุป และเรียบเรียงนำเสนอข้อมูลในประเด็นต่างๆ ในรูปแบบวิธีพรรณนา (Description)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการประเมินความเป็นจริงและความคาดหวังต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าสถานการณ์ความเป็นจริงความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก และสถานการณ์ความคาดหวัง ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI modified) เท่ากับ .17 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง/รู้จักหน้าที่ตนเอง มีดัชนีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสูงสุดเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็น ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น/จิตอาสา และ ด้านการเคารพกฎหมาย/กติกาในสังคม และ ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลตามลำดับ 2. รูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ (หกสร้าง) ดังต่อไปนี้ 1) ความตระหนัก (Awareness) 2) แรงจูงใจ (Motivation) 3) การมีส่วนร่วม (Participation) 4) เครือข่าย (Network) 5) สภาพแวดล้อม (Environment) 6) กิจกรรมนักศึกษา (Student Activities)

คำสำคัญ : ความเป็นพลเมือง กิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลับราชภัฏ

Abstract

This research aimed to 1) study the citizenship situation by analyzing the reality and expectation of student's citizenship in Rajabhat University. 2) developing model of student activities to enhance citizenship in Rajabhat University. The sample group used in this research was 1) 400 undergraduate students in Rajabhat Universities nationwide 2) experts on citizenship and experts in student activities, amount 10 persons. The instruments used in the research were 1) a questionnaire for studying the situation of citizenship by analyzing the reality and expectations of citizenship of students in Rajabhat University, a 5-point rating scale with dual-response format and 2) the structure interview or formal interview. The statistic variables used to analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Modified Priority Need Index (PNI Modified) and content analysis. Data were analyzed and synthesized the essence from data collection in various ways both from documents and interviews. Then, all data had analyzed the substance, created conclusions and compiled information on various issues in term of descriptive method (Description).

The result found as follows: 1. In terms of reality assessment and expectation of student citizenship in Rajabhat University, it was found that the situation of reality of student citizenship level at Rajabhat University was high, student citizenship expectations level was high. The priority index of necessity (PNI modified) was 0.17. When considering at each aspect, it shown that student's responsibility to oneself / to know oneself had the highest priority index for enhancing citizenship in Rajabhat University. Following by social responsibility and participation in local development / volunteering index. Then, the respect for law / regulation in society index. Finally, the respect for the rights of others and acceptance of the difference between people index, respectively. 2. Student activities model to enhance citizenship at Rajabhat University has consist of six factors, called "Hok Sang": 1) Awareness, 2) Motivation, 3) Participation, 4) Network, 5) Environment, and 6) Student Activities.

Keywords : Citizenship, Student Activities, Rajabhat University.

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี สืบเนื่องมาจากผลมาจากการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาที่เรียกว่า กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องจากการพัฒนาก่อให้เกิดปัญหาระดับโลกที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดซึ่งได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และปัญหาโรคระบาด เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมนุษย์กำลังเผชิญกับปัญหาเหล่านี้

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการพัฒนาเกิดขึ้นในหลายด้าน จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันมาจากผลพวงจากการพัฒนาโดยเฉพาะ ในด้านเศรษฐกิจและสังคม อย่างเห็นได้ชัดเจน แต่เนื่องจากผลของการพัฒนาทำให้ประเทศไทยต้องประสบหลายด้าน โดยเฉพาะด้านคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา [1]กล่าวว่าสังคมไทยในปัจจุบันยังมีความเปราะบางด้านคุณธรรมจริยธรรม เห็นได้จาก ปัญหาในสังคมไทย ตั้งแต่ปัญหาเล็กไปถึงปัญหาใหญ่อันเป็นผลพวงมาจากผลเสียของการพัฒนาที่ผ่านมา เช่น การไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบและจริยธรรมในสังคม การทุจริตคอรัปชั่น การก่ออาชญากรรม การเสพและการค้ายาเสพติด ขาดความสามัคคีและมีความแตกแยกทางด้านความคิด จากที่กล่าวมาทำให้สังคมไทยต้องกลับมาทบทวนว่า สาเหตุหลักของปัญหาคืออะไร ซึ่งคำตอบของปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนเกิดจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแต่ไม่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงทำให้ต้องกลับมาทบทวนการมุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนามนุษย์และสังคม เช่น ประเทศเยอรมนี สหรัฐอเมริกา แคนนาดา อังกฤษ ประเทศเหล่านี้ได้นำรูปแบบและวิธีการสร้างความเป็นพลเมืองมาใช้ในการสร้างสังคมเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน เพื่อให้สังคมมีการพัฒนาจึงต้องมีการปลูกฝัง โดยการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองนั้นคือการเสริมสร้างให้คนในสังคม

ให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพในสังคม ซึ่งมีความหมายมากไปกว่าผู้ที่มีบทบาทหน้าที่เพียงแค่รับสั่งจากรัฐและทำตามกฎหมายเท่านั้น คนที่เป็นพละกำลังของบ้านเมืองไม่เป็นภาระให้กับคนอื่นแต่สามารถพึ่งตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ ซึ่งหากคนในสังคมมีความเป็นพลเมืองก็จะทำให้ประเทศนั้นมีการพัฒนาที่ดีและยั่งยืน

ทั้งนี้ในการพัฒนาคน สถาบันอุดมศึกษาถือว่าเป็นสถาบันที่สร้างกำลังคนระดับสูงให้กับประเทศ โดยจากตัวเลขของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปี 2562 จำนวน 2.96 แสนคน [2] จากตัวเลขทำให้เห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการผลิตกำลังคน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิด มุ่งสร้างคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงเพื่อนำมาพัฒนาประเทศให้มีความเจริญ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาโดยมีพันธกิจหลักที่สำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศและท้องถิ่น โดย ปธาน สุวรรณมงคล [3] ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏไว้ว่า มีบทบาทสำคัญในด้านการเรียนการสอนต่อท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ข้อ (4) ว่า ..เรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาและนักการเมืองท้องถิ่นให้มีจิตสำนึกประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการบริหารงานพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม.. ทำให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏมุ่งให้ความสำคัญในการให้ความรู้และพัฒนาในระบบและนอกระบบการศึกษาปกติกับทุกภาคส่วนของท้องถิ่น ทั้งนี้ จากความคิดเห็นของนักรัฐศาสตร์ทั่วโลกมองเห็นสอดคล้องว่า ท้องถิ่นคือส่วนที่เหมาะสมสำหรับการอำนวยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างใกล้ชิดที่สุด ท้องถิ่นจึงเป็นส่วนที่สำคัญและเหมาะสมที่สุดสำหรับการฝึกฝนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกิจการบ้านเมืองที่สามารถพัฒนาต่อไปเป็นพลเมืองที่แข็งขันของประเทศชาติได้ [4] ดังนั้นการเริ่มต้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองจึงต้องเริ่มที่ท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นเป็น เวทีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการฝึกฝนความเป็นพลเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มระดับอุดมศึกษา แต่เนื่องจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏยังคงมีปัญหาในเรื่องการขาดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในบางประการ โดยสะท้อนได้จากงานวิจัยของ รสสุคนธ์ มกรมณี [5] พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทานั้นโดยภาพรวม กระทำพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเป็นบางครั้ง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ เคารพความแตกต่าง เคารพกฎกติกา เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค มีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้ ทั้งนี้นักศึกษาไม่เคยมีส่วนร่วมทำงานในองค์กรหรือกลุ่มงานต่างๆ เพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานั้น เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นพลเมืองที่นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพึ่งมีก่อนจะออกไปเป็นบัณฑิตเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและท้องถิ่น

ดังนั้นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจึงควรได้รับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามสร้างพลเมืองจะไม่เน้นการเรียนการสอนในชั้นเรียน แต่ผู้สอนต้องพัฒนาการสอนในรูปของกิจกรรมและการลงมือปฏิบัติ หรือการเรียนการสอนผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล [6]ได้กล่าวว่าคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองนี้ไม่ได้เกิดขึ้นมาได้โดยการฟังบรรยาย หรือการสอนด้วยการพูดให้ฟัง หากเรียนรู้และฝึกฝนโดยการใช้กิจกรรมและการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดได้และพัฒนาคุณสมบัติเหล่านี้ให้มีขึ้นมาได้ด้วยตนเอง จึงทำให้เห็นว่ากิจกรรมนักศึกษานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความเป็นพลเมือง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในประเด็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อพัฒนากิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี ให้นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์ความเป็นพลเมืองโดยวิเคราะห์ความเป็นจริงและความคาดหวังต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. พัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็นหรือ (PNI Modified) และใช้การวิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัย

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งหมด 38 แห่ง จำนวน 474,955 คน

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมด 38 แห่ง ที่ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด [7] จำนวน 400 คน

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องความเป็นพลเมืองและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องกิจกรรมนักศึกษา จำนวน 10 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย

1. แบบสอบถามสถานการณ์ความเป็นพลเมืองโดยวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงและความคาดหวังต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview or Formal Interview) เก็บข้อมูลเชิงลึกกับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานักวิชาการด้านการสร้างความเป็นพลเมืองหรือกิจกรรมนักศึกษา

3. แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อการประเมินรูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินและรับรองรูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้าน 4 ด้าน 1) ความเหมาะสม 2) ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ 3) ความสอดคล้อง 4) การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์ความเป็นพลเมืองโดยวิเคราะห์ความเป็นจริงและความคาดหวังต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 17- 19 ปี จำนวน 196 คิดเป็นร้อยละ 49.00 ชั้นปีที่กำลังศึกษาส่วนใหญ่คือชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 คณะที่นักศึกษาส่วนใหญ่สังกัด คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 และภูมิลำเนาของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคใต้ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50

สถานการณ์ความเป็นพลเมืองโดยวิเคราะห์ความเป็นจริงและความคาดหวังต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าสถานการณ์ความเป็นจริงความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.87) และสถานการณ์ความคาดหวัง ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.44) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากับ .17 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง/รู้จักหน้าที่ตนเอง มีดัชนีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสูงสุดเป็น

ลำดับแรก (.20) รองลงมาเป็น ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น/จิตอาสา (.17) และ ด้านการเคารพกฎหมาย/กติกาในสังคม (.16) และ ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (.15)

2. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

จากข้อมูลเชิงปริมาณได้จากการสำรวจ (PNI modified) นี้จึงนำผลที่ได้ค้นพบมาเป็นรูปแบบในการศึกษาและพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิยาลัยราชภัฏพบว่า มีองค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมือง 2) การสร้างแรงจูงใจ 3) การสร้างการมีส่วนร่วม 4) การสร้างเครือข่าย 5) การสร้างสภาพแวดล้อม และ 6) การสร้างกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสถานการณ์ความเป็นพลเมืองโดยวิเคราะห์ความเป็นจริงและความคาดหวังต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ.พบว่า สถานการณ์ความเป็นจริงความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.87) สถานการณ์ความคาดหวังความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.44) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากับ .17 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความเป็นพลเมืองในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง/รู้จักหน้าที่ตนเอง มีค่าลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก (.20) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์[8] พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้ความยึดมั่นผู้นำกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย ในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมของการเป็นพลเมืองประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ได้แก่ การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสังคม การใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รองลงมาเป็นด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น/จิตอาสา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (.17)สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวนีย์ พงศาพิชณ์ [9] พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่สามและลำดับที่สี่คือความเป็นพลเมืองในด้านการเคารพกฎหมาย/กติกาในสังคมและความเป็นพลเมืองในด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ (.16) และ (.15) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ [10] พบว่าด้านการเคารพกติกาและด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเด็นการยอมรับผลของการละเมิดกติกา และการยอมรับ/ปฏิบัติตามมติของเสียงข้างมากหรือคนส่วนใหญ่ในสังคม

2. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยได้นำผลจากข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในมาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ (หกสร้าง) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างความตระหนัก (Awareness) คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างรากฐานการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอย่างยั่งยืน จากแนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกล่าวว่า การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งสำคัญ โดยจากแนวทางตามหลักการเรียนการสอน คือ การสร้างความตระหนักในเรื่องความเป็นพลเมืองก่อนเพราะความตระหนักเป็นการทำให้เกิดความสำนึกของบุคคลที่เกิดจากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้หรือประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความพลเมือง การสร้างความตระหนักจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของนักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่พึ่งประสงค์ซึ่งได้แก่ การแจ้งวัตถุประสงค์ นโยบาย หลักการ และการให้ความรู้ สอดคล้อง

การศึกษาของ ภาสุดา ภาคาผล [11] พบว่า หนึ่งในคุณลักษณะของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยที่สำคัญ คือ มีความสำนึกและตระหนักรู้ รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองที่พึงกระทำและตระหนักถึงการมีฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

2.2 การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) จากแนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกล่าวว่า สิ่งที่สำคัญ ในการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ตระหนักในเรื่องความเป็นพลเมืองนั้น สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญคือการสร้างให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการกระทำหรือมีพฤติกรรมที่แสดงถึงวิถีแห่งประชาธิปไตย โดยแรงจูงใจหมายถึง การที่นักศึกษาได้รับการกระตุ้นปลุกเร้าจากปัจจัยต่างๆ เช่น ระบบร่างกาย ความคิด และสังคมสภาพแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น จนทำให้มีความมุ่งมั่นในการแสดงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐณิชา คงพันธ์ [12] พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด เท่ากับ .28 เพราะว่าแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์เป็นลักษณะความต้องการของบุคคลที่จะต้องแสดงออกพฤติกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนและผู้อื่นเป็นหลัก

2.3 การสร้างการมีส่วนร่วม (Participation) จากแนวคิดความเป็นพลเมือง แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง แนวคิดยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา แนวคิดกิจกรรมนักศึกษาและแนวคิดรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ กล่าวว่าเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริงผ่านทางกิจกรรมนักศึกษา การเข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับการศึกษาของ มิ่งขวัญ คงเจริญ[13] พบว่าองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบตนเอง/สังคม ความสามารถร่วมทำงานกับผู้อื่นได้ ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีวิถีชีวิตที่ไม่ส่งผลร้ายต่อชุมชน/สิ่งแวดล้อม และความสามารถแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

2.4 การสร้างเครือข่าย (Network) เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการทำกิจกรรม ซึ่งจากแนวคิดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองกล่าวว่า การให้การศึกษาโดยความสำเร็จของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง สิ่งที่มีความสำคัญประการหนึ่งนั้น คือ การมีเครือข่ายที่ประกอบไปด้วย สถาบันที่สำคัญในการทำหน้าที่ขัดเกลานักศึกษา ไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา เครือข่ายสังคม /ชุมชน และหน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่จะคอยให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง ในการช่วยเหลือและพัฒนานักศึกษาให้มีความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รงค์ บุญสวยขวัญ [14] พบว่า คุณลักษณะเชิงเนื้อหาที่เป็นตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัด การเมืองภาคพลเมือง ในบริบทประชาธิปไตยไทยมี 4 ลักษณะได้แก่ กลุ่มองค์กรหรือขบวนการทางสังคม คุณลักษณะผู้นำ คุณลักษณะสมาชิกและการเชื่อมโยงเครือข่าย

2.5 การสร้างสภาพแวดล้อม (Environment) จากแนวคิดความเป็นพลเมือง แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองและแนวคิดรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ กล่าวว่า ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นในสังคม การให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเป็นหนทางที่สำคัญ คือ ต้องมีการวางแผน การจัดการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนในการสร้างความเป็นพลเมือง อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประสบความสำเร็จ และเห็นความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมืองและสังคม จึงทำให้เห็นว่าการสร้างสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศรัญยุ หมั้นทรัพย์ [15] กล่าวว่า เมื่อกล่าวถึงการเมืองภาคพลเมืองย่อมหลีกเลี่ยงการพูดถึงพลเมืองที่มีประสิทธิภาพมีคุณภาพและมีความกระตือรือร้นไม่ได้ กระนั้นการพัฒนาคนและสร้างพลเมืองต้องใช้เวลาต่อเนื่อง และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานั้น การพัฒนาพลเมืองจึงไม่มีวิธีการใดเหมาะสมเท่ากับการบรรจุไว้เป็นนโยบายหลักบรรจุเป็นหลักสูตรการศึกษา พร้อมกับการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองที่สนับสนุนการสร้างพลเมืองเป็นแรงขัดเกลาทางสังคม เป็นแรงเสริมต่อกระบวนการเรียนรู้

2.6 การสร้างกิจกรรมนักศึกษา (Student Activities) จากแนวคิดความเป็นพลเมือง แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง แนวคิดยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา และแนวคิดกิจกรรมนักศึกษา ที่กล่าวว่า

โดยหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง จะไม่เน้นการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองแบบดั้งเดิมไม่ใช่การสอนด้วยการบรรยายแต่ผู้สอนต้องพัฒนาการสอนในรูปกิจกรรมและการลงมือปฏิบัติหรือการเรียนการสอนผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงและรับรู้ว่าเราทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและการคลี่คลายแก้ไขปัญหาโดยรูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. [16] พบว่า นักศึกษาที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมและรายด้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและงานวิจัยของปฐมาพร ยิ่งยวด [17] พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้สูงกว่าก่อนทดลอง

โดยกิจกรรมนักศึกษามีวัตถุประสงค์หลักคือ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง/ รู้จักหน้าที่ตนเอง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น/ จิตอาสา 3) ด้านการเคารพกฎหมาย/กติกาในสังคมและ 4) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่นและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่นักศึกษาได้แก่ 1) กิจกรรมคนดีศรีราชภัฏ 2) กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสังคม 3) กิจกรรมราชภัฏร่วมใจเคารพกฎหมาย และ 4) กิจกรรมราชภัฏร่วมสร้างสังคมให้น่าอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 กิจกรรมนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง/รู้จักหน้าที่ตนเองสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง/รู้จักหน้าที่ตนเองเป็นแนวทางที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด

1.2 กิจกรรมนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น/จิตอาสา เป็นอันดับที่สอง ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรมีการสนับสนุนส่งเสริมในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น/จิตอาสา

1.3 ควรเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความสนใจในกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ควรมีการศึกษาบทบาทของสถาบันหลักที่สำคัญซึ่งได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสังคม/ชุมชนว่ามีผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัยเอกชน/มหาวิทยาลัยรัฐบาล เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำมาพัฒนาความเป็นพลเมืองให้มีความเหมาะสมในแต่ละกลุ่ม

2.3 ควรนำผลงานวิจัยไปจัดกิจกรรมของนักศึกษาให้บูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

[1] อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. คุณธรรมนำความรู้.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พรีมาย;.2553.

[2] สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. สถิติการศึกษาของประเทศไทยปีการศึกษา 2562.กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ; 2562.

[3] ปธาน สุวรรณมงคล. บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏกับการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ 2557; 1:100-108.

[4] เอนก เหล่าธรรมทัศน์. แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน: สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2552 .

[5] รสสุคนธ์ มกรมณี และศุภานัน สิทธิเลิศ. พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2556;5 :78-79.

[6] ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. คู่มือการจัดกิจกรรมในรายวิชาเพื่อสร้าง พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เทคนิคการจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองสู่การปฏิบัติ.พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์;2556.

[7] บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาวิจัยโดยใช้รูปแบบ.[อินเตอร์เน็ต].กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; [เข้าถึงเมื่อ 24 กรกฎาคม 2560].เข้าถึงได้จาก: http://www.watpon.com/boonchom/development.pdf.

[8] ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์. การพัฒนาตัวบ่งชี้ความยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของการวัด. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.

[9] ชวนีย์ พงศาพิชณ์. ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในกรุงเทพมหานคร ปัญหาและแนวทางการส่งเสริม; วารสารมหาจุฬาวิชาการ 2560; 6:33-34.

[10] ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาธุรกิจบัณฑิตย์.กรงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์; 2556.

[11] ภาสุดา ภาคาผล. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้กิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย; วารสารVeridian E-Journal, Silpakorn University 2560;10:1914-1929.

[12] ณัฐณิชา คงพันธ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา]. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ; 2556.

[13] มิ่งขวัญ คงเจริญ. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย; วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ 2560; 18;110-112.

[14] รงค์ บุญสวยขวัญ. การเมืองภาคพลเมือง: ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอกการเมืองของพลเมือง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 2556;6:121-123.

[15] ศรัณยุ หมั้นทรัพย์. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: รากฐานของการเมืองภาคพลเมือง.พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า; 2550.

[16] ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขต ปัตตานี 2556 ;24:43-45.

[17] ปฐมาพร ยิ่งยวด. ผลการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562; 9: 153-154.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

The Development of an Instructional Model to Enhance Undergraduate Students' Ethics

ประสิทธิ์ คำพล และ อรพิณ ศิริสัมพันธ์
Prasit Khampol and Orapin Sirisamphan

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000
Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: prasit801@gmail.com

Received: 1 October 2020, **Revised**: 23 November 2020, **Accepted**: 30 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบความรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง แบบประเมินจริยธรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และเงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นค้นหาจริยธรรม (2) ขั้นตรวจสอบจริยธรรมตนเอง (3) ขั้นยืนยันจริยธรรม (4) ขั้นตรวจสอบจริยธรรมสังคม (5) ขั้นสะท้อนข้อตกลงร่วมกัน (6) ขั้นกำหนดกฎเกณฑ์จริยธรรม และ (7) ขั้นปฏิบัติตามจริยธรรม

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า (1) ผลการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็งของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จริยธรรม

Abstract

The research objectives were 1) to develop the instructional model to enhance undergraduate students' ethics, 2) to inspect the effectiveness of the instructional model to enhance undergraduate students' ethics, and 3) to evaluate and develop the instructional model to enhance undergraduate students' ethics. Thirty students enrolled in the Strong Citizen subject course in the first semester, the academic

year of 2019, were selected as the sampling group by using simple sampling technique. The research materials used in collecting the data were the instructional model manual, the lesson plan, the Strong Citizen course assessment, the students' ethics assessment and the students' satisfaction questionnaire for the instructional model. The means, S.D., t-test for dependent, and the content analysis were used in statistic analysis. The results revealed as the followings:

1. The instructional model to enhance students' ethics consisted of 4 elements; 1) the discipline, 2) the objectives, 3) the learning management strategies, and 4) the implementation condition. The instructional model consisted of 7 steps; 1) find ethics, 2) self-examination of ethics, 3) confirm ethics, 4) examining social ethics, 5) reflect the mutual agreement, 6) set ethical rules, and 7) comply with ethics.

2. The effectiveness inspection results revealed that: 1) the students' post-test scores in the Strong Citizen course were significantly higher than the pre-test scores at .05., 2) the students' ethics scores were significantly higher than the pre-test scores at .05., and 3) the students' satisfactory total scores for using the instructional model to enhance ethics were at the highest level.

3. The evaluation and development results inspected by the experts revealed the total quality at the highest level.

Keywords : Development, Instructional Model, Ethics

บทนำ

ปัจจุบันมีความเจริญทางวัตถุก้าวหน้าพัฒนาไปอย่างรุดหน้ารวดเร็ว ทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนามากกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยมเกิดการมุ่งแสวงหาวัตถุมาป้อนกิเลสของตน เกิดความหย่อนยานทางคุณธรรม จริยธรรม จากสภาพปัญหาของสังคมทำให้เด็ก เยาวชนขาดคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มมากขึ้น [1] การจัดการศึกษาในช่วงที่ผ่านมายังไม่สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษาส่วนใหญ่เน้นการสอนเด็ก เยาวชนให้เป็นคนเก่งแต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว คิดถึงตนเองมากกว่าส่วนรวม ฉะนั้นการสอนโดยเน้นให้เด็ก เยาวชนเป็นคนเก่งโดยไม่คำนึงถึงคุณธรรม ก็จะกลายเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคม [2] ซึ่งปัญหาที่ตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุขแหล่งเริงรมย์ ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหามลภาวะ ปัญหาการจราจร ปัญหาการไม่เคารพกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาทางวัตถุเพียงอย่างเดียวจึงขาดความสมดุลกับการพัฒนา [3]

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุล และยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะโลกแห่งการเรียนรู้ ความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละสังคม เพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาประเทศอย่างจริงจังที่จะนำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศให้ก้าวสู่อนาคตได้อย่างมั่นคง [4] การศึกษาจึงจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ โดยจะเห็นได้จากรัฐบาลของประเทศต่างๆ ล้วนพยายามลงทุนในการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของประชากรในประเทศของตนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยการผลิตกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดี สามารถรับผิดชอบหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดี [5] คุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 จะเน้นการดำรงชีวิตเป็นคนดีของสังคม สามารถแข่งขันได้เผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ทุกรูปแบบ มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการปรับตัว ทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการทำงาน พร้อมทั้งมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ [6] โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาออกไปเผชิญกับความท้าทายด้านวิชาการที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับสภาพจริงกับสถานการณ์ปัจจุบัน อนาคต และคำนึงถึงศักยภาพของนักศึกษาในแต่ละคน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาคมโลก และเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเสรีภาพ [7]

จริยธรรม (Ethics) เป็นกฎเกณฑ์ กฎระเบียบที่ควรประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมที่เห็นว่าดีงามเป็นที่ยอมรับของตนเองและสังคม เป็นหลักการของเหตุและผล สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้อง เพราะจริยธรรมมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมซึ่งเป็นหลักการที่มนุษย์ในสังคมยึดถือปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข [8, 9, 10, 11] เมื่อสังคมใดปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจะช่วยให้สังคมนั้นมีความเข้มแข็ง ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้มีความอยู่ดี มีสุข รู้จักความพอประมาณ มีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี เป็นคนดี คนเก่งเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความกล้าหาญ มีความยุติธรรม และมีจิตสำนึกที่ดี [12] พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมว่า "คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมากในการกำหนดความสงบสุขของสังคม สังคมใดที่คนในสังคมเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม สังคมนั้นจะมีแต่ความสงบสุข ในขณะเดียวกัน ถ้าคนในสังคมใดมีความบกพร่องด้านจิตใจ ขาดคุณธรรม และจริยธรรม แม้สังคมนั้นจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสักเพียงใด ก็ย่อมจะหาความสงบสุขได้ยาก ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมจึงมีความจำเป็นและจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม" และทรงพระราชทานคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ 1) การรักษาความสัจความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นคุณธรรม 2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองอยู่ในความสัจความดีนั้น 3) การอดทน อดกลั้นและอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด และ 4) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง [13] จะเห็นว่าจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญจะนำความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรมจะส่งผลต่อจิตใจสูงส่งตาม มีความสะอาด สว่างในจิตใจจะทำการใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง ผู้อื่นอันเป็นบุคคลที่มีคุณค่า และประโยชน์ต่อสังคม

สังคมปัจจุบันยังขาดคุณธรรม จริยธรรมเป็นอันมากไม่ว่าจะเป็นการโกหกหลอกลวง การล่วงละเมิด การลักขโมย การฉ้อฉลเอารัดเอาเปรียบ การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การไม่รับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน การแสวงประโยชน์โดยมิชอบทั้งทางตรง และทางอ้อม การละเลยความรับผิดชอบในการงานของตนเอง พฤติกรรมก้าวก่าย แทรกแซง ล่วงละเมิดมาตรฐานในวิชาชีพ บ้านเมือง [14] โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาได้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการไม่ตั้งใจเรียน การหนีเรียน การแต่งตัวไม่สุภาพ การพกพาอาวุธ ยกพวกเข้าชกต่อยกัน การต้อนรับน้องใหม่ด้วยวิธีทารุณโหดร้ายต่างๆ [15] จากสภาพดังกล่าวแสดงถึงการขาดคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาอย่างน่าเป็นห่วง ผู้ที่มีหน้าที่ให้การศึกษาหรือผู้ใหญ่ทุกคนในสังคมควรหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้บรรเทาเบาบางลงซึ่ง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ [16] ได้ให้แนวทางการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม เพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนหากได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะเป็นคนที่มีคุณภาพเป็นทั้งคนเก่ง และคนดีที่มีแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ถูกต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมและไม่ก่อปัญหาให้กับประเทศชาติในอนาคต ซึ่งแนวการพัฒนาจริยธรรมมีวิธีการที่หลากหลาย นอกจากจะเน้นการให้ความรู้และการฝึกอบรมแล้ว วิธีสอนต่างๆ สามารถช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ [17] เพราะการพัฒนาจริยธรรมเป็นพฤติกรรมและการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามกาลเทศะ ทัศนคติ และวุฒิภาวะในการตัดสินใจรวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดมั่นในกฎกติกา ระเบียบ การยอมรับ การมีส่วนร่วม การเสียสละเพื่อส่วนรวม และความยุติธรรมต่อสังคมบ้านเมือง [18]

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จริยธรรม การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนการสอน และการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่ลงเรียนในรายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า จริยธรรมที่ดีของนักศึกษาที่จะพัฒนา ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การมีส่วนรวมในสังคม การเสียสละต่อสังคม และความยุติธรรมต่อสังคม กิจกรรมที่จะนำมาส่งเสริมจริยธรรมนักศึกษาต้องเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักศึกษาไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ การสอนโดยใช้สะท้อนการคิด การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ การสอนโดยใช้กรณีศึกษา และการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง และการวัดและประเมินผลจริยธรรมควรใช้แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินจริยธรรม และการสังเกตพฤติกรรม เพราะปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาความรู้ต้อง

ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์นั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะในด้านต่างๆ ดังที่ Bloom [19] กล่าวว่าการที่จะพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรับรู้และใส่ใจในเรื่องนั้นๆ ก่อน ถ้าต้องการพัฒนาจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนจึงต้องจัดสถานการณ์ สิ่งเร้า ประสบการณ์ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ และสนใจในจริยธรรมโดยการลงมือกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจึงจะทำให้การเรียนรู้คงทนถาวร

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน เปิดกว้างให้ผู้เรียนได้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และตระหนักในจริยธรรมของตนเองและผู้อื่น สู่การตัดสินใจอย่างชาญฉลาด และสามารถเลือกทางที่เป็นประโยชน์ที่สุด เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหาจุดยืนที่แท้จริง นำไปสู่เกณฑ์การตัดสินใจ เป็นวิธีการที่จะสนับสนุนให้เกิดจริยธรรม [20] แนวคิดการจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้บทบาทสมมุติ การใช้กรณีตัวอย่าง และการใช้สถานการณ์จำลอง [21] ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เป็นขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียนจะมีลักษณะเป็นการตั้งคำถามต่างๆ การยกตัวอย่างข่าว เหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในสังคมที่จะผลักดันให้นักศึกษาเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ และสามารถนำไปแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้เรียนจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เกิดการช่วยเหลือกันและรับผิดชอบร่วมกันเหมาะสมกับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตน ทั้งทางด้านจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ รวมทั้งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ร่วมกันทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปรายทำความเข้าใจปัญหาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา [22] [23] [24] [25] [26] [27] จนทำให้เกิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (2) การมีส่วนร่วมในสังคม (3) การเสียสละต่อสังคม และ (4) ความยุติธรรมต่อสังคม [28] ซึ่งผู้สอนสามารถนำความรู้จริยธรรมไปเผยแพร่ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย มีดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็งของนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม

3. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/ความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้ได้ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าต่ำสุด (= 4.14, S.D. = 0.42) ถึงค่าสูงสุด (= 4.71, S.D. = 0.88)

2. แบบทดสอบวัดความรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/ความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้ได้ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าต่ำสุด (= 4.14, S.D. = 0.34) ถึงค่าสูงสุด (= 4.85, S.D= 0.88) ค่าความยาก (p) เท่ากับ 0.59 ค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.43และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.87

3. แบบประเมินจริยธรรม ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/ความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้ได้ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าต่ำสุด (= 4.14, S.D. = 0.34) ถึงค่าสูงสุด (= 4.85, S.D= 0.88)

4. ความพึงพอใจในการเรียนรู้ต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/ความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้ได้ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าต่ำสุด (= 4.14, S.D. = 0.42) ถึงค่าสูงสุด (= 4.71, S.D= 0.88)

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัยตามแนวคิด ADDIE Model ประยุกต์ร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) แบบแผนเชิงผสมผสานแบบรับรองภายใน (The Embedded Design) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) แล้วเสริมด้วยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ร่วมกับรูปแบบการวิจัยการทดลองพื้นฐาน (Pre-Experimental Design) โดยประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest–Posttest Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Design and Development: D and D) ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) เป็นการทดลองใช้ (Implementation: I) และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) เป็นการประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Evaluation: E)

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 หลักการ ประกอบด้วย

1.1.1 การจัดการเรียนรู้จากการกระตุ้นผู้เรียนโดยการตั้งคำถาม วิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1.1.2 จัดกิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกัน อย่างมีอิสระเพื่อเชื่อมโยงประเด็นค่านิยมของตนเอง

1.1.3 สมาชิกในกลุ่มสะท้อนและแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างมีเหตุผลโดยปราศจากอคติ

1.1.4 การสร้างข้อตกลงและยืนยันเกี่ยวกับจริยธรรมตามมติของสมาชิก

1.1.5 กำหนดกฎเกณฑ์พร้อมทั้งประเมินค่า สู่การปฏิบัติร่วมกัน

1.2 เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ค้นหาจริยธรรม (Find ethics) เป็นขั้นที่ผู้สอนสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตระหนักถึงจริยธรรมของผู้อื่น ขั้นที่ 2 ตรวจสอบจริยธรรมตนเอง

(Self-examination of ethics) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอจริยธรรมเฉพาะตนเองว่าต้องการหรือพอใจให้กับสมาชิกฟัง ขั้นที่ 3 ยืนยันจริยธรรม (Confirm ethics) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันตัดสินใจในจริยธรรมกับสมาชิกทุกคน ขั้นที่ 4 ตรวจสอบจริยธรรมสังคม (Examining social ethics) เป็นขั้นรวบรวมจริยธรรมของผู้เรียนที่ส่วนใหญ่นิยม ขั้นที่ 5 สะท้อนข้อตกลงร่วมกัน (Reflect the mutual agreement) เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาไตร่ตรองจากการนำผลรวบรวมของตนเองหรือสมาชิกปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพ ขั้นที่ 6 กำหนดกฎเกณฑ์จริยธรรม (Set ethical rules) เป็นขั้นประเมินค่าของบุคคล โดยสมาชิกร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ให้เกิดการยอมรับ ความชอบ และความชัดเจนในจริยธรรม และ ขั้นที่ 7 ปฏิบัติตามจริยธรรม (Comply with ethics) เป็นขั้นที่ส่งเสริมผู้เรียนปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติ พร้อมข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะ

1.4 เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

1.4.1 หลักการตอบสนอง ผู้เรียนกำหนดจริยธรรมจากประสบการณ์และการเรียนรู้ร่วมกับสมาชิก ที่นำเสนอ ยืนยัน รวบรวม สร้างข้อตกลง กำหนดกฎเกณฑ์ และปฏิบัติ

1.4.2 ระบบสังคม ผู้เรียนกำหนดจริยธรรมจากในและนอกห้องเรียนเป็นชุมชนในการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือ พึ่งพากัน และร่วมรับผิดชอบ

1.4.3 สิ่งสนับสนุน ผู้สอนกระตุ้นความรู้เดิมให้ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้ การจัดเตรียมสื่อการจัดการเรียนรู้ เอกสารการสอน บรรยากาศการเรียนรู้ และวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยผู้เชี่ยวชาญ ภาพรวมมีความเหมาะสมและความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ผลการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็งของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง

ผลการสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนเรียน	40	29.70	2.07	29	11.78	.00
หลังเรียน	40	33.03	1.77			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนจริยธรรม

ผลการสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนเรียน	160	123.27	5.33	29	23.10	.00
หลังเรียน	160	149.93	3.89			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า อันดับแรกคือ ด้านการวัดและการประเมินผล รองลงมาด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน ด้านระยะเวลาการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ และอันดับสุดท้ายด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รายการ	ระดับความเหมาะสม			อันดับ
	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย	
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน	4.53	0.51	มากที่สุด	5
1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ได้ฝึกนักศึกษาได้ส่งเสริมจริยธรรมมากขึ้น	4.63	0.48	มากที่สุด	1
1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของการจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรม	4.57	0.50	มากที่สุด	3
1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ได้ทำกิจกรรมด้านจริยธรรมที่มีความหลากหลาย	4.50	0.53	มากที่สุด	8
1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ได้มีการแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาจริยธรรม	4.47	0.52	มาก	9
1.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้มีทักษะการทำงานร่วมกับสังคมและกลุ่มเพื่อน	4.57	0.50	มากที่สุด	3
1.7 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการส่งเสริมจริยธรรม	4.53	0.51	มากที่สุด	5
1.8 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ได้วิเคราะห์บทความ ข่าว และสารคดีต่างๆ เกี่ยวกับจริยธรรม	4.60	0.49	มากที่สุด	2
1.9 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ได้รับความรู้ด้านจริยธรรมรวมทั้งสามารถส่งเสริมจริยธรรมของผู้เรียน	4.50	0.53	มากที่สุด	8
รวม	**4.54**	**0.45**	**มากที่สุด**	**(5)**
2. ด้านเนื้อหา				
2.1 เนื้อหามีความถูกต้องสอดคล้องกับรายวิชาและความสนใจของตนเอง	4.53	0.51	มากที่สุด	2
2.2 เนื้อหามีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของจริยธรรม	4.60	0.49	มากที่สุด	1
รวม	**4.56**	**0.50**	**มากที่สุด**	**(4)**
3. ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน				
3.1 นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.53	0.51	มากที่สุด	3
3.2 นักศึกษามีความสนใจในการตั้งคำถาม การอภิปรายร่วมกันในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.57	0.50	มากที่สุด	2
3.3 นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้	4.67	0.55	มากที่สุด	1
รวม	**4.59**	**0.52**	**มากที่สุด**	**(2)**

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	ระดับความเหมาะสม			อันดับ
	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย	
4. ด้านระยะเวลาการเรียนการสอน				
4.1 ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง	4.60	0.49	มากที่สุด	1
4.2 ระยะเวลาในการลงพื้นที่	4.57	0.50	มากที่สุด	2
รวม	**4.58**	**0.49**	**มากที่สุด**	**(3)**
5. ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้				
5.1 สื่อมีความหลากหลาย	4.63	0.48	มากที่สุด	1
5.2 แหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.50	0.53	มากที่สุด	2
รวม	**4.56**	**0.50**	**มากที่สุด**	**(4)**
6. ด้านการวัดและการประเมินผล				
6.1 การวัดและการประเมินผลหลากหลาย	4.67	0.55	มากที่สุด	1
6.2 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	4.60	0.49	มากที่สุด	2
รวม	**4.63**	**0.52**	**มากที่สุด**	**(1)**
รวมค่าเฉลี่ยทุกด้าน	**4.57**	**0.51**	**มากที่สุด**	

3. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญหลังการทดลองใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า อันดับแรกคือด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ รองลงมาด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ และอันดับสุดท้ายด้านความถูกต้องของรูปแบบ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ (4) เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ค้นหาจริยธรรม (Find ethics) เป็นขั้นที่ผู้สอนสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตระหนักถึงจริยธรรมของผู้อื่น ขั้นที่ 2 ตรวจสอบจริยธรรมตนเอง (Self-examination of ethics) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอจริยธรรมเฉพาะตนเองว่าต้องการหรือพอใจให้กับสมาชิกฟัง ขั้นที่ 3 ยืนยันจริยธรรม (Confirm ethics) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันตัดสินใจในจริยธรรมกับสมาชิกทุกคน ขั้นที่ 4 ตรวจสอบจริยธรรมสังคม (Examining social ethics) เป็นขั้นรวบรวมจริยธรรมของผู้เรียนที่ส่วนใหญ่นิยม ขั้นที่ 5 สะท้อนข้อตกลงร่วมกัน (Reflect the mutual agreement) เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาไตร่ตรองจากการนำผลรวบรวมของตนเองหรือสมาชิกปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพ ขั้นที่ 6 กำหนดกฎเกณฑ์จริยธรรม (Set ethical rules) เป็นขั้นประเมินค่าของบุคคล โดยสมาชิกร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ให้เกิดการยอมรับ ความชอบ และความชัดเจนในจริยธรรม และ ขั้นที่ 7 ปฏิบัติตามจริยธรรม (Comply with ethics) เป็นขั้นที่ส่งเสริมผู้เรียนปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติ พร้อมข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะ จากผลตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า *ผลการตรวจสอบ*ความเหมาะสมและ

ความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ทดลองได้ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักศึกษาตระหนักถึงการมีจริยธรรมร่วมกันโดยการตั้งคำถาม การใช้สถานการณ์จริงมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนอภิปรายได้อย่างอิสระสร้างความปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการเชื่อมโยงประเด็นจริยธรรมของตนเองพร้อมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถของตนให้กับสมาชิกร่วมรับฟังอย่างมีเหตุผลที่ปราศจากอคติเป็นสร้างข้อตกลงและยืนยันร่วมกันตามมติของสมาชิกซึ่งจะเป็นการให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมและกำหนดกฎเกณฑ์ สู่การปฏิบัติร่วมกันเกิดการยอมรับส่งเสริมให้ปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและได้ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์จนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เห็นได้จากนักศึกษามีผลคะแนนการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็งที่สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนที่มีการนำข้อมูลพื้นฐานวิเคราะห์ และดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (analysis) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development) ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ (Implementation) และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) และพัฒนาตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ [29] ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) กระบวนการการเรียนการสอนที่ได้จัดเรียงลำดับกิจกรรมเป็นขั้น ๆ และมีความสัมพันธ์กัน (2) ระบบสังคมเป็นการอธิบายบทบาทผู้สอนและผู้เรียน (3) หลักการตอบสนองที่ผู้สอนมีต่อผู้เรียนอาจเป็นการให้รางวัลหรือสร้างบรรยากาศให้ได้คิดและปฏิบัติอย่างอิสระ และ (4) ระบบสนับสนุนเป็นการระบุเงื่อนไขหรือสิ่งที่จำเป็นในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามที่คาดหวังแก่ผู้เรียน ส่วนที่ 2 การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้เป็นการแนะนำการใช้รูปแบบ และส่วนที่ 3 สาระความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานและสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของ Joyce, B, & Weil [30] ที่กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการเรียนรู้ว่าจะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ ที่เป็นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวารีรัตน์ แก้วอุไร และคณะ [31] พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่สังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักปฏิสัมพันธ์ ระบบสนับสนุน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของฐากร สิทธิโชค [32] พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมสิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรนิภา จันทร์น้อย [33] พบว่า รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตอุดมคติไทย มีองค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา สาระความรู้ และการปฏิบัติ ระบบสังคม สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ผลการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็งของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจะมีลักษณะเป็นหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพ โดยการนำความต้องการ ความจำเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนไปสู่การพัฒนาตลอดจนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์สรุปจนได้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจากการสังเกตการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้จึงทำให้ผลคะแนนการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง

ออกมาดี ซึ่งนักศึกษาทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ด้วยความกระตือรือร้นตามคำแนะนำจึงส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจและมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจะกระตุ้นผู้เรียนโดยการตั้งคำถาม วิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างมีอิสระซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะสะท้อนแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างมีเหตุผลโดยปราศจากอคติ การสร้างข้อตกลงร่วมกัน และกำหนดกฎเกณฑ์สู่การปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ทำให้ผลการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้อง ทิศนา แขมมณี. [34] และศักดิ์ชัย นิรัญทวี [35] กล่าวว่าการพัฒนาจริยธรรมต้องพัฒนาให้สมาชิกในกลุ่มฝึกปฏิบัติ โดยการอภิปราย ตอบคำถาม และการเลียนแบบจากตัวแบบ ซึ่งจะเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างประสบการณ์ที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมผู้เรียนสูงขึ้น และการพัฒนาจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะเกิดขึ้นได้จากการที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันกับผู้อื่นซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้บุคคลเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นและอภิปรายโต้แย้งร่วมกับเพื่อนๆ อย่างเปิดเผย [36] และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมุทิตา จีนอิ่ม และวิชัย เสวกงาม [37] ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดต้องมีการแทรกคุณธรรม จริยธรรม โดยครูนำข่าวหรือคลิปวิดีโอเชื่อมโยงสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม เน้นอภิปรายกลุ่ม เสนอทางเลือกในการตัดสินใจ เพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และเป็นการส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้นำ และเคารพในความเห็นต่าง

2.2 จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นมุ่งให้นักศึกษาแสดงออกโดยยอมรับในการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมจากผู้อื่น เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนกระตุ้นคำถามเกี่ยวกับเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่มีข้อขัดแย้งทางจริยธรรมที่เป็นคำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมนั้นๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กับผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายส่งผลให้นักศึกษามีคะแนนจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของคมเพชร ฉัตรศุภกุล [38] ที่ว่า การพัฒนาจริยธรรมว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาธรรมที่ดีนั้นผู้สอนต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความสามารถ การเรียนรู้ต้องสนุกสนาน ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสม ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ ผู้สอนเป็นที่ปรึกษา มีกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรม ยึดหลักการมีส่วนร่วม และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนงลักษณ์ ใจฉลาด [39] พบว่า การจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมเสรี การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในสถาบันอุดมศึกษา และการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการอย่างสร้างสรรค์จะส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไทย และสอดคล้องกับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี [40] ที่ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกภาวะผู้นำ รวมทั้งทักษะส่งเสริมจริยธรรมให้กับนักศึกษา โดยเฉพาะวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นวิชาที่มุ่งแสดงออกถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน เคารพสิทธิ เสรีภาพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และประชาคมโลกอย่างสันติตามหลักขันติธรรม ปฏิบัติตามกฎ กติกาของสังคม รู้หน้าที่ของตนเอง มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง และมีจิตอาสา

จริยธรรมรายด้านของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม ภาพรวมทุกด้าน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมีคะแนนก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 27.43, S.D.= 2.49) คะแนนหลังเรียน ($\overline{X}$ = 33.87, S.D.= 1.00) รองลงมาด้านการเสียสละต่อสังคมมีคะแนนก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 27.33, S.D.= 2.22) คะแนนหลังเรียน ($\overline{X}$ = 33.36, S.D.= 1.56) ด้านการมีส่วนร่วมในสังคมมีคะแนนก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 25.13, S.D.= 1.78) คะแนนหลังเรียน ($\overline{X}$ = 33.00, S.D.= 1.51) และด้านความยุติธรรมต่อสังคมมีคะแนนก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 25.00, S.D.= 1.69) คะแนนหลังเรียน ($\overline{X}$ =32.66, S.D.= 1.16) โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมที่มีคะแนนจริยธรรม

สูงกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สอนให้นักศึกษาการทำกิจกรรมกลุ่ม สร้างแผนผังความคิดลงในกระดาษพรุ๊ฟ วิเคราะห์ให้เห็นถึงความสำคัญ ความเชื่อมโยง และนำเสนองานงานหน้าชั้นเรียน พร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งแสดงให้เห็นให้ถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นๆ ได้ ตลอดระยะเวลาในการทำกิจกรรมส่งผลให้คะแนนออกมาดีกว่าด้านอื่นๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปัญญฎา ประดิษฐบาทุกา และปิยปทีป แสงอุไร [41] ที่ว่า นักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณธรรม จริยธรรม เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรี ปิยภัณฑ์ [42] ที่ว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติทางคุณธรรม จริยธรรม เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความยุติธรรมต่อสังคมที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาขาดการปฏิบัติตามกฎระเบียบร่วมกัน เวลาตัดสินใจแก้ปัญหาขาดความรอบคอบบนพื้นฐานความมีเหตุผล เพราะความยุติธรรมต่อสังคมเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต้องสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมาชิกซึ่งต้องได้รับการดูแล สนับสนุน ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่ลำเอียง ให้เกียรติกัน ให้ความเคารพซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความมีเหตุผล จากผู้สอนและสมาชิกในกลุ่มจึงจะทำให้คะแนนความยุติธรรมต่อสังคมสูงขึ้น พร้อมทั้งการวัดและประเมินผลต้องมีความหลากหลาย

2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจัดเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า ด้านการวัดและการประเมินผลเป็นอันดับแรกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.63, S.D. = 0.52) จากการสังเกตนักศึกษา พบว่า นักศึกษาเห็นว่าผู้สอนมีการวัดและการประเมินผลที่มีหลากหลายเป็นการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมต่อนักศึกษาทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการทำงานและเกิดความสุขในการทำงานร่วมกันกับสมาชิก ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.52) ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สอนมีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้กับนักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนๆ ทำให้นักศึกษามีความสนใจในการตั้งคำถาม มีการอภิปรายร่วมกันภายในชั้นเรียนทำให้นักศึกษาเต็มใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเองโดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมจากเพื่อนๆ สมาชิก ด้านระยะเวลาการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.49) จากการสังเกตนักศึกษา พบว่า นักศึกษาทำกิจกรรมเสร็จตามระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้งส่วนหนึ่งอาจจะมาจากการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนทั้งในชั้นเรียนและการลงพื้นที่รู้จักบริหารเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.50) จากการสังเกตนักศึกษา พบว่า นักศึกษาสนใจเนื้อหาที่สอนเพราะเนื้อหามีความถูกต้องสอดคล้องกับรายวิชาและความสนใจของตนเอง เนื้อหามีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของจริยธรรม สื่อมีความหลากหลาย และแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.54, S.D. = 0.45) จากการสังเกตนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงเข้าถึงเนื้อหาสาระด้านจริยธรรมเพราะผู้สอนให้นักศึกษาวิเคราะห์บทความ ข่าว และสารคดีต่างๆ เกี่ยวกับจริยธรรมทำให้มีทักษะการทำงานร่วมกับสังคมและกลุ่มเพื่อนรวมทั้งสามารถส่งเสริมจริยธรรมของผู้เรียนซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม Bandura, Albert [43] ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต การกำกับตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเองและสอดคล้องกับทฤษฎีกระจ่างค่านิยมของ Raths, Louis E [44] ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน เปิดกว้างให้ผู้เรียนได้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและตระหนักในจริยธรรมของตนเองและผู้อื่น สู่การตัดสินใจอย่างชาญฉลาด และสามารถเลือกทางที่เป็นประโยชน์ที่สุด เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหาจุดยืนที่แท้จริงนำไปสู่เกณฑ์การตัดสินใจ

3. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยผู้เชี่ยวชาญหลังการทดลองใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้สอนให้ผู้เรียนมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ กระตุ้นผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้น แสดงความคิดเห็นอย่างมีอิสระ พร้อมสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมดีทุกด้านสามารถนำไปส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวารีรัตน์ แก้วอุไร [45] ที่ว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวันชัย ปานจันทร์ [46] ที่ว่า รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจัดเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นวิธีการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง และมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าซึ่งเห็นได้จากผลการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็งของนักศึกษาสูงขึ้น และผลการประเมินจริยธรรมสูงขึ้น ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ สามารถส่งเสริมจริยธรรมได้จริง ส่งเสริมความร่วมมือกันในการเรียนรู้ และมีความชัดเจนทุกขั้นตอน ซึ่งเห็นได้จากผลการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็งของนักศึกษาสูงขึ้น และผลการประเมินจริยธรรมสูงขึ้น ด้านความเหมาะสมของรูปแบบผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของนักศึกษา ระบุวัตถุประสงค์ของรูปแบบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทในการเรียนรู้ มีขั้นตอนที่มีผลในทางปฏิบัติ และมีเครื่องมือในการดำเนินงานชัดเจน ซึ่งเห็นได้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสูงขึ้น และจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก และความถูกต้องของรูปแบบผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าคู่มือรูปแบบมีความถูกต้องชัดเจน รายงานผลการดำเนินงานที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เคารพและคำนึงถึงสิทธิของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และดำเนินการพัฒนาอย่างรับผิดชอบ ซึ่งเห็นได้จากผลการเรียนรู้รายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็งของนักศึกษาสูงขึ้น และผลการประเมินจริยธรรมสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่รับ .05 ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีควรสนับสนุนส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมให้ใช้ในการสอนมากขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า ช่วงแรกของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้นักศึกษาร่วมกันอภิปรายประเด็นต่างๆ นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ผู้สอนควรกระตุ้นโดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่มีข้อขัดแย้งทางจริยธรรมที่เป็นคำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมนั้นๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กับผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย

3. จากผลการวิจัยพบว่า การทำกิจกรรมกลุ่ม โดยให้นักศึกษาสร้างเป็นแผนผังความคิดลงในกระดาษพรุ๊ฟ บางครั้งไม่สามารถดำเนินการเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากนักศึกษาต้องวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสำคัญ ความเชื่อมโยง และนำเสนองานงานต้องใช้ระยะเวลานาน ดังนั้นผู้สอนต้องควรยกตัวอย่างหรือแนวทางในการวิเคราะห์ประเด็นให้มีความชัดเจนเพื่อที่จะทำให้นักศึกษามีความเข้าใจมากขึ้นและสามารถทำกิจกรรมเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำจริยธรรมมาเพียง 4 ด้าน มาพัฒนาดังนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย อดทนอดกลั้น และความพอเพียง พร้อมทั้งการประเมินตามสภาพจริงที่ให้คะแนนเป็นรูบริค (Rubrics)

2. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมไปขยายผลยังสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

[1] รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง. กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก. กรุงเทพฯ: เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์; 2557.

[2] อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. คุณธรรมนำความรู้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น; 2550.

[3] ทิศนา แขมมณี. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เมธีทิพย์; 2549.

[4] วิชัย วงษ์ใหญ่. นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองดี. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ ปริ๊นต์; 2554.

[5] วิชัย ตันศิริ. เครือข่ายการเรียนรู้กับการศึกษาตลอดชีวิต. การศึกษาแห่งชาติ. 2536; 27: 5-10.

[6] วิจารณ์ พานิช. วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์; 2555.

[7] วิจิตร ศรีสอ้าน. แนวทางการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. วารสารปฏิรูปการศึกษา 2542; 1: 7- 10.

[8] อารมณ์ ฉนวนจิตร. จริยธรรมในวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: นำทองการพิมพ์; 2539.

[9] สุมน อมรวิวัฒน์. ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ; 2543.

[10] พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). ธรรมนูญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมิก จำกัด; 2546.

[11] กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2555.

[12] จิรภา คำทา และสมบัติ วรินทรนุวัตร. การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 2559; 9: 1964-1978.

[13] รัตนวดี โชติกพนิช. จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2550.

[14] สุทธิพร บุญส่ง. คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด; 2552.

[15] จักรพันธุ์ จันทร์เจริญ. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

[16] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. มหาวิทยาลัยที่ทางแยก: จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต. กรุงเทพฯ: ซัคเซสมีเดีย; 2541.

[17] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี คอมมิวนิเคชั่น; 2550.

[18] ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. พฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์; 2520.

[19] Bloom, Benjamin A. Taxonomy of Education Objective Handbook I: Cognitive Domain. New York: David Mc Kay Company; 1956.

[20] Raths, Louis E. and Others. Values and Teaching. Ohio: Charles E Merrill Publishing; 1978.

[21] ทิศนา แขมมณี. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2555.

[22] Barrows, H.S. and Tamblyn, Roblyn M. Problem Based Learning: An Approach to Medical Education. New York: Spinger; 1980.

[23] Johnson, D. W. and Johnson, R. T. Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning. 2nd ed. New Jersey: Prentice-Hall; 1987.

[24] Woods, D.R. Problem-Based Learning: How to Gain the Most from PBL. Hamilton: W.L. Griffin Printing Limited; 1994.

[25] Allen, D.E., Duch, B.J. and Groh, S.E. The Power of Problem Based Learning in Introductory Science Courses. San Francisco: Jossey-Bass; 1998.

[26] Howard, U.B. "Using a Social Studies Theme to Conceptualize a Problem", The Social Studies 1999; 90: 171-176.

[27] ปรียานุช สถาวรมณี. การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2548.

[28] Kohlberg, L. Moral Stages and Moralization: The Cognitive Development Approach. In Lickons T. (ed.) In Moral Development and Behavior: Theory Research, and Social Issues. New York: Holt Rinhart and Winston; 1970.

[29] Bandura, Albert. Social Learning Theory. New Jersey: Prentice –Hall; 1977.

[30] Joyce, B, & Weil, M. and Showers, B. Model of teaching. 4th ed. Boston: Allyn and Bacon: A Division of Simon & Schuster, Inc; 1992.

[31] วารีรัตน์ แก้วอุไร และคณะ. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่สังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา 2554; 6: 11-12.

[32] ฐากร สิทธิโชค. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมสิ่งแวดล้อม. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558.

[33] พรนิภา จันทร์น้อย. รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตอุดมคติไทย. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2560.

[34] ทิศนา แขมมณี. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เมทีธิปส์, 2549.

[35] ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550.

[36] Kohlberg, L. "Development of Moral Character and Moral Ideology. In M.L. Hoffman & L.W. Hoffman (Eds)." Review of Child Development Research. 1964; 383-432.

[37] มุทิตา จีนอิ่ม และวิชัย เสวกงาม. แนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม 2560; 18: 160-169.

[38] คมเพชร ฉัตรศุภกุล. การศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย (ระดับประถมศึกษา) รายงานการวิจัย. ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2547.

[39] นงลักษณ์ ใจฉลาด. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไทย. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต]. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553.

[40] มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (4 ปี) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. เพชรบุรี, 2562.

[41] ปัญญฎา ประดิษฐบาทุกา และปิยปทีป แสงอุไร. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครู. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2550.

[42] พัชรี ปิยภัณฑ์. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2562.

[43] Bandura, Albert. Social Learning Theory. New Jersey: Prentice –Hall; 1977.

[44] Raths, Louis E. and Others. Values and Teaching. Ohio: Charles E Merrill Publishing, 1996.

[45] วารีรัตน์ แก้วอุไร และคณะ. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่สังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา 2554; 6: 11-12.

[46] วันชัย ปานจันทร์. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร 2561; 6: 506-522.

คำแนะนำ

การส่งบทความต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์

ของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่บทความที่จะได้รับการเผยแพร่ต้องได้รับการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ในสาขาวิชานั้นๆ อย่างน้อย 3 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และ ผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review) โดยบทความวิจัยที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารฯ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์บทความหรือนักวิจัยผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์กองบรรณาธิการฯ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นวารสารกลุ่ม ***สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*** เปิดรับบทความวิชาการ (review article) และบทความวิจัย (research article) ของทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์หรือมุมมองทางด้านงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาตร์แบบบูรณาการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง โดยบทความดังกล่าวต้องนำเสนอองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า การวิจัยที่ลุ่มลึก และไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาก่อน

กำหนดพิมพ์เผยแพร่

วารสารมีกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word) เวอร์ชั่น 2003 หรือ 2007 หน้ากระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 8-10 หน้ากระดาษ รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง ด้านบนและด้านในเว้นห่างจากขอบกระดาษ 2.7 เซนติเมตร ด้านล่างและด้านนอกเว้นห่างจากขอบกระดาษ 1.5 เซนติเมตร มีเลขหน้ากำกับทุกหน้า ที่ด้านบนขวาของเอกสาร บทความต้องมีลักษณะดังนี้

- ชื่อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ตัวหนาขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อผู้เขียนภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด

- ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากผู้เขียนภาษาไทย 1 บรรทัด
- หน่วยงาน สถานที่ทำงาน หรืออีเมล์ของผู้เขียนพิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า
- บทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาในบทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ความยาวไม่เกิน 300 คำ ซึ่งควรประกอบด้วยรายละเอียดโดยสรุปของวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย และผลของการวิจัยเป็นต้น

คำสำคัญ 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ไม่ต้องคั่นด้วยเครื่องหมาย comma โดยเว้นห่างจากบทคัดย่อ 1 บรรทัด

- Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาใน Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อและการเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ด้านภาษา

Keywords มี 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt เว้นห่างจาก abstract 1 บรรทัด

- บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เรียงลำดับเหมือนกันดังนี้ คือ ชื่อเรื่อง, ชื่อผู้เขียน, หน่วยงาน, บทคัดย่อ, คำสำคัญ, Abstract และ Keywords จากนั้นจึงตามด้วยเนื้อเรื่อง
- เนื้อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์
- เนื้อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบคอลัมน์ 1 คอลัมน์
- ตารางและภาพประกอบ

ตาราง

ให้ระบุชื่อตารางที่กระชับและสื่อถึงเนื้อหาในตารางโดยพิมพ์เหนือตาราง (ชิดซ้าย) และเรียงลำดับตารางด้วยตัวเลขอารบิคจากน้อยไปมากตามลำดับ (**ตารางที่ 1 ตารางที่ 2**, **Table 1**, **Table 2**) ซึ่งในตารางอาจใช้ตัวย่อได้แต่ต้องอธิบายเพิ่มเติมใต้ตารางแบบเชิงอรรถ (footnote) ให้ชัดเจน หากจำเป็นต้องระบุที่มาของตารางให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (**ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา**)

ภาพประกอบ

ให้ระบุชื่อภาพประกอบให้ระบุที่มาไว้ใต้รูปภาพ (จัดกลาง) กรณีที่มีรูปภาพหลายภาพ ให้ระบุลำดับของรูปภาพ (**รูปที่ 1 รูปที่ 2**, **Figure 1** , **Figure 2**) หากจำเป็นต้องระบุที่มาของรูปภาพให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (**ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา**) และหากเป็นรูปภาพที่ผู้เขียนจัดทำหรือถ่ายรูปนั้นเองให้ระบุหลังจากชื่อภาพหรือคำอธิบายใต้ภาพด้วยข้อความดังนี้ “(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)” แนบไฟล์ภาพประกอบที่ใช้ในบทความโดยบันทึกแต่ละไฟล์ในรูปแบบ .JPG หรือ .PNG หรือ .PDF ภาพต้องคมชัดและมีขนาดที่สามารถเห็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

- เอกสารอ้างอิง ให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงตามพจนานุกรม และใช้วิธีการอ้างอิงรูปแบบแวนคูเวอร์ (Vancouver)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงทุกฉบับต้องมีการอ้างหรือถูกกล่าวในบทความ การเขียนเอกสารอ้างอิงใช้รูปแบบแวนคูเวอร์โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง

เมื่อสิ้นสุดข้อความที่ต้องการอ้างอิง ใส่หมายเลขอ้างอิงไว้ในวงเล็บใหญ่ โดยใช้เลขอารบิค เช่น [1] หรือ [1, 5] หรือ [1-3]

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 วารสาร

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร ปีที่พิมพ์; เล่มที่:หน้าแรก-หน้าสุดท้าย. เช่น

[1] นวลจันทร์ วันเพ็ญผ่อง. การบูรณาการข้อมูลประชากร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2554;3:20-29.

[2] จิราภรณ์ จันทร์จร. การใช้โปรแกรม EndNote: จัดการเอกสารอ้างอิงทางการแพทย์. จุฬาลงกรณ์เวชสาร 2551; 52:241-53.

[3] Kane RA, Kane RL. Effect of genetic for risk of Alzheimer's disease. N Engl J Med 2009; 361: 298-9.

หากเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ชื่อสกุลก่อน ตามด้วยอักษรย่อตัวหน้าตัวเดียวของชื่อตัวและชื่อรอง กรณีมีผู้นิพนธ์มากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อเพียง 6 คนแรก และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma-,) แล้วตามด้วย et al. (ในภาษาอังกฤษ) หรือ และคณะ (ในภาษาไทย).

[1] Mitchell SL, Teno JM, Kiely DK, Shaffer ML, Jone RN, Prigerson HG, et al. The clinical course of advanced dementia. N Engl J Med 2009; 361:1529-38.

[2] จริยา เลิศอรรฆยมณี, เอมอร รักษมณี, อนุพันธ์ ตันติวงศ์, กรุณา บุญสุข, อิงอร นิลประดับ, พุฒิพรรณี วรกิจโภคาทร, และคณะ. ความเสี่ยงและประสิทธิผลของการผ่าตัดต่อมลูกหมาก. จดหมายเหตุทางแพทย์ 2545;85:1288-95.

2.2 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง [ประเภท/ระดับปริญญา). เมืองที่พิมพ์: มหาวิทยาลัย; ปีที่ได้ปริญญา. เช่น

[1] เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540.

[2] Kaplan SJ. Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization [dissertation]. St. Louis, MO: Washington University; 1995.

2.3 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน. ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์. เช่น

[1] น้ำทิพย์ วิภาวิน และนงเยาว์ เปรมกมลเนตร. นวัตกรรมห้องสมุดและการจัดการความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซีเอที โซลูชั่น; 2551.

[2] Janeway CA, Travers P, Walport M, Shlomchick M. Immunobiology. 5th ed. New York: Garland Publishing; 2001.

หนังสือที่ผู้แต่งเป็นบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม

[3] ภานุมาศ ทักษณา, บรรณาธิการ. รอยยิ้มของในหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 2. ลำพูน: ณัฐพลการพิมพ์; 2553.

[4] Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

2.4 อินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. [ประเภทของสื่อ/วัสดุ]. ปีที่พิมพ์ [เข้าถึงเมื่อ ปี เดือน วันที่]. เข้าถึงได้จาก URL address เช่น

[1] จิราภรณ์ จันทรจร. การเขียนรายงานการอ้างอิงในเอกสารวิชาการทางการแพทย์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551[เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2554]. เข้าถึงได้จาก: http://lib.med.psu.ac.th/libmed2557/images/Libservice/van1nov1.pdf

[2] Greenly W, Sandeman-Craik C, Otero Y, and Streit J. Case Study: Contextual Search for Volkswagen and the Automotive Industry. [Internet]. 2011 [cited 2011 November 22]. Available from:http://www.w3.org/2001/sw/sweo/public/UseCases/Volkswagen/

2.5 รายงานการประชุม (conference proceeding)

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อการประชุม;วัน เดือน ปีที่ประชุม; สถานที่จัดประชุม. เมืองที่พิมพ์: ปีที่พิมพ์. หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

[1] ฐิติพรรณ บรรลือทรัพย์, ปัญญา ทองนิล, กาญจนา บุญส่ง. การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ท่าเรือน้ำลึกทวายกับเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อการเปลี่ยนแปลงกาญจนบุรี; 7 กันยายน 2561; มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. จังหวัดกาญจนบุรี: 2561. 220-231.

การส่งต้นฉบับ

ส่ง “ไฟล์ต้นฉบับ” พร้อมทั้ง “แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณาลงวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” ผ่านทาง เว็บไซต์ http://journal.pbru.ac.th/ หรือ E-mail: kanunn_ksupranee@hotmail.com

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หรือ E-mail: pichitsud@gmail.com

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.เทื้อน ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ กล่อมจิตร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์นิภา เพชรสม	120/52 ต.ต้นมะม่วง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
รองศาสตราจารย์มยุรี วัดแก้ว	18 ต.คลองกระแชง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรา เรืองสินภิญญา	2/46 ม. 1 ต.ไร่ส้ม อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักเกียรติ หงส์ทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล วิศิษฎ์สรศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา พันธุ์เอี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ เลนะนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.เอื้อมพร โตภาณุรักษ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.กฤษฎา วรพิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.วิวิศณ์ สุขแสงอร่าม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.จุฬาพร ศรีรังสรรค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี งามสมบัติ	64/12 ม.4 ต.บ้านหม้อ อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนาภรณ์ ปรีดาศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี